

MEZŐHEGYES VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

I. Kötet: MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT MÓDOSÍTÁSA

A 126/2022. (VII.28.) számú önkormányzati határozattal
elfogadva.

Készítette:
EX ANTE Tanácsadó Iroda Kft.

Farkas László

Településtervező

TT 01-6199; Tkö 01-16873

Janza Frigyes

Ügyvezető, közgazdász

Kiss Endre

társadalombiztosítás szervező

Megbízó:

Mezőhegyes Városi Önkormányzat

Cím: 5820 Mezőhegyes, Kozma Ferenc u. 22.

Tel.: 06 (68) 466 001

Fax: 06 (68) 467 302

E-mail: polgarmesteri.hivatal@mezohegyes.hu

Honlap: www.mezohegyes.hu

Dátum: 2022.06.01.

www.exante.hu

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	9
A tervezés előzményei	9
A tervezés eljárása	9
1 HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ	10
1.1 Településhálózati összefüggések, a város helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok	10
1.1.1 Mezőhegyes kialakulása és története	10
1.1.2 A település szerepe a településhálózatban	14
1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	28
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	34
1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)	34
1.3.2 Békés Megye Területrendezési Terve (BMTrT)	35
1.3.2.1 Az OTrT és a BMTrT övezeti tervei.....	37
1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai	50
1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	51
1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai	51
1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	53
1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	53
1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök	53
1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	62
1.7 A település társadalma	64
1.7.1 Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség.....	64
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	85
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)	86
1.8 A település humán infrastruktúrája	88
1.8.1 Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)	88
1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása.....	100
1.9 A település gazdasága.....	104
1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre.....	104
1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	105
1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése	111
1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)	115

1.9.5	Ingalanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	119
1.10	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	122
1.10.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	122
1.10.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	123
1.10.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység.....	126
1.10.4	Foglalkoztatáspolitiká.....	128
1.10.5	Lakás- és helyiséggazdálkodás	129
1.10.6	Intézményfenntartás	130
1.10.7	Energiagazdálkodás.....	130
1.11	Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások.....	131
2	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ.....	133
2.1	A vizsgált tényezők elemzése, egymásra gyakorolt hatásuk összevetése	133
2.1.1	Településhálózat.....	133
2.1.2	Társadalom.....	134
2.1.3	Gazdaság.....	135
2.1.4	A területrendezési és településrendezési tervek összhangja.....	135
2.1.5	A hatályos településfejlesztési koncepció, a hatályos integrált településfejlesztési stratégia és a tervezet összhangja.....	136
3	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	140
3.1	A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis.....	140
	Társadalom, humáninfrastruktúra	141
	Gazdaság	142
	Táj- és természetvédelem, zöldfelületi rendszer	143
	Közlekedés, településszerkezet	143
3.2	Probléma-és értéktérkép.....	146
3.2.1	Értéktérkép	146
3.2.2	Problématérkép	148
3.3	Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek.....	154
3.3.1	Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása.....	154
	Városközpont SWOT analízise	156
	Lakóterületek SWOT analízise	159
	Nyugati gazdasági terület SWOT analízise	162
	Keleti gazdasági terület SWOT analízise	165
	Ómezőhegyes SWOT analízise.....	168
3.3.2	Szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése	170
3.3.3	egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	175
	Külterületek SWOT analízise	176

1. MELLÉKLET: MEZŐHEGYES VÁROS KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK 388/2021. (XII.21.) SZ. HATÁROZATA MEZŐHEGYES VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK FELÜLVIZSGÁLATÁRÓL	177
2. MELLÉKLET: FŐÉPÍTÉSZI SZAKVÉLEMÉNY A MEZŐHEGYES VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK MÓDOSÍTÁSA SORÁN ALKALMAZANDÓ TARTALMI ELEMEINEK MEGHATÁROZÁSÁHOZ	178
3. MELLÉKLET: A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ, INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA ÉS A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉVEL, MÓDOSÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS PARTNERSÉGI EGYEZTETÉS HELYI SZABÁLYAIRÓL SZÓLÓ 7/2016. (IV. 8.). RENDELET	182
4. MELLÉKLET: HATÁROZAT TERVEZET AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATÁNAK KÉPVISELŐ-TESTÜLETI ELFOGADÁSÁRÓL	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
5. MELLÉKLET: 126/2022. (VII. 28.) SZÁMÚ HATÁROZAT AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA ELFOGADÁSÁRÓL.....	186

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra Békés megye járásai	12
2. ábra Hátrányos helyzetű régiók Békés megyében.....	13
3. ábra Városi jogállású települések a Dél-alföldi régióban	15
4. ábra Funkcionális térségek Magyarországon	16
5. ábra Városhálózat Magyarországon.....	17
6. ábra Stratégiai kapcsolatok szerkezete	18
7. ábra Mezőkovácsházai járás településeinek lakónépessége.....	20
8. ábra A járás lakónépesség alakulásának dinamikája 2014-2020	20
9. ábra Lakosság korcsoportonkénti megoszlása a Mezőkovácsházai járásban.....	21
10. ábra Természetes szaporodás/fogyás (ezrelék)	21
11. ábra Vándorlási egyenleg (ezrelék).....	22
12. ábra Adófizetők aránya száz állandó lakosra vetített száma a Mezőkovácsházai járásban.....	23
13. ábra Adófizetők aránya a Mezőkovácsházai járás egyes településein a teljes népesség %-ában...	24
14. ábra A 7 éves és idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettsége szerint	24

15. ábra Békés megye fejlesztési célrendszere	32
16. ábra OTrT szerkezeti tervlap kivonata.....	35
17. ábra BTrT szerkezeti tervlap kivonata	36
18. ábra OTrT 3/1. számú melléklet: Ökológiai hálózat magterületének övezete, a hálózat ökológiai folyosójának övezete és a hálózat puffterületének övezete	38
19. ábra OTrT 3/2. számú melléklet: Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete.....	39
20. ábra OTrT 3/3. számú melléklet: Erdők övezete	40
21. ábra OTrT 3/4. számú melléklet: Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete	41
22. Jó termőhelyi adottságú szántók övezete	42
23. Erdőtelepítésre javasolt terület övezete.....	43
24. Tájképvédelmi terület övezete	44
25. Ásványi nyersanyagvagyon övezete	45
26. Rendszeresen belvízjárta terület övezete.....	46
27. Tanyás területek övezete	47
28. Gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete.....	48
29. Kiemelt turisztikai terület övezete.....	49
30. ábra Mezőhegyes Város Településszerkezeti Terve	57
31. ábra Településképi szempontból meghatározó területek a belterületen	61
32. ábra Mezőkovácsházai járás településeinek lakónépessége 2020-ban	65
33. ábra Mezőhegyes lakónépességének a száma 2014-2021	66
34. ábra Mezőhegyes állandó népességén belül a 0-14 évesek száma.....	68
35. ábra Mezőhegyes állandó népességén belül a 15-59 évesek száma	68
36. ábra Mezőhegyes állandó népességén belül a 60 év felettiek száma	69
37. ábra Mezőhegyes öregségi mutatója (%) 2010-2019 között.....	70
38. ábra Öregségi mutató a Mezőkovácsházai járás településein (%) 2019-ben	70
39. ábra Természetes szaporodás/fogyás (ezrelék) Mezőhegyesen 2010-2019 között	72
40. ábra Természetes szaporodás/fogyás (ezrelék) a Mezőkovácsházai járás településein 2019-ben	73
41. ábra Vándorlási egyenleg (ezrelék) Mezőhegyesen 2010-2019 között.....	74
42. ábra Vándorlási egyenleg (ezrelék) a Mezőkovácsházai járás településein 2019-ben.....	74
43. ábra 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) Mezőhegyesen 2010-2019 között.....	78
44. ábra Száz lakosra jutó adófizetők száma Mezőhegyesen 2010-2019 között	79
45. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem Mezőhegyesen 2010-2019 között.....	79
46. ábra Lakásállomány (db) Mezőhegyesen	81

47. ábra Lakásállomány (%) komfortfokozat szerint	81
48. ábra Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma (fő) Mezőhegyesen	94
49. ábra Óvodába beíratott gyermekek száma (fő) Mezőhegyesen	95
50. ábra Óvodai férőhelyek száma (db) Mezőhegyesen	95
51. ábra Iparüzési adóbevételek Mezőhegyesen	105
52. ábra Vendégéjszakák száma Mezőhegyesen	108
53. ábra Belföldi és külföldi vendégek száma Mezőhegyesen	109
54. ábra Idegenforgalmi adóbevételek Mezőhegyesen	110
55. ábra Meglévő kerékpárforgalmi létesítmény Mezőhegyesen - előző oldalon	116
56. ábra Meglévő kerékpárforgalmi létesítmény Mezőhegyesen	117
57. ábra Tervezett kerékpárforgalmi létesítmény Mezőhegyesen	118
58. ábra Átlagár-változás (balra) és átlagár (jobbra) Békés megye lakóingatlan-piacán	119
59. ábra Mezőhegyes ingatlanainak négyzetméter ár alakulása 2022. I. negyedévében	120
60. ábra Helyi adóbevételek alakulása 2015-2020 között	122
61. ábra Településfejlesztés és -rendezés kapcsolata	145
62. ábra Mezőhegyes belterületi értékei	146
63. ábra Mezőhegyes külterületi értékei	147
64. ábra Külterületi probléma- és értéktérkép	149
65. ábra Belterület probléma- és értéktérkép	151
66. ábra Belterület probléma- és értéktérkép 15-16. pontok	152
67. ábra Mezőhegyes városrészei	154
68. ábra Szegregációval veszélyeztetett területek	170
69. ábra AT6. Külterület, major akcióterület	176

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat A 8/2012. (III.28.) önkormányzati rendelettel elfogadott HÉSZ szerkezeti felépítése	59
2. táblázat Mezőhegyes lakónépességének vizsgálata 1970 és 2011 között	65
3. táblázat Majorok lakónépessége Mezőhegyesen	67
4. táblázat Majorok lakónépességének korcsoport szerinti megoszlása 2019-ben Mezőhegyesen	71
5. táblázat Családszerkezet Mezőhegyesen	75
6. táblázat Nemzetiség, anyanyelv, vagy családban használt nyelv Mezőhegyesen	76

7. táblázat Iskolai végzettség Mezőhegyesen	76
8. táblázat Gazdasági aktivitás Mezőhegyesen.....	77
9. táblázat Munkanélküliség jellemzői Mezőhegyesen 2020-ban.....	78
10. táblázat Mezőhegyesen működő intézmények (Önkormányzati adatszolgáltatás)	89
11. táblázat Idősek Otthona ellátottsági adatai (KSH – éves településstatisztikai adatok).....	91
12. táblázat Szociális alapellátás adatai (KSH – éves településstatisztikai adatok).....	92
13. táblázat Bölcsődei ellátás adatai (KSH – éves településstatisztikai adatok).....	92
14. táblázat Segélyezési adatok (KSH – éves településstatisztikai adatok).....	93
15. táblázat Óvodai és bölcsődei álláshelyek száma 2021-ben a József Attila Általános Művelődési Központ intézményben (Önkormányzati adatszolgáltatás)	96
16. táblázat Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP) Intézkedési Terve	104
17. táblázat Gazdasági szervezetek beruházásai Mezőhegyesen a 2014-2020 fejlesztési ciklusban ..	114
18. táblázat Ingatlanpiaci adatok Mezőhegyesről 2022. II. negyedévében	120
19. táblázat Európai Unió forrásból elnyert pályázatok Mezőhegyesen	126
20. táblázat Közmunkaprogram Mezőhegyesen 2020-ban	128
21. táblázat Önkormányzati tulajdonú ingatlanok 2021-ben	129
22. táblázat Önkormányzati tulajdonú ingatlanok bevételei, kiadásai	129
23. táblázat Önkormányzati tulajdonú ingatlanok bérleti díj hátraléka.....	130
24. táblázat Önkormányzati tulajdonú ingatlanok bevétele, bérleti díj hátraléka	130
25. táblázat Településfejlesztési dokumentumok célja.....	139
26. táblázat Városközpont (1) városrész mutatói	155
27. táblázat Lakóterületek (2) városrész mutatói	158
28. táblázat Nyugati gazdasági terület (3) városrész mutatói	161
29. táblázat Keleti gazdasági terület (4) városrész mutatói.....	164
30. táblázat Ómezőhegyes (5) városrész mutatói.....	167
31. táblázat Anti-szegregációs (1) akcióterület mutatói.....	171
32. táblázat Lakóterületek szegregációs akcióterületi részének (2) mutatói.....	173
33. táblázat Teljes külterület mutatói.....	175

BEVEZETÉS

A megalapozó vizsgálat „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet 1. melléklete értelmében a szükséges tartalommal készül el, a tervezési terület kiterjedésének és adottságainak figyelembevételével, valamint az önkormányzattal kötött szerződés értelmében.

Tekintettel arra, hogy Mezőhegyes Város Önkormányzata az integrált településfejlesztési stratégia (ITS) felülvizsgálatára készül, jelen megalapozó vizsgálat a településfejlesztési koncepcióhoz és az integrált településfejlesztési stratégia felülvizsgálatához szükséges tartalmú megalapozó vizsgálaton alapul. Az azóta eltelt években a jogszabályi változások, a megváltozott társadalmi-gazdasági folyamatok, a városban megvalósult fejlesztések tették indokolttá a megalapozó vizsgálat módosítását. A módosítás főépítési szakvélemény alapján történt, amely a megalapozó vizsgálat mellékletében található.

A tervezés előzményei

Mezőhegyes Város Önkormányzata a 2014-2020-as tervezési időszakra készített Integrált Településfejlesztési Stratégiát a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szerint. Mezőhegyes Város Önkormányzata a 388/2021. (XII. 21.) Kt. sz. határozatában döntött az Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálatáról. (1. sz. melléklet)

A tervezés eljárása

Mezőhegyes Város Önkormányzata az Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálatát a 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 28. § - 30. § alapján végezte el.

A tervezés szakaszai:

- Munkaközi tájékoztató szakasz (314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 29. § és 29/A. § szerint)
- Képviselőtestületi döntés az Integrált Településfejlesztési Stratégia elfogadásáról

A partnerségi egyeztetés Mezőhegyes Város Önkormányzata A településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól szóló 7/2016. (IV.08.) önkormányzati rendelete szerint történt.

1 HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1 Településhálózati összefüggések, a város helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

1.1.1 Mezőhegyes kialakulása és története

Mezőhegyes város Ajtony birtokteste volt, majd az őt legyőző Csanádnak adományozta Szent István királyunk. I. András, László, Károly Róbert, Zsigmond juttatták hűségbirtokul, majd a Hunyadi birtokként tartják számon. Írásos emlék a Mező Hegest említő, 1421. április 28-ai datálású örökbefogadási okmány és Borovszky Samu „Csanád vármegye története 1715-ig” c. monográfiája. Utóbbi egyértelműen kijelenti: "A régi Mezőhegyes a mainak helyén feküdt. Nevét a határában levő halmoktól vette, melyeket a nép eszejárása hegyeknek vesz." Mindebből az következik, hogy Mezőhegyes létszakának kezdete 1000 éves múltra tekint vissza.

A török hódoltság idején, majd ismételt tatártámadás miatt kietlenné vált térséget kitűnő érzékkel javasolta II. József német-római császárnak, koronázatlan magyar királynak a lóállomány gyarapítására alkalmas helyként Csekolics József – akkor még – vértesszázados. A kalapos király itt alapított ménestelepét: a mezőhegyesi Császári és Királyi Ménésintézet alapítólevelét II. József 1784. december 20-án írta alá. A katonai parancsnokság közel 100 éve, majd a polgári vezetéssel ötvözött 100 év alatt alakult át a lótenyésztő telep – a Császári és Apostoli Magyar Királyi Ménés – településsé. S ebben az elévülhetetlen érdem Leveldi Kozma Ferencé (Sörnyepusztá, 1826. szeptember 19. – Mezőhegyes, 1892. július 6.) a modernkori magyar lótenyésztés apostoláé. Kozma Ferenc, miniszteri tanácsos a ménésbirtok és a lótenyésztés ügyeinek intézése mellett szervezte a ménestelep közigazgatási betagolását.

A lehetséges optimum országos viszonylatban a minimumnak számított: eszmei község megalakítása és deklarálása. Az eszmei, nem eszményi minőség, hanem elvi jogi aktus. Ilyen eszmei községi közigazgatási besorolást kapott 1872. augusztus 17-ei hatállyal Mezőhegyes is Csanád megyei közgyűlésének statútumával.

Mezőhegyes 1989. március 1-jén kapott városi rangot. A település a kisközépvárosok közé sorolható be. Nem szokványos település, ugyanis a környező lakott helyektől eltérően telepítették. Az Alföld településeire általában jellemző, hogy a népességük nagy része a határban él. A zárt településről költöztek ki a tanyákra, majorokba. Ettől eltérő Mezőhegyes esete, itt a majorok voltak meg előbb, és a központi majorból hozták létre a zárt települést. Sok mindenben speciális a település szerkezete. Műemlékek és műemlék jellegű épületek találhatók a városközpontban, ami a környező települések esetében nem szokványos. A belterület egyedi lótenyésztési funkcióval rendelkezik, valamint meglehetősen nagy a zöldterület a városközpontban. A külterületnek speciális települési rendje van. A földterületet a ménésintézet alapításakor 84 járásra osztották. Az egész területet pedig kezdetben négy kerületre, később pedig még tovább külső és belső kerületekre.

Mezőhegyes város címere a település jellegzetességére, és hagyományaira utal. A címer két mezőre osztott pajzs alak. A felső mezőben zöld alapon arany Hild kapu, mely a település jellemző boltíves épületeit jelképezi, valamint Hild János munkásságát fémjelzi. Az alsó mezőben arany alapon négy lábon álló ló látható. A ló szimbólum Mezőhegyes alapítására, híres lótenyésztésére utal. A zöld szín a mezőgazdaságot, a nagy kiterjedésű parkokat, zöldövezetet, míg az arany a településen uralkodó sárga színt jelképezi.

Mezőhegyes kialakulásának és fejlődésének története nagyon egyedi a magyarországi települések sorában. Talán nincs is még egy olyan település, melyet kizárólagosan egy bizonyos célra hoztak létre és fejlesztettek a XVIII. és XIX. században. A II. világháború után a szocializmusban is megőrizte, csak módosította ezt a gazdasági célt, sőt a rendszerváltás után is megmaradt ez a gazdaság csak a magántulajdonra alapozva. Napjainkban pedig újra állami tulajdonú szervezet a Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdasági Zrt., mely irányítja a Mezőhegyes Várost meghatározó lótenyésztést, és a hozzátartozó kiszolgáló háttér gazdaságot.

Mezőhegyes általános jellemzői

Mezőhegyes város helymeghatározása:

- Régió: Dél-Alföld
- Megye: Békés (megyeszékhely: Békéscsaba)
- Járás: Mezőkovácsháza

Békés megye

Terület: 5 629,7 km²

Népesség: 366 002 fő

Járások száma: 9 db

Települések száma: 75 db

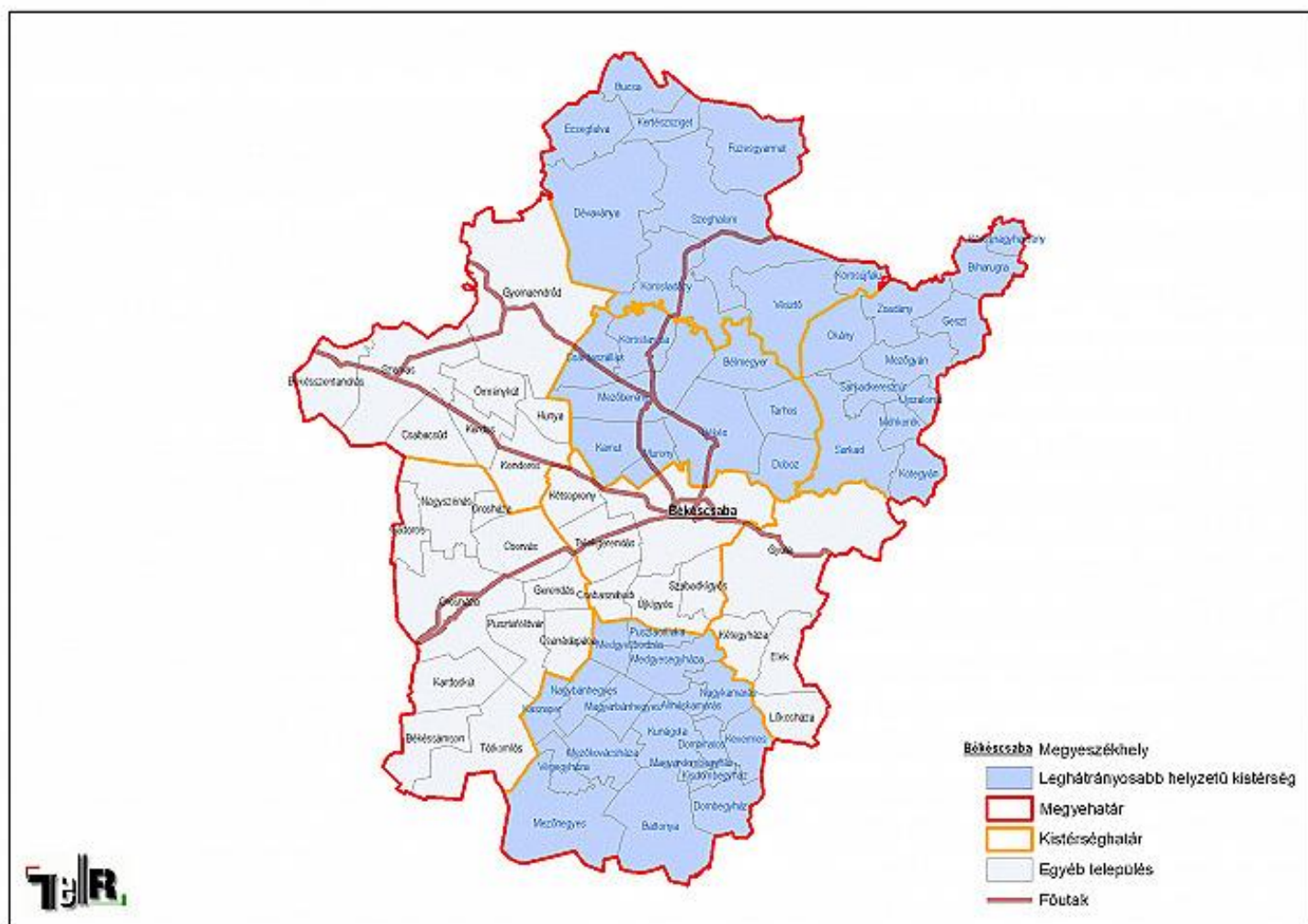
Készült a Területfejlesztési és Területhrendezési Információs Rendszer (TeIR) segítségével a Lechner Tudásközpont Informatikai Osztályán.

1. ábra Békés megye járásai
(forrás: TelR)

Mezőkovácsházai járás:

- Települések száma: 18 db
- Központ: Mezőkovácsháza
- Lélekszám: 35.425 fő (KSH, 2021)
- Népsűrűség: 6,29 fő/km² (2021)
- Városok száma: 4 db
- Hátrányos helyzetű járás

2. ábra Hátrányos helyzetű régiók Békés megyében
(forrás: TelR)

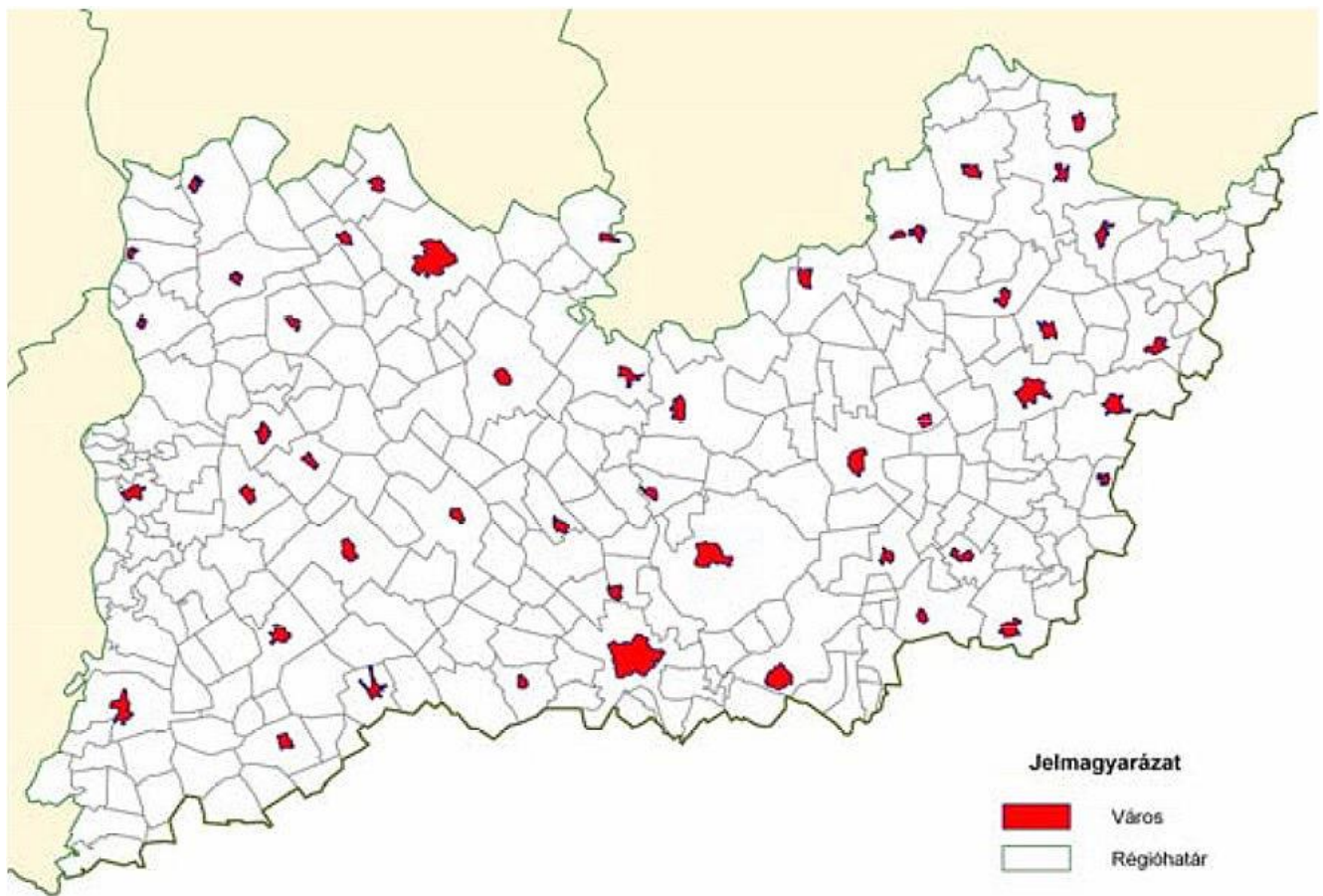
Fontosabb helységektől mért távolsága:

- Budapest: 234 km
- Debrecen: 187 km
- Szeged: 69,5 km
- Békéscsaba: 54,9 km
- Kecskemét: 150 km
- Országhatár (Barttyonya): 24,6 km
- Országhatár (Gyula): 58,6 km
- Országhatár (Méhkerék): 77,6 km

1.1.2 A település szerepe a településhálózatban

Mezőhegyes a Dél-alföldi régióban, Békés megyében fekszik. A régiót 254 település alkotja, mely országos viszonylatban a legalacsonyabb egy régió belül. A területét tekintve, az ország legnagyobb kiterjedésű régiója, viszont az ország legritkább településhálózatával rendelkezik. 47 városával ugyanakkor a Dél-Alföld a második legvárosiasabb régiója az országnak. Településszerkezetét leginkább a tanyákkal körülvett mezővárosok és óriásfalvak alkotják. Az aprófalvakban és a kistelepülésekben élők aránya nagyon alacsony (2,5%). A lakosság legnagyobb része (44,7%) a 2 000-10 000 fős nagy- és óriásfalvakban, valamint a 20 000-50 000 lakosú mezővárosokban (21,3%) koncentrálódik. Magyarország legkiterjedtebb tanyarendszere ebben a régióban található. A 2001-es népszámláláskor a külterületi lakosság száma 124 844 fő volt, mely az ország összes külterületi lakosságának 42%-át jelentette.

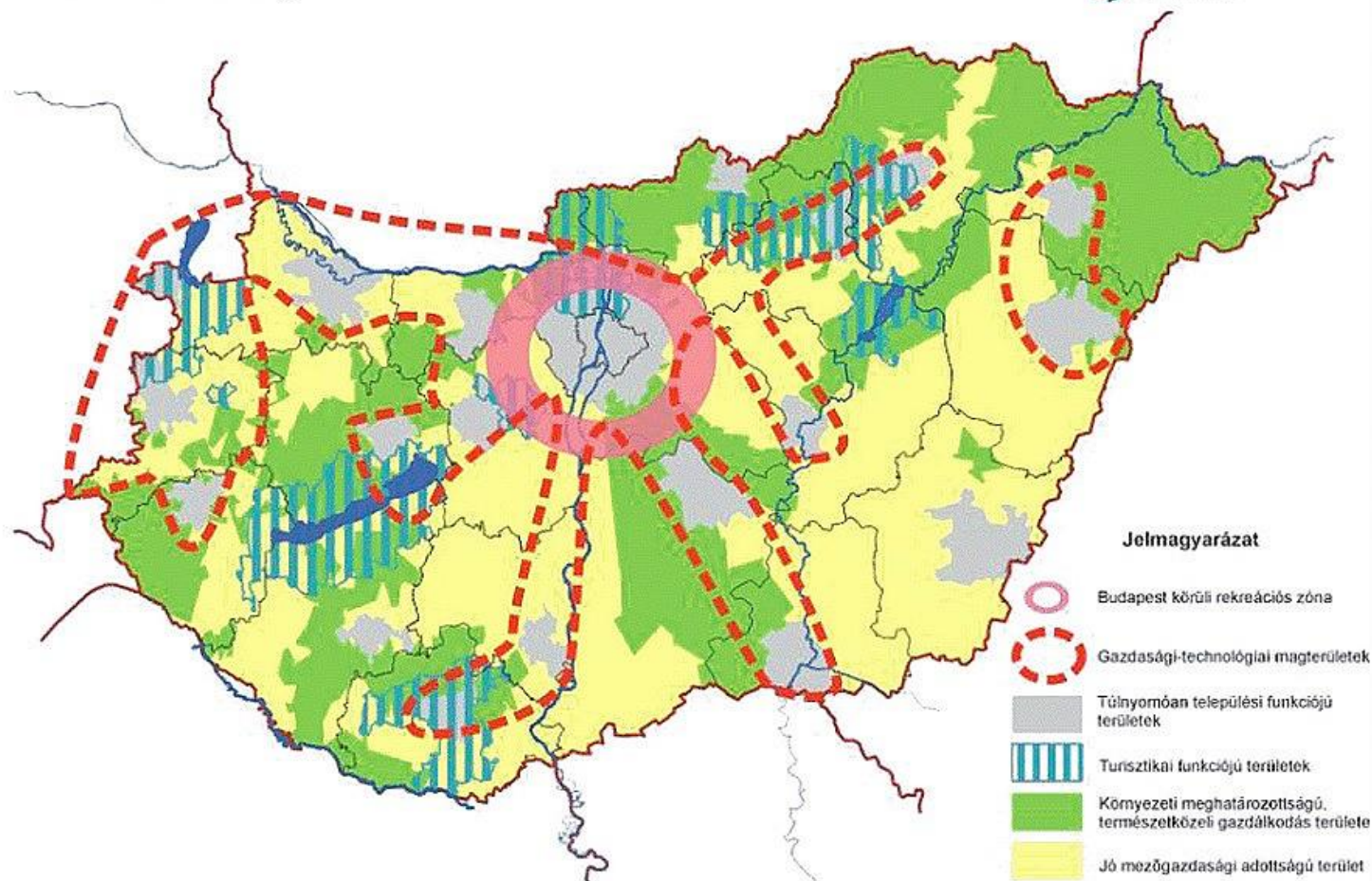
A dél-alföldi régió 25 statisztikai kistérsége közül 7 (Jánoshalmi, Bácsalmási, Kisteleki, Mórahalomi, Mezőkovácsházi, Sarkadi, Szeghalomi) tartozik az ország 48 leghátrányosabb kistérsége közé. A régió belüli térszerkezet vázát nem a statisztikai kistérségek, hanem más rendezőelvek mentén kialakuló, viszonylag homogén településcsoportok képezik. Ilyenek a megyeszékhelyek (illetve részben Baja), szomszédos városaik és szuburbanizálódó övezeteik együtteséből formálódó agglomerációk, melyek a régió legnagyobb kiterjedésű, összefüggő, dél-alföldi viszonylatban fejlett, erősebben urbanizálódó, dinamikus terei. A kecskeméti település-együttes a megye népességének 26%-át tömöríti, ebből a nagyváros egymagában egyötödét. A békési megyeszékhelyen csak minden hatodik megyei lakos él, de a közép-békési centrum (Békéscsaba, Békés, Gyula) együttesen már a megye lakosságának 30, a teljes település-együttes pedig 40%-át adja. Szeged súlya a megyéjében kiugró (a népesség 38 %-a él itt), település-együttese a megye lakosságának közel felét tömöríti, a közeli Hódmezővásárhellyel együtt arányuk a 60%-ot közelíti. A fejlettség komplex mutatója alapján dél-alföldi viszonylatban igen fejlettnak minősített települések csoportja egyértelműen kijelöli a legnagyobb, valamint a tradicionális közép- és kisvárosok körét. Közéjük tartozik: Szeged, Békéscsaba, Gyula, Orosháza, Baja, Kalocsa, Kecskemét, Hódmezővásárhely, Szentes és Szarvas. A legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkező lakosság többsége él ezekben a városokban él.

3. ábra Városi jogállású települések a Dél-alföldi régióban
(forrás: Dél-alföldi operatív program)

1.1.2.1 A település szerepe az országos településhálózatban

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció (OFTK; elfogadva az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával) értelmében a városstratégiák célja a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózatok kialakulása, valamint a kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése. Mindezek szem előtt tartásával az OFTK olyan funkcionális térségeket határoz meg, amelyek a jövőben egy-egy, nemzeti szinten is jelentős gazdasági, társadalmi vagy környezeti feladatot fognak ellátni, integrálódva a nemzeti szintű társadalmi és területi munkamegosztásba.

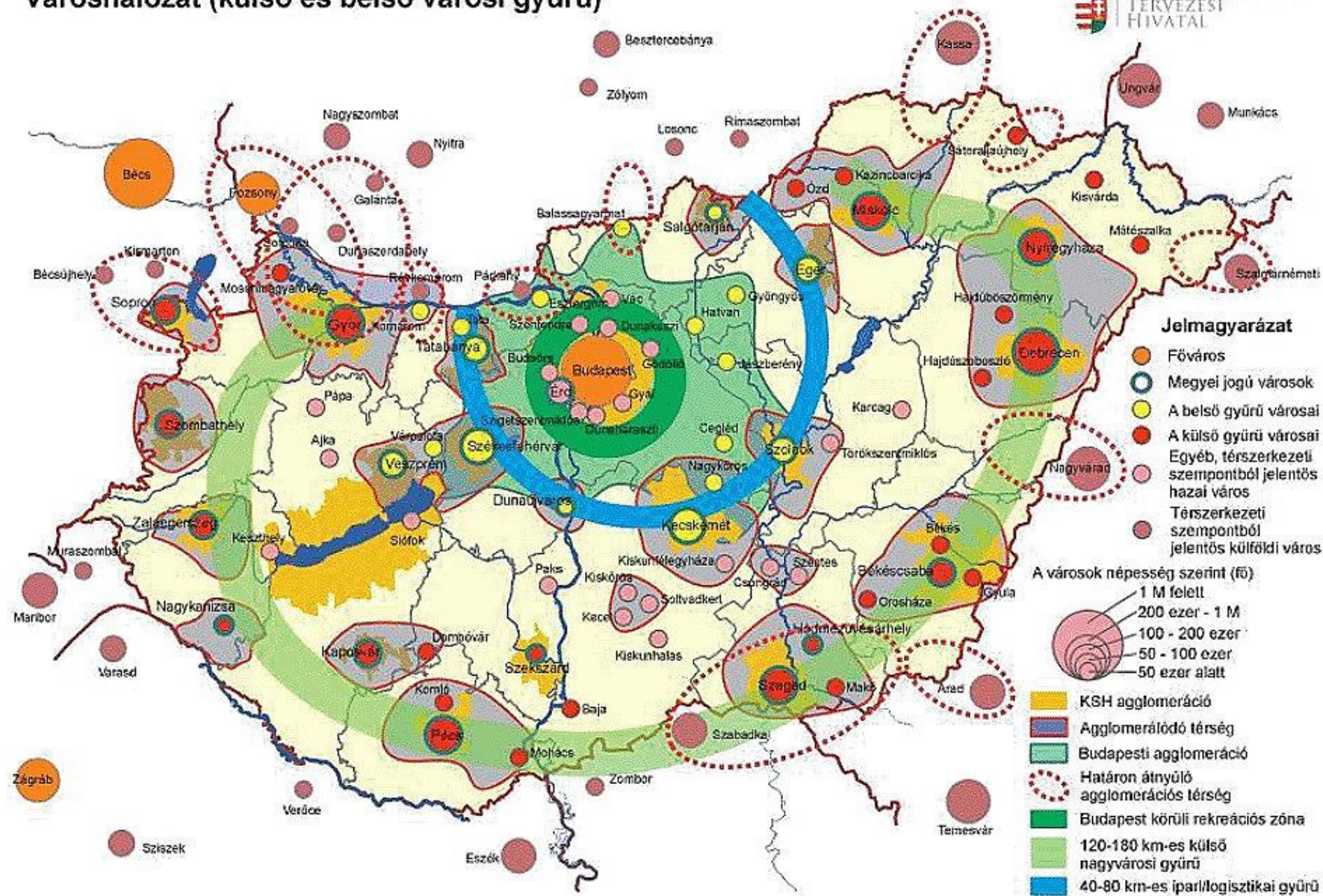

4. ábra Funkcionális térségek Magyarországon
(forrás: OFTK)

A fenti ábra alapján Mezőhegyes jó mezőgazdasági adottságú területbe sorolható a funkcionális térségek szempontjából. A városok és térségeik az ország gazdasági növekedésében és területi fejlődésében is jelentős szerepet játszanak.

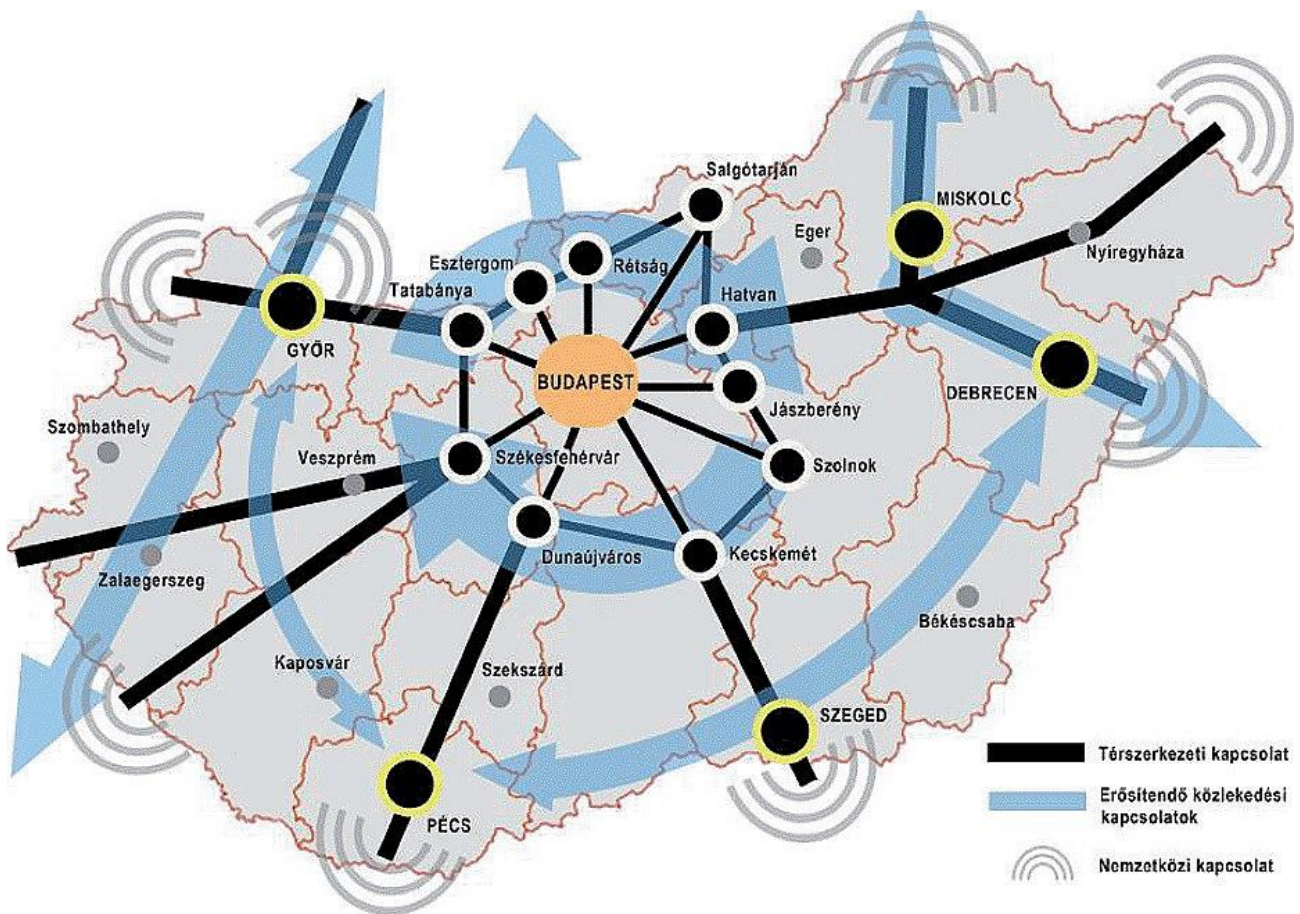
A térségi szemlélet érdekében az OFTK kijelölte a növekedés elsődleges színtereit és hálózatait. Ezeket olyan városok alkotják, amelyek kiemelkedő telephelyi lehetőségeik, jelenlévő és potenciális befektetőik, vállalataik, térségi beágyazódottságuk révén a növekedés dinamikus térségeiként jelennek meg a hazai településszerkezetben.

Városhálózat (külső és belső városi gyűrű)

5. ábra Városhálózat Magyarországon
(forrás: OFTK)

Mezőhegyes városa a kedvezőtlen elhelyezkedése, és a rossz közlekedési kapcsolatai miatt egyetlen kiemelt növekedési zónának sem a része, viszont határon átnyúló agglomerációs térségbe tartozik, Szabadka és Arad vonatkozásában.

6. ábra Stratégiai kapcsolatok szerkezete
(forrás: OFTK)

1.1.2.2 A település szerepe a regionális, a megyei és a járási településhálózatban

A települések hierarchiáját, járáson belül elfoglalt helyét és szerepkörét a településeken található központi funkciók száma, az adott település népességszáma egyaránt meghatározzák. Alapvetően elmondható, hogy a járás jelentősebb szerepkörrel bíró települései a főbb közlekedési útvonalak, a Gyulát Makóval összekötő 4434-es számú összekötő út, a Békéscsaba-Kétegyháza-Mezőhegyes-Újszeged vasútvonal, valamint a Gyula-Mezőhegyes 4444 számú összekötő út mentén helyezkednek el.

A járás valamennyi városáról elmondható, hogy területükön elhelyezkedő városi funkciók száma felét sem éri el az optimálisnak, tehát a járás területén nem található egy olyan város sem, ahol helyben elérhető valamennyi városi szintű intézmény, szolgáltatás. Funkcionális szempontból legkedvezőbb helyzetben a járásközpont, Mezőkovácsháza van. A településen a városi funkciók közel fele található meg, ez azonban nem elégséges a járásközponti szerepkör maradéktalan betöltéséhez. A települések közül funkcionális szempontból legelmaradottabb helyzetben Pusztatottlaka, Dombiratos, Magyardombegyház és Kisdombegyház települések vannak, a községek területén az alapfokú intézményi és szolgáltatási szint is szinte teljes egészében hiányzik.

A járás településeinek népességszám szerinti vizsgálata során hasonló hierarchikus sorrendet állíthatunk fel. A járás területén a nagy- és középvárosi szint teljesen hiányzik. A járás központja Mezőkovácsháza (5716 fő), mely a népességszámból adódóan kisvárosként (5 ezer és 20 ezer fő között) értelmezhető. A járásközpontot Battonya és Mezőhegyes követi. A járás települései között mindösszesen egy városi rangú település, Medgyesegyháza lakossága (3490 fő) nem érte el az 5000 főt 2020-ig.

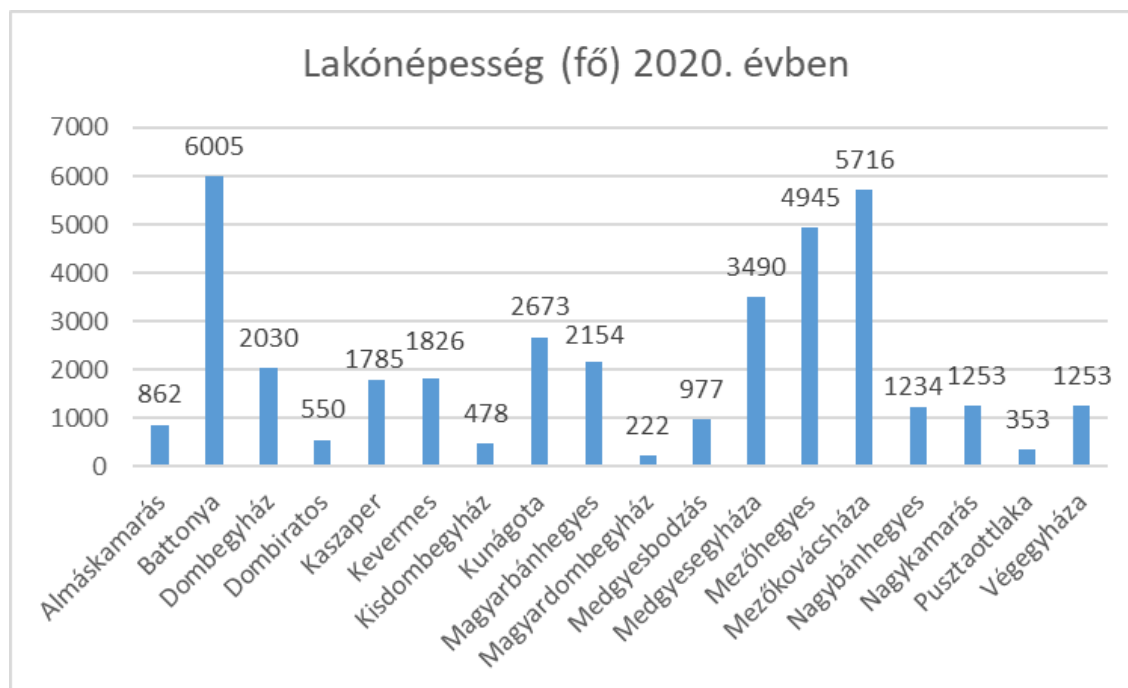
A járás népességszám szerinti hierarchiájában a nagyközségek és községek következnek, 1-3 ezer főes népességszámukkal. Érdekes, hogy míg Kevermes és Dombegyház hivatalosan nagyközség jogállású települések, népességszámuk (~2000 fő) nem éri el a térség nagyobb községeinek népességszámát. A térség területén korábban az óriásfalvak és kis mezővárosok hálózati rendje volt jellemző, mára azonban megfigyelhető az 5000 lélekszám feletti óriásfalvak eltűnése, és az 500 főnél kisebb lélekszámú aprófalvak megjelenése. A járás területén Magyardombegyház (222 fő), Kisdombegyház (467 fő) és Pusztatottlaka (353 fő) községek népességszáma sem éri el az 500 főt. Amennyiben a népességszám alakulásának negatív tendenciái folytatódnak a későbbiekben Dombiratos községet is veszélyezteti, hogy lakosainak száma 500 fő alá csökken.

A település vonzáskörzetének bemutatása

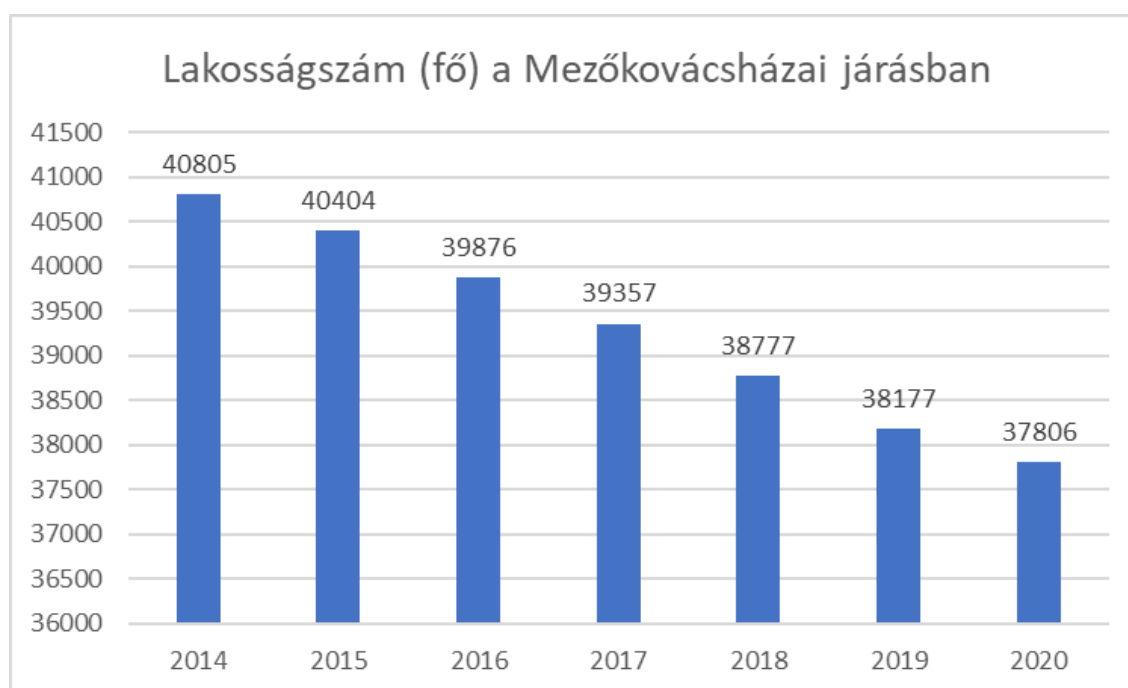
Demográfia

Mezőhegyes térsége jellegzetesen aprófalvas térség, a járásban az alábbi településtípusok találhatók:

- 4 db város: Mezőkovácsháza, Mezőhegyes, Medgyesegyháza, Battonya
- 2 db nagyközség: Dombegyház, Kevermes
- 12 db község: Almáskamarás, Dombiratos, Kaszaper, Kisdombegyház, Kunágota, Magyarbánhegyes, Magyardombegyház, Medgyesbodzás, Nagybánhegyes, Nagykamarás, Pusztatottlaka, Végegység

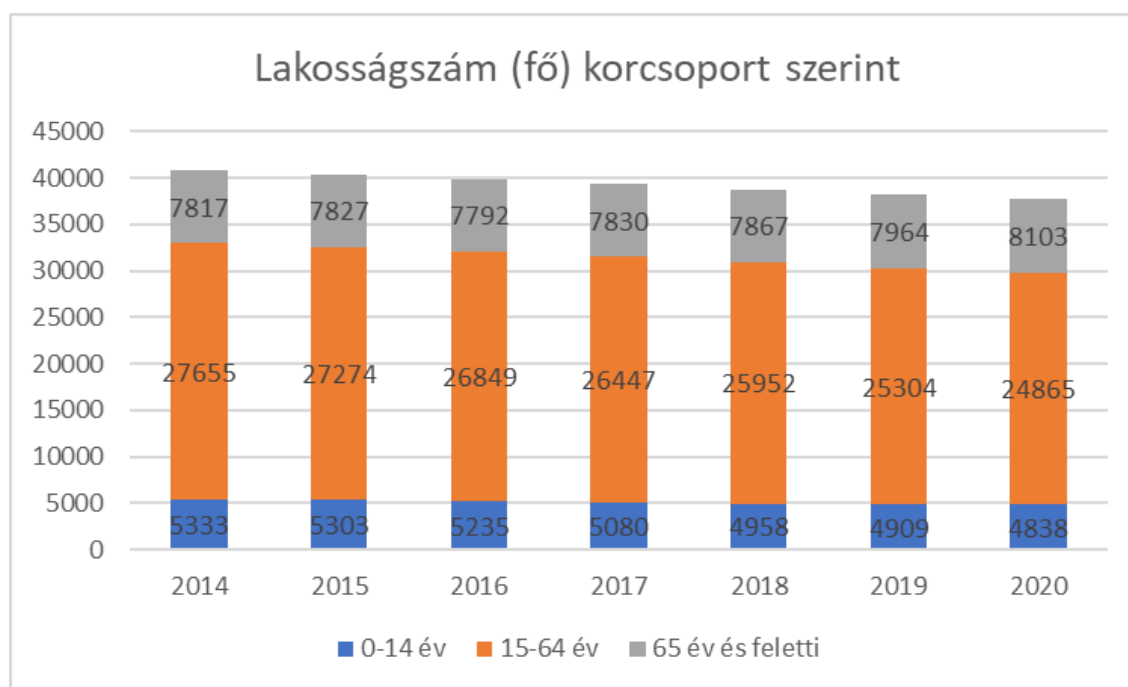

7. ábra Mezőkovácsházai járás településeinek lakónépessége
(forrás: KSH)

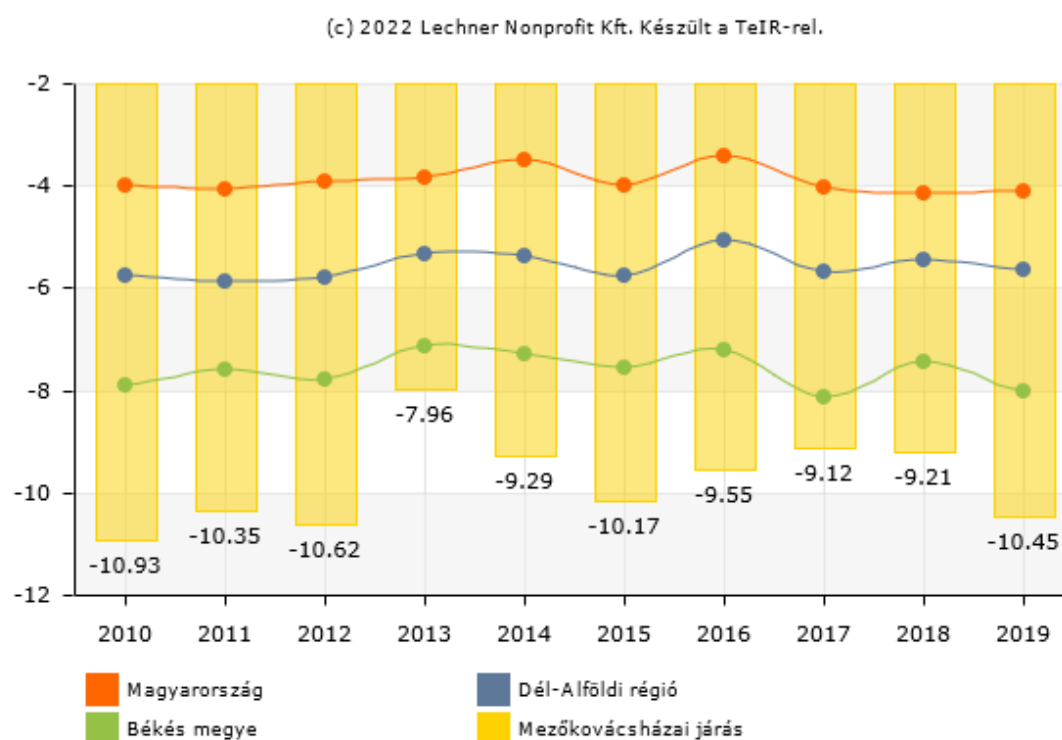
8. ábra A járás lakónépesség alakulásának dinamikája 2014-2020
(forrás: KSH)

A járás demográfiai jellemzői az országoshoz hasonlóak. A lakosságszám folyamatosan csökken, a születések és a halálozások egyenlege negatív, a lakosság elöregszik. Növekedés csak a 65 év és feletti korosztályban tapasztalható.

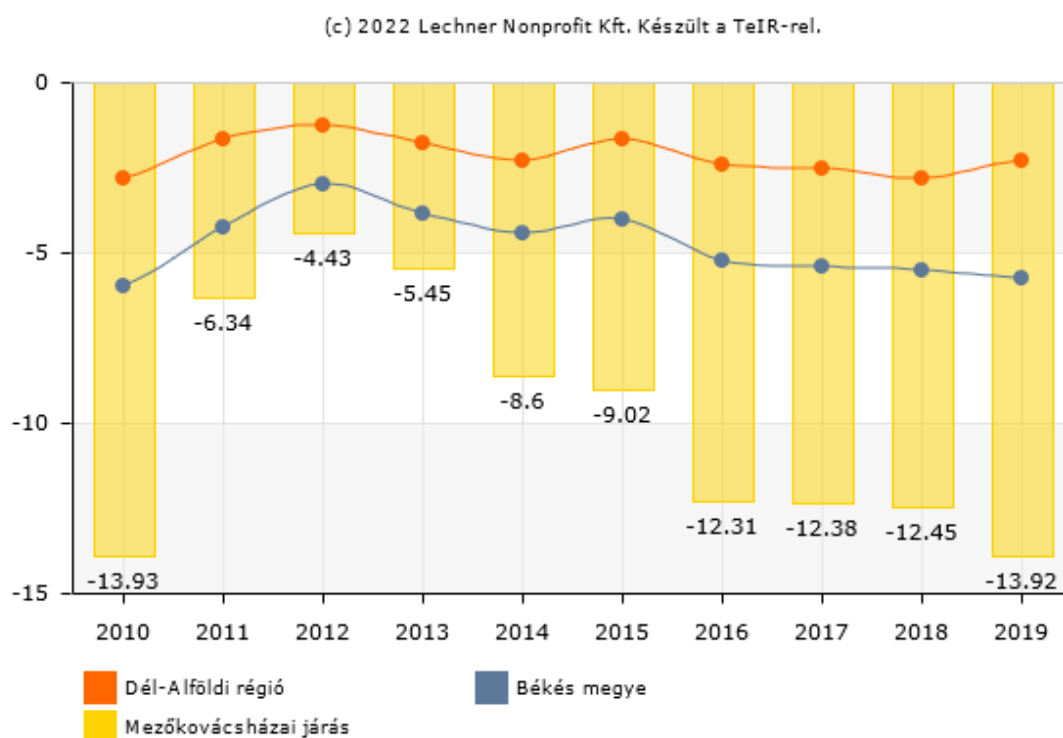
9. ábra Lakosság korcsoportonkénti megoszlása a Mezőkovácsházai járásban
(forrás: KSH)

A természetes szaporodás/fogyás (az élveszületések és a halálozások különbözöte ezer lakosra vetítve) -10,45 ezrelék volt 2019-ben a Mezőkovácsházai járásban (Magyarország: -4,1, Dél-Alföldi régió: -5,64, Békés megye: -8,01).

10. ábra Természetes szaporodás/fogyás (ezrelék)
(forrás: TeIR)

A vándorlási egyenleg (vándorlási különbözet az adott közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők és az onnan másik közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők számának különbözete ezer lakosra vetítve) 2019-ben -13,92 ezrelék volt (Dél-Alföldi régió: -2,32, Békés megye: -5,75).

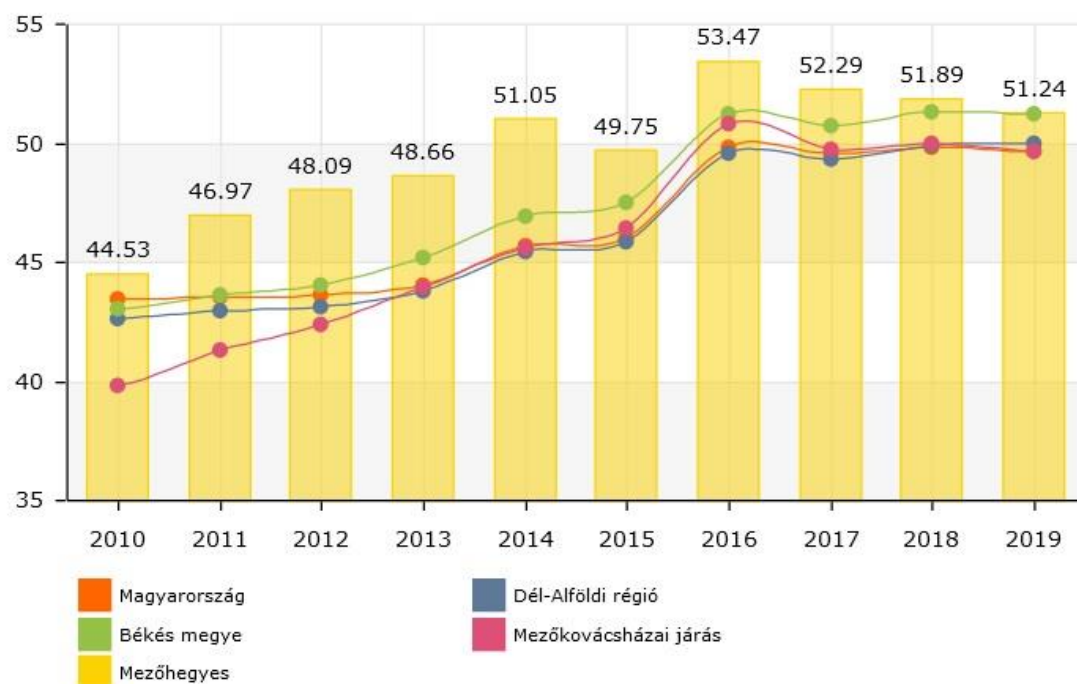
11. ábra Vándorlási egyenleg (ezrelék)
(forrás: TeIR)

A KSH által közölt adatokból láthatjuk, hogy a Mezőkovácsházai járás lakónépessége az országos, de még a megyei átlaghoz képest is sokkal nagyobb mértékű.

Foglalkoztatottság

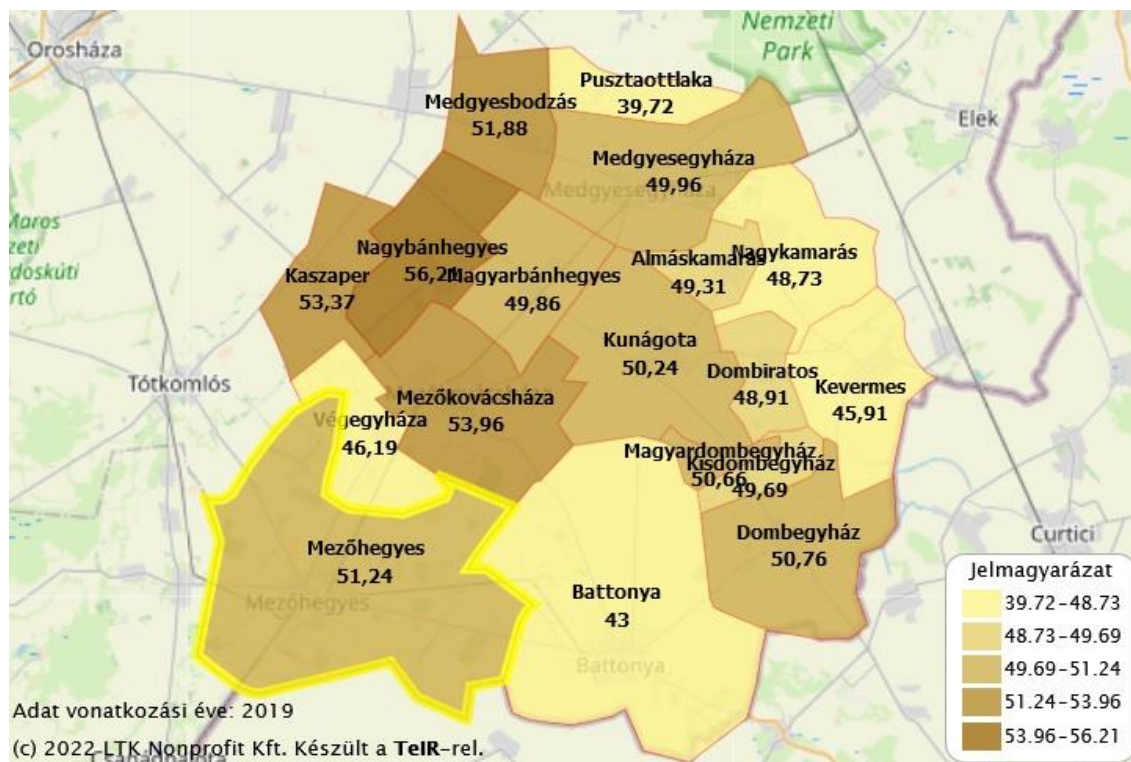
A Dél-Alföldi Régiót alkotó megyék közül Békés megye tekinthető a legelmaradottabbnak. Ez egyben azt is jelenti, hogy a fő hangsúlynak a megye további leszakadásának megállítása kell hogy legyen, illetve a megye fejlesztési potenciáljait felhasználva a versenyképesség erősítése szükséges.

Békés megye munkaerőpiaci adatait elemezve azt láthatjuk, hogy 2014-es adatok alapján az aktivitási arány tekintetében 4 százalékpontos eltérés tapasztalható az országos értékekhez képest. Ez az érték Békés megyében 63,1 %, ami a 4. Leggyengébb eredmény a megyék között. A Foglalkoztatási ráta 56,4%, ami már 5 százalékponttal alacsonyabb érték, mint az országos átlag. A munkanélküliségi ráta 2014-ben 10,5% volt, ami ugyancsak elmarad az országos értékektől, hiszen az 7,8% volt.

12. ábra Adófizetők aránya száz állandó lakosra vetített száma a Mezőkovácsházai járásban
(forrás: TeIR)

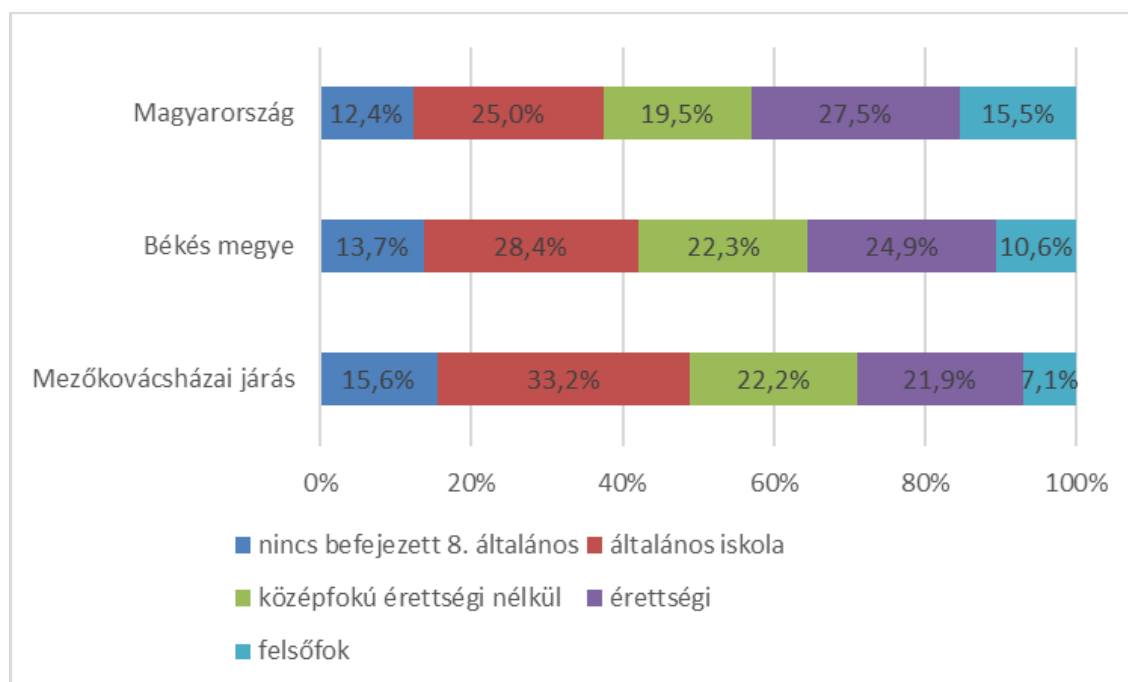
Az egyes településeket megvizsgálva, az adófizetők aránya Nagybánhegyes településen a legmagasabb (56,21%),míg a legnagyobb munkanélküliséget, illetve az inaktív keresők legnagyobb arányát (Az a személy, aki az adatfelvétel eszmei időpontjában kereső tevékenységet nem folytatott, ám jövedelemmel (pl. nyugdíj, gyermekgondozási segély) rendelkezik) Pusztatottlaka (39,72%) esetében találjuk.

13. ábra Adófizetők aránya a Mezőkovácsházai járás egyes településein a teljes népesség %-ában
(forrás: TeIR)

Képzettség

A magas munkanélküliség egyik fő oka a munkahelyek hiánya, de az elhelyezkedési lehetőségeket jelentős mértékben befolyásolja a munkanélküliek képzettségi szintje is. A legfeljebb általános iskolát végzettek aránya 33,2% (országosan 25%, Békés megyében 28,4%), míg a felső fokú végzettségűek aránya 7,1% (országosan 15,5%, Békés megyében 10,6%).

14. ábra A 7 éves és idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettsége szerint
(forrás: KSH)

Gazdaság

Békés megye iparilag közepesen fejlett, agrár-ipari jellegű és közepesen urbanizálódott térség. Az agrárszféra a megyei kedvező adottságok miatt jelentős. A megye legfőbb természeti kincse a termőföld. Békés megye az egyik legintenzívebben művelt mezőgazdasági területe Magyarországnak. A termőterület 97%-át a mezőgazdaság hasznosítja, s mindössze 2,4%-a erdő, a többi nádas és halastó. A mezőgazdasága elsősorban gabonatermesztéséről, zöldségtermesztéséről és bizonyos állatfajták tenyésztéséről ismert, kapcsolódó feldolgozóipar nélkül. A mezőgazdasági termelés mellett, a feldolgozó- és könnyűipar jelenléte is jellemző a megyére. Több termálfürdő és tározó, horgásztó, holtág található, amelyek igen nagy idegenforgalmi szereppel bírnak Békés megyében.

A térség gazdaságának összetételében hangsúlyos a fent említett kedvező adottságok befolyása, azaz a mezőgazdaság dominanciája. Ez azonban hátráltató tényezőként is felmerül, hiszen a szántóföldi növénytermesztés gépesítettségi foka valamint a jellemzően monokultúrás termesztési mód alacsony munkaerő felvételű ágazattá változtatta ezt a hangsúlyos szektort. A szemlélet és éghajlatváltozásból adódó változások azonban javíthatnak ezen az állapoton.

A megye gazdasági szerkezetét vizsgálva megállapítható, hogy a békési agrárágazat közel 17%-os súlya a bruttó hozzáadott értéken belül országos összehasonlításban a legmagasabb érték. Emellett az ipar részaránya (20%) a legalacsonyabbak közé tartozik az országban és mélyen a nemzeti átlag alatt helyezkedik el. Ha nemzetgazdasági ágak szerinti bontást nézünk, a legnagyobb arányban a közigazgatási, oktatási és egészségügyi szolgáltatási szektor (21,3%) részesül a bruttó hozzáadott értékből, ezt követi szorosan a feldolgozóipar (19,5%), majd a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat (16,8%), illetve a kereskedelem, vendéglátás, szállítás (16,4%). A megye iparszerkezete kettős, egyrészt fennmaradtak a tradicionális iparágak (élelmiszer-feldolgozóipar, gépipar, nyomdaipar, téglá- és cserépipar, üvegipar), másrészt elvétve, de új iparágaknak is sikerült megerősödniük pl. a háztartási vegyiparnak. A GDP-termelést tekintve a Dél-Alföld sajnos nemcsak az EU-átlag, hanem országos átlag alatti teljesítményt mutat. Az egy főre jutó bruttó hazai termék tekintetében Békés megye utolsó harmadában található, a Dél-Alföldi régiónak a sereghajtója, az országos átlagnak mintegy 55,3%-val. A megye 1997 óta folyamatosan romló tendenciát mutat.

A megye nem igazán vonzó a külföldi tőke számára, amiben nagy szerepet játszik a felvevőpiacok szempontjából nem túl kedvező földrajzi elhelyezkedés, a viszonylag rossz infrastrukturális adottságok, valamint az itteni gazdaság kedvezőtlen szerkezete. A Mezőkovácsházai járás átlag alatti értéket mutat minden vizsgált mutató esetében.

Közműellátottság

A járás mindegyik települése rendelkezik közüzemű vezetékes ivóvízellátással, de Almáskamarás, Kevermes és Magyarbánhegyes települések kivételével a többi településen az ellátottság nem településszintű. Kaszaper, Kisdombegyház, Magyardombegyház és Mezőhegyes település lakosságának, több mint 20%-a nem rendelkezik hálózati vízbekötéssel. 2020-ban az ivóvízvezeték hálózat hossza 459,9 km volt. A 2014 és 2020 évek között 7,3 km vízvezeték épült. A járás területén található 20 529 db lakásból csak 18 304 db ivóvíz hálózatba bekapcsolt lakás volt 2020-ban.

Mezőkovácsházai járástelepülései közül Almáskamarás, Battonya, Kaszaper, Kevermes, Kunágota, Magyarbánhegye, Medgyesegyháza, Mezőhegyes, Mezőkovácsháza, Nagykamarás, Végegyháza

rendelkezik szennyvízgyűjtő közcsatorna hálózattal, ami 2020-ban 271,5 km hosszúságú volt. A 2014 és 2020 között 93,4 km szennyvízvezeték épült. A járás területén található 20 529 db lakásból csak 10 281 db szennyvíz-gyűjtő hálózatba bekapcsolt lakás volt 2020-ban.

Ez a térség egyik kiemelt szennyező forrása, amely a térség felszíni és felszín alatti vizek vízminőségét veszélyeztetik, különös tekintettel azoknál a településeknél, ahol a vízellátás a helyi vízbeszerzésre támaszkodik

A járás valamennyi települése rendelkezik vezetékes földgázellátással, az egyes települések ellátottsága 30-80 % között változik. A legnagyobb ellátottsággal a járási központja Mezőkovácsháza rendelkezik. 2020-ban a gázcsőhálózat hossza 675,2 km volt Mezőhegyesen. A 2014 és 2020 között 8,5 km gázvezeték épült. A háztartási gázfogyasztók száma 2020-ban 13 186 db volt, amiből a fűtési fogyasztók száma 12 832 db volt.

Térszerkezet

A Dél-Alföld a második legvárosiasabb régiója az országnak. Településszerkezetét leginkább a tanyákkal körülvett mezővárosok és óriásfalvak alkotják. Az aprófalvakban és a kistalukban élők aránya nagyon alacsony.

A megyei mezőgazdasági területek nagy része jó mezőgazdasági adottságú, vagy kiváló termőhelyi adottságú földterület. A kedvező adottságok megőrzése érdekében törekedni szükséges az intenzív gazdálkodás és a környezeti meghatározottságú, extenzív termelés ideális egyensúlyára.

Az erdőgazdálkodás szempontjából a megye nem számít kiemelt területnek, a meglévő erdőszilárd területek megóvása azonban fontos feladat, a biodiverzitás megőrzése és a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak mérséklése szempontjából is.

Békés megye területe ásványi anyagok szempontjából egyáltalán nem kiemelkedő térség, azonban a szoláris és geotermikus energia hasznosíthatósága szempontjából az OFTK a legjobban javasolt térségek között emeli ki.

A megye felszíni vizekben nem tartozik az ország leggazdagabb térségei közé, alapvetően északi területén találhatóak vízfolyások (Körösök vidéke). Vízgazdálkodási szempontból a területeken leginkább az árvízvédelmi és belvízvédelmi feladatok, míg a megye más részein ugyancsak a belvíz, valamint az aszály által generált problémák jelentenek megoldandó, kezelendő feladatokat. A vízgazdálkodásnak kiemelt jelentősége van az ivóvízellátás szempontjából, a felszín alatti vizek védelme vonatkozásában Békés megye esetében a mezőgazdasági használatból adódó szennyeződések elkerülése is fontos elemként jelenik meg.

A megyében található kulturális örökség megőrzése és megújítása, valamint a turisztikai lehetőségek kihasználása gazdasági szempontból is nagy jelentőséggel bír. Bár Békés megyében nincsenek az OFTK szerinti kiemelt üdülőkörzetek, a kulturális, épített örökség, valamint a természeti környezetre, termálvíz adottságokra és a helyi hagyományokra épülő turizmus jelentős mennyiségű látogatót vonz a térségbe .

A település dinamikai típusának meghatározása

A megye településállományban a nagyobb népességű városoké, óriásfalvaké a főszerep. A nagyfalvak mellett még a kisvárosok szerepe meghatározó. A népesség főként a nagyobb városok körül koncentrálódik, melyek körül már megkezdődött a szuburbanizáció és az agglomerációk kialakulása. A megye legjelentősebb és elsődleges városi centruma Békéscsaba. A megyeszékhely gazdaság-irányítási, üzleti és lakossági szolgáltató funkciói, továbbá közlekedési csomóponti szerepe térségileg kiemelkedő. Mivel Békéscsaba felsőfokú szerepköre hiányos, Szeged és Debrecen vonzása is érvényesül a megyében. A megyeszékhely mellett három, széles körű gazdasági-szolgáltató-ellátási funkciókkal rendelkező csomópont lát el térségi szervező szerepet: Orosháza, Gyula és Szarvas.

Békés megyében a városegységek formálódásának legelőrehaladottabb stádiumában lévő példája a közép-békési városegység, melynek magterületét - a funkcionális munkamegosztást több vonatkozásban gyakorló - Békéscsaba, Gyula, Békés, peremvárosait Mezőberény és Sarkad képezik.

Más léptékű és területi kihatású a Mezőkovácsháza-Mezőhegyes-Battonya város csoport, mely az egymás leányékolásából adódóan hiányosan kiépült kisvárosi funkciók - Mezőkovácsháza dominanciájú - kölcsönös igénybevétele által formálódik.

Szeghalom, Mezőkovácsháza, Tótkomlós és Gyomaendrőd részlegesen tölti be térségközponti szerepét, elsősorban intézményi és kereskedelmi szerepköreik révén, igaz Tótkomlós nem járásszékhely. Békés és Mezőberény a közép- békési térségen belüli funkciómegosztásnak és kedvező közlekedési helyzetének köszönhetően került ebbe a csoportba.

Dél-Békés két kisvárosa, Mezőhegyes és Battonya a gazdasági átalakulás veszteségeinek tekinthetők, súlyuk csökkent, szolgáltatásaik szegényesek, eltekintve Mezőhegyes turisztikai és kulturális jelentőségétől és kiskereskedelmi mikrocentrum-szerepétől. A dél-békési városok - beleértve Mezőkovácsházát és Tótkomlóst is - szerény gazdaságirányító szerepe és szegényes szolgáltató szektora, valamint a térség periférikus közlekedési helyzete az itteni települések végleges leszakadását eredményezheti.

A falvak túlnyomó részét magában foglaló, heterogén települések ellátási funkciói hiányosak. A legrosszabb helyzetű falvak különösen nagy számban koncentrálódnak a megye északi-északkeleti és déli-délkeleti (Dombiratos, Végegyháza, Pusztatölke, Almáskamarás) részén, valamint a tanyás térségekben.

Mezőhegyes helyzetét a Schengeni határon történő elhelyezkedése is nehezíti, közlekedési szempontból hátrányos helyzetű.

A település foglalkoztatási szerepköre

Békés megye munkaerőpiacát vizsgálva elmondható, hogy az országos átlaghoz viszonyítva mind az aktivitási arányban (2,5 százalékponttal alacsonyabb), mind a foglalkoztatási ráta tekintetében (3 százalékponttal alacsonyabb), mind a munkanélküliségi rátát (1 százalékponttal magasabb) vizsgálva lemaradást tapasztalhatunk. A megyei rangsort vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a munkanélküliségi ráta és a foglalkoztatási ráta tekintetében Békés megye a középső harmadban helyezkedik el, az aktivitási ráta tekintetében azonban a sereghajtók között szerepel.

A Mezőkovácsházai járás az átlag alatti versenyképességgel jellemezhető területek közé tartozik, a települési rangsorban a 131. pozíciót foglalja el a járások között.

Meghatározó gyengeség a helyi KKV szektor tőkehiánya, a gyorsforgalmi úthálózat hiánya és a fentiekből adódó versenyképességi hiány. Hangsúlyos gyengeség a foglalkoztatási központok és kapcsolatok valamint ehhez kapcsolódóan a nagy létszámú foglalkoztatók hiánya és a térség adottságaihoz képest alacsony turisztikai potenciál.

1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia készítésének kereteit számos fejlesztéspolitikai dokumentum meghatározza, melyekhez igazodni, illeszkedni szükséges.

EU2020 Stratégia

2021-2027-es Uniós kohéziós politika

Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (továbbiakban: OFTK), ami a 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékleteként került elfogadásra, Békés Megye Területfejlesztési Koncepció (2021-2030) Békés Megye Közgyűlésének 60/2021. (V. 17.) sz. BMÖ határozattal elfogadva, Békés Megye Területfejlesztési Program (2021-2027) Békés Megye Közgyűlésének 60/2021. (V. 17.) sz. BMÖ határozattal elfogadva.

1.2.1 EU2020 Stratégia

Az „Európa 2020” az Európai Unió 2010-ben útnak indított, 10 évre szóló növekedési és foglalkoztatási stratégiája. Célja, hogy az EU gazdasága intelligens, fenntartható és inkluzív legyen. E három, egymást kölcsönösen erősítő prioritás azt hivatott elősegíteni, hogy az Unióban és a tagállamokban magas legyen a foglalkoztatottság és a termelékenység, és erősödjön a társadalmi kohézió. Az EU öt nagyszabású célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és az éghajlat/energiapolitika területén, amelyeket 2020-ig kíván megvalósítani. Mindegyik tagállam saját nemzeti célokat fogadott el az említett területeken. Az EU2020 Stratégia három fő pillére: Az Intelligens növekedés (innováció, oktatás, digitális társadalom), a Fenntartható növekedés (éghajlat, energia és mobilitás, versenyképesség) és az inkluzív növekedés (foglalkoztatás és készségek, szegénység elleni küzdelem). Az EU2020 Stratégia kiemelt célkitűzései:

- A foglalkoztatás szintjének a jelenlegi 69 %-ról legalább 75 %-ra növelése a 20–64 évesek körében.
- A K+F beruházások mértékének a GDP 3 %-ára történő emelését kitűző cél megvalósítása, elsősorban a magánszektor K+F beruházásaira érvényes feltételek javításával; az innováció mérésére alkalmas új mutató kidolgozása.
- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának legalább 20 %-os csökkentése az 1990-es szinthez képest, vagy megfelelő feltételek esetén a kibocsátás 30 %-os csökkentése; a megújuló energiaforrások arányának 20 %-ra történő növelése a végső energiafogyasztásban, valamint az energiahatékonyság legalább 20 %-os növelése.
- Az iskolából kimaradók arányának a jelenlegi 15 %-ról 10 %-ra csökkentése, és a felsőoktatási végzettséggel rendelkezők arányának 31 %-ról legalább 40 %-ra növelése 2020-ig a 30–34 éves korosztály körében.
- Az országos szegénységi küszöbök alatt élő európaiak számának 25 %-os csökkentése, 20 millió ember kiemelése a szegénységből

Mindehhez kapcsolódva a Nemzeti Reform Program vállalásai a következők:

- a 20–64 évesek foglalkoztatási rátájának a jelenlegi 60%-ról legalább 75%-ra növelése;
- a kutatás-fejlesztési ráfordítások bruttó hazai termékhez viszonyított szintjének 1,8%-ra növelése;
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának legfeljebb 10 százalékos növekedését a 2005. évi szinthez képest; a teljes energiafelhasználáson belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,6 százalékra történő növelését; a 10 százalékos energia megtakarítás elérése;
- a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának 30,3 százalékra növelését a 30-34 éves népességen belül;
- az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők arányának 10 százalékra csökkentését a 18-24 éves népességen belül;
- a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség számának 450 000 fővel való csökkentését, amely 5 százalékpontos csökkentést jelent.

1.2.2 2021-2027-es Uniós kohéziós politika

A 2021-es év kezdetével új Európai Uniós tervezési időszak vette kezdetét. A 2021-2027-es tervezési időszakban az Uniós és hazai fejlesztési hangsúlyok megváltoztak. A Széchenyi 2020 programot követő Széchenyi Terv Plusz, Magyarország Partnerségi Megállapodásán keresztül, az Unió kohéziós politikájában lefektetett 5 szakpolitikai célkitűzés végrehajtásáért felel, melyek az alábbiak:

- 1) egy intelligensebb Európa az innováció, a digitalizálás, a gazdasági átalakulás, valamint a kis- és középvállalkozások támogatása révén;
- 2) egy olyan, zöldebb, karbonmentes Európa, amely végrehajtja a Párizsi Megállapodást, valamint beruház a tiszta energiaforrásokra való átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben;
- 3) egy jobban összekapcsolt Európa, amely stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal rendelkezik;
- 4) egy szociálisabb Európa, amely megvalósítja a szociális jogok európai pillérét, valamint támogatja a minőségi foglalkoztatást, az oktatást, a készségeket, a társadalmi befogadást és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférést;
- 5) egy, a polgáraihoz közelebb álló Európa, amely szerte az EU-ban támogatja a helyileg irányított fejlesztési stratégiákat és fenntartható városi fejlődést.

1.2.3 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepcióhoz (OFTK)

Az OFTK – felszámolva az ágazati (Országos Fejlesztéspolitikai Kon koncepció) és a területi (Országos Területfejlesztési Kon koncepció) fejlesztés dualitását - a kormányzati fejlesztéspolitika 2030, illetve 2014-2020 között megvalósítandó stratégiai céljait, prioritásait jelöli ki. A koncepcióban foglaltak szerint Magyarország 2030-ban Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal. Ennek érdekében az OFTK négy

hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt, valamint 13, az átfogó célokénál egyenként jóval szűkebb tárgykörű ágazati és területi specifikus célt fogalmaz meg.

Az OFTK is megemlíti, hogy a közlekedési kapcsolatok hiányosak, illetve felújításra, bővítésre szorulnak. Jelenleg a hazai közúthálózat minőségi jellemzői (teherbírása, balesetveszélyessége), valamint a gyorsforgalmi úthálózat alacsony kiépítettsége nem elégítik ki a növekvő tranzit- és belföldi forgalmi igényeket. Az alacsony sűrűség következtében az ország egyes kistérségeiből másfél órányira van a legközelebbi autópálya, és ez jelentősen visszafogja a gazdasági növekedést. Az M5-ös autópályát a Román határral összekötő M43-as fejlesztése kis mértékben javította Mezőhegyes elérhetőségét, az M43-astól a település közel 20 kilométer hosszú útvonalon, két településen keresztül közelíthető meg.

Szintén régóta fennálló probléma, hogy oldódjon a főváros központú úthálózat. A sugaras rendszer helyett egy hálós szerkezetre van szükség, amely sokkal hatékonyabb fejlesztési potenciállal rendelkezik. Ennek érdekében számos terv készült, a legfontosabbak egyike az M4-M8-as autópálya kiépítése és összekötése, valamint az M9 megépítése. Ez utóbbi esetében a nyomvonal, illetve a megvalósítás ütemezése még számos nyitott kérdést tartalmaz, azonban potenciális lehetőséget rejt magában Mezőhegyes közúti elérhetőségnek jelentős javítására.

Az országos gyorsforgalmi úthálózatban az M9 jelentős szerepet tölt be a Budapest központú (M1, M2, M3, M5, M6, M7) sugaras szerkezetből fakadó M0 túlterheltség csökkentésében, a hiányzó gyűrű irányú kapcsolat megteremtésével. Teljes kiépítésével igen jelentőssé válik a térségföltáró, gazdaság élénkítő szerepe. Az M9 lehetőséget kínál a fejletlenebb országrészek – köztük Békés megye – fölzárkóztatására, azok bekapcsolásával a gyorsforgalmi úthálózatba.

Jelentős természeti értékekkel, turisztikai vonzerővel rendelkezik. A megye kulturális örökségét a nemzetiségek színesítik. A kiemelkedően jó agráradottságok miatt kiemelkedő mezőgazdasága elsősorban gabonatermesztéséről, zöldségtermesztéséről és bizonyos állatfajták tenyésztéséről ismert, kapcsolódó feldolgozóipar nélkül.

A megye kül- és belföldi tökevonzó képessége egyaránt alacsony, az egy főre jutó GDP-t tekintve a harmadik legrosszabb helyzetű. A rendszerváltás óta a megye munkaerő megtartó képessége folyamatosan romlik, a munkaképes korú lakosság egyre növekvő számban hagyja el a térséget. A foglalkoztatottak folyamatosan és jelentősen csökkenő aránya az utóbbi években csekély növekedést mutat, amelyhez minimálisan javuló munkanélküliségi mutatók társultak.

A térség fejlesztési irányaiaként a következőket jelöli meg:

- Az infrastruktúra fejlesztése: a megközelíthetőség és a logisztikai feltételek javításával, a térségi kohézió erősítésével, minőségi környezet kialakítása mellett.
- Gazdaság- és vidékfejlesztés: munkahelyteremtés ösztönzésével a hozzáadott érték növelése, hungarikumok támogatása, környezetkímélő energiatermelés, valamint az öko-, horgász-, vadász-, kerékpár- és egészségturizmus fejlesztése.
- Társadalmi megújulás: a szakképzés gazdasági igényekhez alakításával, a civil együttműködések erősítésével és a helyi kulturális értékek megőrzésével.
- Környezeti fenntarthatóság segítése az épített és természeti környezet védelme, a környezetbarát hulladékgazdálkodás, -újrahasznosítás fejlesztése és a megújuló energiákra épülő termelés és fogyasztás támogatása által.
- Határon átnyúló együttműködések segítése a gazdaságfejlesztés támogatásával, együttműködési programok szervezésével és helyi termékekre épülő piac beindításával.

- Békéscsaba fejlesztése, különös tekintettel az élelmiszer alapanyag előállítására és – feldolgozásra, valamint a gasztroturizmusra.

Mezőhegyes célrendszerében majdnem mindegyik szakpolitikai célmeghatározás visszaköszön, a helyi adottságokra adaptált formában. A város a gazdaságra épít, beleértve az állattenyésztést, amely helyi hagyományokkal rendelkezik. A hagyományokhoz fűződő ismeret és életvitel népszerűsítésével, a természeti gondolkodásmód szorgalmazásával elősegíti a természet megőrzését és a termőfölddel való fenntartható gazdálkodást.

A stratégia elsősorban a gazdaságfejlesztést és a társadalom megerősítését tűzte ki. Mezőhegyes közúti közlekedés szempontjából hátrányban van a gyorsforgalmi úthálózatait tekintve, ezt a gyengeséget csak országos szintű döntések tudják helyrehozni.

A város Stratégiájának tematikus céljai – és azok megvalósítása érdekében tervezett fejlesztések – egyformán hozzájárulnak az OFTK területi célkitűzéseéhez.

1.2.4 Kapcsolódás Békés Megye Területfejlesztési Kon koncepciójához és Programjához

Noha Békés megye gazdasági-társadalmi mutatói elmaradnak az országos átlagtól, a térségben rendelkezésre álló erőforrások jobb felhasználásával jelentős javulás érhető el az általános teljesítményt illetően. A Békés Megye Területfejlesztési Kon koncepcióban rögzített jövőkép, valamint az ehhez illeszkedő célok elérésének egyértelmű feltétele a helyi társadalmi-gazdasági erőforrásoknak a korábbinál intenzívebb aktivizálása, a természeti erőforrások fenntartható, bölcs és takarékos használata. Mindennek eredményeként, a térségre jellemző értékek kiaknázásával lehetővé válik a megye új fejlődési pályára állítása.

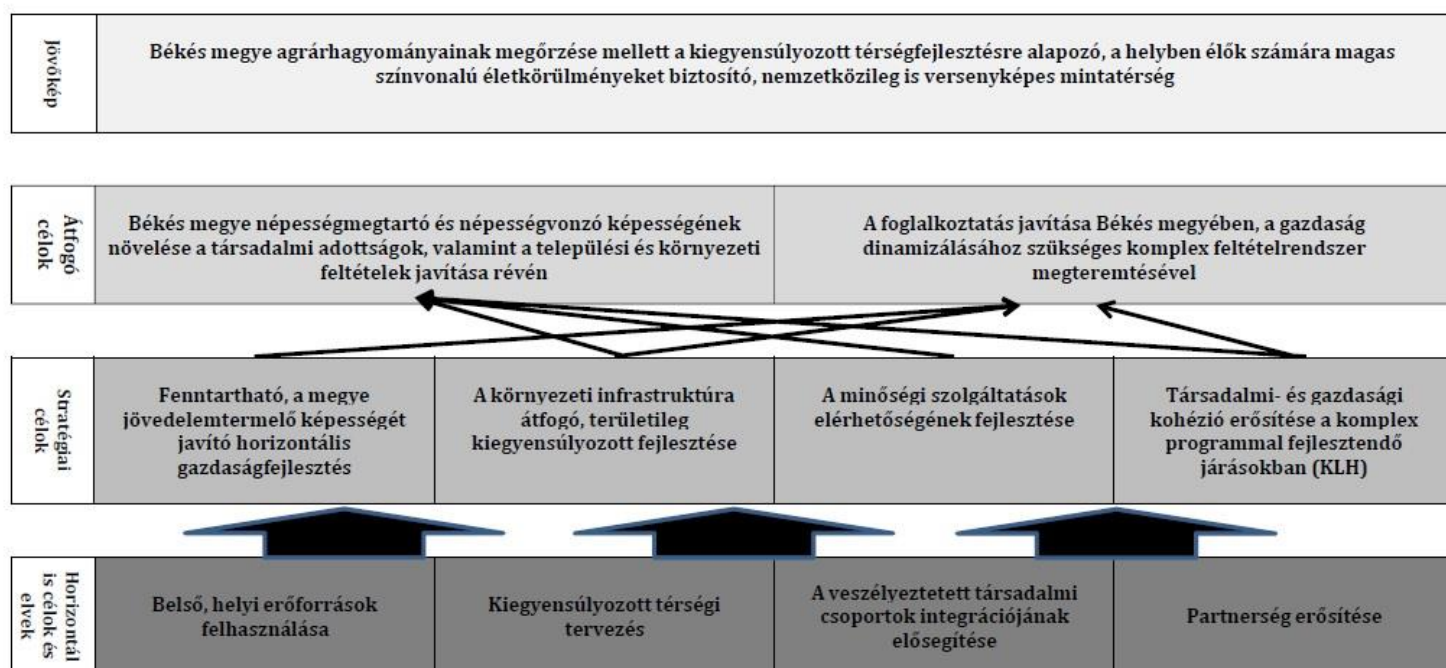
A területfejlesztési koncepcióban, és az ehhez illeszkedő programokban bemutatott fejlesztéseknek hozzá kell járulniuk a társadalmi és térségi kohézió erősítéséhez, a szegénység és a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentéséhez, a közösségek összetartozó erejének előmozdításához, a diszkrimináció minden formája elleni küzdelemhez. A dokumentumokban rögzített célkitűzéseknek támogatniuk kell az intézmények és szolgáltatások kohéziót növelő szerepét. Oldani szükséges a város és vidék között meglévő esetleges konfliktusokat, a javasolt megoldásoknak a térségi versenyképesség javítása mellett a felzárkóztatást, a periférikus területek helyzetének jobbítását egyszerre kell szolgálnia. A rögzített célok teljesülését az egyes ágazati és területi szereplők eltérő módon és eltérő mértékben tudják támogatni. Éppen ezért fontos, hogy a tervezési munka során minden érintett a képességeinek, adottságainak megfelelő hozzájárulást tegye meg.

Békés megyében a munkanélküliek aránya országos összehasonlításban továbbra is magas, melyhez a munkaképes korú népesség alacsony iskolai végzettsége és a diplomások országos átlagnál alacsonyabb aránya is hozzájárul. A leghátrányosabb helyzetű térségekben ráadásul a munkaerőpiacról való kihullás, a tartós munkanélküliség a megyei értékekhez viszonyítva is kedvezőtlen egészségügyi és szociális paraméterekkel társul. Ez, valamint a helyi roma lakosság esetében megjelenő szegénységi és mélyszegénységi mutatók előtérbe helyezik az átfogó társadalmi integrációs szempontok érvényesítésének szükségességét.

A tervezési dokumentumok tartalma átfogó ágazati és helyi társadalmi egyeztetés keretében kerül véglegesítésre, melynek kereteit Partnerségi Terv rögzíti. A programozási munka során kiemelt szempont az egyes területi- és ágazati szereplők érdekeinek megismerése, ezek összehangolása és érvényesítése az elkészülő szakmai anyagokban. A partnerségi folyamat során hangsúlyos szerepet

kapott Békéscsaba MJV, mint kiemelt térség szervező település, valamint a gazdasági centrum városok elképzeléseinek megismerése és beépítése a szakmai dokumentumokba. A területfejlesztési koncepció, és az ehhez kapcsolódó stratégiák és programok hatékony megvalósítása érdekében építeni szükséges a városok közötti - erőforrásokkal is megalapozott - hálózatos együttműködésre, a város és vonzáskörzete között meglévő kapcsolatok erősítésére. A gazdaság dinamizálásának is az alapja a vállalkozások, illetve a gazdaságot közvetlenül kiszolgáló intézményeinek valós partnerségen alapuló együttműködése. A partnerségek ösztönzése nem csupán megyén belül, hanem a határokon átnyúló viszonylatban is fontos, és kiterjesztendő nem csupán a program előkészítő munkálatokra, de a megvalósítás időszakára is.

Békés Megye Területfejlesztési Programja kiemelt célként fogalmazza meg a negatív folyamatok lassítása, megállítása érdekében átgondolt, egymást erősítő fejlesztési célok és beavatkozások rögzítését. Az elkövetkező időszakban elengedhetetlen a megye népességének csökkenését generáló kedvezőtlen tényezők javítása. Ennek egyik kiemelt elemeként elő kell segíteni a gazdaság erősödését, megteremtve annak külső és belső feltételeit. A fiatal népesség megtartása csak a gazdaság fejlesztésén és kedvező, vonzó munkahelyteremtésen keresztül érhető el. Ehhez – egyik elemként – be kell kapcsolni a megyét az országos közlekedési kapcsolatok fő áramába és megfelelő lehetőségeket kell teremteni a cégek letelepüléséhez és működéséhez.

15. ábra Békés megye fejlesztési célrendszere
(forrás: Békés Megye Területfejlesztési Koncepciója)

A területfejlesztési koncepció a „Komplex programmal fejlesztendő járások” közé sorolja a Mezőkovácsházai járást, mely a megyén belül is jelentős hátrányokkal rendelkezik, így fejlesztése kiemelt fontosságú a leszakadás megakadályozása érdekében. E terület fejlesztése összehangolt, mint térségi, mind tematikus értelemben komplex programok mentén érvényesülhet csak. Ennek érdekében fontos feladat e térség helyzetének pontos feltérképezése és önálló fejlesztési programjai kidolgozása, a meglévők felülvizsgálata.

A területi kohézió biztosítása érdekében kiemelt jelentősége van annak, hogy a tervezett fejlesztési programok előkészítése és megvalósítása során törekedjenek a megyén belül lebonyolítandó egyéb fejlesztési elképzelésekkel való illeszkedés biztosítására.

1.2.5 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás

Békés Megye Mezőkovácsházai Járás Járási Fejlesztési Stratégia

A Békés Megyei Önkormányzat TÁMOP-7.2.1-11/K pályázati felhívásra benyújtott projektje Békés megye komplex felzárkóztatási programjának kidolgozását célozta, elsődlegesen az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (továbbiakban: EFOP) elemeire támaszkodva. A 2014-2020-as fejlesztési ciklusra való megyei felkészülés keretében összeállított Integrált Területi Program továbbfejlesztéseként a projekt során olyan fejlesztéseket tartalmazó megyei felzárkóztatási program került összeállításra, melynek megvalósítása túlmutat az EFOP és az egyes operatív programok keretein, komplex módon, több OP forrásait felhasználva hajtható végre, így biztosítva az EFOP programok fenntarthatóságát, a szinergiák kiaknázását, és a projektek eredményességének növelését.

A Komplex Program kidolgozása több főtevékenységet foglalt magába. Az 1. főtevékenysége „a „Stratégiai tervezés a komplex felzárkóztatásért”, melynek célja a 2014-2020-as EFOP programok helyi adottságainak felmérése, a fejlesztendő kulcsterületek kijelölése, a kulcsprojektek kimunkálási, ill. a fejlesztési módszertan kidolgozása volt. A 2. főtevékenység azt a célt fogalmazta meg, hogy a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, a Vidékfejlesztési Program, a Románia - Magyarország Határon Átnyúló Együttműködés Program, a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program, a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program „a „Kitörési pont a háztáji gazdaságok irányába” című Békés megyei közmunka pilot program, valamint az egyes intézkedések szerint külön-külön az EFOP programok közötti szinergiákat feltárja, illetve az egyes elemeket komplex módon kezelő, az egymásra épüléseket időrendben is bemutató roadmap-et alakít ki. 3. főtevékenységként kidolgozta a fejlesztési/felzárkóztatási stratégiákat a megye két komplex programmal fejlesztendő járására. A 4. főtevékenység, „A társadalmi egyeztetési mechanizmus lebonyolítása” folyamatosan és visszacsatolásokkal történt meg.

Békés Megye Kistérségi Komplex Környezetvédelmi Programja

Az 1995. évi LIII. törvény előírja a települések és a megyei önkormányzatok számára a környezetvédelmi program készítését. A Békés Megyei Önkormányzati Hivatal ennek megfelelően készítette el a SZTE Természeti Földrajzi Tanszékével a Békés Megye Kistérségi Komplex Környezetvédelmi Programját, melyet 2008-ban vizsgáltak felül.

A megye környezetvédelmi stratégiai programjai:

- Árvíz- belvízvédelem fokozása
- Korszerű hulladékgazdálkodás
- Ivóvíz minőségének javítása
- Szennyvíz hálózat kiépítése
- Holtág rehabilitáció
- Maros hordalékkúp vízbázisának védelme
- A megye erdőszűrségének fokozása
- Környezetbarát mezőgazdaság
- A megújuló energiaforrások kiaknázása, fejlesztése
- Társadalmi tudatformálás

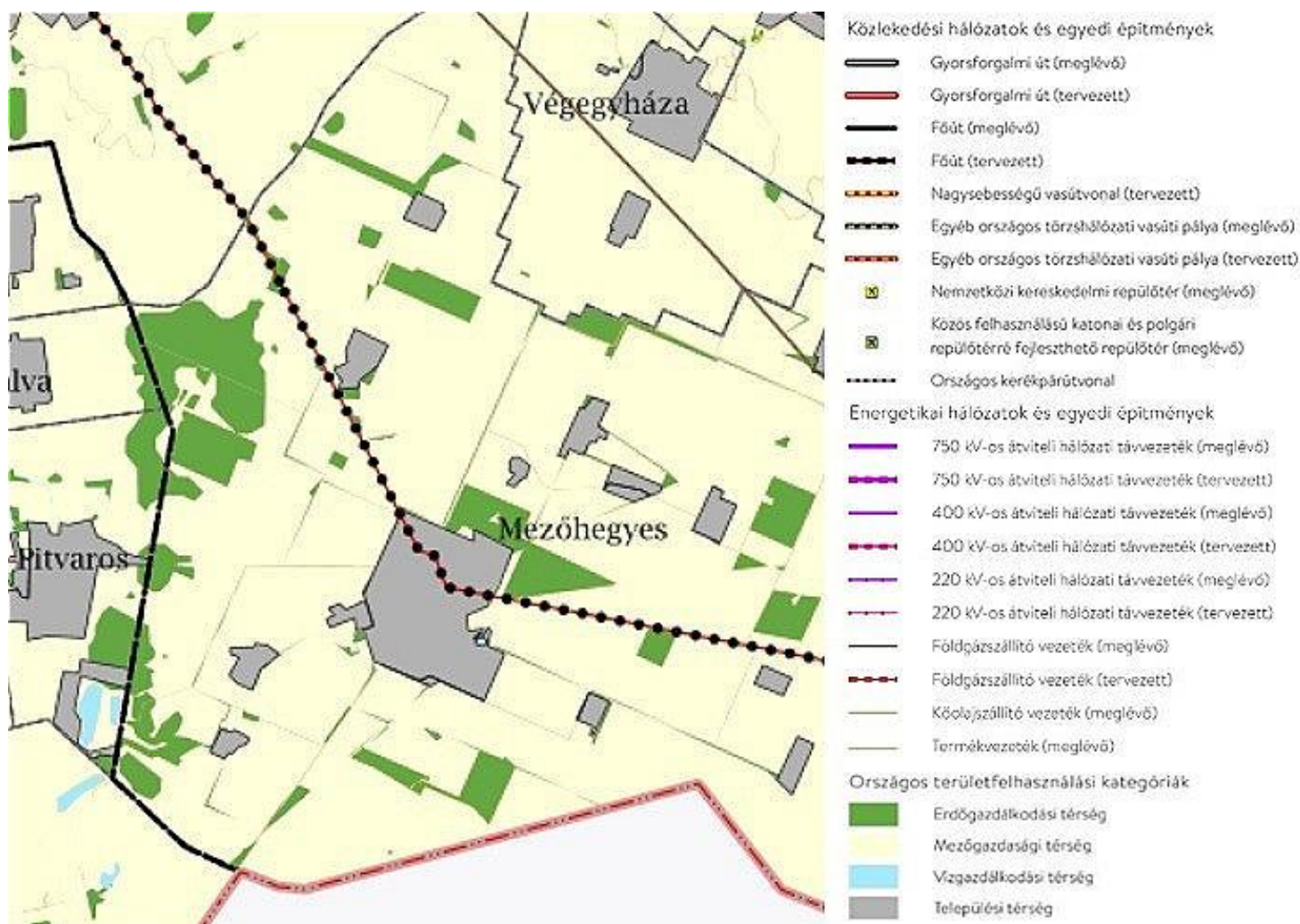
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)

Az OTrT. az Ország Szerkezeti Tervét, valamint az Országos Övezeti Tervet és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

Az ország területrendezési terve meghatározza az országos terület-felhasználás rendszerét, a települések térbeli rendjét, az országos műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények térbeli rendjét, és ezek összefüggéseit.

Az országos területrendezési terv térképi melléklete, szerkezeti terve Mezőhegyesre vonatkozóan:

16. ábra OTTr szerkezeti tervlap kivonata
(forrás: <https://oeny.e-epites.hu/eny/4tr/#/tudastar/interaktiv-terkep>)

A település területének a települési térségen kívüli legnagyobb része a mezőgazdasági térség, kisebb része erdőgazdasági térség, illetve egy kis kiterjedésű vízgazdálkodási térség.

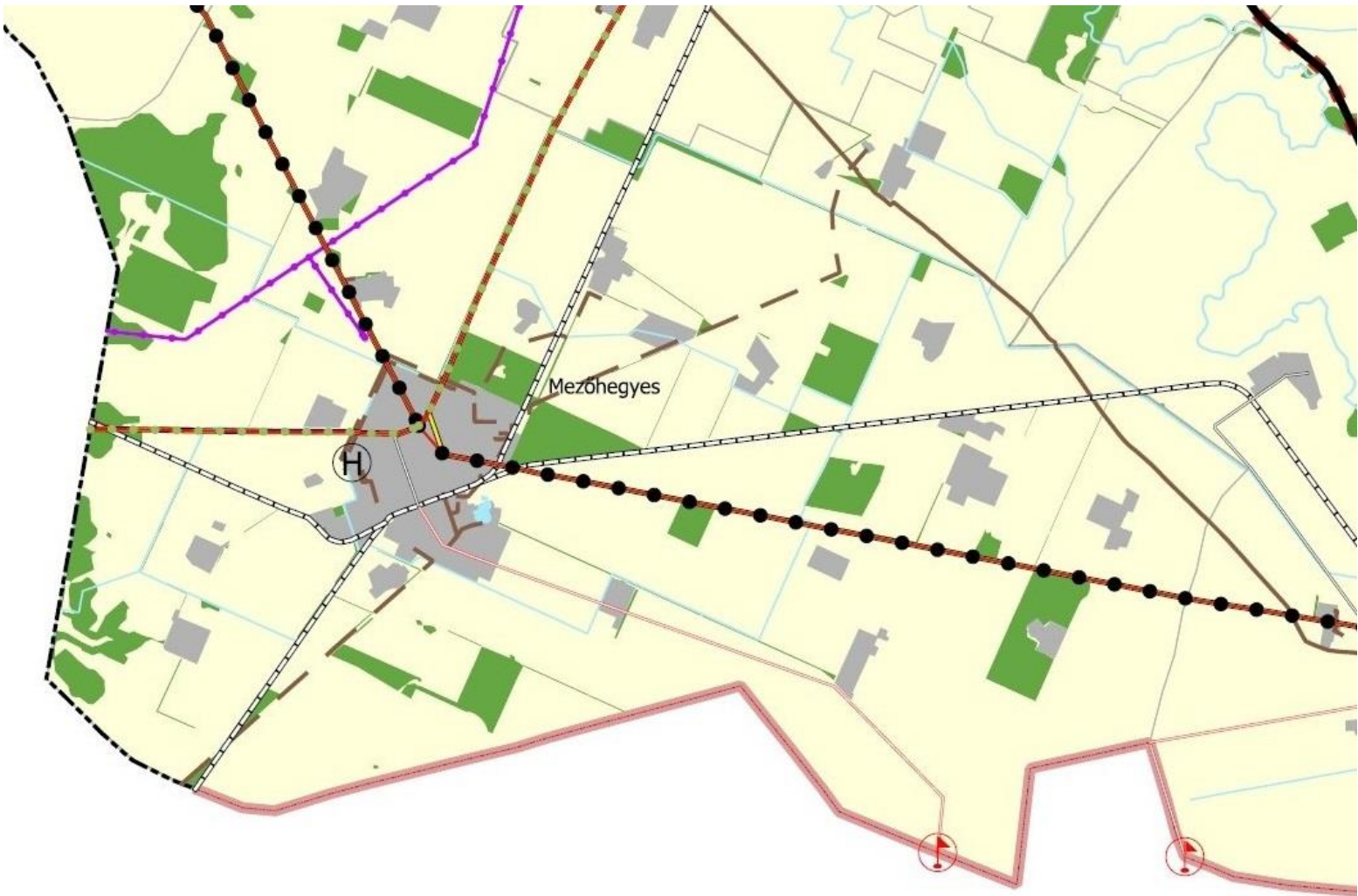
Az OTTr szerkezeti tervlapja szerint Mezőhegyes területét érintő szerkezeti elemei a következők:

- A közlekedéshálózat elemei: országos kerékpárút

1.3.2 Békés Megye Területrendezési Terve (BMTrT)

Békés Megye Területrendezési Terve Békés megye szerkezeti tervét, valamint övezeti tervét és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

Békés Megye szerkezeti terve Mezőhegyesre vonatkozóan:

Jelmagyarázat

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Sajátos területfelhasználású térség
- Települési térség
- Vízgazdálkodási térség
- Regionális térszervező központ
- Térségi térszervező központ

Közlekedési hálózat elemei

- Meglévő gyorsforgalmi út
- Tervezett gyorsforgalmi út
- Meglévő főút
- Tervezett főút
- Meglévő térségi szerepű összekötő út
- Tervezett térségi szerepű összekötő út
- Meglévő mellékút
- Tervezett mellékút

- Meglévő egyéb országos törzshálózati vasúti pálya
- Meglévő országos vasúti mellékvonal
- Tervezett országos vasúti mellékvonal
- Meglévő országos kerékpárútvonal
- Tervezett országos kerékpárútvonal
- Meglévő térségi kerékpárútvonal
- Tervezett térségi kerékpárútvonal
- Meglévő határátkelő főúthálózaton
- Tervezett határátkelő főúthálózaton
- Tervezett határátkelő mellékúton
- Meglévő vasúti határátkelő törzshálózaton
- Tervezett vasúti határátkelő mellékvonalon

Közműhálózat elemei

- Meglévő 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték
- Tervezett 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték
- Meglévő térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat
- Tervezett térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat
- Meglévő átviteli befolyásoló 132-kV-os elosztó hálózat
- Meglévő földgázszállító vezeték

- Meglévő földgázelosztó vezeték

Egyéb szerkezeti elemek

- Tervezett térségi logisztikai központ
- Meglévő térségi repülőtér
- Meglévő térségi kikötő
- Tervezett térségi kikötő
- Meglévő térségi hulladéklerakó
- Meglévő kiemelt jelentőségű vízi építmény
- Meglévő kompátkelőhely
- Meglévő országos jelentőségű csatorna
- Meglévő elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal
- Meglévő 1 millió m³-t meghaladó és 10 millió m³-nál kisebb térfogatú vízkár-elhárítási célú tározó
- Meglévő országos vízkárelhárítási célú tározó

Közigazgatási határok

- Országhatár
- Megyehatár
- Település közigazgatási határa

17. ábra BTRt szerkezeti tervlap kivonata
(forrás: BMTTrT)

A BMTrT - a készítésére vonatkozó tartalmi követelményeket rögzítő 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet előírásaival összhangban - térségi területfelhasználási kategóriákat alkalmaz. A BMTrT térségi szerkezeti terve az OTÉK szerinti kategóriáit összevontan, a megfelelő kiemelt térségi területfelhasználási kategóriák részeként tartalmazza.

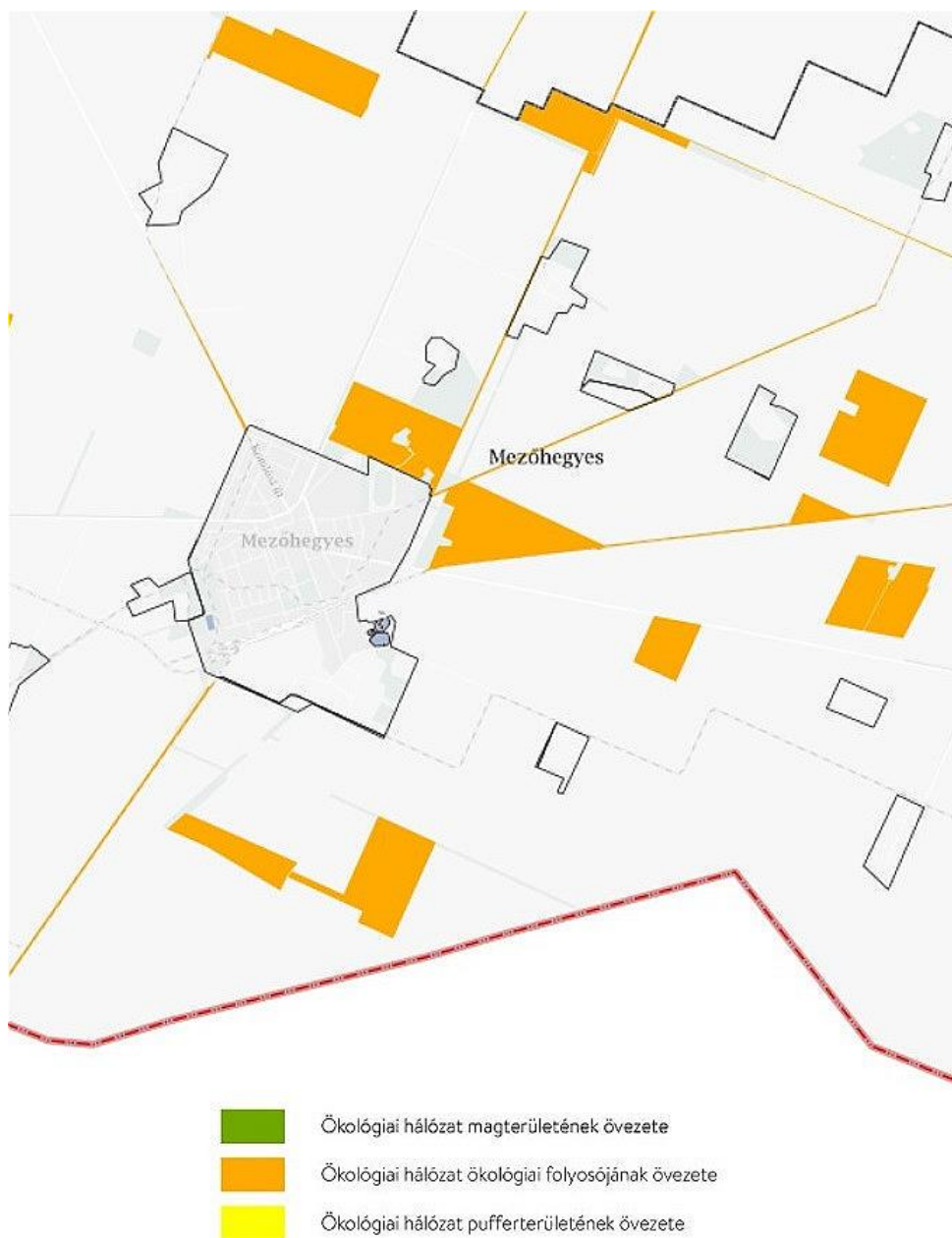
1.3.2.1 Az OTrt és a BMTrT övezeti tervei

Országos Övezeti Terv tervlapjait az 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről 3. számú melléklet (hatályos: 2019.03.15-től) tartalmazza, melynek mezőhegyesi érintettsége:

- 3/1. számú melléklet: Ökológiai hálózat magterületének övezete, a hálózat ökológiai folyosójának övezete és a hálózat puffterületének övezete – érintett
- 3/2. számú melléklet: Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete – érintett
- 3/3. számú melléklet: Erdők övezete – érintett
- 3/4. számú melléklet: Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete - érintett
- 3/5. számú melléklet honvédelmi és katonai célú terület övezete – nem érintett

A törvény térképei (hatályos: 2019.03.15-től)

3/1. számú melléklet: Ökológiai hálózat magterületének övezete, a hálózat ökológiai folyosójának övezete és a hálózat puffterületének övezete

18. ábra OTrT 3/1. számú melléklet: Ökológiai hálózat magterületének övezete, a hálózat ökológiai folyosójának övezete és a hálózat puffterületének övezete
(forrás: <https://www.oeny.hu/oeny/4tr/#/tudastar/interaktivterkep>)

2018. évi CXXXIX. törvény – országos övezetek

ökológiai hálózat magterületének övezete: 2018. CXXXIX tv. 25. §

ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete: 2018. CXXXIX tv. 26. §

ökológiai hálózat puffterületének övezete: 2018. CXXXIX tv. 27. §

3/2. számú melléklet: Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete

19. ábra OTrT 3/2. számú melléklet: Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete
(forrás: <https://www.oeny.hu/oeny/4tr/#/tudastar/interaktiv-terkep>)

2018. évi CXXXIX. törvény – országos övezetek

kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete: 2018. CXXXIX tv. 28. §

3/3. számú melléklet: Erdők övezete

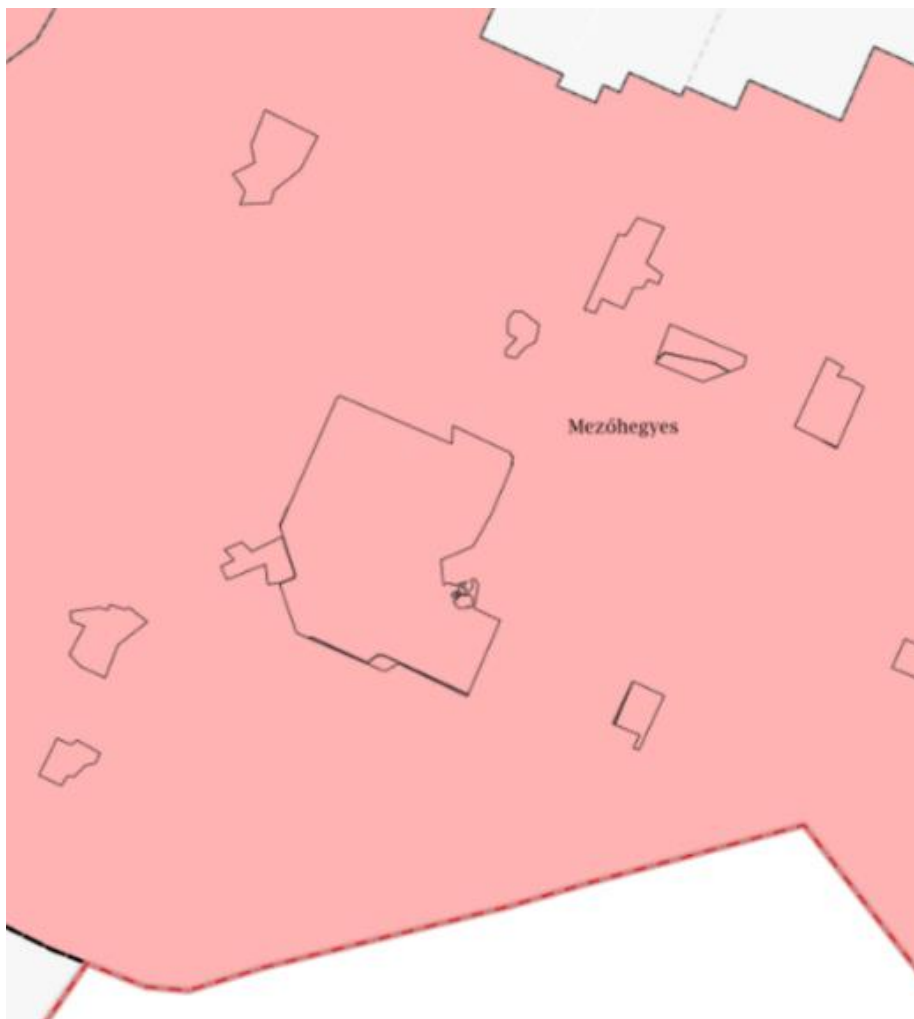

20. ábra OTrT 3/3. számú melléklet: Erdők övezete
(forrás: <https://www.oeny.hu/oeny/4tr/#/tudastar/interaktiv-terkep>)

2018. évi CXXXIX. törvény – országos övezetek

erdők övezete: 2018. CXXXIX tv. 29-30. §

3/4. számú melléklet: Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete

21. ábra OTTrT 3/4. számú melléklet: Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete
(forrás: <https://www.oeny.hu/oeny/4tr/#/tudastar/interaktiv-terkep>)

2018. évi CXXXIX. törvény – országos övezetek

világörökségi és világörökségi várományos területek övezete: 2018. CXXXIX tv. 31. §

A jó termőhelyi adottságú szántók övezetének, az erdőtelepítésre javasolt terület övezetének, a tájképvédelmi terület övezetének, a vízminőség-védelmi terület övezetének, a rendszeresen belvízjárta terület övezetének tervlapjait, valamint az ásványi nyersanyagvagyon övezete által érintett településeket és a földtani veszélyforrás terület övezete által érintett településeket a területrendezésért felelős miniszter rendelete tartalmazza.

A területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI.14.) MVM rendeletben (a továbbiakban: TTK) rögzített kiegészítő övezetek:

- Jó termőhelyi adottságú szántók övezete (TTK 1. melléklet) – érintett
- Erdőtelepítésre javasolt terület övezete (TTK 2. melléklet) – érintett
- Tájképvédelmi terület övezete (TTK 3. melléklet) – érintett

- Vízminőség-védelmi terület övezete (TTK 4. melléklet) – nem érintett
- Nagyvízi meder övezete nem érinti Mezőhegyes területét (TTK 5. melléklet) – nem érintett
- VVT-tározók övezete nem érinti Mezőhegyes területét (TTK 6. melléklet) – nem érintett

Jó termőhelyi adottságú szántók övezetre vonatkozó előírások:

22. Jó termőhelyi adottságú szántók övezete
(forrás: 9/2019. (VI.14.) MVM rendelet 1. melléklet)

„2. § (1) A településrendezési eszközök készítése során a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység területét elsősorban - a kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete mellett - a jó termőhelyi adottságú szántók övezetén javasolt kijelölni.

(2) A jó termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

(3) A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet hatálya alá tartozó települések településrendezési eszközeiben a jó termőhelyi adottságú szántók övezete területén, az (1) és a (2) bekezdésben foglaltakon túl, új beépítésre szánt terület csak abban az esetben jelölhető ki, ha a település közigazgatási területén a kijelölés máshol már nem lehetséges.”

Erdőtelepítésre javasolt terület övezetre vonatkozó előírások:

23. Erdőtelepítésre javasolt terület övezete
(forrás: 9/2019. (VI.14.) MVM rendelet 2. melléklet)

„3. § (1) A településrendezési eszközök készítése során az Országos Erdőállomány Adattárban nem szereplő erdőterület területfelhasználási egységeket a településfejlesztési és településrendezési célokkal összhangban - a természeti és kulturális örökségi értékek sérelme nélkül - az erdőtelepítésre javasolt terület övezet területén javasolt kijelölni.

(2) A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet hatálya alá tartozó települések településrendezési eszközeiben az erdőtelepítésre javasolt terület övezet területén az (1) bekezdésben foglaltak mellett beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, és erdőterület területfelhasználási egységbe sorolás esetén

a) az erdőtelepítés megvalósulásáig csak az erdőtelepítés lehetőségét megőrző területhasználat folytatható, valamint

b) erdőtelepítést elsődlegesen az élőhelynek megfelelő, természetesen kialakult őshonos fafajokból álló erdőfoltok megőrzésével kell végezni.”

Tájképvédelmi terület övezetre vonatkozó előírások:

24. Tájképvédelmi terület övezete
(forrás: 9/2019. (VI.14.) MVM rendelet 3. melléklet)

„4. § (1) A tájképvédelmi terület övezete területére a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg térségi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

(2) A tájképvédelmi terület övezetével érintett területre a tájképi egység, a hagyományos tájhasználat fennmaradása, valamint a tájba illesztés biztosítása érdekében - a településképi védelméről szóló törvény vagy annak felhatalmazása alapján kiadott jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában - meg kell határozni

a) a településrendezési eszközökben a területfelhasználás és az építés helyi rendjének egyedi szabályait,

b) a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény 2. § (2) bekezdése szerinti településképi rendeletben (a továbbiakban: településképi rendelet) a településképi követelményeket.

(3) A tájképvédelmi terület övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

(4) A tájképvédelmi terület övezetében a közlekedési, elektronikus hírközlési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, továbbá az erőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell megvalósítani.”

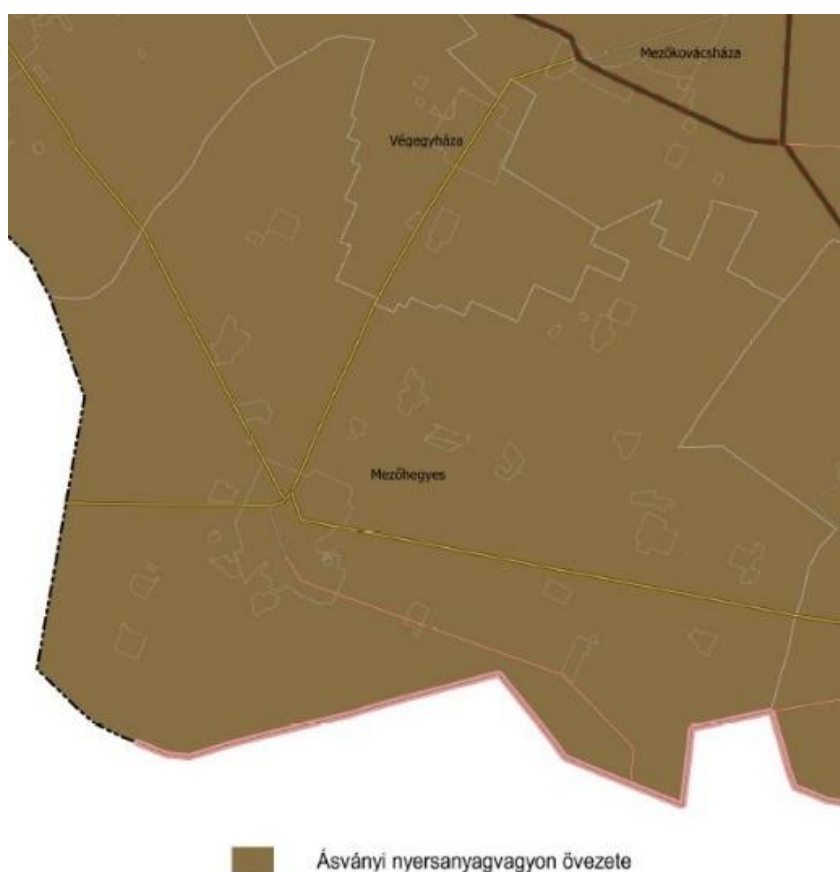
Az ásványi nyersanyagvagyon övezetének, a rendszeresen belvízjárta terület övezetének, a tanyás területek övezetének, a gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezetének és a kiemelt turisztikai terület övezete tervlapjait Békés Megye Területrendezési Terve (BMTrT) tartalmazza.

A 6/2020. (VII. 2.) KGy rendelettel elfogadott BMTrT-ben rögzített megyei és egyedileg meghatározott megyei övezetek:

- Ásványi nyersanyagvagyon övezete (BMTrT 10. melléklet)
- Rendszeresen belvízjárta terület övezete (BMTrT 11. melléklet)
- Tanyás területek övezete (BMTrT 12. melléklet)
- Gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete (BMTrT 13. melléklet)
- Kiemelt turisztikai terület övezete (BMTrT 14. melléklet)

A rendelet térképei (hatályos: 2020.08.01-től)

4/10. melléklet: ásványi nyersanyagvagyon övezete

25. Ásványi nyersanyagvagyon övezete
(forrás: BMTrT 10. melléklet)

6/2020. (VII. 2.) KGy rendelet

3. Térségi övezetek

3. § (3) Megyei övezetek:

a) 4/10. melléklet: ásványi nyersanyagvagyon övezete

4/11. melléklet: rendszeresen belvízjárta terület övezete

26. Rendszeresen belvízjárta terület övezete
(forrás: BMTrT 11. melléklet)

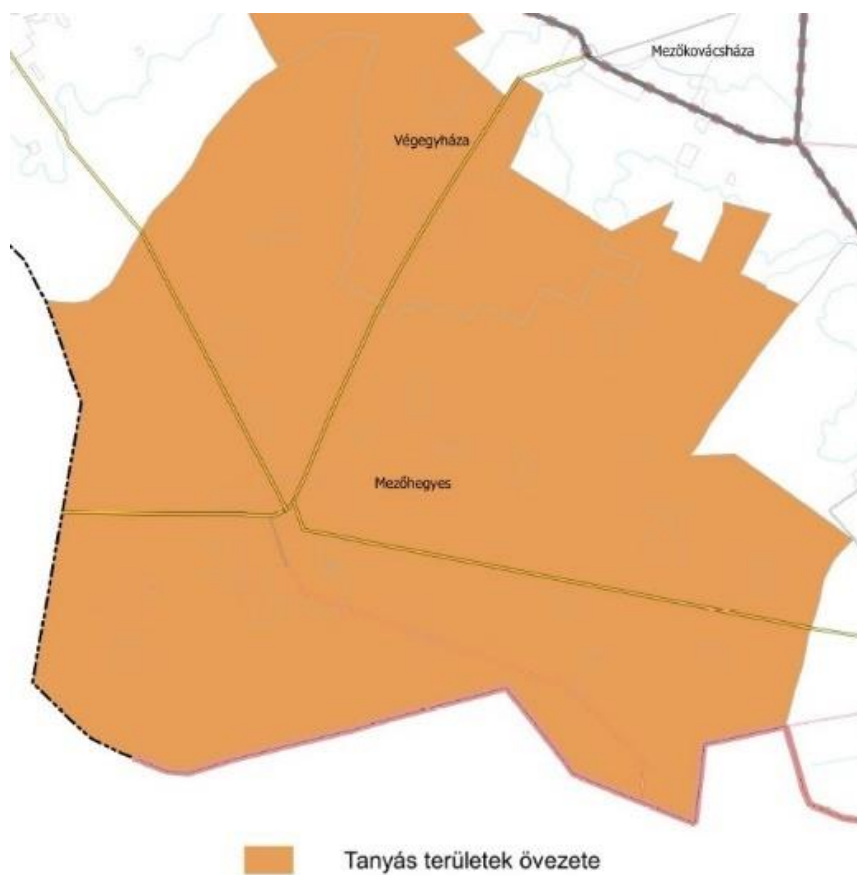
6/2020. (VII. 2.) KGy rendelet

3. Térségi övezetek

3. § (3) Megyei övezetek:

b) 4/11. melléklet: rendszeresen belvízjárta terület övezete

4/12. melléklet: tanyás területek övezete

27. Tanyás területek övezete
(forrás: BMTrT 12. melléklet)

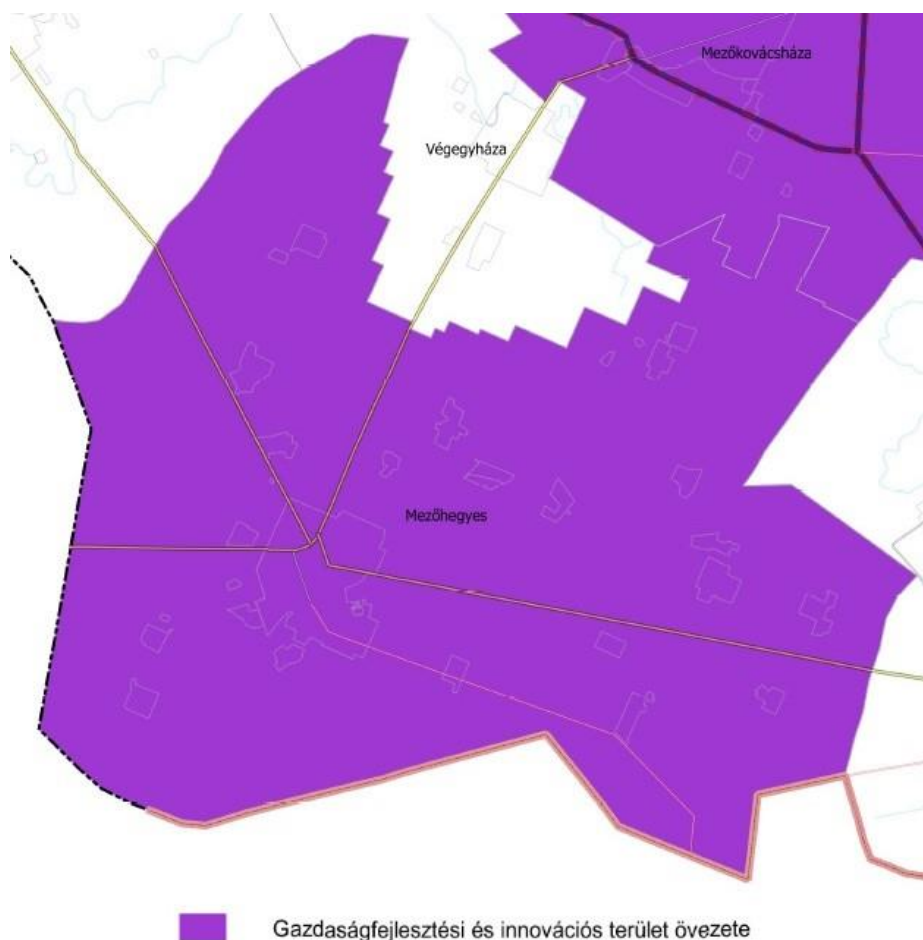
6/2020. (VII. 2.) KGy rendelet

3. Térségi övezetek

3. § (3) Megyei övezetek:

c) 4/12. melléklet: tanyás területek övezete

4/13. melléklet: gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete

28. Gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete
(forrás: BMTrT 13. melléklet)

6/2020. (VII. 2.) KGy rendelet

3. Térségi övezetek

3. § (3) Megyei övezetek:

d) egyedileg meghatározott megyei övezetek:

da) 4/13. melléklet: gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete

Gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezetre vonatkozó előírások:

„4. § (1) A 3. § (3) bekezdés d) pontja da) alpontja szerinti gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezetébe sorolt település települési önkormányzata a településrendezési eszközeiben, az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: OTÉK) meghatározott kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület területfelhasználási egység építési használatának megengedett határértékeinél megengedőbb követelményeket állapíthat meg, a (2)–(4) bekezdés rendelkezései szerint.

(2) Az (1) bekezdés szerinti megengedőbb érték kizárólag az építési telek megengedett legnagyobb beépítettségére, valamint a legkisebb zöldfelületre vonatkozhat, amely megengedőbb érték a megengedett legnagyobb beépítettség esetében 10%-nál, a legkisebb zöldfelület esetében 5%-nál

nem lehet nagyobb az OTÉK szerinti, a kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület sajátos használat szerinti területéhez rendelt értékhez képest.

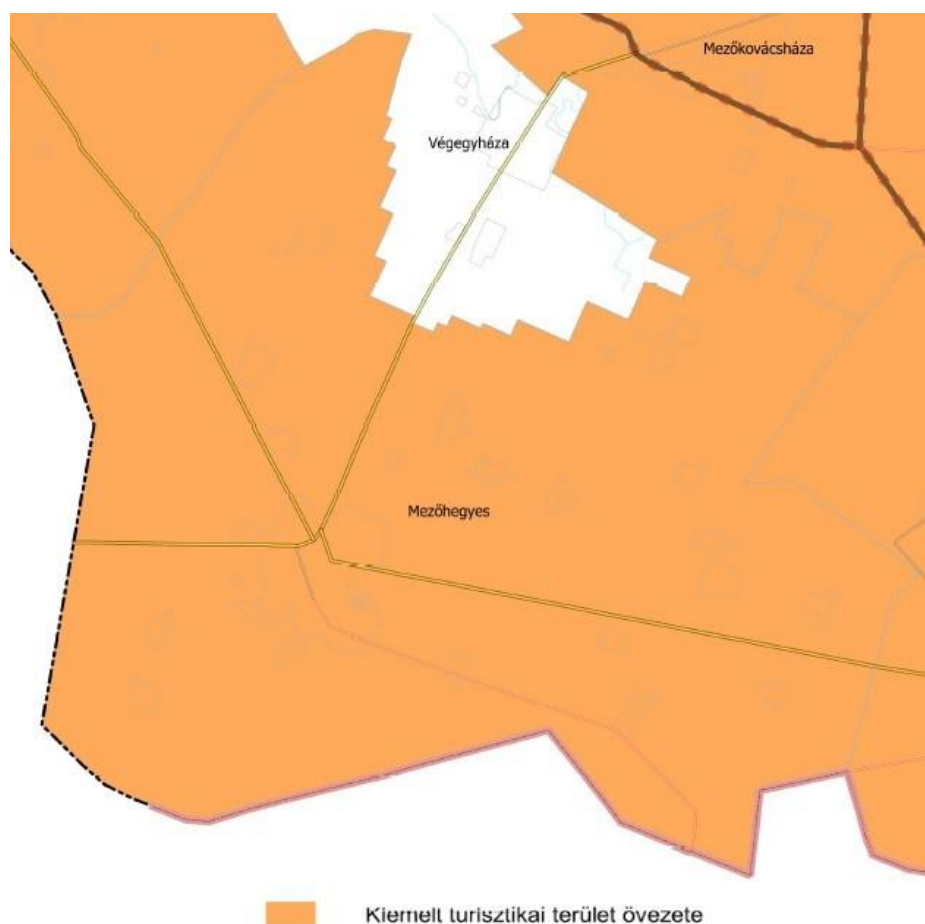
(3) Az (1) bekezdés szerinti megengedőbb követelmények olyan területek esetében állapíthatók meg, amelyek megfelelnek az a) vagy a b) pont szerinti feltételeknek.

a) A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) kormányrendelet szerinti, a képviselő-testület döntésével kiemelt fejlesztési területté nyilvánított területek.

b) Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) szerinti, a (4) bekezdés rendelkezéseinek megfelelő, barnamezős területek.

(4) Az (1) bekezdés szerinti megengedőbb követelmények a (3) bekezdés b) pontja szerinti esetben kizárólag akkor állapíthatók meg, ha a település barnamezős területeinek Étv. szerinti lehatárolása a településrendezési eszközökben megtörtént, és a barnamezős területek fejlesztési és újrahasznosítási lehetőségei meghatározásra kerültek a településfejlesztési koncepcióban és az integrált településfejlesztési stratégiában, összhangban az Étv. rendelkezéseivel.”

4/14. melléklet: kiemelt turisztikai terület övezete

29. Kiemelt turisztikai terület övezete
(forrás: BMTrT 14. melléklet)

6/2020. (VII. 2.) KGy rendelet

3. Térségi övezetek

3. § (3) Megyei övezetek:

d) egyedileg meghatározott megyei övezetek:

db) 4/13. melléklet: gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete

Kiemelt turisztikai terület övezetre vonatkozó előírások:

„5. § (1) A 3. § (3) bekezdés d) pontja db) alpontja szerinti kiemelt turisztikai terület övezetével érintett települések településfejlesztési koncepciója, integrált településfejlesztési stratégiája és településrendezési eszközei készítésének során, ezen dokumentumok tartalmi követelményeiről rendelkező magasabb szintű jogszabályok szabta kereteken belül

a) fokozottan figyelembe kell venni a turisztika fejlesztésének térségi szempontjait,

b) a település és térsége adottságaira tekintettel vizsgálni szükséges:

ba) a településnek a megye turisztikai kínálatában betöltött szerepe erősítésének,

bb) a település turisztikai célú látogathatósága javításának, a látogatószám növelésének,

bd) a település turisztikai kínálata fejlesztésének, bővítésének lehetőségeit.

(2) Törekedni kell a terület igénybevétellel járó turisztikai fejlesztések településrendezési feltételeinek települési és térségi szinten összehangolt megteremtésére.

(3) A településrendezési eszközökben a turisztikai rendeltetésű infrastruktúra hálózatok, illetve azok egyes elemei folytonossága megteremtésének a feltételeit, különösen a turisztikai célú kerékpárutak és a kijelölt túraútvonalak esetében, településen belül és a településhatáron biztosítani kell.”

1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai

A Mezőhegyessel határos Tótkomlós (22/2016. (XII. 16.) rend.), Végegyháza (22/2004. (XII. 20.) rend.), Mezőkovácsháza (46/2004. (XII. 31.) rend.) és Battonya (3/2007. (II. 5.) rend.) településrendezési tervei nem tartalmazzak Mezőhegyest befolyásoló megállapításokat.

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

Mezőhegyes Településfejlesztési Koncepció

A településfejlesztési koncepció a város közép-hosszútávú (15-20 évre) szóló településfejlesztési eszköze.

Mezőhegyes Város Önkormányzata 294/2009. (IX. 22) határozatával fogadta el a Településfejlesztési Koncepciót.

Mezőhegyes jövőképe:

Mezőhegyes jövőképe a város és környezete hosszú távon elérendő vízióját határozza meg. Figyelembe véve a település történelmét a jövőkép a jelen kor elvárásainak és tendenciáinak megfelelő települési versenyképesség megteremtésével azonosítható. Ennek megfelelően Mezőhegyes jövőképe az életképes funkciók megerősítése, illetve új funkciók megteremtése mentén képzelhető el.

A koncepció célja és beavatkozási irányai:

- Átfogó cél: Mezőhegyes város népességmegtartó erejének növelése a gazdasági környezet, illetve a lakosság életkörülményének, életszínvonalának javításával, kiemelten az épített környezet, a kulturális és természeti értékek megőrzését szem előtt tartó stabil gazdasági háttérben.
- Stratégiai és fejlesztési célok:
 1. Városi szintű középtávú tematikus célok:
 - T1: A „Világörökség Várományos Város” épített és természeti értékeinek megőrzése és megújítása, a településen élők életminőségének javítása
 - T2: A város gazdasági szerepkörének erősítése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak számának és képzettségi szintjének növelése

A jövőkép elérését segítő, városi szintű tematikus célok 7-8 évre szólnak, ezek olyan középtávú célok, melyek ágazati bontásban kerülnek megfogalmazásra.

Fontosabb beavatkozások:

- Kulturális és szabadidős tevékenységek területének biztosítása
- Kistérségi kulturális programok szervezése
- Aktív turizmus fejlesztése
- Meglévő épületek átalakítása fejlesztése szálláshely céljából
- A bezárt fürdő környezetének rehabilitációja, újrainyítása
- Barnamezős területek hasznosítása
- Ipari park kialakítása – infrastruktúrafejlesztése
- Egészségügyi alapellátás fejlesztése

- Sportcsarnok korszerűsítése
- Községi szemléletformáló programok
- Helyismereti programok
- Anti-szegregációs program
- Szemléletformálás, oktatás
- Önkormányzati intézmények energiatudatos felújítása

2. Városrészi szintű területi célok:

- V1: Városközpont – A történelmi belváros funkcióbővítő fejlesztése, a szolgáltatási funkció erősítése a meglévő épített örökség hasznosításával
- V2: Lakóterületek – Magas környezeti minőséget biztosító kertváros jellegű lakóterületek
- V3: Nyugati gazdasági terület – A funkciók körének bővítése, közúthálózati fejlesztések
- V4: Keleti gazdasági terület- Az infrastrukturális adottságok fejlesztése a vállalkozások fejlődése és bővítése érdekében
- V5: Ó-mezőhegyes – Az épített örökségmegőrzése, a városrész központi területének fejlesztése, a külterületi helyzetből adódó hátrányok csökkentése
- V6: Egyéb külterületek, majorok – A külterületi helyzetből és a szétszórtságából eredő hátrányok kompenzálásának elősegítése

A város középtávú tematikus céljai közé azon a városrészi célkitűzések tartoznak, melyek egy vagy több városrészben valósulnak meg. A területi célok, valamint a tematikus célok együttes megvalósítása hozzájárul a településfejlesztési koncepcióban felvázolt átfogó célok és a tervezett jövőkép eléréséhez.

Fontosabb beavatkozások:

- Település- és utcafépí szempontok érvényre juttatása az épületek felújításakor
- Intézmények folyamatos korszerűsítése, (műszaki állapot javítása) szolgáltatási színvonaluk javítása
- Lakótelepi jellegű beépítések műszaki és környezeti rehabilitációja
- Zöldterületek minőségi fejlesztése
- Városi piac felújítása, vásárcsarnok építése
- Lakóterületek fejlesztése
- Közterületek, belső úthálózat fejlesztése.
- Zöldterület-fejlesztés az ellátottság javítása és a településszerkezet monotonitásának oldásának érdekében.
- Az infrastrukturális feltételek, elérhetőség javítása.
- Vállalkozások megtelepedésének ösztönzése, önkormányzati érdekeltségű vállalkozások megtelepedése a gazdasági területeken.
- Úthálózat fejlesztése
- Gazdasági területek bővítése
- Ipari park létrehozása
- Tartalékterületek beépítése, bővítése
- A lakosság életkörülményeinek javítása (munkahelyteremtés)
- A lakosság integrálódása
- Épített örökségek rehabilitációja/rekonstrukciója
- Lakatlanná váló telkek igénybevételeinek támogatása

- Mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése
- Turisztikai attrakciók fejlesztése

Fejlesztési prioritások:

- Gazdaságfejlesztés
- Idegenforgalom és a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése
- Városrendezés - az épített és táji környezet védelme, zöldfelület-fejlesztés
- A kommunális ellátottság javítása és a közlekedési infrastruktúra fejlesztése
- Az emberi erőforrás tudás- és készség szintjének fejlesztése, szociális rendszer erősítése
- Település imázs és marketing, önkormányzati ügyfélrendszer kidolgozása

Mezőhegyes Integrált Településfejlesztési Stratégia céljai és intézkedései

Az integrált településfejlesztési stratégia a város rövid-középtávra (7-10 évre) szóló településfejlesztési eszköze. A stratégia a koncepcióval összhangban készül, a célrendszerén, beavatkozásain alapul és projektszintű intézkedéseket tartalmaz.

Az integrált településfejlesztési stratégia az intézkedéseket

- akcióterületi projektek,
- kulcsprojektek,
- hálózatos projektek és
- egyéb projektek csoportjába rendezi.

Mezőhegyes városa a fejlesztési elképzelések területi és funkcionális csoportosítása során 2014-2020 közötti időszakra vonatkozóan öt akcióterületet határolt le, amelyekhez indikatív projektjavaslatokat rendelt.

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Nem releváns, jelenleg nincsenek hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.

1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök

Településszerkezeti terv

Mezőhegyes Város Településszerkezeti Tervét Mezőhegyes Város Önkormányzata Képviselő-testülete 128/2012. (III.27.) Kt. határozattal fogadta el, melynek módosításáról a 255/2019. (XII.19.) Kt. határozatában döntött.

A szabályozási tervek és a vonatkozó (beépített) módosítások megtalálhatóak a város honlapján (<https://mezohegyes.hu/html/kepviselo-testulet/?tipus=rendeletek>).

Mivel Mezőhegyes településrendezési eszközei a településfejlesztési koncepciójával és integrált településfejlesztési stratégiájával teljes összhangban készültek, ezért megfelelő alapot biztosítanak a városfejlesztési akciók megvalósításához. A szerkezeti terv nagy gondot fektet a város egyedi adottságainak, értékeinek (mind a táji, mind az épített környezeti értékek) gondos kezelésére, megóvására az egyedi területfelhasználási kategóriák és előírások alkalmazásával.

Mezőhegyes város közigazgatási területe építési szempontból beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területekre tagolódik. A beépítésre szánt terület-felhasználások: vegyes területek, lakóterületek, gazdasági területek és különleges területek. A beépítésre nem szánt területeit közlekedési és közműelhelyezési területek, zöldterületek, erdőterületek, mezőgazdasági területek, vízgazdálkodási területek és különleges területek közé sorolja.

Fejlesztési irányok, változások a hatályos TSZT-ben:

1. Belterület, külterület

- „A település belterületét növeljük a hozzá közvetlenül kapcsolódó 18-as major lakóterületi részével, a Béka tótól keletre kiépült lakóterületi sávval, továbbá a lovaspálya és a lakóterületek közötti, jelenleg külterületi szántókkal.”

2. Vegyes területek

- „A hatályos településrendezési terv a városi és térségi intézmények többségét tartalmazó területeket sorolja be településközponti vegyes területbe. Ezekből a vasúttól északra eső településközponti vegyes területeket megtartjuk, a vasúttól délre eső, a Kozma Ferenc utca két oldalán található vegyes területeket a lakásdominancia és a beépítés jellege miatt kisvárosi területbe soroljuk át.”
- „A hatályos településszerkezeti terv szerint nincs kisvárosi lakóterület a településen. A Kozma Ferenc utca vasúttól délre két oldalán található vegyes területeket a lakásdominancia és a beépítés jellege miatt kisvárosi területbe soroljuk át.”
- „Ugyancsak kisvárosi lakóterületbe soroljuk a Hild János utca és a vasút közötti lakóterületeket és a Hild utca és a Munkácsy utca közötti lakóterületeket.”
- „A viszonylag kistelkes, ikres vagy oldalhatáron álló beépítés_területeket, amelyek a kisvárosi lakóterületeket ill. a településközponti vegyes területeket kísérik, kertvárosi kategóriába soroljuk.”
- „A belterületbe vonásra javasolt ó-mezőhegyesi lakóterületeket kertvárosi kategóriába soroljuk, ahogyan a Béka-tó melletti tervezett belterületi területeket, de a major legszélén levő, belterületbe vonásra javasolt lakóterület falusias területfelhasználási kategóriába került. A lovaspálya és a meglevő lakóterületek közzé tervezett új lakóterületek részben kertvárosi, részben falusias jellegű lakóterületek.”
- „Külön kell szólni a volt majorságok lakóterületeiről. Ezeket is falusias lakóterületbe soroljuk, de a specialitásuknak megfelelő szabályozást tervezünk, ahol a külterülethez kapcsolódó életvitelre adott lesz a lehetőség.”

3. Gazdasági területek

- „A település valamennyi, vegyes funkciójú birtoki majorsága gazdasági terület. Ezekből gyakorlatilag valamennyi különleges mezőgazdasági üzemi ill. lakóterület lesz; csak azt hagyjuk meg gazdasági területnek, melynek ez a tényleges használata. A 18-as major (Ó-mezőhegyes) a jellemző kivétel, itt részben a visszaépítendő iparvágányhoz, részben az elkerülő úthoz kapcsolódóan bővítjük a területet, a major keleti részén pedig megtartjuk azokat.”
- „A belterületen a Kossuth utca mentén vannak és maradnak meg a "belakott" gazdasági területek. A meglevő, de nem használt gazdasági területeket a volt Cukorgyár területén és a Battonyai út mentén megtartjuk. A lovaspályától délre eső gazdasági besorolású területeket véderdőnek javasoljuk.”

4. Különleges területek

- „Különleges terület még a strand területe, melyet északi irányba bővítünk.”
- „A hulladékátrakó területét és hozzá kapcsolódóan egy hulladékudvar kialakítására alkalmas területet is ebbe a területfelhasználásba soroltunk át gazdasági területből, valamint a szennyvíztisztító területét úgy, hogy déli irányba a bővítés lehetőségét biztosítjuk.”
- „A legnagyobb változtatás a majorságokat érinti, ezeket gazdasági területből különleges mezőgazdasági üzemi területbe soroljuk, továbbá a 39. major (Árokospusztá), melyen a helyi életmód komplex bemutatására alkalmas helytörténeti múzeum kialakítását javasoljuk.”

5. Közlekedési és közműelhelyezési területek

- „Tervezett út dél-délnyugat irányba a 44131. jelű Mezőhegyes – Csanádpalota összekötő út és a határon átnyúló kistérségi kapcsolatokat segítő, Mezőhegyes – Kispereg összekötő út.”
- „A vasútvonalak közül a Mezőtúr – Orosháza – Mezőhegyes és az Újszeged – Mezőhegyes / Battonya – Kétegyháza mellékvonalak érintik a város igazgatási területét. Ezeket meg kell tartani, a belük kiágazó iparvágányok megmaradásáról pedig intézkedni kell. Csak a közúthálózat fejlesztési tervében szereplő nyugati tehermentesítő út kiépítése esetén van lehetőség a Kozma Ferenc utcai vasúti átjáró lezárására.”
- „A Dél-alföldi Határmente Kerékpárút a Battonya – Mezőhegyes – Tótkomlós irányban az országos kerékpárút-törzshálózat része lesz. Ez a kerékpárút a teljes közigazgatási területet K-Ny-i irányban átszeli. A többi országos közút mellett szintén a közúttól elválasztott, önálló kerékpárút építését javasoljuk.”

6. Zöldterületek

- „A város lineáris zöldfelületi elemei közül kiemelkedő fontosságúak a város utcáinak fasorai, mely lineáris zöldfelületi elemekkel a zöldfelületi egységek rendszerré szervezhetőek. A fasorok közül számos jelentős értéket képviselő helyi védelem alatt áll, vannak helyi védelemre javasolt fasorok, ill. értékes fasorok, azonban további egységes utcafásítás szükséges. Mezőhegyes zöldfelületi rendszerében inkább minőségi, mint mennyiségi fejlesztésre van szükség.”

Erdőterületek

- „Új erdők, erdősávok kialakítását elsősorban a dűlőutak mentén, a majorok körül, a vízfolyások mentén, illetve a – Békés Megyei Területrendezési tervben foglaltaknak megfelelően - közigazgatási terület DNY-i szélén javasoljuk.”
- „A település egyéb erdőfoltjait a gazdasági erdő övezetbe soroltuk, ahol az erdőgazdálkodás érdekei az elsődlegesek.”

Helyi Építési Szabályzat

Mezőhegyes hatályban lévő Helyi Építési Szabályzatát (HÉSZ) Mezőhegyes Város Önkormányzata Képviselő-testülete a 8/2012. (III.28.) önkormányzati rendelettel fogadta el. A hatályos HÉSZ szerkezetét az alábbi táblázat tartalmazza:

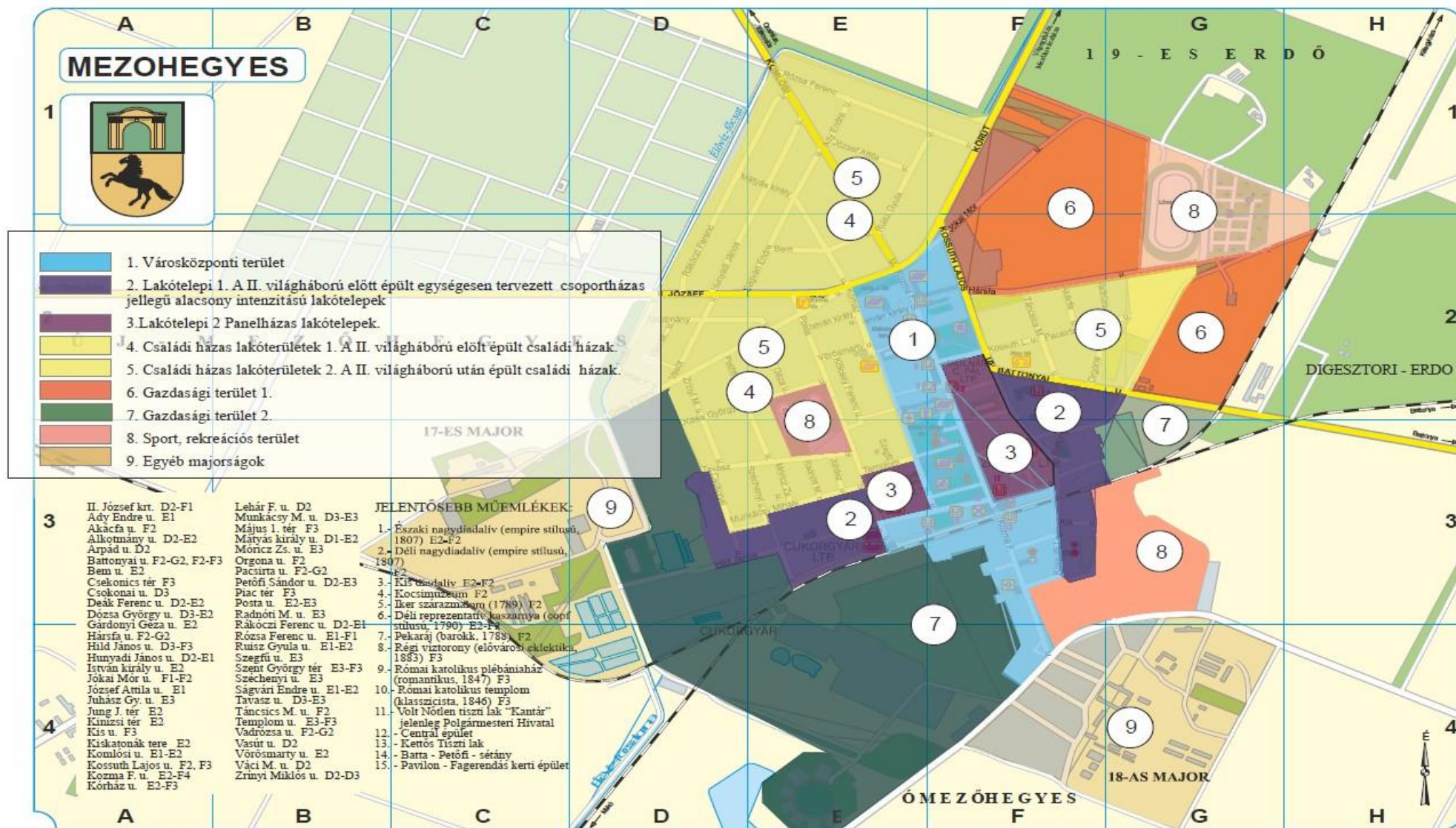
SZERKEZETI ELEM	HATÁLYOS RÉSZ fejezet címe, tartalma
I. FEJEZET	Általános előírások 1. – 2. –
II. FEJEZET	A település területének felhasználása 3. Beépítésre szánt területek 4. Lakóterületek 5. Ln jelű építési övezetek (nagyvárosias lakóövezetek) 6. Lk jelű építési övezetek (kisvárosias lakóövezetek) 7. Lke jelű építési övezetek (kertvárosias lakóövezetek) 8. Lf jelű építési övezetek (falusias lakóövezetek) 9. A lakóterületeken betartandó beépítési paraméterek 10. Vegyes területek 11. Településközpont vegyes terület 12. Vt jelű építési övezetek (településközpont vegyes terület övezetei) 13. Vegyes területeken betartandó beépítési paraméterek 14. Gazdasági területek 15. Kereskedelmi, szolgáltató terület 16. Gksz jelű építési övezetek (kereskedelmi, szolgáltató területek övezetei) 17. Ipari terület 18. Gip jelű építési övezetek (ipari területek övezetei) 19. Gazdasági területeken betartandó beépítési paraméterek 20. Különleges területek 21. Az egyes övezetekre vonatkozó előírások 22. – 23. – 24. – 25. – 26. – 27. – 28. Különleges területen betartandó beépítési paraméterek
III. FEJEZET	Beépítésre nem szánt területek

	29. – 30. Közlekedési és közműterületek 31. Zöldterületek 32. Erdőterületek 33. Mezőgazdasági területek 34. Má-1 jelű övezet előírásai (általános használatú mezőgazdasági területek övezete) 35. Má-2 jelű övezet (öntözőrendszerrel ellátott általános mezőgazdasági övezet) 36. Má-3 jelű övezet (rétek, gyepek övezete) 37. Má-4 jelű övezet (sajátos gyepek övezete) 38. Vízgazdálkodási területek 39. Csatornák és állóvizek övezetei 40. Vízbeszerezési területek övezeti 41. Beépítésre nem szánt különleges területek 42. A temető övezete 43. További különleges területek övezetei
IV. FEJEZET	Környezet- és természetvédelem, művi értékek védelme 44. Régészeti értékek védelme 45. Épített örökség védelme 46. Helyi védett épületek környezetében érvényes építőanyag-használat 47. Környezetvédelem 48. Természetvédelem 49. Közlekedési létesítmények védőterületei 50. Önálló antenna berendezések és szélkerék elhelyezése 51. Vízügyi érdekek védelme 52. Bányászati érdekek védelme és tilalma
V. FEJEZET	Záró rendelkezések 53. –
MELLÉKLETEK	1. számú melléklet: SZ-1 Szabályozási tervlap összefoglaló 2. számú melléklet: SZ-2 Szabályozási terv belterület 3. számú melléklet: SZ-3 Majorok szabályzási terve 4. számú melléklet: Állattartó létesítmények védőtávolságai 5. számú melléklet: Műemlékek listája 6. számú melléklet: Helyi védett épületek listája 7. számú melléklet: Helyi védelemre javasolt épületek listája 8. számú melléklet: Régészeti lelőhelyek jegyzéke

1. táblázat A 8/2012. (III.28.) önkormányzati rendelettel elfogadott HÉSZ szerkezeti felépítése

Településképi Arculati Kézikönyv (TAK)

Mezőhegyes Város Önkormányzata a 193/2019. (IX.25.) Kt. határozattal fogadta el a Településképi Arculati Kézikönyvet (TAK). A kézikönyv célja, hogy feltárja a településen belül a településrészek arcuati jellemzőit és értékeit, javaslatot tegyen a településképhez illeszkedő építészeti elemek alkalmazására, megalapozza a településképi rendeletet.

31. ábra Településképi szempontból meghatározó területek a belterületen
 (forrás: Mezőhegyes Településképi Arculati Kézikönyv)

Településképi rendelet (TKR)

A településképi védelméről szóló 1/2020. (I. 30.) önkormányzati rendelet került elfogadásra (TKR). A TKR célja, hogy a településképi-védelem összes eleme (helyi értékvédelem, településképi követelmények, településképi érvényesítési eszközök) egy önkormányzati rendeletben kerüljön rögzítésre. A rendelet rendelkezik a helyi örökségvédelem szabályairól, a helyi védettség keletkezéséről és megszűnéséről, a helyi védett értékek nyilvántartásáról és megjelöléséről, a településképi szabályokról, a településképi szempontjából meghatározó településrészek, övezetek követelményeiről, a műszaki berendezések, utcabútorok elhelyezéséről, illeszkedési követelményeiről. A rendelet ezen kívül szabályozza a reklámhordozók, cégtáblák és egyéb műszaki berendezések elhelyezhetőségét.

A műszaki-településképi-örökségvédelmi előírásokon kívül a rendelet szabályozza a településképi érvényesítés követelményeit.

A településképi rendelet mellékletei az alábbi természeti és épített környezeti elemeket sorolják fel:

- Településképi szempontból meghatározó területek
- Helyi védelem alá helyezett értékek nyilvántartása

1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

Mezőhegyes város hatályos településszerkezeti terve az alábbi módosításokat sorolja fel, jelöli ki:

- „A település belterületét növeljük a hozzá közvetlenül kapcsolódó 18-as major lakóterületi részével, a Béka tótól keletre kiépült lakóterületi sávval, továbbá a lovaspálya és a lakóterületek közötti, jelenleg külterületi szántókkal.”
- „A hatályos településrendezési terv a városi és térségi intézmények többségét tartalmazó területeket sorolja be településközponti vegyes területbe. Ezekből a vasúttól északra eső településközponti vegyes területeket megtartjuk, a vasúttól délre eső, a Kozma Ferenc utca két oldalán található vegyes területeket a lakásdominancia és a beépítés jellege miatt kisvárosi területbe soroljuk át.”
- „A hatályos településszerkezeti terv szerint nincs kisvárosi lakóterület a településen. A Kozma Ferenc utca vasúttól délre két oldalán található vegyes területeket a lakásdominancia és a beépítés jellege miatt kisvárosi területbe soroljuk át.”
- „Ugyancsak kisvárosi lakóterületbe soroljuk a Hild János utca és a vasút közötti lakóterületeket és a Hild utca és a Munkácsy utca közötti lakóterületeket.”
- „A viszonylag kistelkes, ikres vagy oldalhatáron álló beépítés_ területeket, amelyek a kisvárosi lakóterületeket ill. a településközponti vegyes területeket kísérik, kertvárosi kategóriába soroljuk.”
- „A belterületbe vonásra javasolt ó-mezőhegyesi lakóterületeket kertvárosi kategóriába soroljuk, ahogyan a Béka-tó melletti tervezett belterületi területeket, de a major legszélén levő, belterületbe vonásra javasolt lakóterület falusias területfelhasználási kategóriába került. A lovaspálya és a meglevő lakóterületek között tervezett új lakóterületek részben kertvárosi, részben falusias jellegű lakóterületek.”
- „Külön kell szólni a volt majorságok lakóterületeiről. Ezeket is falusias lakóterületbe soroljuk, de a specialitásuknak megfelelő szabályozást tervezünk, ahol a külterülethez kapcsolódó életvitelre adott lesz a lehetőség.”

- „A település valamennyi, vegyes funkciójú birtoki majorsága gazdasági terület. Ezekből gyakorlatilag valamennyi különleges mezőgazdasági üzemi ill. lakóterület lesz; csak azt hagyjuk meg gazdasági területnek, melynek ez a tényleges használata. A 18-as major (Ó-mezőhegyes) a jellemző kivétel, itt részben a visszaépítendő iparvágányhoz, részben az elkerülő úthoz kapcsolódóan bővítjük a területet, a major keleti részén pedig megtartjuk azokat.”
- „A belterületen a Kossuth utca mentén vannak és maradnak meg a "belakott" gazdasági területek. A meglevő, de nem használt gazdasági területeket a volt Cukorgyár területén és a Battonyai út mentén megtartjuk. A lovaspályától délre eső gazdasági besorolású területeket véderdőnek javasoljuk.”
- „Különleges terület még a strand területe, melyet északi irányba bővítünk.”
- „A hulladékátrakó területét és hozzá kapcsolódóan egy hulladékudvar kialakítására alkalmas területet is ebbe a területfelhasználásba soroltunk át gazdasági területből, valamint a szennyvíztisztító területét úgy, hogy déli irányba a bővítés lehetőségét biztosítjuk.”
- „A legnagyobb változtatás a majorságokat érinti, ezeket gazdasági területből különleges mezőgazdasági üzemi területbe soroljuk, továbbá a 39. major (Árokospuszta), melyen a helyi életmód komplex bemutatására alkalmas helytörténeti múzeum kialakítását javasoljuk.”
- „Tervezett út dél-délnyugat irányba a 44131. jelű Mezőhegyes – Csanádpalota összekötő út és a határon átnyúló kistérségi kapcsolatokat segítő, Mezőhegyes – Kispereg összekötő út.”
- „A vasútvonalak közül a Mezőtúr – Orosháza – Mezőhegyes és az Újszeged – Mezőhegyes / Battonya – Kétegyháza mellékvonalak érintik a város igazgatási területét. Ezeket meg kell tartani, a belőlük kiágazó iparvágányok megmaradásáról pedig intézkedni kell. Csak a közúthálózat fejlesztési tervében szereplő nyugati tehermentesítő út kiépítése esetén van lehetőség a Kozma Ferenc utcai vasúti átjáró lezárására.”
- „A Dél-alföldi Határmentes Kerékpárút a Battonya – Mezőhegyes – Tótkomlós irányban az országos kerékpárút-törzshálózat része lesz. Ez a kerékpárút a teljes közigazgatási területet K-Ny-i irányban átszeli. A többi országos közút mellett szintén a közúttól elválasztott, önálló kerékpárút építését javasoljuk.”
- „A város lineáris zöldfelületi elemei közül kiemelkedő fontosságúak a város utcáinak fasorai, mely lineáris zöldfelületi elemekkel a zöldfelületi egységek rendszerré szervezhetőek. A fasorok közül számos jelentős értéket képviselő helyi védelem alatt áll, vannak helyi védelemre javasolt fasorok, ill. értékes fasorok, azonban további egységes utcafásítás szükséges. Mezőhegyes zöldfelületi rendszerében inkább minőségi, mint mennyiségi fejlesztésre van szükség.”
- „Új erdők, erdősávok kialakítását elsősorban a dűlőutak mentén, a majorok körül, a vízfolyások mentén, illetve a – Békés Megyei Területrendezési tervben foglaltaknak megfelelően - közigazgatási terület DNY-i szélén javasoljuk.”
- „A település egyéb erdőfoltjait a gazdasági erdő övezetbe soroltuk, ahol az erdőgazdálkodás érdekei az elsődlegesek.”

A fenti változásokhoz kötődő fejlesztések többséges megvalósulásra vár és az Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálata során kiemelten kell foglalkozni velük. Az országos kerékpárúthálózat néhány eleme és a Csongrád Megyével összeköttetést létesítő megyehatárig tartó kerékpárút kivitelezése folyamatban van e megalapozó dokumentum készítésekor a Békés Megyei Önkormányzat beruházásában.

1.7 A település társadalma¹

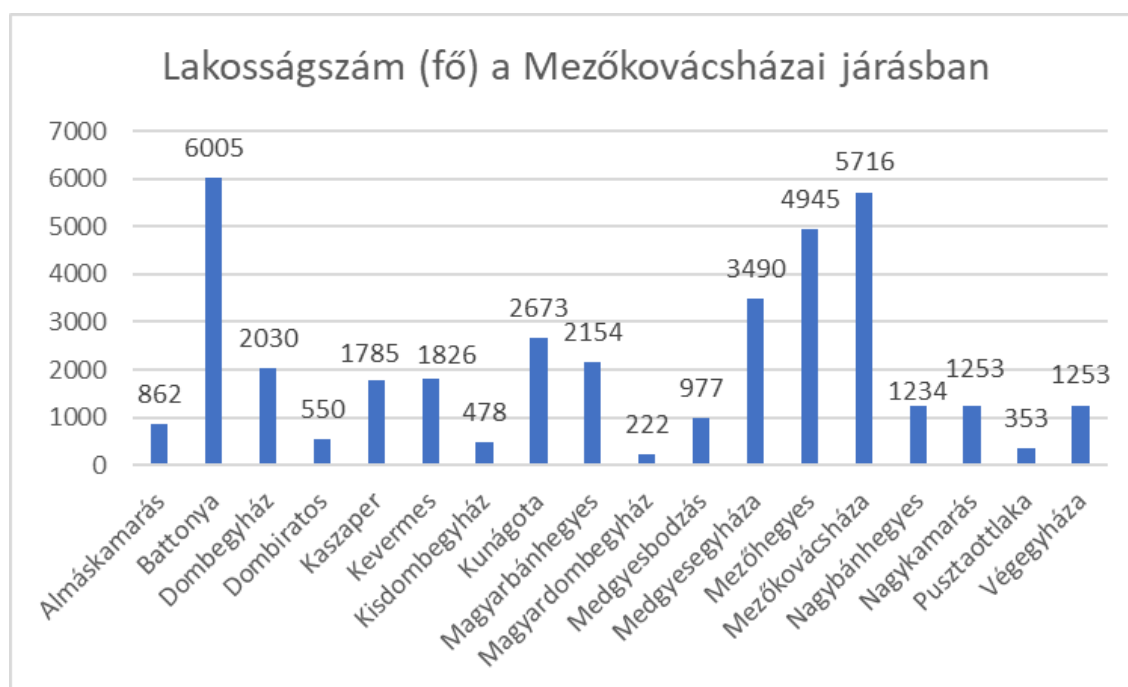
1.7.1 Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Mezőhegyes Város demográfiai jellemzőinek áttekintése a népességi (pl. lakónépesség, vándorlás, természetes szaporodás), a demográfiai összetétel (pl. iskolázottság, családszerkezet), a munkaerő-piaci pozíció (pl. munkanélküliség, jövedelem) és az életminőség (pl. lakáskörülmények, jövedelmi viszonyok) főbb adatain alapszik. Alapvető cél a helyi társadalom aktuális helyzetének feltárása az elmúlt években tapasztalt újszerű folyamatok, trendek függvényében. A statisztikai elemzések elsődlegesen a 2014-2020 közötti időszak adataira épülnek, amelyeket bizonyos esetekben a népszámlálási adatok (2001. és 2011. évi) is kiegészíthetnek. Egyes mutatóknál (pl. jövedelemszint) 2008-2017 közötti időszakra állnak rendelkezésre az adatok. A települési adatokat az országos, a Békés megyei járásközpontok és a Mezőkovácsházai járás átlagaival lehet összehasonlítani, de ahol szükséges, a megalapozó vizsgálat összeveti Mezőhegyes helyzetét a járásban található többi településsel. A felhasznált statisztikai adatok hivatalos forrásokból (Központi Statisztikai Hivatal, Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft. ITS tervezését támogató alkalmazás, önkormányzati adatszolgáltatás) származnak.

1.7.1.1 Lakónépesség

Mezőhegyes Város területe 155 km², lakónépessége 2020. január 1-jén 4945 fő volt. Az átlagos népsűrűség 31,9 fő/km². A Mezőkovácsházai járásban Mezőhegyes a legnagyobb területű és a harmadik legnépesebb település. A járásban csak Battonya (6005 fő) és a járásközpont Mezőkovácsháza (5716 fő) előzi meg. Mezőhegyes kialakulása rendkívül egyedi, a település a lótenyésztésre alapozva jött létre, mely napjainkban is meghatározza fejlődését.

¹ Az elemzés a KSH népszámlálási kötetei és a Békés megyei évkönyvek alapján készültek az összehasonlíthatóság érdekében. Minden máshonnan származó adat forrása külön feltüntetésre került.

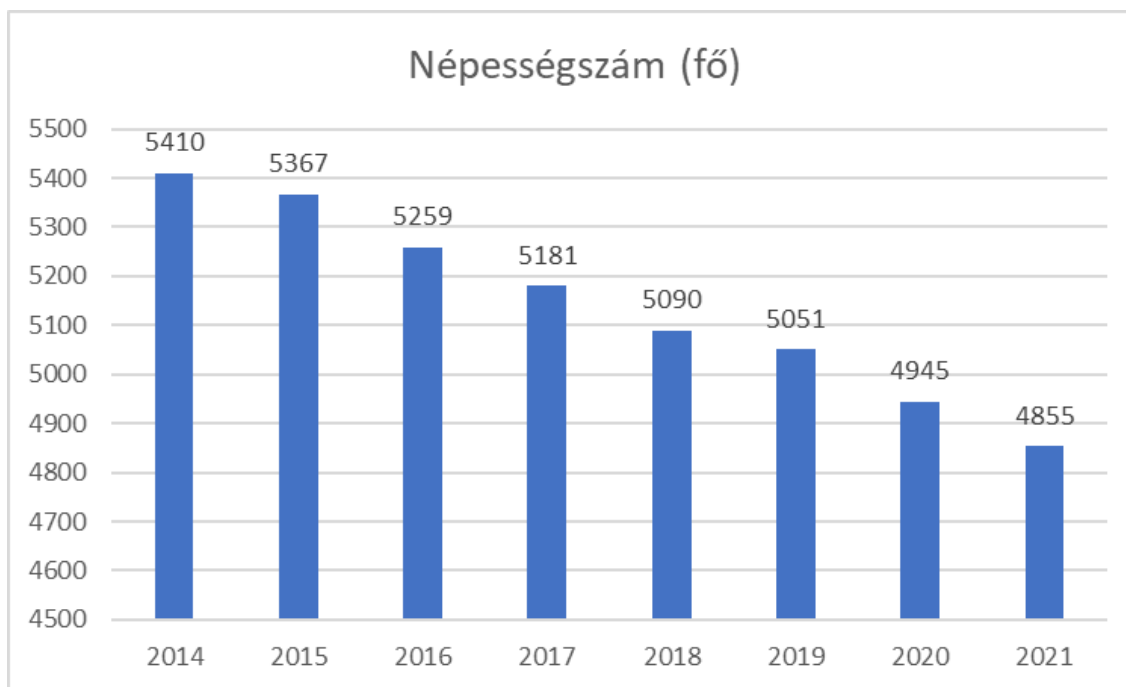
32. ábra Mezőkovácsházai járás településeinek lakónépessége 2020-ban
(forrás: KSH)

Mezőhegyes lakónépességének száma folyamatosan csökkent 1970-től kezdve 2011-ig. Az 1970-es években a népességszám-csökkenés 10 év alatt 1004 főt jelentett. Az 1980-as években már csak 316 fő volt a fogyás, míg 1990-2001 között 701 fővel csökkent a népességszám a városban. A 2001. és a 2011. évi népszámlálás időpontja között eltelt 10 év során a lakónépességszám-csökkenés 687 fő volt. A település lakónépességének száma 1945-ben volt a legmagasabb (9456 fő). A vizsgált negyven év során Mezőhegyesen a lakónépességszám csökkenése jóval meghaladta az országos és a Békés megyei átlagot is.

Terület	1970	1980	1990	2001	2011
Mezőhegyes (fő)	8 420	7 416	7 100	6 399	5 712
Mezőhegyes (%)	-11,92	-4,26	-9,87	-10,74	-
Békés megye (%)	-1,26	-0,43	-0,94	-1,13	-
Magyarország (%)	0,39	-0,32	-0,16	-0,26	-

2. táblázat Mezőhegyes lakónépességének vizsgálata 1970 és 2011 között
(forrás: <http://nepesseg.com/>)

A KSH adatai alapján a lakónépesség száma a vizsgált 2014-2021 közötti időszakban folyamatosan, évről-évre csökkent. A lakónépesség száma 5410 fő volt 2014-ben, ez 2021-re 4855 főre csökkent. A népességszám csökkenése 2018-2019 között volt a legalacsonyabb (39 fő) volt, míg 2015-2016 között a legmagasabb (108 fő). A vizsgált időszakban átlagosan 79 fővel csökkent a lakónépesség száma Mezőhegyesen.

33. ábra Mezőhegyes lakónépességének a száma 2014-2021
(forrás:KSH)

Majorok	2016	2018	2019	2022	Központtól való távolság (km)
Árokospusztai major (39.)	39	31	30	27	4,3
Belsőpergetanyák major (52.)	22	25	24	21	11,5
Belsőpergetpusztai major (57.)	129	123	119	117	10,7
Csatókamarás major (73.)	5		4	4	12,2
Fűpergetpusztai major (23.)	0	0	0	0	--

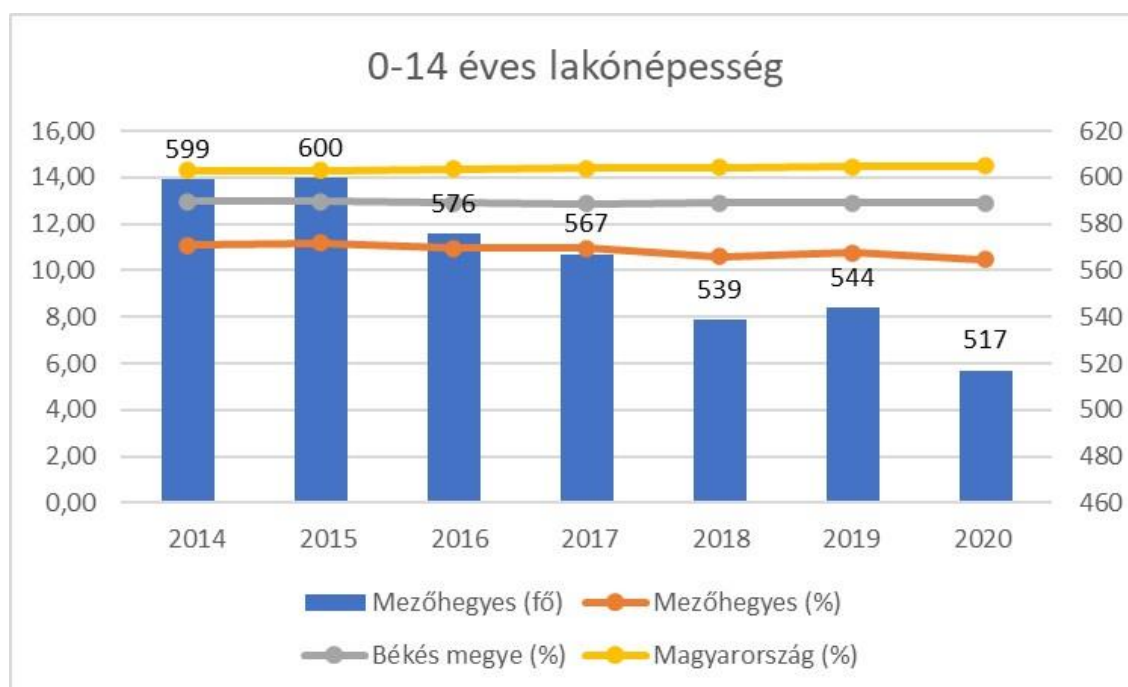
Majorok	2016	2018	2019	2022	Központtól való távolság (km)
Kamaráspusztamajor (21.)	128	127	128	128	5,7
Kendergyárgyártelep	40	38	32	23	3,2
Komlósfecsképusztamajor (6.)	88	89	84	84	5,0
Külsőfecsképusztamajor (81.)	62	61	54	55	8,1
Külsőperreg-Rákóczi major (46,47,48.)	99	86	81	82	8,0
Ómezőhegyes major (18.)	330	328	325	320	1,5
Újmezőhegyes major (17, 28.)	80	71	72	65	2,5
Összesen	1022	979	953	926	--

3. táblázat Majorok lakónépessége Mezőhegyesen
(forrás: önkormányzati adatszolgáltatás)

A majorok népessége alapvetően enyhe csökkenő tendenciát mutat. A 18-as major helyzete kivételes jelent, mert a város szövetéhez csatlakozik, összenőtt a várossal, azonban az infrastruktúrája a többi majorhoz hasonlóan hiányos. Az adatok alapján elképzelhető, hogy a kisebb lakosságszámú majorok egy-két évtizeden belül megszűnnek. A majorok jövőbeni népességét az infrastruktúra fejlesztések jelentősen befolyásolni fogják.

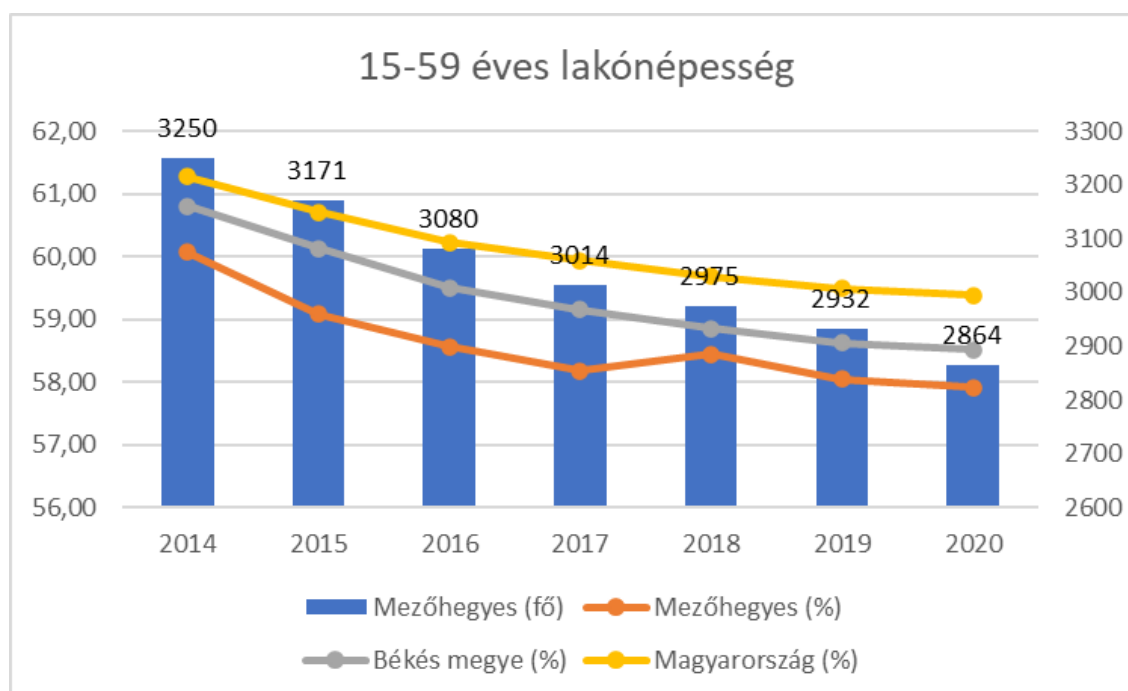
1.7.1.2 Korösszetétel

Mezőhegyesen az állandó népességén belül a 0-14 évesek száma 2014-2020 között szinte minden évben csökkent. A vizsgált időszakban a mezőhegyesi fiatalok aránya minden évben alulmúlta az országos és megyei átlagot.

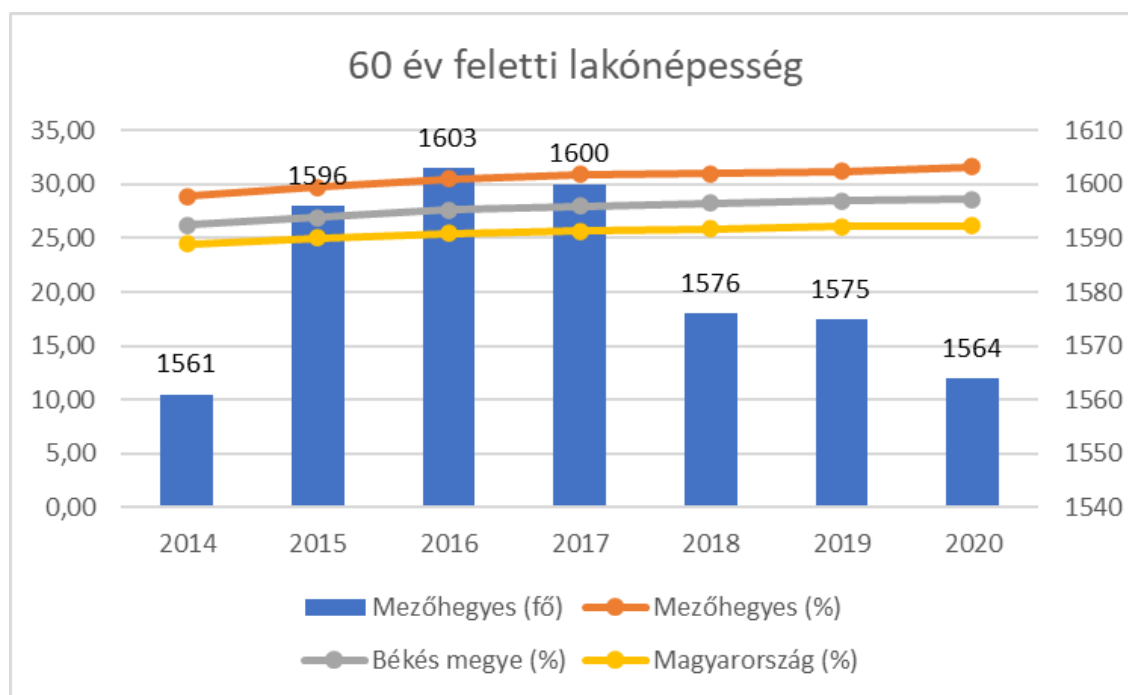
34. ábra Mezőhegyes állandó népességén belül a 0-14 évesek száma
(forrás: KSH)

Az aktív korú, 15-59 éves népesség aránya Mezőhegyesen 57,92% volt 2020-ban, amely 2014-től 2,15%-ot csökkent. A korcsoport aránya a városban kismértékben rosszabb az országos és a megyei átlagnál.

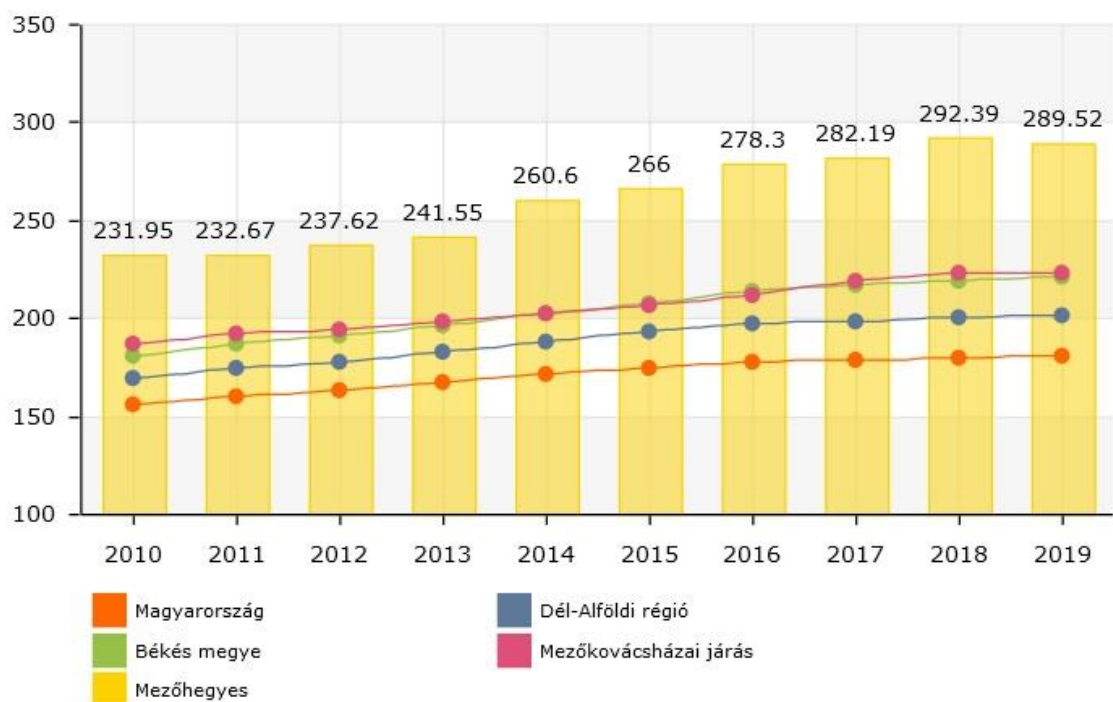
35. ábra Mezőhegyes állandó népességén belül a 15-59 évesek száma
(forrás: KSH)

Az időskorú, 60 év feletti népesség aránya lassan, de folyamatosan növekedett 2014-2020 között 28,85%-ról 31,63%-ra. A vizsgált időszak alatt bekövetkező 2,78%-os növekedés közel megfelel a 2,15%-os csökkenésnek, ami az aktív korú népesség arányában következett be ugyanezen időszak során. A 60 év feletti népesség aránya Mezőhegyesen meghaladja az országos átlagot, és nagyjából hasonlóan alakul, mint Békés megyében.

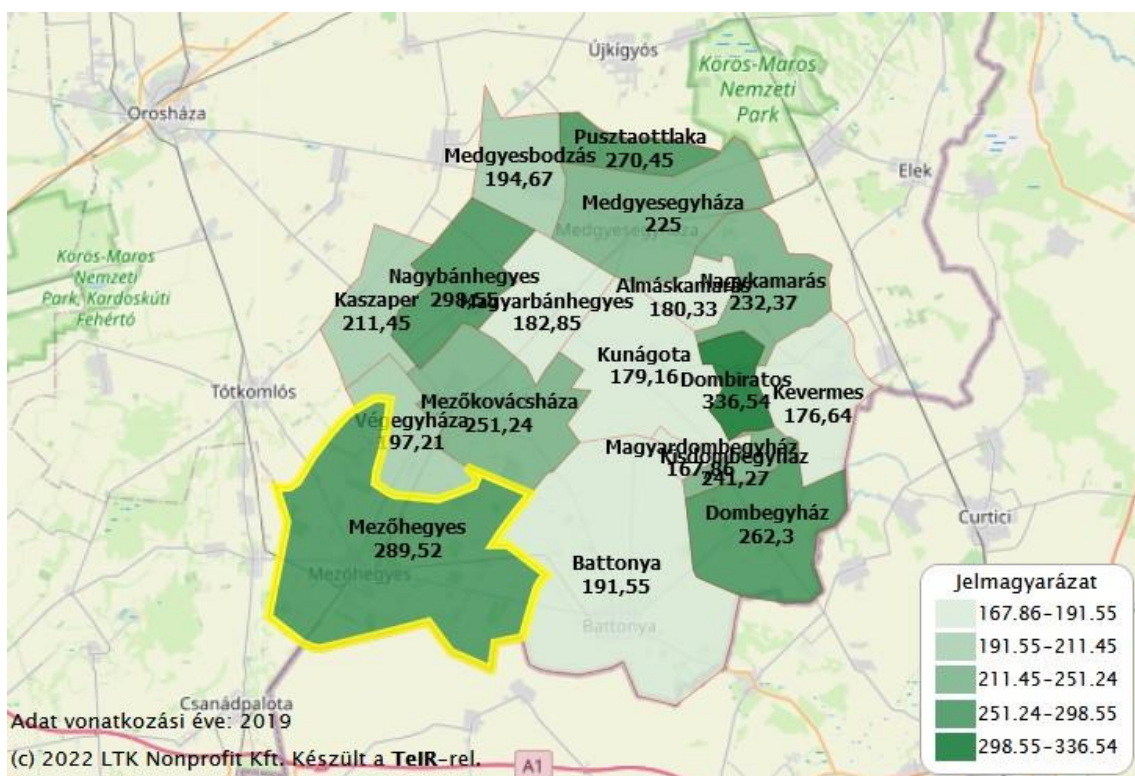

36. ábra Mezőhegyes állandó népességén belül a 60 év felettek száma
(forrás: KSH)

Mezőhegyes állandó népességének több, mint a felét az aktív korúak, közel egyharmadát az idősek, illetve 10,46%-át a fiatalok tették ki 2020-ban. Az idősödés folyamatának alakulását a városban szemlélteti az öregségi mutató, amely megmutatja, hogy száz fő 0-14 évesre hány fő 60-X éves jut. 2010-2019 között a mutató értéke 231,95%-ról 289,52%-ra nőtt. Az idősödés demográfiai folyamata kedvezőtlenebben alakul az országos trendhez képest, a városban az öregségi mutató néhány százalékponttal magasabb a Békés megyei járásközpontok átlagához képest is. A járásban Pusztatölgyes (270,45%), Nagybánhegyes (298,55%), és Dombiratos (336,54%) előzi meg. Az öregségi mutató alapján Mezőhegyesen is tapasztalható az ország egyik meghatározó demográfiai folyamata, az előregedés, amelynek lényege, hogy az állandó népességben a 60 év feletti idősök aránya meghaladja a 0-14 éves fiatalok arányát.

37. ábra Mezőhegyes öregségi mutatója (%) 2010-2019 között
(forrás: TeIR)

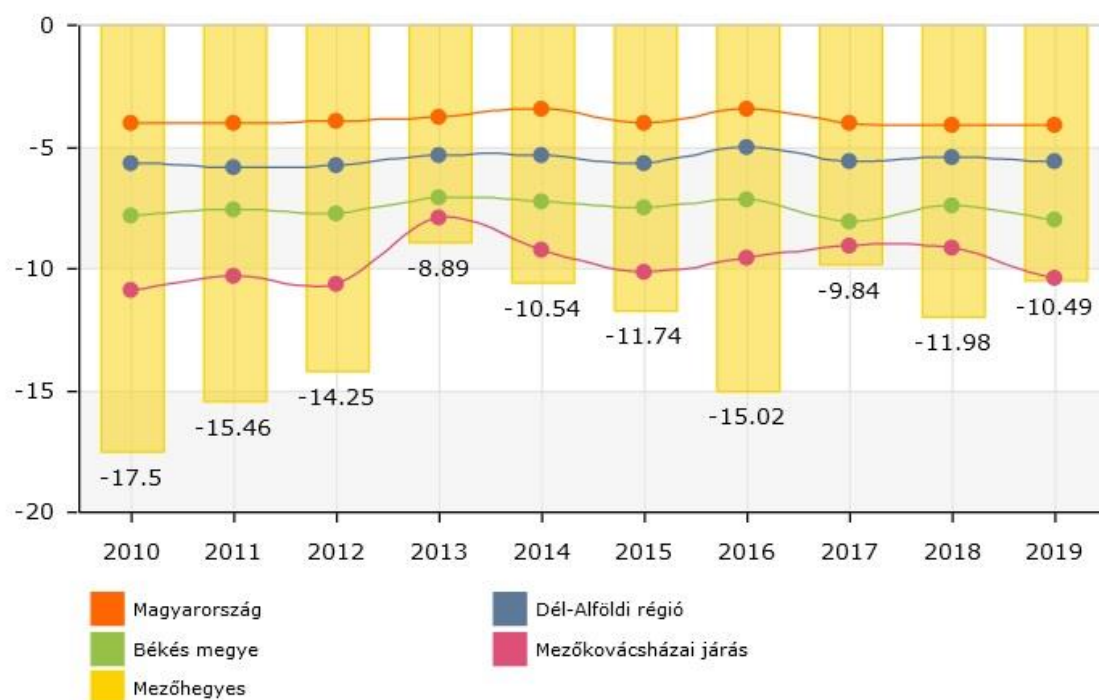
38. ábra Öregségi mutató a Mezőkovácsházai járás településein (%) 2019-ben
(forrás: TeIR)

Majorok	0-14 éves	15-60 éves	60 év feletti	Összesen	Központtól való távolság (km)
Árokospusztai major (39.)	3	21	6	30	4,3
Belsőpergetanyák major (52.)	1	10	13	24	11,5
Belsőpergetpusztai major (57.)	7	73	39	119	10,7
Csatókamarás major (73.)	0	3	1	4	12,2
Fűpergetpusztai major (23.)	0	0	0	0	--
Kamaráspusztai major (21.)	15	86	27	128	5,7
Kendergyár gyártelep	1	22	9	32	3,2
Komlósfecsképusztai major (6.)	14	50	20	84	5,0
Külsőfecsképusztai major (81.)	7	31	16	54	8,1
Külsőperget-Rákóczi major (46,47,48.)	11	46	24	81	8,0
Ómezőhegyesi major (18.)	32	194	99	325	1,5
Újmezőhegyesi major (17, 28.)	12	49	11	72	2,5
Összesen	103	585	265	953	--

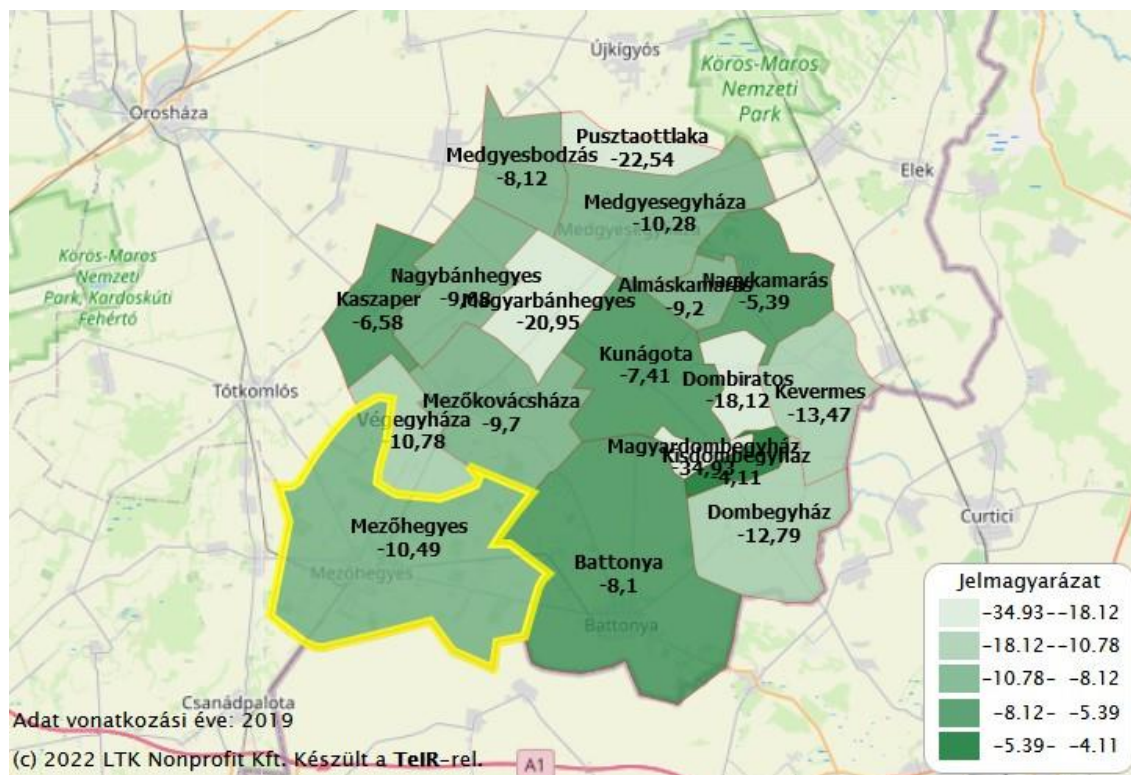
4. táblázat Majorok lakónépességének korcsoport szerinti megoszlása 2019-ben Mezőhegyesen
(forrás: önkormányzati adatszolgáltatás)

1.7.1.3 Népesedés

Az élveszületések és a halálozások 1000 főre számított különbsége mutatja meg a természetes szaporodás vagy fogyás mértékét (ezrelék). Mezőhegyesen a természetes szaporodás negatív egyenlegű volt 2019-ben, azaz többen haltak meg a városban, mint ahányan születtek. A természetes szaporodás értéke már 9 évvel korábban, 2010-ben is negatív volt. A legnagyobb mértékű természetes fogyás 2010-ben következett be (-17,5 ezrelék). Mezőhegyesen ez a szám jóval nagyobb mértékű volt, mint az országos folyamat, de a Mezőkovácsházai járás és a Békés megyei járásközpontok értékeihez képest is kedvezőtlenebb volt. A Mezőkovácsházai járás településein nem volt pozitív szaporodás a vizsgált időszakban. Magyardombegyházon 2019-ben rendkívül magas, - 34,93 ezrelék volt a természetes fogyás mértéke.

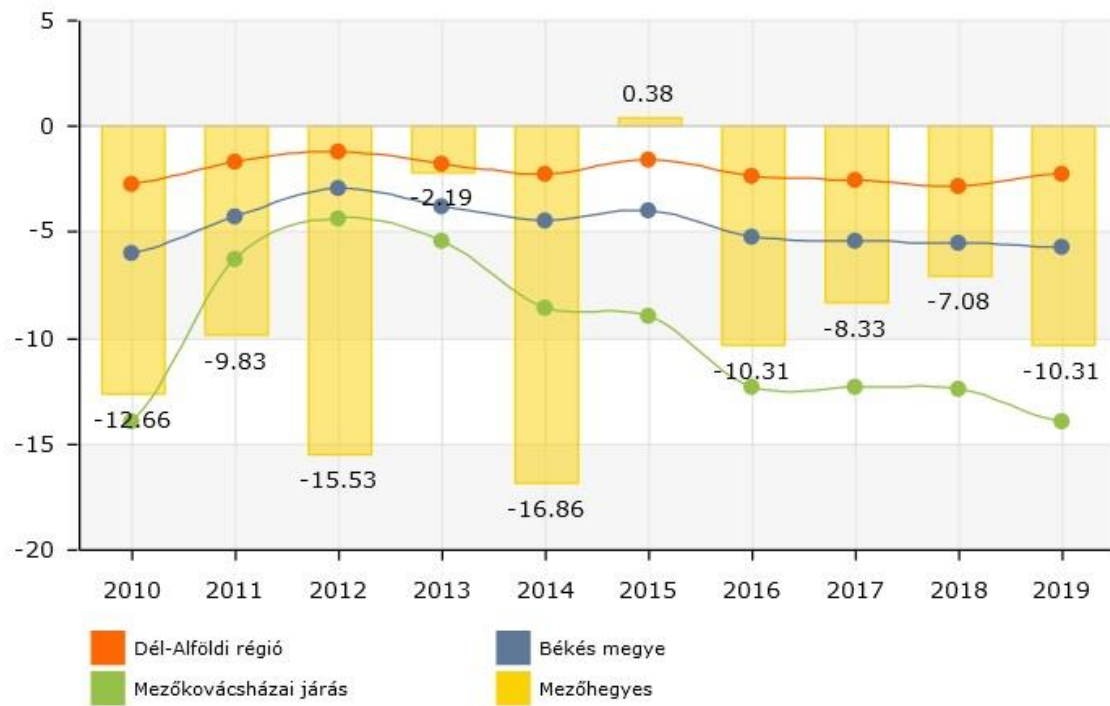
39. ábra Természetes szaporodás/fogyás (ezrelék) Mezőhegyesen 2010-2019 között
(forrás: TelR)

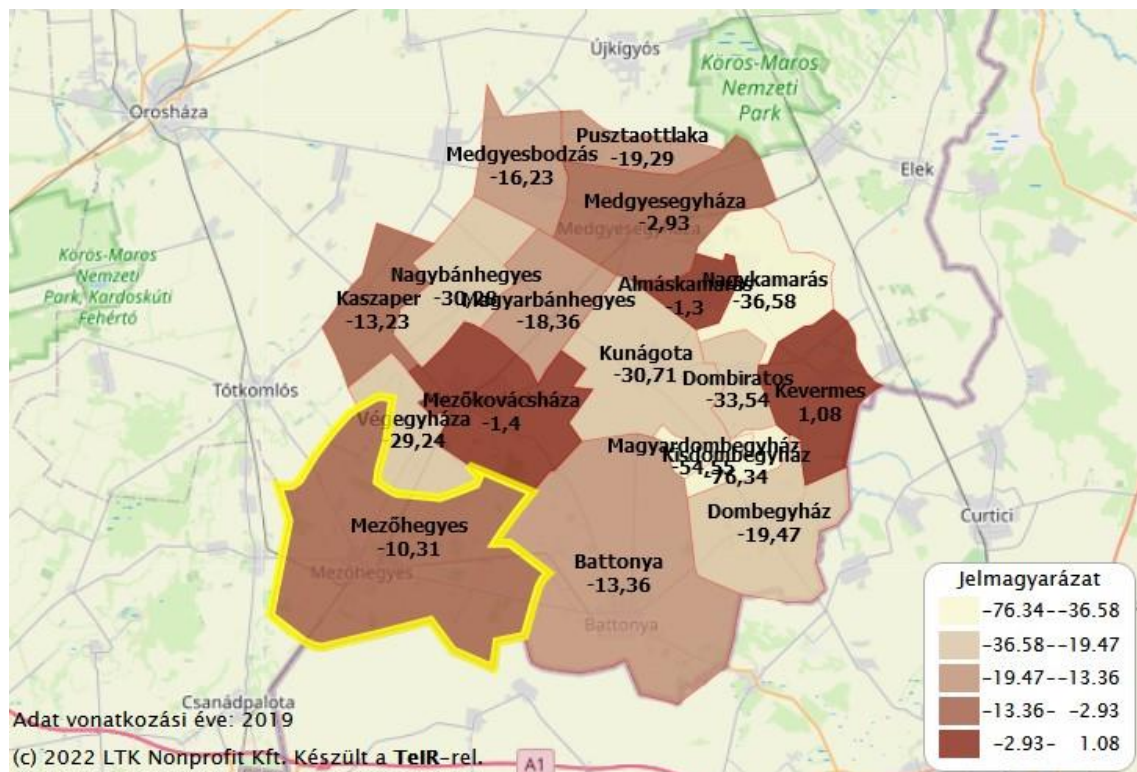
40. ábra Természetes szaporodás/fogyás (ezrelék) a Mezőkovácsházai járás településein 2019-ben (forrás: TeIR)

1.7.1.4 Vándorlás

A negatív természetes szaporodás a 2010-es években kedvezőtlen, negatív vándorlási egyenleggel párosult Mezőhegyesen. Az vándorlási egyenleg a vizsgált időszakban kizárólag 2015-ben volt pozitív értékű (0,38), tehát valamivel több volt a településre odavándorló, mint az onnan elvándorló. Ugyanebben az évben regisztrált -11,74 ezrelékes természetes fogyást azonban nagyon minimálisan tudta csak mérsékelni. A vándorlási egyenleg üteme és mértéke 2013-ban és 2015-től a Mezőkovácsházai járáshoz képest kedvezőbb. A Békés megyei járásközpontok átlagát vizsgálva azonban Mezőhegyes helyzete csak 2013-ban és 2019 volt jobb, és 2015-ben az országos átlagot is felülmúlta. 2019-ben a járásban csak Kevermes (1,08 ezrelék) regisztrált pozitív vándorlási egyenleget, a legrosszabb eredményt pedig Kisdombegyház (-76,34 ezrelék) érte el.

41. ábra Vándorlási egyenleg (ezrelék) Mezőhegyesen 2010-2019 között
(forrás: TeIR)

42. ábra Vándorlási egyenleg (ezrelék) a Mezőkovácsházai járás településein 2019-ben
(forrás: TeIR)

Összességében megállapítható, hogy Mezőhegyesen a lakónépesség számának csökkenését a természetes fogyás és a belföldi vándorlás negatív mérlege is együttesen befolyásolja. Az élveszületések arányát meghaladja a halálozási arány, valamint 2015-öt leszámítva évről évre a városból való elköltözés volt jellemző. Az elvándorlási folyamat a fiatalabb, munkaképes korosztályra jellemző, ezzel a város demográfiai helyzete az elmúlt évtizedben jelentősen romlott.

1.7.1.5 Családszerkezet

Mezőhegyesen a 2011. évi népszámlálási adatok alapján 1575 családot regisztráltak. A családok 40,2%-a gyermekes, viszont a gyermekes családok 43,6%-a egyszülős típusú, azaz a szülő egyedül neveli gyermekét, gyermekeit. Ezek az arányok némileg rosszabbak a városban, mint az országban, illetve nagyjából megfelelnek a Békés megyei értékeknek. Mezőhegyesen a családok száma 1822 volt 2001-ben, amely azt jelenti, hogy 10 év alatt 247-tel csökkent a családok száma. Ezt alátámasztják a természetes fogyról és az elvándorlásról elemzett adatok is.

Terület	Egy szülő + gyermek(ek) típusú családok száma	Gyermekek családok száma	Gyermek nélküli családok száma	Családok száma összesen
Mezőhegyes	276	633	666	1 575
Békés megye	20 096	43 327	36 333	99 756
Magyarország	536 614	1 777 740	935 640	2 713 380

5. táblázat Családszerkezet Mezőhegyesen
(forrás: KSH 2011. évi népszámlálás)

1.7.1.6 Nemzetiségek

Mezőhegyesen a 2011. évi népszámlálás során összesen 87 fő vallotta magát valamilyen hazai nemzetiséghez tartozónak, amely a lakónépesség 1,5%-a. Ez alacsonyabb az országos és a Békés megyei átlagnál is. Legtöbben a román nemzetiséghez tartoznak a városban a 2011-es népszámlálási adatok alapján (37 fő). A román mellett legtöbben a szlovák nemzetiséghez tartozónak vallották magukat a 2011. évi népszámlálás során a nemzetiség, az anyanyelv, vagy a családban használt nyelv alapján. Mezőhegyesen 2022-ben román nemzetiségi önkormányzat működik.

Terület	Cigány	Német	Román	Szerb	Szlovák
Mezőhegyes	10	14	37	5	21
Békés megye	9 541	3 344	6 240	489	8 877
Magyarország	315 583	13 337	35 641	9 485	35 208

6. táblázat Nemzetiség, anyanyelv, vagy családban használt nyelv Mezőhegyesen
(forrás: KSH 2011. évi népszámlálás)

1.7.1.7 Iskolázottság

A lakónépesség iskolai végzettség szerinti megoszlása Mezőhegyesen vegyes képet mutat. A 7 éves és idősebb népességen belül 28,8%-a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Ez az átlagérték kedvezőbb a Mezőkovácsházai járásban tapasztaltaknál, és a megyei átlaggal közel azonos. Az értettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 25,6% a városban, ez a járásnál magasabb érték és minimálisan az a megyeinél is. Egyetemi, főiskolai végzettséggel rendelkezik a népesség 9,1%-a. Ez kedvezőbb a járáshoz képest.

Terület	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a 7 éves és idősebb népességen belül	Érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a 7 éves és idősebb népességen belül	Egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya a 7 éves és idősebb népességen belül
Mezőhegyes (%)	28,8	25,6	9,1
Mezőkovácsházai járás (%)	33,2	21,9	7,1
Békés megye (%)	28,4	24,9	10,6

7. táblázat Iskolai végzettség Mezőhegyesen
(forrás: KSH 2011. évi népszámlálás)

1.7.1.8 Foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok

Mezőhegyesen a 15-64 éves aktív korú népesség 37,1%-a volt foglalkoztatott 2011-ben a népszámlálás idején. A Mezőkovácsházai járáson belül a foglalkoztatottak aránya Mezőhegyesen volt a legmagasabb 2011-ben.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 36,4% volt 2011-ben Mezőhegyesen, ami kedvezőbb a járási adatnál, kicsivel magasabb arányú volt a Békés megyei járásközpontok átlagánál és valamivel alacsonyabb az országos átlagnál.

Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak megoszlása az aktív korúak arányában 28,9% volt Mezőhegyesen 2017-ben, ami kedvezőbb a Mezőkovácsházai járási átlagnál (37,4%), de magasabb a Békés megyei járásközponti átlagnál, ugyanakkor minimálisan kedvezőbb az országos átlagnál. Ennél alacsonyabb arány nem volt tapasztalható 2017-ben a Mezőkovácsházai járáson belül.

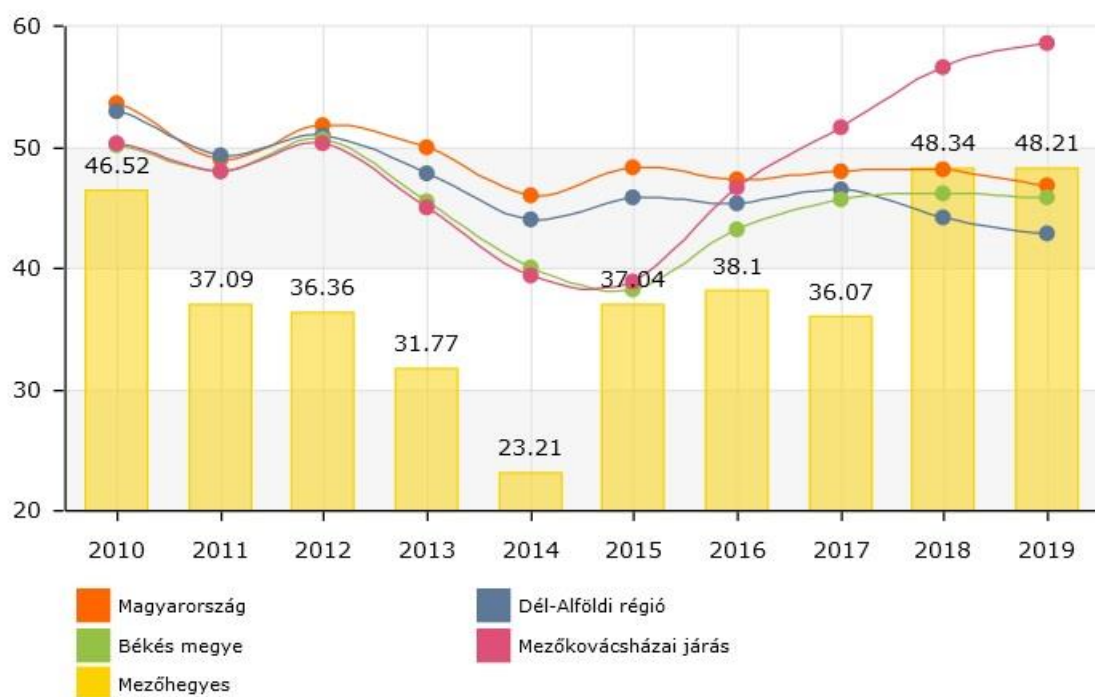
A munkanélküliek aránya 4,9% volt Mezőhegyesen 2011-ben. Ez jobb volt, mint az országos, a Békés megyei járásközponti átlag és a Mezőkovácsházai járási átlag. A járáson belül Pusztaszentlászló (4,0%) volt a legalacsonyabb a munkanélküliségi arány, ezt követi Mezőhegyes, legmagasabb pedig Kevermesen (10,8%) 2011-ben.

Terület	Foglalkoztatottak a 15-64 éves népesség arányában	Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	Munkanélküliek aránya
Mezőhegyes	37,1	36,4	4,9
Mezőkovácsházai járás	31,5	37,8	7,4
Békés megye	36,2	34,1	6,1
Magyarország	57,9	38,3	7,9

8. táblázat Gazdasági aktivitás Mezőhegyesen
(forrás: KSH 2011. évi népszámlálás)

A tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya változó volt 2010-2019 között Mezőhegyesen. Legmagasabb értéke 48,34% (2018) és legalacsonyabb értéke 23,21% (2014) volt. 2010-től 2014-ig folyamatos csökkenés, majd szinte folyamatos növekedés jellemezte. A tartós munkanélküliek aránya a 2018-2019-es évek kivételével alacsonyabb volt Mezőhegyesen, mint a megyei, a járási és az országos átlag. A Mezőkovácsházai járáson belül Magyardombegyházon volt a legalacsonyabb a mutató értéke 2019-ben, 40-70% közötti értékek jellemezték a járás településeit.

A munkanélkülieken belül az alacsony iskolai végzettségűek aránya 40% volt 2020-ban, ami a járásénál alacsonyabb, de a megyei és az országos értékeknél magasabb.

43. ábra 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) Mezőhegyesen 2010-2019 között
(forrás: TeIR)

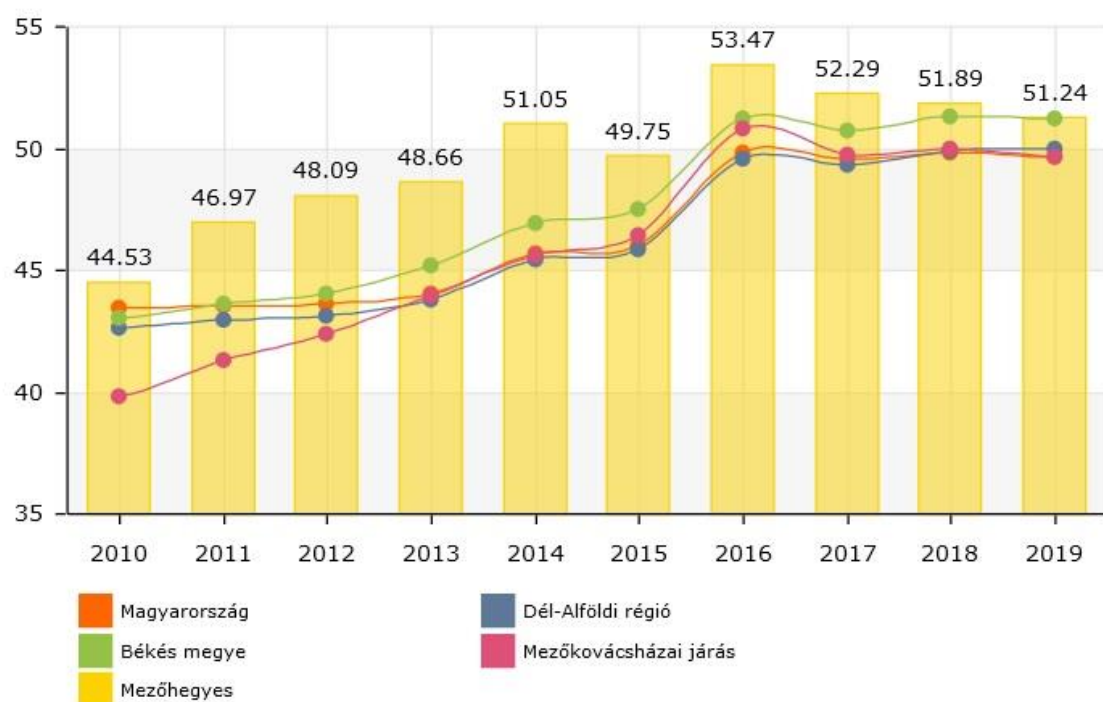
Terület	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya az összes munkanélküli százalékában	Legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkező regisztrált munkanélküliek aránya az összes munkanélküli százalékában	25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya az összes munkanélküli százalékában
Mezőhegyes	56,8	40	12,1
Mezőkovácsházai járás	63,1	49	13,7
Békés megye	54,5	37,7	17,6
Magyarország	52,1	39,4	15,3

9. táblázat Munkanélküliség jellemzői Mezőhegyesen 2020-ban
(forrás: KSH)

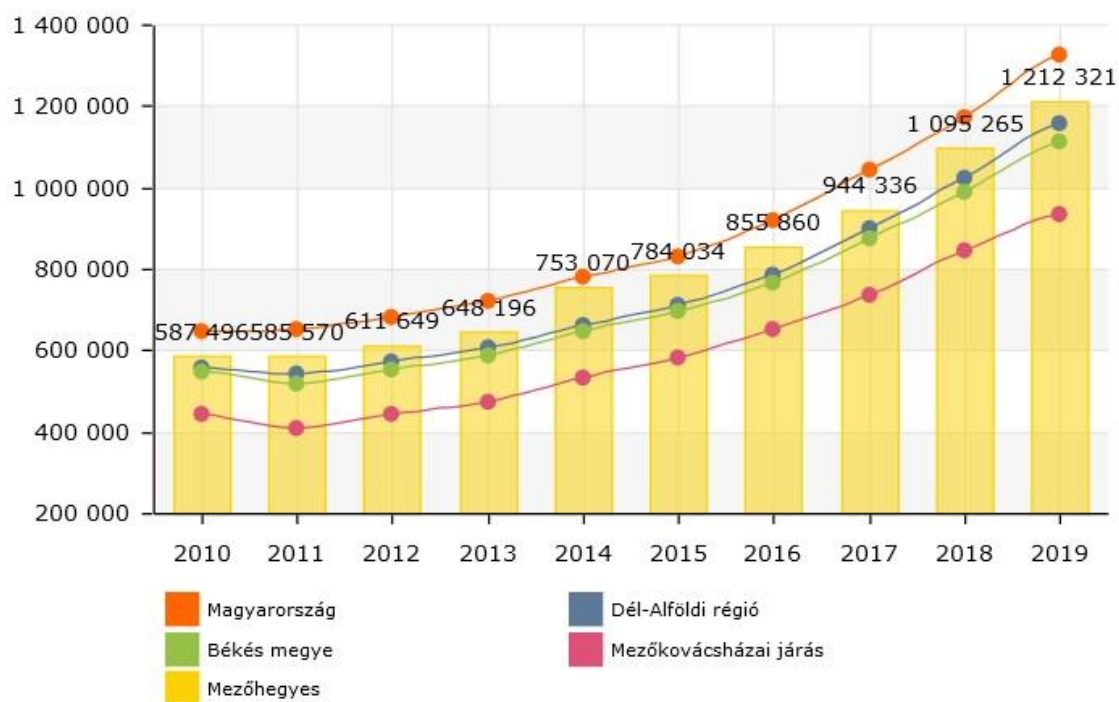
Összességében megállapítható, hogy országos viszonylatban viszonylag kedvezően alakul a foglalkoztatottság Mezőhegyesen.

A gazdasági aktivitás jellemzői befolyásolják a jövedelmi viszonyokat. A száz lakosra jutó adófizetők száma 51,24 fő volt 2019-ben Mezőhegyesen, ami közel azonos a járási és a megyei átlaggal. A mutató értéke a vizsgált időszakban szinte folyamatosan nőtt.

Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem 1 212 321 Ft volt Mezőhegyesen 2019-ben, ez közel százezer forinttal elmaradt az országos átlagértékétől, de így is több volt a járási átlagnál. A mutató értéke a vizsgált időszakban folyamatosan emelkedett, 2010-ben 587 496 Ft volt.

44. ábra Száz lakosra jutó adófizetők száma Mezőhegyesen 2010-2019 között
(forrás: TelR)

45. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem Mezőhegyesen 2010-2019 között

(forrás: TelR)

Összességében megállapítható, hogy Mezőhegyes város foglalkoztatottsági adatai országos viszonylatban átlagosnak mondhatók, járási szinten viszont kedvezőnek, ebből következőleg a városban élők jövedelmi viszonyai is kedvezőbbek, mint a járás településeinek többségén. A foglalkoztatottak száma jelentősen befolyásolja a helyi adóbevételek alakulását.

1.7.1.9 Életminőség

A város célja a jobb életminőség biztosítása, a hagyományok ápolása. A közterületeken megvalósuló minőségi fejlesztéseknek köszönhetően a lakóterületek általános állapota javul. Mezőhegyes élhető, magas minőségű szolgáltatásokkal rendelkező, megfelelő életminőséget biztosító város, amely mindenki számára megfelelő szolgáltatást biztosít mind oktatási, mind egészségügyi és szociális ellátottság terén.

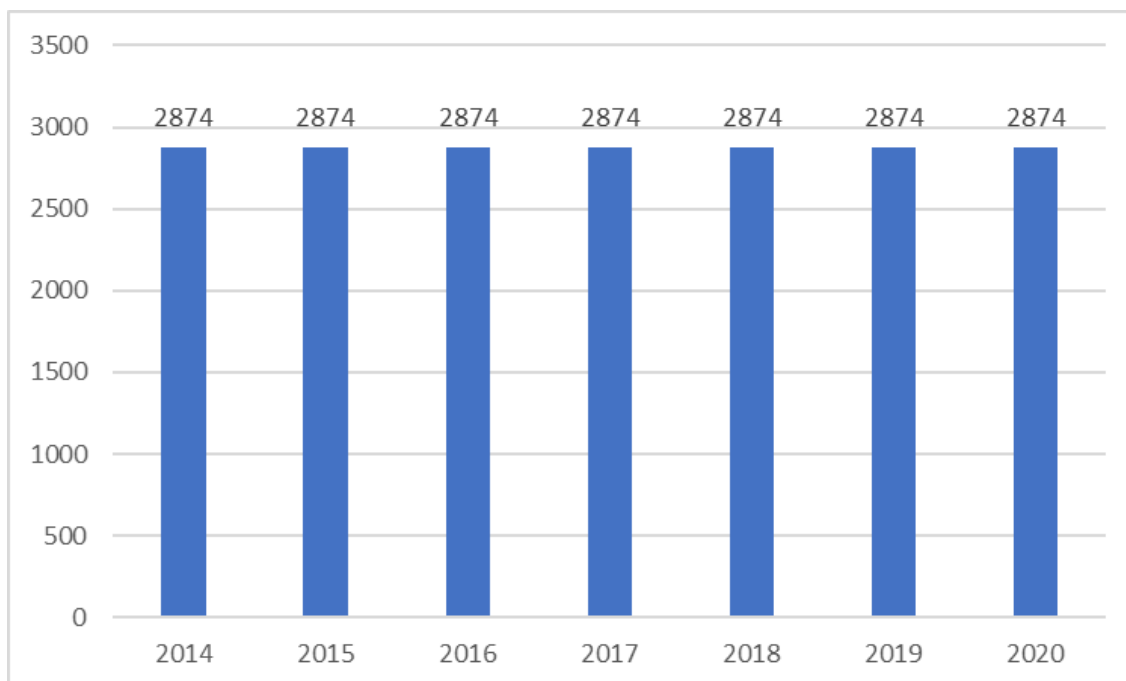
Mezőhegyes település népességének életminőségéről fontos információkat szolgáltat egyrészt a városi lakásállomány mennyiségi és minőségi összetétele, másrészt a zöldfelületek aránya és kihasználtsága.

Zöldfelületek

Mezőhegyes központja és többi városrésze is jelentős zöldfelülettel rendelkezik, viszont ezen területek minőségi fejlesztésre szorulnak. Alapvető kritérium, hogy a felületi jellegű területeket és ökológiai folyosókat vonalas elemek kapcsolják össze, egybefüggő városi zöldfelületet létrehozva. Cél, hogy egységes zöldfelületi struktúra kerüljön kialakításra a központi városrész zöldfelületei és a belterület közelében lévő zöldfelületek összekapcsolásával. Növekszik Mezőhegyes növényfelületeinek biodiverzitása. Helyreállításra, illetve kialakításra kerül a több szintes növényállomány. A fejlesztésnek köszönhetően a város levegője javul; környezeti állapota jelentős minőségi változáson megy keresztül. A város közterületeinek településszerkezeti megjelenése javul. A centrum közelében mindenhol könnyen elérhetők lesznek a mozgásra vagy pihenésre alkalmas zöldfelületek.

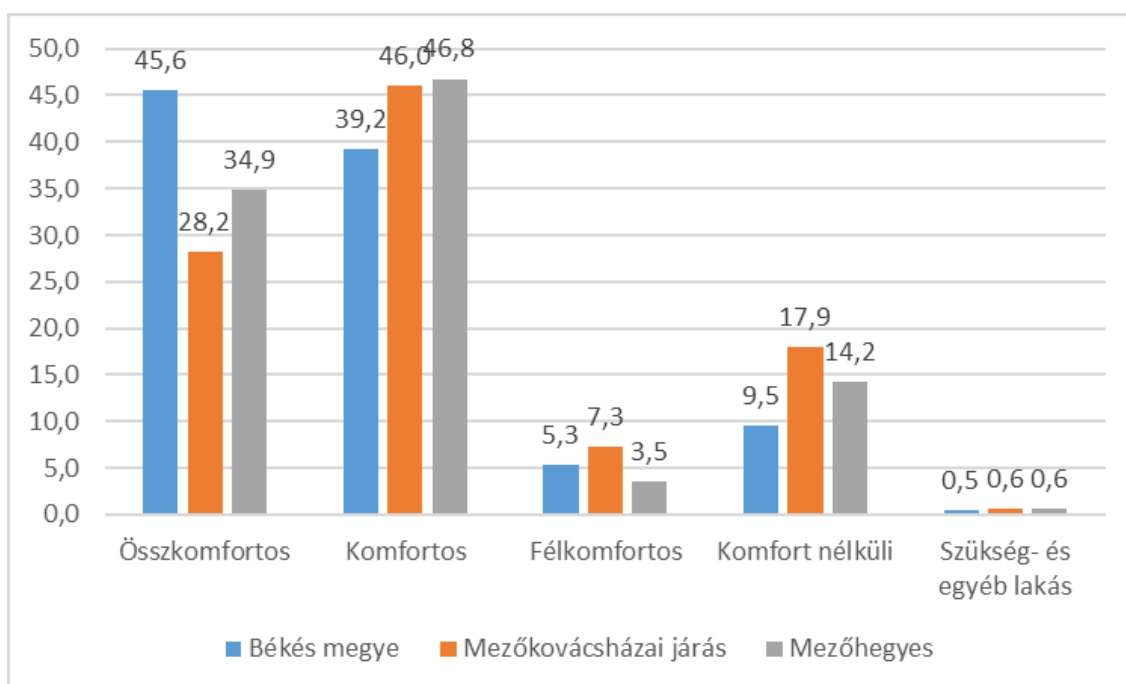
Lakásállomány

Mezőhegyesen 2 874 db lakás található. A vizsgált időszakban nem változott a lakások száma, nem épült és nem szűnt meg lakás. A Mezőkovácsházi járásban 2020-ban Battonyán található a legnagyobb lakásállomány (3 011 db), ezt követi Mezőkovácsháza (2 928 db), majd Mezőhegyes.

46. ábra Lakásállomány (db) Mezőhegyesen
(forrás: KSH)

Az alacsony komfort fokozatú lakások és lakott üdülők aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükséglakás) 2011-ben 18,3% volt Mezőhegyesen, ami a járási átlagnál (25,8%) lényegesen kedvezőbb, míg a Békés megyei járásközpont átlagnál (15,3%) minimálisan kedvezőtlenebb. Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 13,8% volt Mezőhegyesen a 2011. évi népszámlálás idején.

47. ábra Lakásállomány (%) komfortfokozat szerint
(forrás: KSH 2011. évi népszámlálás)

József Attila Általános Művelődési Központ: 1983 május 26-án nyitotta meg hivatalosan kapuit az Általános Művelődési Központ kísérleti intézményként, benne öt intézményegységgel (általános iskola, óvoda, közművelődés és könyvtár, diákotthon, alapfokú művészeti iskola). Ebben az időben, az országban 19 ilyen intézmény jött létre, ebből 4 volt, ami eredetileg is erre a célra épült. Az épület alapterülete 6000 m², mely többfunkciós terekből áll, a tantermek délelőtt az iskolai oktatás, délután tanfolyamok, összejövetelek szinterei, a város civil szervezetei, csoportjai, egyesületei használják. A tornacsarnokban a testnevelés órákon kívül, a Mezőhegyesi Sport Egyesület tartja edzésit (kézilabda-kispályás és amatőr labdarúgás). Az aulában nem csak az iskolások töltik a tanórák közötti szüneteket, hanem kiállítások, koncertek, különböző előadások helyszíne. A színházterem városi, iskolai ünnepek, bálók, koncertek, különböző táncscsoportok próbáinak színtere. Az ÁMK-ban a személyi állomány is „többfunkciós” volt. A takarítónők, portások, technikusok, könyvtárosok, a diákotthoni nevelők, a művelődésszervező-tanár, valamint a pedagógus végzettségű dolgozók is, mindannyian részt vesznek az oktatás, és a közművelődés munkájában.

Nonius Hotel***: A birtok ménesudvara, ahol a szálloda is található, a magyar lótenyésztés bölcsője. Itt található az ország első fedeles lovardája, a ménes kocsimúzeuma és a központi istálló. Mezőhegyes négy lófajta kitenyésztésével büszkélkedhet. Ezek a Furioso-North Star, a Gidrán, a Mezőhegyesi Sportló, valamint a híres Nóniusz fajta, melyről a szálloda a nevét kapta. A több mint 200 éves épületeket hatalmas őspark veszi körül. Az alföldi táj szépsége, az erdők, a vadászati lehetőségek a ló és lovasturizmus, valamint az agrártörténeti emlékek sokasága mindazok számára vonzóvá teszi a kisvárost, akik szeretik a természetet és a csendes nyugalmat. A szolgáltatási színvonal növelése érdekében az épület felújításra és átépítésre kerül. A projekt tartalmazza a műemlék épület külső homlokzati munkáin kívül a recepció, a hall, az étterem és a vendégszobák teljes belsőépítészeti koncepciójának és designjának megújítását, bútorokkal, szükséges eszközökkel történő felszerelését, az étterem felújítását, jelenlegi konyhai gépparkjának modernizációját. Ezen kívül terasz és parkoló kiépítését.

Centrál Étterem: Az étteremnek eklektikus-neoreneszánsz stílusban emelt impozáns, műemléki védettséggel bíró épület ad otthont, mely a ménesbirtok 100 éves fennállásának évében, 1885-ben épült. Építészeti jelentősége, hogy az ország egyetlen megmaradt fagerendavázis (fachwerkes), épülete. Építészeti stílusjegyeire az elővárosi eklektika fagerendavázis, faverandás, tiroli (svájci) irányzata jellemző. A budapesti országos kiállításon állították fel, majd szétszerelve szállították Mezőhegyesre, s itt újra összeállították. Eredetileg zsindelyfedéssel rendelkezett. Az emeletes, magas tetős, „L” alakú épületnek kétoldali, fa gerendavázis aszimmetrikus oromzata van, csúcsíves óratornyával a színes üvegezésű, zárt erkélyt összeépítették. Három díszes nagyterme van. A termek kazettás famennyezettel, fali lambériával készültek. Három öntöttvas korinthuszi oszlop áll az épületben, és faragott fakarzat készült az emeleti bálteremben a zenekar számára. Az impozáns épület először szálloda majd tiszti kaszinó volt. Vendégei ismerhették még Központi Szálloda, Centrál Hotel, Kovács Vendéglő és „Új Világ” néven egyaránt. Az épület ma a polgármesteri hivatalnak, a tourinform irodának és a jelenleg közétkeztetési céllal működő étteremnek ad otthont, elsősorban gyermekétkeztetési célt szolgálva. Rövid távú terv az étterem funkció visszaállítása.

Jelentősebb műemlékek

Északi nagy diadalív: Az egykori ménesudvar északi bejáratánál áll eredeti formájában. 1790-körül épült.

Déli nagy diadalív: Az egykori ménesudvar déli bejáratánál áll eredeti formájában.

Kis diadalív: A nagy déli kapu mellett található, melyen az eredeti díszítőelemek a mai napig megmaradtak.

Kocsimúzeum: Egy 1802-ben épült empire istállóban rendezték be a Kocsimúzeumot. A múzeumban jelenleg 15 db hintó, szánkó és egyéb kocsi található, valamint nehézveretes csipkés díszhámok, sallangos díszszerszámok és régi fényképek is. Az eredeti kocsik sokoldalú képet nyújtanak az úri kocsizás utóbbi évszázadáról.

Iker szárazmalom: A Molnártelenen találjuk az iker szárazmalmot, melyet 1789-ben építettek, és országosan egyedülálló a kivitelezése. A malom egybe épült a főmolnár házával. További érdekessége a volt pekeráj-sütőde-malom kombinációnak, hogy 1880 körül kovácműhellyé alakították. Azonban fennmaradtak régi kivitelezési rajzok, melyek alapján vissza lehetne állítani az eredeti állapotot.

Déli reprezentatív kaszárnya: A ma is lakóházként működő kiemelt műemléki védelmet élvező Kozma utcai épületet 1790-ben építették. Tervezője Jung József volt, az épület a copf stílus jegyeit viseli magán. Az egyemeletes épület mindkét színtől elöllel úgynevezett kosárv-pillérsoros tornác fut végig árkádívekkel, szám szerint tizennégyel. Az épület a korabeli ménesbirtok dolgozóinak elhelyezésére szolgált, jelenleg műemlékként az állam tulajdonában van.

Pekeráj: 1788-ban épült barokk stílusban, és a birtok dolgozóinak ellátását szolgálta. Jellegzetes térsora volt a malom, a lisztraktár, a dagasztó, három kemence, a kenyérraktár és a péklakás. Időközben sajnos teljesen átépült.

Régi víztorony: 1888-ban eklektikus stílusban épült. Az elővárosi eklektika vakolat és nyerstégla kombinációjú architektúrájának szép példája. Az épület tartályháza fagerendás, kívülről faburkolatú.

Római katolikus templom és plébániaház: 1844-46-ban épült klasszicista stílusban és Szent György vértanú, a lovasok égi pártfogója lett a védőszentje. Jelenlegi berendezése körül néhány eredeti műtárgy (Pesky József Szent György főoltárképe) és számos kortárs képzőművész alkotása (Molnár C. Pál, Patay László, Udvardi Erzsébet) a kiemelkedő. A lelkészek majd plébánosok lakásul szolgáló és hivatali helyiségként működő plébánia épületet 1867-ben építették romantikus stílusban.

Nőtlen tiszti lak: 1894-ben épült a tiszti lak, másnéven „Kan-tár”. A Mezőhegyesi Állami Ménés a nőtlen gazdatisztek szálláshelyéül építtette, később közigazgatási célokra, Tanácsházának, Polgármesteri Hivatalnak használták. Jelenleg a kormányablak működik az épületben.

Kettős tiszti lak: 1900 körül épült eklektikus stílusban.

Petőfi sétány: a lugasépítmény 1923-ban épült. A sétány 13 db öntött, kovácsoltvas lugas kapu alatt vezet.

Pavilon: 1939-ben épült centrál stílusban.

Csikóslak: Földbesüllyesztett, apsziskonyhás, külső kemencés, boltozott csikóslak, késő barokk stílusban épült 1785-ben. Jelenleg részben felújított állapotban megtekinthető.

Központi magtár: Épült: 1808-ban empire stílusban. Eredeti állapotában üresen áll a település közepén.

Öregcsúr

Újkaszárnya

Állatkórházi elkülönítő

Lovarda

Csikóscsárda: 1806 körül épült.

Mészárszéki intézői villa

Gabonaüzemi zabsilótorony: 1830 körül új találmányként terjedt el Mezőhegyesen. Kiváló szemes terménytárolóként működött.

Zabsilótorony, 23-as major: 1830 és 1830 között új találmányként terjedt el Mezőhegyesen. Kiváló szemes termény tárolóként működött.

Zabsilótorony, 39-es major: 1830 és 1830 között új találmányként terjedt el Mezőhegyesen. Kiváló szemes termény tárolóként működött.

Sertéstelepi zabsilótorony: 1830-ban új találmányként terjedt el Mezőhegyesen. Kiváló szemes termény tárolóként működött.

Komlószárító: Pontos építéstörténete nem ismert, 1928-ban átépítették. A településtől távol található.

Zabsilótorony, 56-os major: A településtől távol található.

Zabsilótorony, 73-as major

Volt méneparancsnoki épület: Épült: 1790-ben copf stílusban. Eredeti formájában és funkciójában áll a ménesudvar közepén.

Vadászvendéglő: 1895-ben épült, eklektikus stílusban. Korábban vendéglő, ma bolt működik benne.

Harangláb: 1870 körül állították. Jelenleg a központi ménesudvarban tekinthető meg.

Fedeles lovarda: 1810 körül épült empire stílusban. Eredeti formájában és funkciójában működik ma is.

Programok, rendezvények

- Szent György Napok: minden év áprilisában kerül megrendezésre
- Lángosolimpia: minden év júniusában kerül megrendezésre 2007 óta
- Mezőhegyesi Kanca- és Ménverseny: minden év júniusában kerül megrendezésre, összevonták a Lángosolimpia nevű rendezvénnyel

Egyéb programlehetőségek:

- Lovaglás
- Vadászat
- Horgászat

Szórakozási lehetőségek:

Origó Klub

Vendéglátóhelyek:

Centrál Étterem

Betérő Csárda

Éden Büfé

Margherita Pizzeria

Krédo presszó és pizzéria

Bögre Csárda

Erika Cukrászda és Lottózó

Közösségi élet: a településen élénk közösségi élet folyik, számos egyesület, klub, civil szerveződés működik.

Az önkormányzat rendszeresen segíti az önszerveződő művészeti, művelődő csoportok tevékenységét (pl. működési támogatás, rendezvényeken bemutatkozási lehetőség biztosítása), illetve támogatja a városban működő civil szervezeteket.

A város önkormányzata a sportnak a közéletiségben, a közösségépítésben, az értékközvetítésben, a fiatalok nevelésében, az egészség megőrzésében, és az életminőség javításában betöltött kiemelkedő szerepét felismerve foglalkozik ezzel a területtel.

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Mezőhegyesen a Mezőkovácsházi Rendőrkapitányság körzeti megbízottai látják el a rendőrség hatáskörébe utalt rendészeti, bűnügyi és közigazgatási feladatokat. A településen 1994 óta működik polgárőrség is, amely folyamatos kapcsolatban áll, illetve együttműködik a rendőrséggel. A polgárőrség és a rendőrség közös szolgálatellátása főként a rendezvények biztosítására és fokozott ellenőrzésekre terjed ki.

A Mezőkovácsházi Rendőrkapitányság 2021. évről szóló beszámolója alapján 41 bűncselekményt regisztráltak a 2021. évben, ami az előző évhez képest 2,6%-os csökkenést mutat. Mezőhegyes közigazgatási területén 5 személyi sérüléssel járó közúti közlekedési baleset történt 2021-ben. A rendőrkapitányság fokozott figyelmet fordít a Mezőhegyesi Ménesbirtok és Tangazdaságra.

A körzeti megbízotti állomány létszáma elegendőnek mondható, Mezőhegyesen 4 fő teljesít szolgálatot. Az önkormányzattal megfelelő munkakapcsolat jött létre. A településen működő polgárőr egyesülettel az együttműködés jó, a kapcsolattartás folyamatos.

Az állomány bűnmegelőzési tevékenysége a járási társadalom teljes egészét átfogja. Folyamatos bűnmegelőzési programok: D.A.D.A Program (Dohányzás-Alkohol-Drog-AIDS – a Magyar Rendőrség általános iskolai ifjúságvédelmi, bűnmegelőzési programja), ELLENSZER Program (a középiskolás korú fiataloknak szóló program, amely a társadalomban fellelhető devianciák, káros hatások ellen készíti fel a fiatalokat és megoldásokat kínál azokra), OVI-ZSARU.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

1.7.3.1. Történeti és kulturális adottságok

Mezőhegyes városban és annak környezetében is egyre nagyobb igény mutatkozik a turizmus, az idegenforgalom fejlesztésére. E folyamatnak köszönhető, hogy a település immár sokadik alkalommal rendezi meg a nagy tömegeket megmozgató helyi és térségi kulturális és sport rendezvényeit, időszaki kiállításokat.

Mezőhegyes Város Önkormányzata a település látogatottságának fokozása érdekében – a szokásos turisztikai szolgáltatások mellett – egyre inkább nagyobb hangsúlyt igyekszik fektetni az **objektumok környezeti elvárásokhoz igazodó** megfeleltetésére. A városban 23 hektárnyi gondozott zöldterületen, virágokkal és száz évnél is idősebb faritkaságokkal övezet négy pihenő park van, melyeket sétára invitáló számos sétány szel át. A város vezetése a zöld környezet ápolása mellett, a városközpont műemléki épületeinek felújítását, funkcióval való megtöltését is napirenden tartja figyelembe véve és összehangolva a Ménesbirtok központi ménesudvar fejlesztési koncepciójával, mely meghatározza a település képét.

1.7.3.2. Civil szerveződések

A civil szervezetek, közösségek Mezőhegyesen rendkívül tartalmas és gazdag tevékenységet folytatnak. Jelentős szervező erővel, kezdeményezőképeséssel rendelkeznek, számtalan rendezvény, program, feladatvállalás kötődik tevékenységükhöz. A civil szervezetek tevékenységi körei nagyon széles skálán mozognak, a városban egyszerre vannak jelen a művészeti, a nyugdíjas korosztály közösségei, és a különböző szabadidős elfoglaltságok. A településen működő civil szervezetek:

Aprónép Alapítvány: Céljuk szociális tevékenység, családsegítés, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység, gyermek- és ifjúságvédelem, hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése. Ezen belül az alapítvány célja: a Mezőhegyesi Általános Művelődési Központ óvodáiban alkalmazott nevelési program továbbfejlesztése, a demokratikus gyermeknevelési gyakorlat megvalósításának elősegítése az óvodai nevelésben, és a gyermekek családi környezetében. A leghatékonyabb fejlesztés, tehetséggondozás megvalósítása, figyelembe véve a gyermek életkorát, egyéni érdeklődését és képességeit. Mezőhegyes város ifjúsága szabadidős foglalkoztatásának elősegítése.

Mezőhegyesi Platán SE: 1986 óta létezik a városban ITF Taekwon-do sportkör. 1997 óta működik egyesületi formában. A létszám folyamatosan változik, de általában 20 fő állandóan részt vesz az edzéseken. Minden évben több megyei, országos, sőt nemzetközi versenyen vesznek részt a sportolók, ahonnan mindig valamilyen éremmel térnek haza.

Mezőhegyesi Horgász Egyesület: a Béka tó üzemeltetésében és hasznosításában is részt vesznek.

BMKT Mezőhegyesi Szakképző Int. Tömegsportklub Lövészet

József Attila ÁMK Nyugdíjasklub

Méneshirtok Nyugdíjasklub

Városi Nőklub: fő céljuk a szabadidő hasznos eltöltése. Vannak állandó programjaik: ünnepi megemlékezések (újév, nőnap, farsang, költészet napja), kirándulások, jótékonyági tevékenység (szendvicskészítés, palacsintasütés stb.). Nagyon népszerűek a város életében is kirándulásaik.

Mozgáskorlátozottak Mezőhegyesi Egyesülete: mozgáskorlátozottak szociális érdekvédelmét, rehabilitációját, társadalmi beilleszkedésük elősegítését, valamint az esélyegyenlőség biztosítását az érintettek összefogásával.

Város- és környezetvédő Egyesület

Volt Hadifoglyok Bajtársi Szövetsége

Mezőhegyes Turizmusáért Egyesület: szállásadással, szabadidős programok szervezésével, lovaglási lehetőséggel, sétakocsikázás és kézműves foglalkozások szervezésével foglalkozik. Idegenvezetés: angol, német, orosz, román, cseh és szlovák nyelven.

Mezőhegyesi Lovassport Egyesület

Vakok –és Gyengénlátók Körzeti Csoportja

Regionális Wellnes Egyesület

Mezőhegyesi Sportegyesület

Mezőhegyesi Hagyományőrző és Ősi Magyar Harcművészeti Klub

József Attila ÁMK Gyermekéiért Alapítvány: céljuk az iskolába járó gyermekek optimális képességfejlesztése, testi, lelki, szociális egészségük, pozitív énképük kialakítása. A nevelő - oktató munka két legfontosabb alappillére a hátránykompenzálás és a tehetséggondozás, évek óta működtetik az Integrációs Pedagógiai Programot is. Tehetséggondozó foglalkozásokat szerveznek. A nyolcadik osztályosok számára középiskolai felkészítő foglalkozások vannak. Eredményesen vesznek részt a gyerekek Diákolimpián, Haditornán, helyi és körzeti sportversenyeken, a Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei Helyesírási Versenyen, a Szép Magyar Beszéd versenyen, József Attila Versmondó Versenyen. Előtérbe helyezik az egyéni, képességekre alapozott fejlesztést, differenciálást és az intézmény külső és belső partnereivel történő hatékony együttműködést. A testi-lelki egészség megőrzésében fontos szerepet játszik a testmozgás, testkultúra. Kistérségi együttműködéseiket ezen a területen is szívesen fejlesztenék. A gyermekek szabadidejének hasznos eltöltésére számtalan lehetőséget biztosítanak: nyári táborok, színházlátogatások, osztálykirándulások, iskolai szintű kirándulások, vetélkedők, versenyek, rendhagyó foglalkozások keretében.

Fúvószenekar Alapítvány

Birkózók Sportjáért Alapítvány

Gyöngyszemek Mazsorett Egyesület

Mezőhegyes Központi Nyugdíjas Klub

Ómezői Nyugdíjas Klub

1.7.3.3. Vallási élet

A ménesbirtokon a római katolikus kuráciát 1785-ben alapították, a templom Szent György tiszteletére a katonai kincstár költségén 1844-46 között épült fel. Az 1900-as évek elején felépült a református, 1930-ban pedig az evangélikus templom.

Római katolikus plébánia hivatal (Szent György Plébánia) működik a településen. A két világháború között az egyházközség lekipásztorai és hívei jelentős hitéleti, kulturális, szociális tevékenységet fejtek ki, a legaktívabbak a különböző katolikus egyesületek voltak. A kommunista rendszerben a híveket megfélemlítették, és ezáltal eltávolították az egyháztól és a templomtól. A rendszerváltozás után nehezen indult, de ismét kezd meghatározóvá válni a hitélet mellett a kulturális és szociális tevékenység is.

A Mezőhegyesi Református Egyházközség viszonylag rövid történetre tekint vissza. A Mezőhegyesi Református Egyházközség a Magyarországi Református Egyház Tiszántúli Egyházkerületéhez tartozik ezen belül, pedig a Békési Református Egyházmegye kebelébe tartozik, 2000 óta, mint missziói egyházközség. A Békési Egyházmegye jelenlegi határai, két település kivételével, megegyezik a közigazgatási megyehatárokkal.

A Mezőhegyesi Evangélikus Leányegyház a Nyugat-Békési Egyházmegyéhez, azon belül a Tótkomlósi Evangélikus Egyházközséghez tartozik.

1.8 A település humán infrastruktúrája

1.8.1 Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)

1.8.1.1 Önkormányzati intézmények listája

Intézmény neve	Intézményi épület tulajdonjoga	Intézmény fenntartója/ működtetője	Intézmény használat jogcíme	Átadás ideje (ahol releváns)
Mezőhegyes Városi Önkormányzat József Attila Általános Művelődési Központja (Óvodai, bölcsődei ellátás, helyettes szülői ellátás, házi segítségnyújtás, szociális étkeztetés, idősek nappali ellátása, iskola-egészségügyi ellátás.)	Mezőhegyes Város Önkormányzata	Mezőhegyes Város Önkormányzata	tulajdonosi	-

Intézmény neve	Intézményi épület tulajdonjoga	Intézmény fenntartója/ működtetője	Intézmény használat jogcíme	Átadás ideje (ahol releváns)
Mezőhegyes Város Önkormányzata (védőnői ellátás, tanyagondnoki szolgálat)	Mezőhegyes Város Önkormányzata	Mezőhegyes Város Önkormányzata	tulajdonosi	-
"GRÉTI" IDŐSEK HÁZA	-	Gréti Időseket Támogató és Gondozó Alapítvány	-	-
Békés Megyei Központi Kórház (Mezőhegyesi telephelye ápolási részleg)	Magyar Állam	Állami Egészségügyi Ellátó Központ	tulajdonosi	-
Mezőhegyesi József Attila Általános Iskola és Kollégium (általános iskolai oktatás, alapfokú művészetoktatás)	Mezőhegyes Város Önkormányzata	Békéscsabai Tankerületi Központ	térítésmentes használat	-
Mezőhegyesi Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium	Magyar Állam	Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.	-	-

10. táblázat Mezőhegyesen működő intézmények (Önkormányzati adatszolgáltatás)

1.8.1.2 Egészségügy

Kötelező alapfeladatként biztosított az egészségügyi alapellátást nyújtó szolgálatok működtetése, ennek keretében biztosított:

- 3 db felnőtt háziorvosi körzet,
- 1 db gyermek háziorvosi körzet,
- 2 db vegyes fogászati körzet,
- 2 db iskolaorvosi körzet,
- 2 db területi védőnői körzet,
- 1 db iskolavédőnői szolgálat.

A megalapozó dokumentum készítés időpontjában minden szolgálat betöltött, kivéve a gyermek háziorvosi körzetet. A gyermek háziorvosi körzet haláleset miatt vált betöltetlenné. Jelenleg az

örökösöknek van lehetősége a körzet értékesítésére egy ében belül. A gyermekorvosi hiány országosan jelentős, emiatt alacsony a valószínűsége a körzet betöltésének. Az egy év leteltét követően megszűnik a praxis tulajdonjog. Az önkormányzat előtt ezt követően az alapellátást végző háziorvosokkal egyeztetve két lehetőség van, vagy továbbra is megpróbálja a körzetet helyettesítéssel ellátni és betölteni, vagy vegyes háziorvosi körzeteket alakít a településen.

Az alapellátási központi ügyeleti ellátás Orosházi ingatlanban biztosított.

A legközelebbi mentőállomás Tóthkomlóson található.

Járóbeteg szakrendelés és kórházi fekvőbeteg ellátás szempontjából az eltérő progresszivitási szintek eltérő helyszíneken érhetőek el. A progresszivitási szint szerinti sorrendben az ellátásra kötelezett járóbeteg-szakellátási és fekvőbeteg ellátó intézmények:

- Orosházi Kórház
- Békés Megyei Központi Kórház (Békéscsabán és Gyulán)
- Szegedi Tudományegyetem Szent-Györgyi Albert Klinikai Központ

A Békés Megyei Központi Kórház 73 kórházi krónikus és ápolási ágyon egészségügyi fekvőbeteg ellátási tevékenységet végez Mezőhegyes telephelyén.

Mezőhegyesen egy gyógyszertár működik, amelyet az ERYTHRAEA BT. üzemeltet.

1.8.1.3 Szociális és gyermekjóléti ellátás

Mezőhegyes városában az alábbi szociális ellátások érhetőek el Mezőhegyes Városi Önkormányzat József Attila Általános Művelődési Központja intézményen keresztül:

- Étkeztetés
- Házi segítségnyújtás (50 fő befogadott létszám)
- Családsegítés
- Idősek nappali ellátása (45 férőhely)
- Fogyatékosok nappali ellátása (szociális foglalkoztatás)
- Tanyagondnoki szolgáltatás (3 szolgálat)

Bentlakást biztosító ellátások:

- "GRÉTI" IDŐSEK HÁZA (Alapítványi fenntartású bentlakásos intézmény 30 férőhelyen)

Az alábbi gyermekjóléti alapellátások érhetőek el Mezőhegyes Városi Önkormányzat József Attila Általános Művelődési Központja intézményen keresztül:

- Gyermekjóléti szolgáltatás
- Gyermek napközbeni ellátása (bölcsőde 10 férőhelyen)
- Gyermek átmeneti gondozása (helyettes szülői ellátás 3 férőhely)

"GRÉTI" IDŐSEK HÁZA (Idősek Otthona 5820 Mezőhegyes, Komlói út 14.)

Év	Engedélyezett létszám (fő)	Ellátásban részesülők száma (fő)
2015.	30	30
2016.	30	30
2017.	30	30
2018.	30	30
2019.	30	29
2020.	30	25

11. táblázat Idősek Otthona ellátottsági adatai (KSH – éves településstatistikai adatok)

Idősek nappali ellátása (5820 Mezőhegyes, Kossuth Lajos utca 20.)

Év	Idősek nappali ellátás engedélyezett létszám (fő)	Idősek nappali ellátásban részesülők száma (fő)	Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)	Ellátást végzők száma (fő)
2015.	45	48	64	72	7
2016.	45	42	60	64	7
2017.	45	42	58	45	7
2018.	45	38	67	54	10
2019.	45	33	69	57	10
2020.	45	38	91	64	10

12. táblázat Szociális alapellátás adatai (KSH – éves településszociális adatok)

Bölcsőde (5820 Mezőhegyes, Csokonai utca 1.)

Év	Engedélyezett létszám (fő)	Ellátásban részesülők száma (fő)
2015.	10	13
2016.	10	16
2017.	10	16
2018.	10	11
2019.	10	12
2020.	10	11

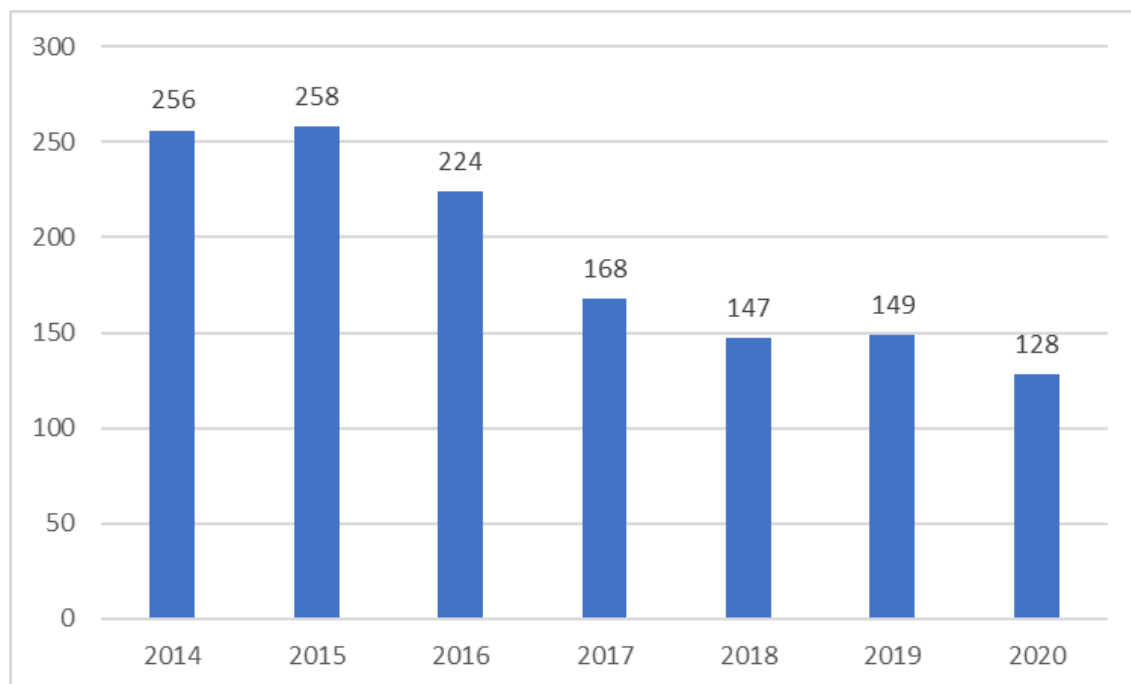
13. táblázat Bölcsődei ellátás adatai (KSH – éves településszociális adatok)

Mezőhegyes Város Önkormányzata főbb segélyezési adatai

2015-2020. év

Megnevezés	2015. év (fő)	2016. év (fő)	2017. év (fő)	2018. év (fő)	2019. év (fő)	2020. év (fő)
Változatlanul fennálló támogatási formák						
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos száma (fő)	258	224	168	147	149	128
Köztemetés	9	10	10	8	4	11
2015. március 1. napjától elérhető települési támogatási formák (állami és önkormányzati finanszírozás)						
Települési támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (fő)	280	319	256	169	43	274
Egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és termés... (fő)	5	7	5	2	3	4
2015. március 1. napjától az önkormányzat által nem nyújtott támogatási formák						
Rendszeres szociális segély	16	-	-	-	-	-
Foglalkoztatást helyettesítő támogatás	57,7	-	-	-	-	-
Adósságkezelési szolgáltatás	0	-	-	-	-	-
Óvodáztatási támogatás	8	-	-	-	-	-
Önkormányzati segély	73	-	-	-	-	-

14. táblázat Segélyezési adatok (KSH – éves településstatisztikai adatok)

48. ábra Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma (fő) Mezőhegyesen
(forrás: KSH)

2015. március 1. napjától életbe lépett a szociális segélyezés új rendszere, amelyben az állam és az önkormányzat segélyezéssel kapcsolatos feladatai élesen elválasztásra kerültek.

2015. március 1-jétől a járási hivatalhoz átkerülő hatáskör:

foglalkoztatást helyettesítő támogatás

2015. március 1-jétől megszűnő támogatási formák:

rendszeres szociális segély
adósságkezelési szolgáltatás
méltányossági közgyógyellátás
önkormányzati segély

2015. szeptember 1-jétől az óvodáztatási támogatás megszűnt.

1.8.1.4 Közoktatás, köznevelés

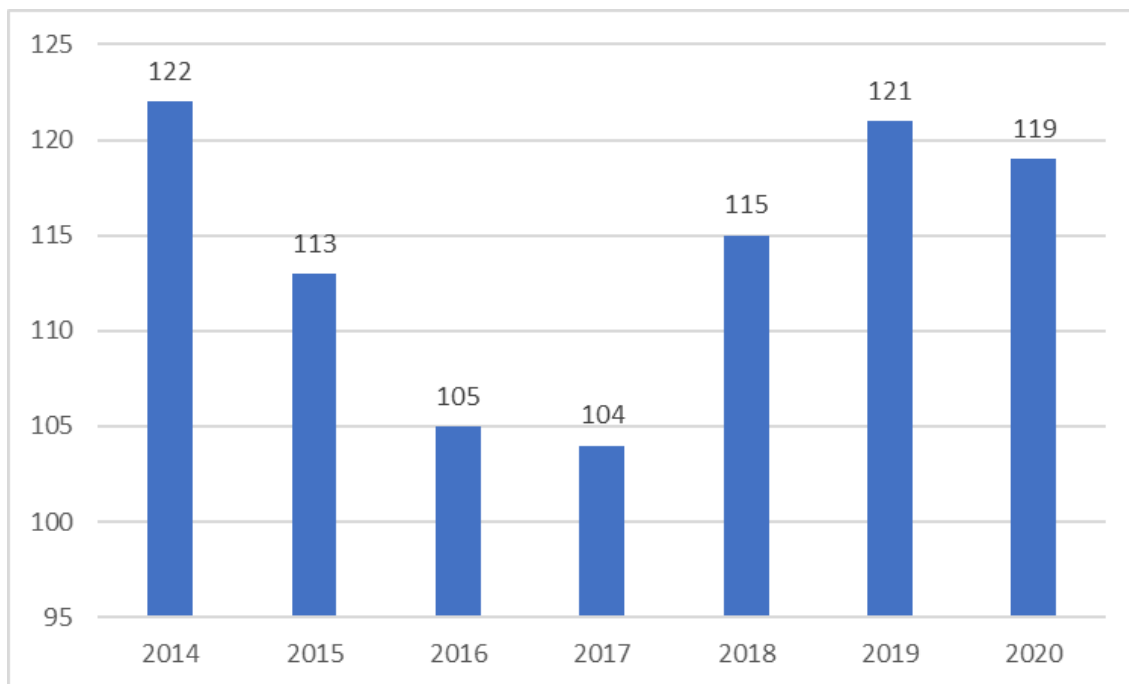
Mezőhegyes településen az alábbi köznevelési intézmények működnek:

- Mezőhegyes Városi Önkormányzat József Attila Általános Művelődési Központja (Óvodai ellátás)
- Mezőhegyesi József Attila Általános Iskola és Kollégium (általános iskolai oktatás, alapfokú művészetoktatás)
- Mezőhegyesi Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium

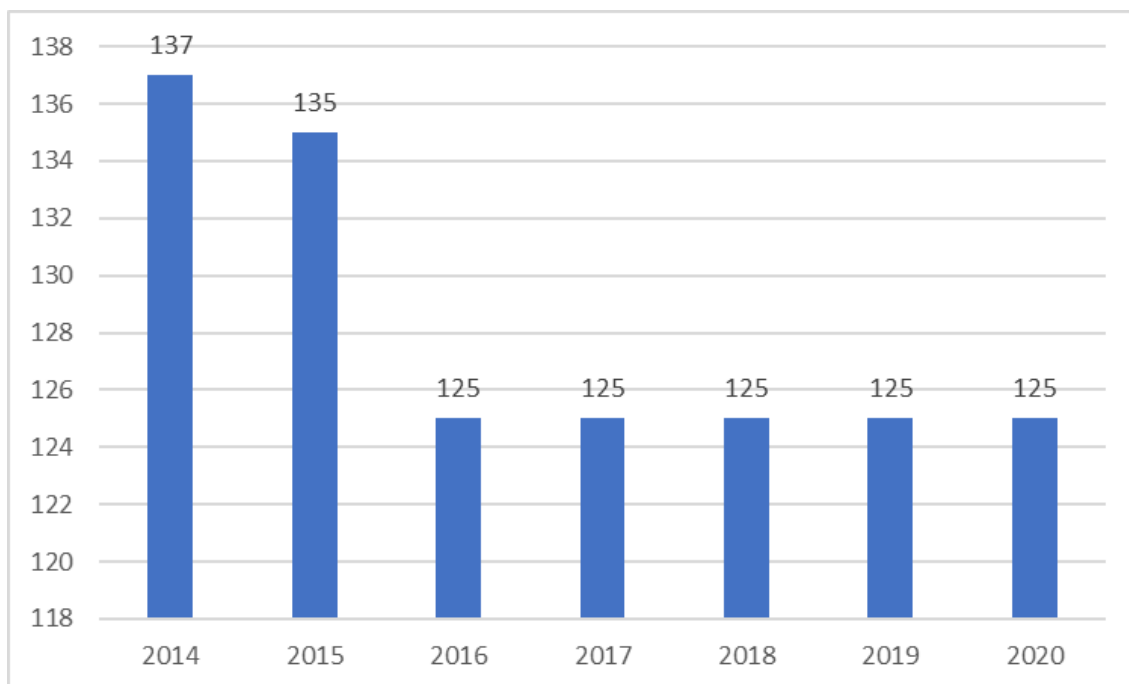
Óvodák

Mezőhegyes Város Önkormányzata az óvodáit a József Attila Általános Művelődési Központ intézményen keresztül tartja fenn. Az intézmény alapító okirata alapján 5 csoport működik 125 férőhellyel. Az óvodák elhelyezkedése és csoportszáma:

- 1. számú Óvoda 5820 Mezőhegyes, Kozma Ferenc utca 17. (2 csoport, 50 férőhely)
- 2. számú Óvoda 5820 Mezőhegyes, Ruisz Gyula utca 4. (2 csoport, 50 férőhely)
- 3. számú Óvoda 5820 Mezőhegyes, Csokonai utca 1. (1 csoport, 25 férőhely)

49. ábra Óvodába beíratott gyermekek száma (fő) Mezőhegyesen
(forrás: KSH)

50. ábra Óvodai férőhelyek száma (db) Mezőhegyesen
(forrás: KSH)

Engedélyezett álláshelyek	22 fő
Intézményvezető	1
Óvodapedagógus	10
Pedagógiai asszisztens	1
Dajka	5
Óvodatitkár	1
Gépjárművezető	1
Bölcsődei szakmai vezető	1
Kisgyermeknevelő	1
Bölcsődei dajka	1
<i>Képesítési adatok</i>	
Közoktatás vezető szakvizsga	1
Vezető óvodapedagógus szakvizsga	1
Óvodapedagógus alapvégzettség (főiskola)	9
<i>Besorolási adatok</i>	
Gyakornok	1
Pedagógus I	5
Pedagógus II	4
Mesterpedagógus	1
<i>Megbízási jogviszonyban alkalmazott dolgozók</i>	
Logopédus	1
Gyógyypedagógus, SZIT- terapeuta	1

15. táblázat Óvodai és bölcsődei álláshelyek száma 2021-ben a József Attila Általános Művelődési Központ intézményben (Önkormányzati adatszolgáltatás)

A fentieken túl 6 fő közfoglalkoztatott segítette a nevelői munkát. Az óvodában az integráltan nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek számára is biztosítják az óvodai nevelést.

Általános iskola

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény alapján 2013. január 1-jétől az állam gondoskodik – az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozó óvodai nevelés, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése kivételével – a köznevelési alapfeladatok ellátásáról. Az állami fenntartású köznevelési intézmények fenntartói jogainak és kötelezettségeinek gyakorlását 2016. december 31-ig a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ végezte, 2017. január 1-től a Tankerületi Központ. Ez alapján Mezőhegyes Község Önkormányzata az 5820 Mezőhegyes, Béke park 1. szám alatti többcélú ingatlan több részére biztosított térítésmentes használatot a Békéscsabai Tankerületi Központ részére. (Ebben az ingatlanban működik a művelődési központ és a könyvtár is.)

A Mezőhegyesi József Attila Általános Iskola és Kollégium általános iskolai nevelés-oktatás (alsó tagozat), általános iskolai nevelés-oktatás (felső tagozat), alapfokú művészetoktatás zeneművészeti ágon, alapfokú művészetoktatás táncművészeti ágon, alapfokú művészetoktatás képző- és iparművészeti ágon, alapfokú művészetoktatás szín- és bábművészeti ágon, kollégiumi ellátást biztosít.

A térítésmentes használatba adás, egyben a működtetési feladatok átadását is maga után vonta. Az intézményi gyermekétkeztetés és szünidei gyermekétkeztetés kötelező önkormányzati feladat maradt, amelyet az önkormányzat jelenleg a Centrál Étteremben biztosít, továbbá a kollégium étkezőjében.

Mezőhegyesi Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium

Az állami tulajdonú 5820 Mezőhegyes, Kozma Ferenc utca 23. szám alatt működik. Az intézményt 2017-ben vette át a 100%-os állami tulajdonú Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt. Az alapító okirat alapján jelenleg 120 fő gyermek nappali oktatására van engedélyes az intézménynek, továbbá 100 fő kollégiumi elhelyezésére. A kollégium ideiglenesen az 5820 Mezőhegyes, Hild János utca 19. szám alatti önkormányzati tulajdonú épületben működik a székhelyen lévő kollégium fejlesztése miatt.

Szakképzések:

- Mezőgazdasági technikus (Növénytermesztő szakmairány)
- Mezőgazdasági gépésztechnikus
- Mezőgazdasági gépész
- Gazda (Lovász szakmairány, Állattenyésztő szakmairány)

A kifutó rendszerben lévő szakgimnáziumi ágazati képzések:

- Mezőgazdaság
- Agrár gépész
- Rendészet és közszolgálat

A kifutó rendszerben lévő szakképzések:

- Hegesztő
- Mezőgazdasági gépész
- Lovász

- Kertész
- Mezőgazdasági technikus
- Mezőgazdasági gépésztechnikus
- Közszolgálati ügykezelő

Megnevezés	2015. év (fő)	2016. év (fő)	2017. év (fő)	2018. év (fő)	2019. év (fő)	2020. év (fő)
Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (a hat- és nyolcévfolyam... (fő))	67					
Kilencedik évfolyamos középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (a... (fő))	32					
Kollégiumban lakó középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban 2015-ig (fő)	7					
Szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a nappali oktatásban ... (fő)	142					
Kollégiumba lakó szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a na... (fő)	32					
Szaggimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	0	63	57	83	81	0
Kollégiumban lakó szaggimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	0	2	4	9	12	0
Szakközépiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	0	105	98	113	164	0
Kollégiumban lakó szakközépiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	0	9	40	51	66	0
Szakközépiskolai tanulók száma a felnőttoktatásban (fő)	0	46	67	60	33	0
Technikumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	0	0	0	0	0	79

Szakképző iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	0	0	0	0	0	171
---	---	---	---	---	---	-----

Felsőoktatás

Mezőhegyesen nincs felsőoktatási intézmény. Szegeden, Békéscsabán, Orosházán, Gyulán és Szarvason található a legközelebbi felsőoktatási intézmények.

1.8.1.4 Kultúra és sport

Mezőhegyes Városi Önkormányzat József Attila Általános Művelődési Központja a székhelyén, az általános iskolával közösen használt 5820 Mezőhegyes, Béke park 1. szám alatt látja el a közművelődési (színházi előadásokra is alkalmas rendezvényterem, felette könyvtár) feladatait. Jelenleg az 5820 Mezőhegyes, Kozma Ferenc u. 22. szám alatti Centrál Éttermekben a közétkeztetést is az intézmény végzi. Az 5820 Mezőhegyes, Kozma Ferenc u. 10. szám alatt kialakítandó vendégház is az intézmény telephelye.

A József Attila Általános Művelődési Központ Béke park 1. szám alatt található épületkomplexuma általános és tematikus közösségi tér. Tervezésekor elképzelt adottságait kihasználva alkalmas a sokszínű kulturális és oktatási, illetve (amatőr)sportélet minél teljesebb megélésére. Természetesen az alapfunkciókhoz kapcsolódó egyéb szolgáltatásoknak is megfelelő színtere. Az intézmény vezető szerepet tölt be a város közművelődésében, a szórakoztató, az ifjúsági és többgenerációs rendezvények, városi ünnepek, kiállítások, hangversenyek, koncertek, nemzeti ünnepek szervezésében. Befogadja egészségmegőrző, életminőséget javító programoknak, tanfolyamoknak, civil és sportszervezeteknek, művészeti csoportoknak, vallási és politikai eseményeknek.

Jelenleg 7 fő dolgozik a közművelődés területén, akik munkáját 4 fő közfoglalkoztatott segíti.

Az általános művelődési központ keretén belül működő alkotó, művelődő, művészeti csoportok: Mezőhegyesi Fúvószenekar, Mazsorett csoport, Lovasterápiás csoport, Intruders zenekar, Foltvarró kör.

A település legjelentősebb éves rendezvénye az április 22-23-a körül tartandó Szent György napi ünnepség. A városban minden hónapban több rendezvényt is tartanak különböző célcsoportok számára, amelyre az elmúlt két évben a koronavírus járvány jelentős hatást gyakorolt, hagyományos rendezvények is elmaradtak.

A könyvtári állomány 26370 db dokumentum volt 2021 év végére. A látogatók száma 4326 fő volt 2021-be, 377 fő beiratkozott olvasója volt a könyvtárnak, amely alacsony szám a koronavírus járvánnyal is összefügg. A könyvtár is évente több rendezvénynek ad otthont (2021-ben 90 alkalommal 1524 fő részvételével).

A 47-es majorban 2010 ben uniós forrásból vendégházat alakítottak ki és működtetnek.

A gazdag és sokszínű városi rendezvények, események, a hagyományok folytatása, új rendezvények szervezése megtartó- és vonzerő a város számára.

A településen számos sportegyesület működik. Az általános iskolával közösen használt tornaterem városi sportközpontként is funkcionál. Az épületben külön helyiségben asztalitenisz lehetőség is van. 2016-ra készült el az iskolához tartozó parkban egy extrém sportpálya. A városi sporttelep hagyományosan a labdarúgásnak ad otthont. A Béka tó a horgászat céljait szolgálja. A Ménésbirtok kezelésében lévő lovaspálya a birtokra érkező turisták és a lovassportegyesületi igényeket szolgálja ki.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Mezőhegyes Város Önkormányzata a 113/2020. (IX. 30.) Kt. határozattal fogadta el a 2013. évi Helyi Esélyegyenlőségi Program felülvizsgálatát, amely az alábbi célcsoportokat azonosítja:

- Mélyszegénységben élők és romák
- Gyermekek
- Nők
- Időskorúak
- Fogyatékkal élők

Az egyes célcsoportok számára részletes intézkedési terv került elfogadásra:

Célcsoport	Fejlesztési irányok	
Mélyszegénységben élők és romák	Intézkedés megnevezése	Adósságállomány, eladósodás
	Probléma megnevezése	Mélyszegénységben élők körében magas az adósságállomány felhalmozása, eladósodás
	Elérni kívánt cél	Adósságállomány, eladósodás csökkentése (felmérés, információgyűjtés; kapcsolatfelvétel a célcsoportokkal, tanácsadás; az eladósodott családok számának csökkentése - kb. 5%)
	Intézkedés tartalma	Igényfelmérés a célcsoportok körében Kérdőívek kitöltése Egyéni tanácsadás igényekhez mérten
	Szöveges indoklás	A védendői státuszt három szolgáltatótól lehet igényelni: víz, villamos energia, gáz (a részletfizetés és a kártyás óra felszerelés feltétele is)
	Intézkedés megnevezése	Hátrányos helyzet öröklődése
	Probléma megnevezése	Mélyszegénységben élők körében átöröklődnek a hátrányos helyzetet megalapozó „értékek”, „szokások”

	Elérni kívánt cél	Hátrányos helyzet csökkentése (felmérés, információgyűjtés; kapcsolatfelvétel a célcsoporttal; hátrányos helyzet mérséklése, csökkentése)
	Intézkedés tartalma	Igényfelmérés a célcsoporttal Hátrányos helyzet okainak feltárása Az okok megelőzésére, megszüntetésére irányuló tevékenységek
	Szöveges indoklás	A szülői minta nagy mértékben determinálja a gyerekek sorsát
Gyermekek	Intézkedés megnevezése	Veszélyeztetett gyermekek számának csökkentése
	Probléma megnevezése	Veszélyeztetett, védelembe vett gyermekek száma magas
	Elérni kívánt cél	Veszélyeztetett gyermekek számának csökkentése (veszélyeztetettség okainak feltárása; beavatkozási módok meghatározása; veszélyeztetettségi arányos csökkentése (3%))
	Intézkedés tartalma	Kapcsolatfelvétel az érintett szakemberekkel Cselekvési terv végrehajtása Probléma kezelése
	Szöveges indoklás	A veszélyeztetett és a védelembe vett gyermekek száma csökkent az elmúlt másfél év alatt, ennek okai: nagykorúság, elköltözés, nevelésbe vétel, okok megszüntetése. Megfigyelhető azonban az új beköltöző családok miatt a létszám ismételt növekedése.
	Intézkedés megnevezése	Gyermekek étkeztetése
	Probléma megnevezése	Szünidei étkeztetésben részesülő gyermekek száma ingadozó
	Elérni kívánt cél	Minden jogosult gyermek vegye igénybe a szünidei étkeztetést (jogosult célcsoport felkeresése; célcsoporttal folyamatos kapcsolattartás; szünidei gyermekétkeztetés kihasználásának 100%-os igénybevétele)
	Intézkedés tartalma	Nyilatkozatok, igényfelmérések Összegyűjtött adatok összegzése Adott probléma megoldása

	Szöveges indoklás	A szünidei étkeztetés időtartama alatt a rászoruló gyermekek 90%-a igénybe veszi az ingyenes ebédet. (2019-2020: kb. 80 gyermek)
Nők	Intézkedés megnevezése	Gyermekeit egyedül nevelő munkanélküli anyák
	Probléma megnevezése	Gyermekeit egyedül nevelő édesanya elhelyezkedésének nehézségei
	Elérni kívánt cél	Célcsoport számára megteremteni a munka világába való visszakerülés lehetőségét (a nyári szünidő 50%-ában megoldani a felügyeletet; az összes szünidő 50%-ában megoldani a felügyeletet; az összes szünidő 100%-ában megoldani a felügyeletet)
	Intézkedés tartalma	Információgyűjtés, igényfelmérés Képzések, átképzések Munkalehetőségek felkutatása
	Szöveges indoklás	-
	Intézkedés megnevezése	Várandós anyák helybeli szűrése
	Probléma megnevezése	Várandós anyák helybeli egészségügyi szűrése nem megoldott
	Elérni kívánt cél	Célcsoport alapvető egészségügyi szűrésének biztosítása a településen (az érintett célcsoport felkeresése, információgyűjtés; megvalósíthatóságról koncepció készítés; helyben történő szűrések biztosítása)
	Intézkedés tartalma	Kapcsolatfelvétel, információgyűjtés Érintett szakemberekkel való kapcsolatfelvétel Szűrések biztosítása helyben (pl. vérvétel)
	Szöveges indoklás	-
Időskorúak	Intézkedés megnevezése	Idősek elmagányosodása
	Probléma megnevezése	A településen növekvő tendenciát mutat az elmagányosodott idősek száma
	Elérni kívánt cél	Csökkenteni a magányos idősek számát (az érintett célcsoport felkeresése, felkutatása, információgyűjtés; helyzetelemzés, minél többen igénybe vegyék a nappali ellátást; csökkenteni az izolálódott idősek számát)

	Intézkedés tartalma	Kapcsolatfelvétel, információgyűjtés Motiváció, partnerszervezetek felkutatása Elért eredmények értékelése, kérdőívek segítségével
	Szöveges indoklás	-
	Intézkedés megnevezése	Az idősek tájékoztatása az igénybe vehető ellátásokról
	Probléma megnevezése	Az idősek nem ismerik teljeskörűen az állami és önkormányzati támogatásokat
	Elérni kívánt cél	Az idősek ismeretének bővítése (érintett szakemberek felkutatása; támogatási rendszer feltérképezése; a célcsoportok tájékoztatása a támogatási rendszerről)
	Intézkedés tartalma	Információgyűjtés a szakemberektől Összegző anyag elkészítése Tájékoztató anyag elkészítése
	Szöveges indoklás	-
Fogyatékkal élők	Intézkedés megnevezése	Fogyatékkal élők társadalmi elfogadása
	Probléma megnevezése	Fogyatékkal élőket a fiatalabb generáció nem fogadja el teljes értékű embernek
	Elérni kívánt cél	Fogyatékosok teljes elfogadása minden generáció részéről (feltárás, problémaelemzés; célcsoportokkal való kapcsolatfelvétel; probléma megoldása)
	Intézkedés tartalma	Információgyűjtés, adatgyűjtés a fogyatékkal élőkről Munkaanyag összeállítása Tájékoztatók, szórólapok, előadások
	Szöveges indoklás	-
	Intézkedés megnevezése	A fogyatékkal élők tájékoztatása az igénybe vehető ellátásokról
	Probléma megnevezése	A fogyatékkal élők nem ismerik teljeskörűen az állami és önkormányzati támogatásokat
	Elérni kívánt cél	A fogyatékkal élők legyenek napra készek az őt érintő támogatásokról (érintett szakemberek felkutatása; támogatási rendszer

		feltérképezése; a célcsoportok tájékoztatása a támogatási rendszerről)
	Intézkedés tartalma	Információgyűjtés a szakemberektől Összegző anyag elkészítése Tájékoztató anyag elkészítése
	Szöveges indoklás	-

16. táblázat Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP) Intézkedési Terve
(forrás: 113/2020. (IX. 30.) Kt. határozat)

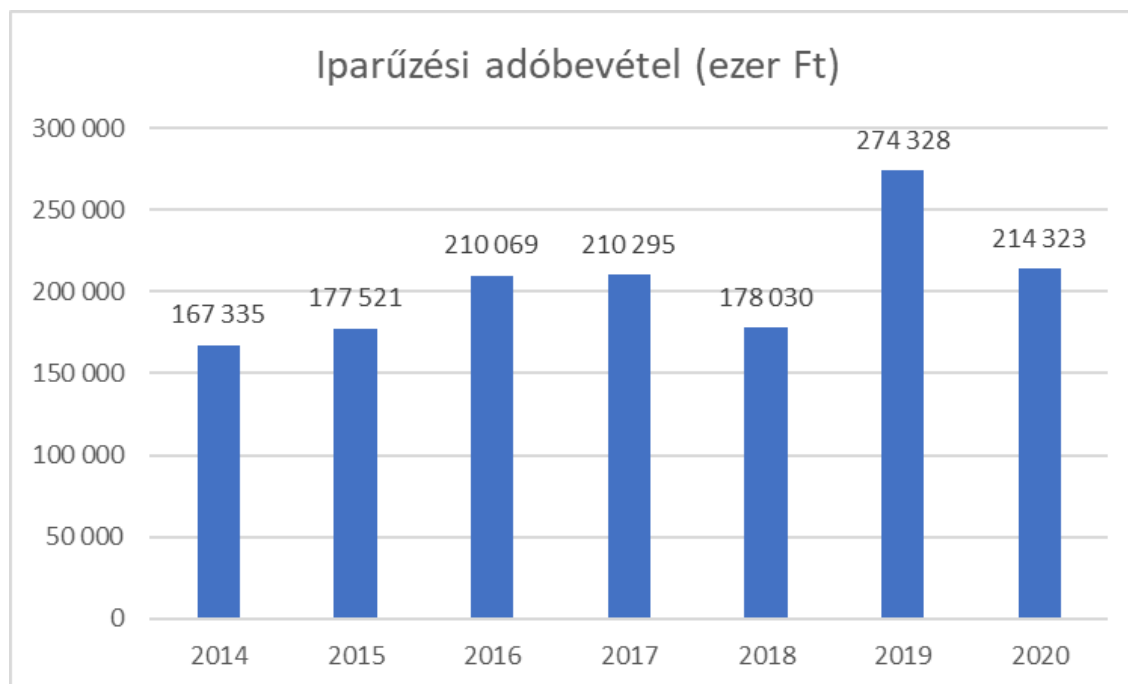
1.9 A település gazdasága

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

A város és térsége gazdasági életében jelentős szerepet játszik a mezőgazdasági termelés. Mezőhegyes kialakulása a lótenyésztéshez és az azt kiszolgáló mezőgazdasági termeléshez köthető. A mezőhegyesi ménest 2004-ben privatizálta az állam, azonban az állami vagyon megóvása, az állattenyésztés és a növénytermesztés egyes ágaihoz kötődő képzési feladatok összehangolt végrehajtása, a történelmi magyar lófajták génállományának megőrzése, a lovasturizmus fejlesztése, valamint Mezőhegyes és térsége foglalkoztatási helyzetének javítása érdekében létrehozta a Nemzeti Ménesház és Tangazdaság Zrt. jogelődjét. Az állam 2016-ban vásárolta vissza a részvénytársaságot egyesítve a 2004-ben szétdarabolt tevékenységeket.

A cég egyik alaptevékenysége a szántóföldi növénytermesztés. A növénytermesztésen belül, annak szakmai csúcsát jelentő, vetőmagtermesztés az az ágazat, amelynek sikeressége nagyban meghatározza a Nemzeti Ménesház és Tangazdaság eredményességét. Búza, árpa, hibridkukorica vetőmagvak termelését végzik. Hagyományosan a legnagyobb nemzetközi fajtatulajdonosok állítatják itt elő a világ minden táján értékesítendő vetőmagjaikat. A szakmai tudás és technológiai háttér, biztos alapot nyújt arra, hogy mindezt a legmagasabb minőségben végezzék.

Az állam mintagazdaság létrehozására törekszik, amely megmutatja, hogy a XXI. században hogyan lehet a legmodernebb eszközökkel hatékonyan gazdálkodni úgy, hogy az a fiatalok számára is vonzó és gazdaságilag is eredményes legyen. A mezőhegyesi ménesház fejlesztése és korszerűsítése nemcsak az agrártechnológia iránt érdeklődők számára jelent majd példát, a 2022-ig megvalósuló beruházások a településen élő emberek megélhetését és a fiatalok jövőjét is biztosítják.

51. ábra Iparűzési adóbevétel Mezőhegyesen
(forrás: KSH)

Az iparűzési adó bevétel 2014-2017 között növekedett, 2018-ban csökkent, majd a 2019. évhez képest 2020-ban ismét csökkent. 2020-ban a COVID-19 járvány következtében egyes ágazatok jelentős visszaesés következett be, ennek következtében csökkent az iparűzési adó bevétel. A koronavírus járvány okozta veszélyhelyzetben a kormány a települések iparűzési adójának felét a központi költségvetésben keletkezett hiány pótlására használta, de ezzel párhuzamosan a 25 000 fő alatti települések számára a 2021. évben kieső iparűzési adóbevételének összegével megegyező összegben a központi költségvetésből támogatásra lettek jogosultak (639/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet).

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Mezőgazdaság

A település mezőgazdasági múltjára talán a legjellemzőbb a lótenyésztés, és az ehhez kapcsolódó gabonafélék termesztése. Jelenleg a településen a lóállomány száma csak töredéke a 200 évvel ezelőttinek. A mezőgazdasági területek 95% szántó, mely korábban jelentős arányban tartalmazott jó minőségű legelőket is. A termesztett gabonafélék aránya átalakult, napjainkban a kukoricatermesztés a legjelentősebb a településen, de megtalálhatóak itt általános gabonafélék is, búza, árpa, zab, repce, napraforgó. Eltűntek az ipari növények, ezek közül is a legfontosabb a cukorrépa, melynek termesztésével a cukorgyár bezárásakor (1991) teljesen felhagytak. Mezőhegyesen a nagytáblás művelés a legjellemzőbb, ezek közül is kitűnik az Állami Ménesbirtok által művelt terület nagysága, melyből 5000 ha öntözött terület. Az öntözhető területek nagysága a településen igen magas, köszönhetően a fejlett öntözőcsatorna rendszernek.

A mezőgazdaságban a Ménesbirtok Zrt. ma is a legmeghatározóbb foglalkoztató. Ugyanakkor az általa létrehozott, de ma már kizárólag a Magyar Állam tulajdonában levő Ménes Kft. az, amely Mezőhegyes örökségének jelentős elemeinek, azaz az állami tulajdonú műemlékeknek a kezelője és a Nónius törzstenyészet és a sportló tenyésztésnek gazdája. Elég szerencsétlen gazdasági döntés volt a hasznot hozó növénytermesztés és a pénzt csak vivő műemlékfenntartás és állattenyésztés szinte teljes szétválasztása azzal tetézve, hogy a Ménesbirtok Zrt. is bérli gazdálkodási területének legjelentősebb részét a Magyar Államtól. A Ménesbirtok ilyen jellegű szétválasztása vezetett már csődközeli állapothoz a birtok története során.

A Ménesbirtok életében az eddigi legnagyobb változást a 2004 márciusában született kormányhatározat eredményezte, amely arról döntött, hogy a birtok részvényeit értékesítik. Ez a határozat arról is rendelkezett, hogy a tradicionális tevékenységnek, a lótenyésztésnek állami kézben kell maradnia, ezért az ágazat Mezőhegyesi Állami Ménes Kft. elnevezéssel állami tulajdonban lévő társasággá alakult, amelynek feladata a több mint 220 éves múltra visszatekintő lótenyésztés sikeres folytatása.

A magánosított gazdaság Mezőhegyesi Ménesbirtok Rt. néven működött tovább. Fő tevékenysége a szántóföldi növénytermesztés, a vetőmag-termesztés és -feldolgozás, a szarvasmarha-tenyésztés és tejtermelés, valamint az erdő- és vadgazdálkodás volt. A Mezőhegyesi Ménesbirtok Zrt.-t a magyar állam 2016 végén visszavásárolta és a szétdarabolt tevékenységeket újra egyesítette. 2017 január 1-jétől Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt. néven működik tovább. A birtok összterülete jelenleg 9862 ha, amiből szántóterület 8067 ha. A dolgozói létszám 520-550 fő között alakult az elmúlt években.

Erdőgazdaság

A településen területének erdősültsége megyei viszonylatban igen magas, 10% körüli. Az állami ménes alapításának idején hatalmas erdőket telepítettek Mezőhegyes egész területén, azonban ezek jelentős része a TSZ-esítés idejében eltűnt.

Ipar

A városban jelenleg már számottevő ipar nincs. Mezőhegyes iparszerkezete szerteágazó volt a múlt század elején, megtalálható volt itt az állati fehérje feldolgozása, szesz-, kender-, cukorgyártás, malomipar, ecetgyártás, melyek egytől egyig felszámolódtak. Jelenleg minimális ipari tevékenység folyik a településen, és ezek sem a tradicionális ipari vonalat folytatják, hanem új ágazatok képviselői, fémipar, csomagolóanyag gyártás, vetőmaggyártás.

A vállalkozások közül az ipar területén a Mezőhegyesi Fémipari Kft. az egyik legnagyobb ipari foglalkoztató a maga kilenc fős dolgozói létszámával. Említést érdemel még a volt Kendergyár területén működő zipzárgyártó üzem, de ennek nagyságrendje is az előzőhöz hasonló.

Szolgáltatások

A településen az alapellátást nyújtó szolgáltató és kereskedelmi egységek, koncentráltan a város központjában találhatóak. Térségi ellátást biztosító nagyobb kereskedelmi egységek nincsenek a településen.

Mezőhegyesre is jellemző, hogy a szolgáltatási területen, a Ménesbirtok Zrt.-t leszámítva, a gazdaság más területein is mint legnagyobb foglalkoztató jelenik meg az önkormányzat a településen. Ez sajnos jól mutatja a város jelentős mértékben visszaesett gazdasági potenciálját is.

Turizmus

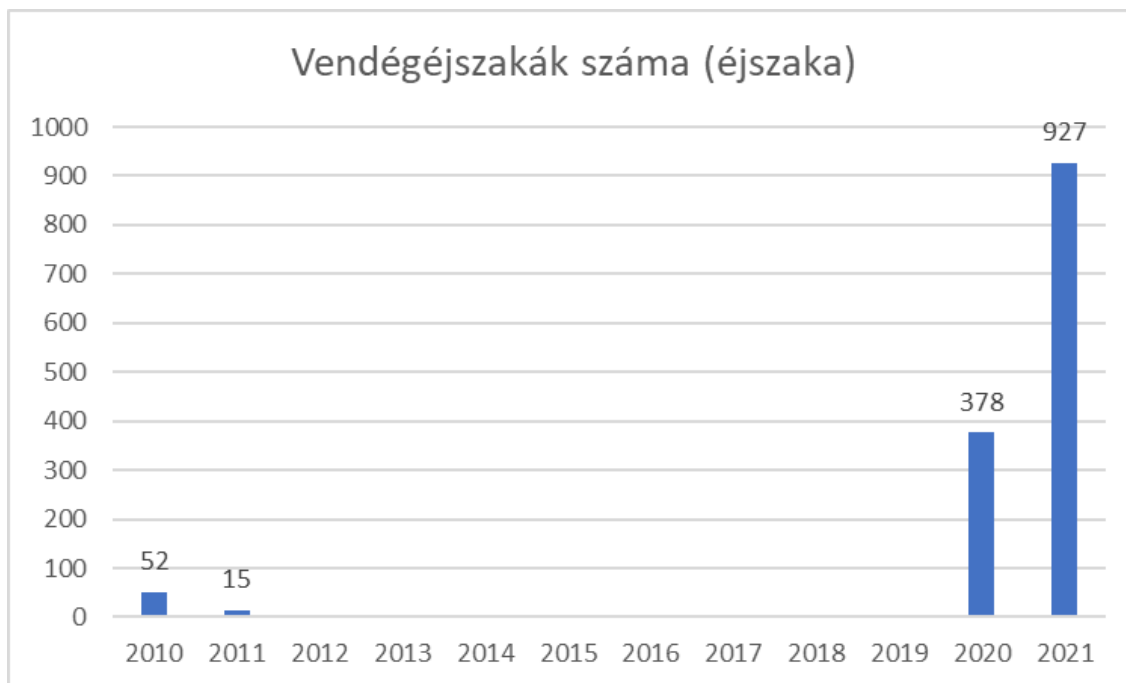
Ebből a szempontból Mezőhegyes nagyon jó adottságokkal rendelkezik, hiszen bővelkedik műemlékekben, épített örökségekben. Ezek az épületek egyedi hangulatot teremtenek a városban. Vannak olyan később épített ingatlanok, melyek zavarják a város összképét. Itt kell kiemelni a lovas hagyományokat, ami világszerte ismertté tették/tehetik Mezőhegyest (ennek jelenlegi kihasználtsága igen gyenge).

A kistérség természeti adottságai a Dél-alföld végeláthatatlan sík vidéke, sajátos növény- és állatvilága, a tiszta, friss levegő és az erdők nyújtotta békés környezet jellemzi. Ez a környezet éppen megfelelő a lovas-, gyalog- és kerékpáros túráknak. Az erdők vadállománya jelentős, gazdag őzben, dámban, vaddisznóban, ami országos szinten is kimagasló jelentőségű, ezáltal jó alapot biztosít a vadászturizmus számára.

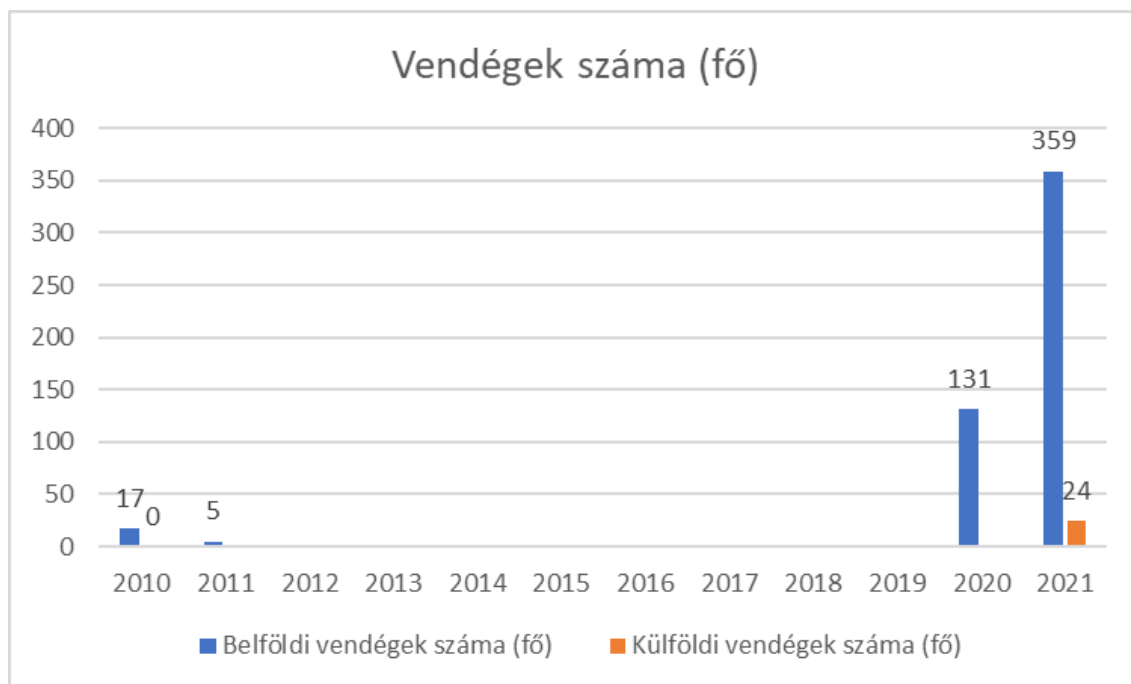
Szálláshelyek (kereskedelmi és nem üzleti célú):

- Hotel Nonius*** (szálloda, 57 férőhely – jelenleg felújítás alatt áll, nem üzemel) (Mezőhegyes, Kozma Ferenc u. 32. Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.)
- Csilla szálló (50 férőhely) (Mezőhegyes, Hild J. u. 39. Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.)
- Ómezőhegyesi Szálló (közösségi szálláshely, 100 férőhely) (Mezőhegyes, Kozma F. u. 12. Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.)
- Cukorgyári Váró Szálló (közösségi szálláshely, 76 férőhely) (Mezőhegyes, Hild J. u. 6-8. Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.)
- Erdei Szálló (közösségi szálláshely, 78 férőhely) (Mezőhegyes, 19-es erdő 0445/23 hrsz. Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.)
- Békás-tavi Szálláshely (egyéb szálláshely, 6 férőhely) (Mezőhegyes, 910/17 hrsz)
- Liget vendégház (egyéb szálláshely 6 férőhely) (Mezőhegyes, Kozma Ferenc utca 26.)
- Mezőhegyesi József Attila Általános Iskola, Kollégium és Alapfokú Művészeti Iskola Szent György Téri Kollégiuma (kollégium, 75 férőhely) (5821 Mezőhegyes, Szent György tér 10.)
- József Attila Általános Művelődési Központ vendégháza (vendégszállás, 10 férőhely) (Mezőhegyes, Kozma Ferenc utca 10.)
- Peregi Vendégház (turistaház, 32 férőhely) (Mezőhegyes, Külsőpereg-Rákóczi major 1420 hrsz)
- Mezőhegyesi Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium (kollégium 100 férőhelyen – jelenleg felújítás miatt nem üzemel) (Mezőhegyes, Kozma F. u. 23. Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.)
- Dékány Vendégház (egyéb szálláshely 10 férőhely) Mezőhegyes, Kórház u. 2/A.
- Vargáné Dr. Urbán Melinda (egyéb szálláshely 6 férőhely) Mezőhegyes, Molnár C. Pál ltp. 5/A. 2/7.

A vendégek és a vendégéjszakák tekintetében a KSH adatvédelem miatt nem jelenít meg információt a 2013-2014-es és a 2017-2019-es évekre, a 2012 és a 2015-2016-os évekre pedig nem áll rendelkezésre adat Mezőhegyes esetében, de a rendelkezésre álló adatokból így is megállapítható, hogy a 2010-2011-es évekhez képest növekedett a vendégéjszakák száma 2020-ra, ami a 2021-es értékeket vizsgálva, feltételezhetően visszaesett koronavírus járvány miatt az előző évekhez képest.

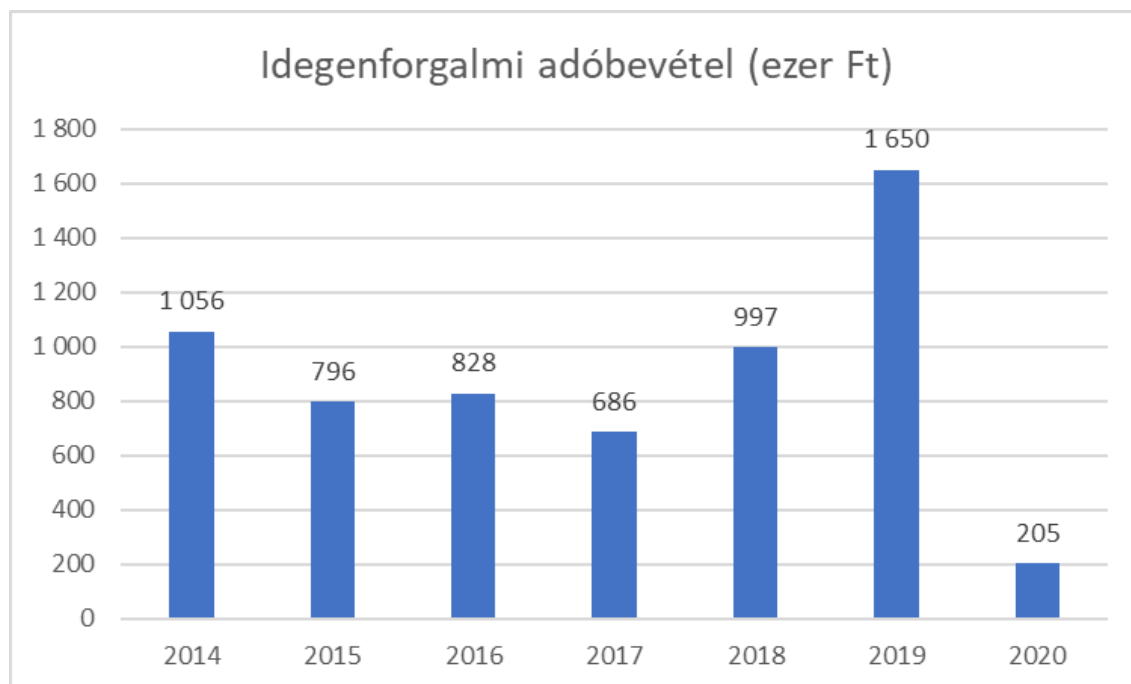
52. ábra Vendégéjszakák száma Mezőhegyesen
(forrás: KSH)

53. ábra Belföldi és külföldi vendégek száma Mezőhegyesen
(forrás: KSH)

Turisztikai bevételt egy település számára nem csupán az eltöltött vendégéjszakák bevétele jelenti, hanem többek között az éttermekben, strandon, múzeumokban vásárolt jegyárak. Valamint közvetett bevételei, haszna származik egy településnek az oda látogató vendégekből. Ilyen például a foglalkoztatás bővülése, mivel a szolgáltatások egyre szélesebb körére van szükség.

Idégenforgalmi adókötelezettség terheli azt a magánszemélyt, aki nem állandó lakosként az önkormányzat illetékességi területén legalább egy vendégéjszakát eltölt. Az adó alapja a településen eltöltött vendégéjszakák száma. A képviselő testület által elfogadott rendelet szerint az adó mértéke személyenként és vendégéjszakánként 300 forint, ami jóval elmarad az országos átlagtól.

54. ábra Idegengazdasági adóbevételek Mezőhegyesen
(forrás: KSH)

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

A 2014-2020 fejlesztési ciklusban a gazdasági szervezetek beruházásai az alábbiak voltak:

Pályázat kódszáma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Megítélt támogatás összege (Ft)	Támogatási arány (%)	Szerződésb en elfogadott összköltség (Ft)	Projekt tervezett befejezése
GINOP- 1.2.9-20	Angyal László egyéni vállalkozó	Angyal László egyéni vállalkozásá nak fejlesztése	9 999 500	70	14 285 000	2023.06.30.
GINOP- 1.2.9-20	Angyalszig et Kft.	Eszközbesz erzés és képzés az Angyalszig et Kft-nél	9 999 500	70	14 285 000	2022.01.31.
GINOP- 1.2.9-20	BOROS- KER Kft.	„21. századi mintabolt kialakítása Mezőhegye sen”	10 000 000	70	14 285 715	2022.05.31.
GINOP- 1.2.9-20	Biharvári György	A Biharvári Pékség és vegyesbolt fejlesztése a versenykép esség javítása érdekében	56 676 168	100	56 676 168	2022.05.13.
GINOP- 1.2.9-20	Borsós Károly	Borsós Autószerviz	9 975 262	70	14 250 375	2022.06.30.

Pályázat kódszáma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Megítélt támogatás összege (Ft)	Támogatási arány (%)	Szerződésb en elfogadott összköltség (Ft)	Projekt tervezett befejezése
	László egyéni vállalkozó	versenykép ességének fejlesztése				
GINOP- 1.2.9-20	Briber László egyéni vállalkozó	Klub 18 - Hársfa Presszó versenykép ességének fejlesztése	9 756 565	70	13 937 951	2022.10.31.
GINOP- 1.2.9-20	Fekete Balázs 2019 Kft.	Csúszókor mányzású rakodógép beszerzése a Fekete Balázs 2019 Kft-nél	10 000 000	70	14 285 714	2022.08.31.
GINOP- 1.2.9-20	Fekete Péter Miklósné Egyéni Cég	Gumiheved eres minikortó beszerzése	10 000 000	70	14 285 714	2022.08.31.
GINOP- 1.2.9-20	Hemoking Kft.	Technológi a fejlesztés a Hemoking Kft-nél	10 000 000	69	14 500 000	2022.06.30.
GINOP- 1.2.9-20	Mezőhegye si Fémipari Kft.	MITSUBISH I gáz üzemű targonca beszerzése a Mezőhegye si Fémipari Kft-nél	9 999 999	70	14 285 714	2022.08.31.

Pályázat kódszáma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Megítélt támogatás összege (Ft)	Támogatási arány (%)	Szerződésben elfogadott összköltség (Ft)	Projekt tervezett befejezése
GINOP-5.1.7-17	Weldlab Nonprofit Kft.	A Weldlab Nonprofit Kft. fém szerkezet-gyártási tevékenységének fejlesztése társadalmi szempontok figyelembevételével	76 278 699	89	85 967 136	2022.07.31.
GINOP-4.1.4-19	Biharvári György egyéni vállalkozó	Biharvári György egyéni vállalkozó 27 kw-os megújuló energia beruházása	3 523 712	55	6 406 750	2021.10.01.
GINOP-2.1.8-17	CHEVAL ARTHROVE T Kft.	CHEVAL ARTHROVE T Kft. versenyképességének növelése adaptív technológiai innováció révén	6 211 320	50	12 422 640	2018.09.21.
GINOP-2.1.2-8-1-4-16	PSTN Kft.	A PSTN Kft. innovációs fejlesztési projektje	107 011 828	55	194 566 960	2021.01.29.

Pályázat kódszáma	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Megítélt támogatás összege (Ft)	Támogatási arány (%)	Szerződésben elfogadott összköltség (Ft)	Projekt tervezett befejezése
GINOP-1.2.9-20	Mezőhegyesi Lókörház Kft.	Ló-mozgásszerzői diagnosztika szolgáltatás fejlesztés a Mezőhegyesi Lókörházban	9 999 500	70	14 285 000	2021.08.27.
GINOP-1.2.9-20	Pro-It Management Kft.	A Pro-It Management Kft fejlesztése új eszközökkel, munkahelyteremtéssel	9 982 560	70	14 260 800	2022.05.31.
GINOP-1.2.9-20	Simondán Csaba egyéni vállalkozó	Simondán Csaba egyéni vállalkozó autómosó építési projektje	9 999 200	14 500 000	69	2023.06.30.

17. táblázat Gazdasági szervezetek beruházásai Mezőhegyesen a 2014-2020 fejlesztési ciklusban
(forrás: palyazat.gov.hu)

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

Mezőhegyesen épül az első, 880 férőhelyes tehenészet, amely európai és világszinten is egyedülállónak számít. Ez az első olyan birtok, ahol drónok segítségével precíziós adatgyűjtés zajlik, mintegy 6600 hektáron pedig a talajszkennerek segítségével mérték fel a talaj adottságait.

A digitalizáció, a gépek megvásárlása, valamint az agárinformatikusok alkalmazása után jutott el oda a Ménesbirtok, hogy az állattenyésztés modernizációja is elkezdődhetett. A mintagazdaság 5500 hektáros, összefüggő területén építik ki a precíziós technológián alapuló öntözőrendszert, amellyel az eddig kárba vesztett öntözővíz jelentős részét fel tudják majd használni. Ehhez kapcsolódik a negyedik legfontosabb részterület, a vetőmag-előállítás fejlesztése.

1.9.4.1 A település külső elérhetősége, helyzete és kapcsolatai a térségben

A város a megye déli részén helyezkedik el, a román országhatártól kb. 4 km-re. Az országos főutak a közigazgatási területen kívül húzódnak, az azokkal való kapcsolatot a hálózati jelentőségű mellékutak biztosítják. Az országos közúthálózat szerkezetét tekintve (egy kivételével) minden környező településsel közvetlen közúti kapcsolata van a településnek, de ezek elsősorban célforgalmat bonyolítanak le. Átmenő forgalom (tranzitforgalom) jellemzően az Orosháza – Tótkomlós – Battonya – országhatár irányokban mérhető. A lakosság 10.000 fő alatti, főúthálózat, vasúti fővonal nem érinti a térséget. A város közlekedési szempontból a „C” települési osztályba sorolható.

Közúti kapcsolatok

- 4427. jelű Orosháza – Mezőhegyes összekötő út
A város és a közigazgatási területének egyik fontos útvonala, mely a Tótkomlós – Orosháza útvonalon a 47-es főúttal biztosít kapcsolatot.
- 4434. jelű Gyula – Pitvaros – Makó összekötő út
Az ország DK – ÉK irányú határmenti térségeinek kapcsolatában meghatározó útvonal. Közvetett kapcsolatként értelmezhető az M5-ös autópálya közelsége, amely Pitvaroson keresztül a makói lehajtónál érhető el (20 km). A schengeni határ megszűnésével pedig a romániai Peregnél lehet legközelebb ráhajtani az autópályára.
- 4444. jelű Gyula – Battonya – Mezőhegyes összekötő út
A 4434. jelű összekötő úttal hasonló szerepkörű hálózati jelentőségű. A battonyai határátkelő közelsége miatt nemzetközi tranzitforgalom is terheli.
- 44131. jelű Mezőhegyes – Csanádpalota összekötő út
A meglévő földutak nyomvonalán haladó, hálózati jelentőségű.

A közigazgatási területhez tartozó gazdasági alközpontok (majorok) közúti megközelíthetősége fontos társadalmi érdek. A majorok többsége jelenleg is megközelíthető szilárd burkolatú utakon,

azonban akad olyan major, amit csak földúton lehet elérni. Ez komoly gondot jelenthet bizonyos időjárási körülmények között esetleges vészhelyzet elhárításakor, legyen az orvosi vészhelyzet vagy akár egy tűzeset. (Kivételt jelent az 57. és a 81. majori felújított bekötőút.)

Autóbusz-közlekedés

A környező települések mindegyike elérhető autóbuszszal, így az ezen útvonalakon közlekedő járatok lefedik a város nagy részét a még elfogadható 500 m-es vonzáskörzetükkel. Ellátatlan területnek a szétszórt, kis lélekszámú majorok számítanak. Ezek egy része kiépített úttal sem rendelkezik, ill. olyan kis lakosszámúak, hogy tömegközlekedésük aránytalanul gazdaságtalan. A fontosabb majorok autóbuszszal megközelíthetőek, ezek fenntartásának alapfeltétele a megfelelő úthálózat.

Vasúti közlekedés

A város vasúti közlekedés szempontjából jó adottságokkal rendelkezik. A Mezőtúr – Orosháza – Mezőhegyes és az Újszeged – Mezőhegyes / Battonya – Kétegyháza mellékvonalak a fontosabb irányokban megfelelő ellátást biztosítanak. A teherforgalom mértéke visszaesett.

55. ábra Meglévő kerékpárforgalmi létesítmény Mezőhegyesen - előző oldalon

(forrás: Mezőhegyes Város Kerékpárforgalmi Hálózati Terve

Kerékpáros közlekedés

Mezőhegyes város kedvező adottságokkal rendelkezik a kerékpáros közlekedés elterjedésének tekintetében. Jelentős részben kiépített utak segítik a biztonságos közlekedést. A forgalomvonzó létesítmények viszonylag rövidtávon elérhetőek, ennek köszönhetően sokan választják a kerékpáros közlekedési módot.

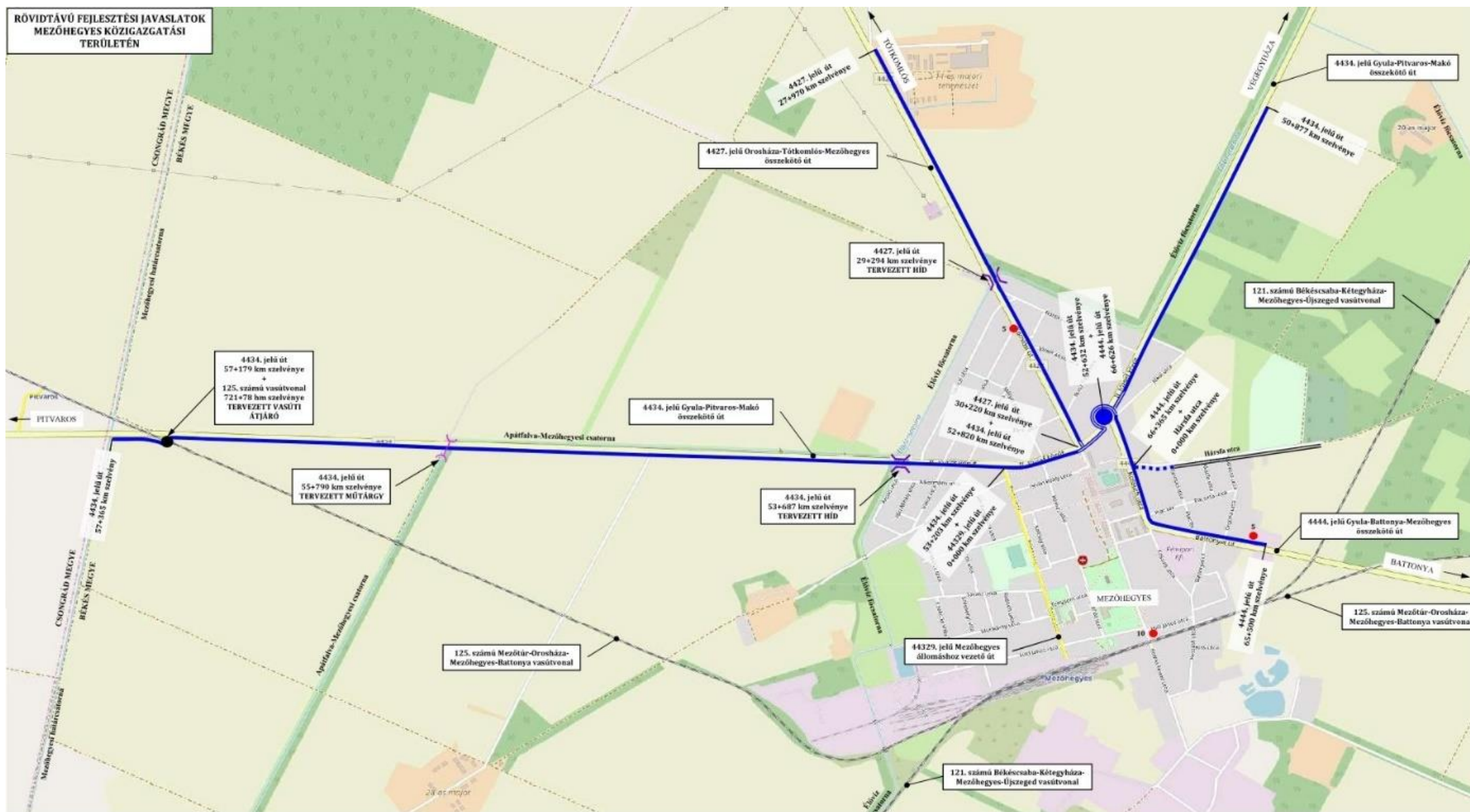
JELMAGYARÁZAT

Meglévő kerékpárforgalmi létesítmény

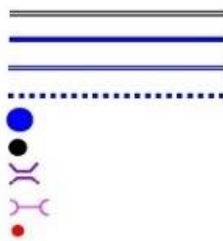
56. ábra Meglévő kerékpárforgalmi létesítmény Mezőhegyesen
(forrás: Mezőhegyes Város Kerékpárforgalmi Hálózati Terve)

**RÖVIDTÁVÚ FEJLESZTÉSI JAVASLATOK
MEZŐHEGYES KÖZIGAZGATÁSI
TERÜLETÉN**

JELMAGYARÁZAT

- Meglévő kerékpárforgalmi létesítmények
- Tervezett építés - önálló vonalvezetésű kerékpárút (kétirányú)
- Tervezett építés - elválasztott gyalog- és kerékpárút
- Tervezett építés - elválasztás nélküli gyalog- és kerékpárút
- Tervezett körforgalom
- Tervezett vasúti átjáró
- Tervezett műtárgy (híd)
- Tervezett műtárgy (áteresz meghosszabbítás)
- Tervezett kerékpártárolók, kerékpártámaszok

57. ábra Tervezett kerékpárforgalmi létesítmény Mezöhegyesen
(forrás: Mezöhegyes Város Kerékpárforgalmi Hálózati Terve)

1.9.4.2 Munkaerő képzettsége

A munkaerő képzettsége az 1.7.1.7. pontban került bemutatásra.

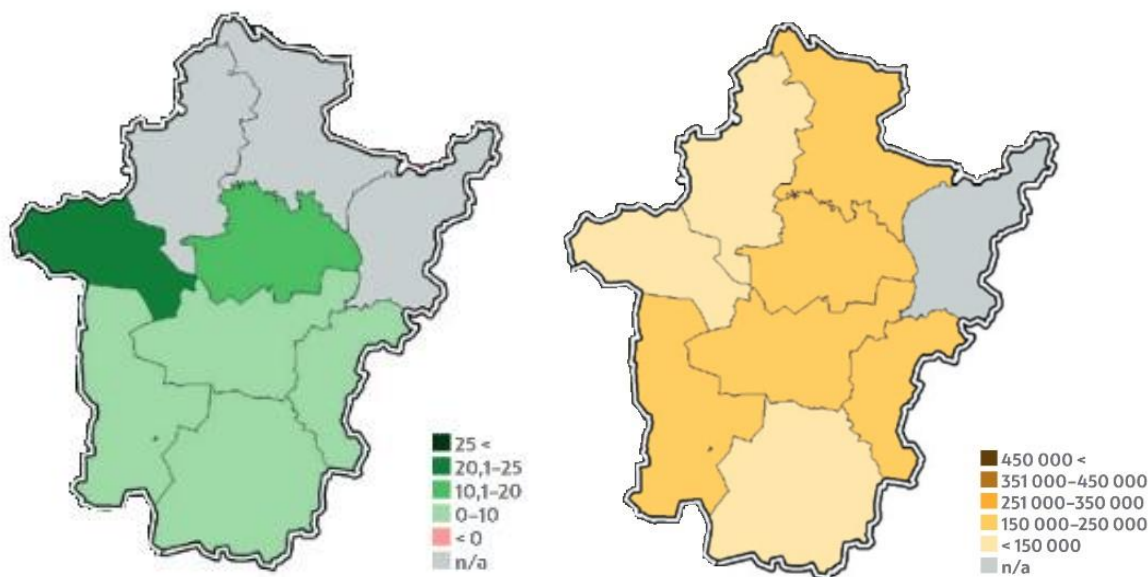
1.9.4.3 K+F helyzete

Mezőhegyesen nem található felsőoktatási intézmény, sem kutató központ, továbbá a gazdasági szereplők K+F tevékenysége sem jelentős. A település K+F potenciálja alacsony, ami a betöltött térségi szerepkörből és a gazdasági szerkezetből együttesen adódik. Változás elsődlegesen a gazdaság remélt elmozdulásától várható. A kutatás-fejlesztés a régióban Szegedre koncentrálódik, legfőképpen a tradicionális minőségi oktatási múltja miatt. A régióban Békés megyében Szarvason és Békéscsabán vannak még koncentráltabban jelen a K+F szektor résztvevői.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Mezőhegyes lakásállományának összetételét – kitékintéssel a Mezőkovácsházai járásra – az 1.7.1.9. Életminőség fejezet tartalmazza.

2021 II. félévében a lakóingatlanok átlagos négyzetméter ára a Mezőkovácsházai járásban 150 000 Ft alatt volt. Az átlagár-változás 0 és 10% közötti volt átlagosan.

58. ábra Átlagár-változás (balra) és átlagár (jobbra) Békés megye lakóingatlan-piacán
(forrás: OTP Jelzálogbank Lakóingatlan Értéktérkép 2021/2.)

Mezőhegyes város közigazgatási területére az ingatlanpiaci elemzést két online hirdetési felület, az ingatlan.com és a jofogas.hu oldalak adatai alapján végeztük. Az eredményeket az alábbi táblázat összegzi:

Ingatlan típusa	Meghirdetett ingatlanok (db)		Legalacsonyabb ár (millió Ft)	Legmagasabb ár (millió Ft)
	ingatlan.com	jofogas.hu		
Ház	14	12	3	37,99
Lakás	9	13	4,9	15,2
Telek	0	0	-	-
Nyarló	0	0	-	-
Ipari	2	0	60	330
Üzlethelyiség	2	1	2,2	19,9
Iroda	0	0	-	-
Termőföld	0	2	2,7	3

18. táblázat Ingatlanpiaci adatok Mezőhegyesről 2022. II. negyedében
(forrás: www.ingatlan.com, www.jofogas.hu)

Az ingatlannet.hu adatai szerint Mezőhegyesen az eladásra kínált lakóingatlanok meghirdetett nominál ára 182 292 Ft/m²-re esett, a reál ára pedig 187 626 Ft/m².

59. ábra Mezőhegyes ingatlanainak négyzetméter ár alakulása 2022. I. negyedében
(forrás: www.ingatlannet.hu)

1.9.5.1 Ingatlanpiaci kilátások

Az ingatlanpiac mozgásai a reálgazdaság folyamatait követik, némi késéssel. A lakásszektorban a fizetőképes kereslet a bérszínvonal és a vásárlóerő függvénye (infláció), de meghatározó jelentősége van a fogyasztói bizalomnak is (hosszú távú döntések, stabilitás, kiszámítható jövőbe vetett bizalom szükséges a vásárlási kedvhez). A megfizethetőség is közrejátszik, mivel a legtöbb háztartás a lakás megvásárlását hitelből finanszírozza.

A Cushman & Wakefield ipari ingatlan monitor a legfontosabb mutatók tekintetében a 2021-2025-ös évekre a világjárvány ellenére pozitív képet rajzol: a 2021-es 3,0%-os GDP növekedés mellett 2022-ben 4,4% növekedést rögzítettek, ez a tendencia a 2021-2025-ös években 6,7%-os növekedést is jelenthet.

Az ipari termelés és a fogyasztási mutatók is hasonlóan kedvezőnek mutatkoznak, miközben a munkanélküliségi mutató 5% alá csökkent az elmúlt évek során. A CBRE ingatlan tanácsadó jelentése emellett kiemeli a GDP 5,1%-os növekedését is (az előző év azonos időszakához képest).

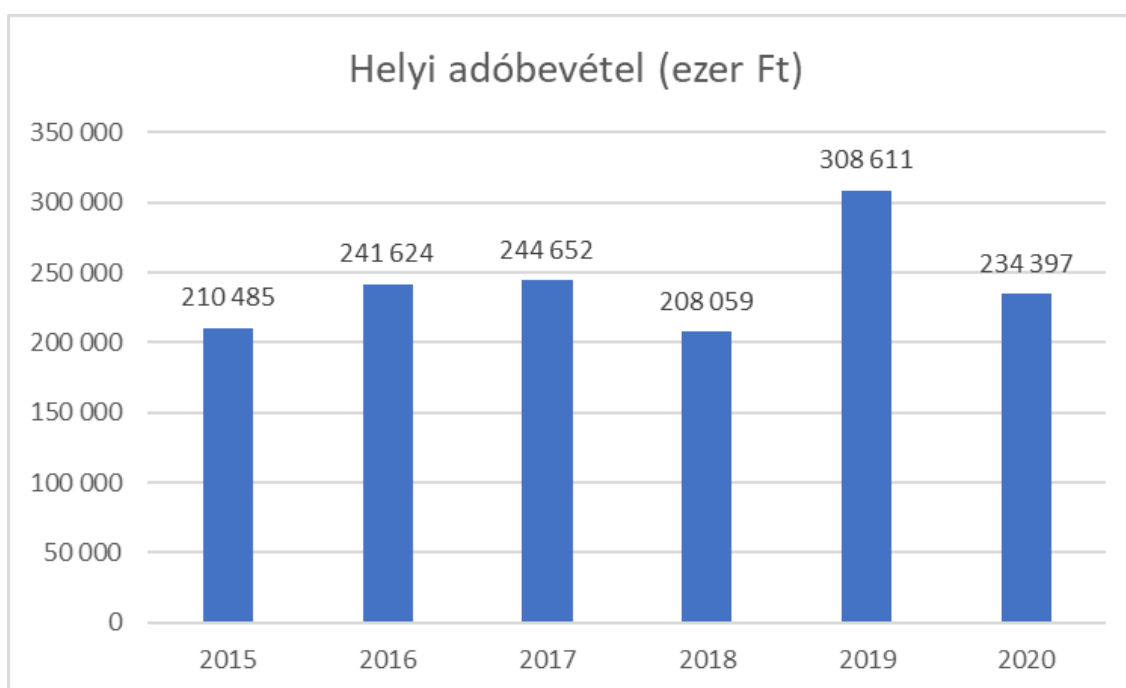
Az ingatlanfejlesztés szempontjából fontos még, hogy szinte megszűnt az infláció majd tartósan alacsony szintre álltak a kamatok – mind a betéti, mind a hitelkamatok. Ez utóbbi tényező megmozgatta a kisbefektetők érdeklődését az ingatlan szektor iránt (a lakáspiac élénkülése 2015-2019 között ezt mutatta). A 2020-ban kitört COVID-19 koronavírus járvány sem tudta az ingatlanpiacon tapasztalható befektetői érdeklődést visszafogni.

1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Mezőhegyes Város költségvetése az elmúlt évek (2015-2020) vonatkozásában kiegyensúlyozottnak tekinthető.

Az alábbi diagram a helyi adóbevételek alakulását mutatja 2015-2020 között. A település helyi adóbevételei 2017-ig növekvő tendenciát mutattak, majd 2018-ban volt egy kisebb visszaesés. 2020-ban a COVID-járvány következtében az önkormányzatok több adónem bevételeitől is elestek a veszélyhelyzet következtében, ezért mutatkozott alacsonyabb adóbevétel.

60. ábra Helyi adóbevételek alakulása 2015-2020 között
(forrás: KSH)

Mezőhegyes költségvetési kiadásai között a legjelentősebb tételt a felhalmozási célú kiadások jelentik, ezek finanszírozását elsősorban a település rendelkezésére bocsátott támogatási források határozzák meg. Ez természetesen azt is jelenti, hogy a felhalmozási célú kiadások összege az egymást követő évek vonatkozásában is jelentősen eltérhet egymástól.

A költségvetés helyzetének javítása a kiadások csökkentésével vagy bevételek növelésével érhető el. Az önkormányzat számára elsődleges szempont a közszolgáltatások színvonalának növelése, ami nem teszi lehetővé a működési költségek jelentős mértékű csökkentését, illetve az ehhez szükséges beruházások elhalasztását.

A költségvetési bevételek növelése az adóbevételek növelése által lehetséges. Az önkormányzatnak nem célja a lakossági adóterhek növelése, illetve ez nem is jelentene hosszútávon fenntartható

megoldást. A bevételek növelése elsődlegesen a vállalkozásoktól származó adóbevételek növelése által biztosítható, ami akkor tekinthető fenntarthatónak, ha nem az adó mértéke, hanem az adó alapja növekszik. Ez Mezőhegyes gazdaságának dinamizálása által érhető el, hiszen, ha a városban új vállalkozások telepsznek le, illetve a meglévő vállalkozások fejlődnek, növelik eredményeiket, az a települési adóbevételek fenntartható növekedésének alapját jelenti.

Az önkormányzat vagyonáról és a vagyongazdálkodás szabályairól szóló 16/2012. (X. 31.) önkormányzati rendelet szerint az önkormányzat 3 évre szóló középtávú és 10 évre szóló hosszútávú vagyongazdálkodási tervet készít, melyet a Képviselő-testület határozattal fogad el. A középtávú vagyongazdálkodási terv tartalmazza a vagyonkimutatásnak megfelelő szerkezetben a középtávú terv időszakának első és utolsó napján várható vagyon adatokat, és a tervidőszakra tervezett vagyonváltozást. Az önkormányzatnak biztosítania kell a vagyongazdálkodási tervnek, az önkormányzat gazdasági programjának, valamint az éves költségvetési rendeletnek az összhangját. A vagyongazdálkodási tervet a gazdasági program elkészítése és felülvizsgálatakor felül kell vizsgálni.

A vagyongazdálkodási tervvel összhangban az önkormányzat a forgalomképes (üzleti vagyon) és korlátozottan forgalomképes vagyontárgyait a központi jogszabályok és a helyi vagyonhasznosítási rendeletben meghatározottak szerint hasznosítja, így azokat:

- tulajdonba,
- bérbe és
- használatba adja.

Mezőhegyes Város Önkormányzata Képviselő-testülete által elfogadott 2020-2024 évekre vonatkozó Gazdasági Programjának vagyongazdálkodási intézkedései érintik az önkormányzati ingatlanvagyonnal való gazdálkodás kérdéseit: a befektetői igények kielégítését, a város hosszútávú érdekeinek figyelembe vételét, az önkormányzat ingatlan-értékesítései szemléletét; az önkormányzati ingatlanvagyon összetételét és azok hasznosítási lehetőségeit.

A vagyongazdálkodás szabályairól szóló 16/2012. (X. 31.) önkormányzati rendeletet a 6/2018. (III. 29.) önkormányzati rendelettel módosította a Képviselő-testület, melynek melléklete alapján az önkormányzat könyv szerinti vagyona 2018-ban 4 milliárd 824 millió Ft volt.

A Gazdaságfejlesztési Program 2020-2024 intézkedéseit az 1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység c. fejezet tárgyalja.

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenységét a hivatal Műszaki-Városfejlesztési Csoportján keresztül látja el. A csoporthoz tartoznak a településfejlesztési, városrendezési feladatok, beruházások előkészítése és azok megvalósulásának ellenőrzése. Az elmúlt években történő fontosabb változás, hogy a járásszékhely jegyzőktől az építéshatósági ügyek 2020. március 1. napjával átkerültek a Kormányhivatalhoz.

Települések közötti együttműködés

Mezőhegyes testvérvárosi egyezményt kötött a következő településekkel:

- Arad
- Kézdivásárhely
- Mordano
- Pereg
- San Giorgio di Nogaro
- Túrkeve
- Uzon

A megállapodások kiterjednek a közigazgatás, gazdaság, kultúra, turizmus, oktatás nevelés és sport, valamint más közérdekű területekre.

A következő oldalakon Mezőhegyes Város Önkormányzata által elnyert európai uniós fejlesztési forrásokat vesszük sorra:

Pályázat kódja	Pályázati kiírás címe	Projekt címe	Megítélt támogatás összege (Ft)
TOP-5.2.1-15-BS1	A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	Mezőhegyes összefog - komplex program a társadalmi befogadásért	52 531 269
TOP-4.3.1-15-BS1	Leromlott városi területek rehabilitációja	Mezőhegyes leromlott városi területeinek integrált fejlesztése	155 000 000
TOP-4.2.1-15-BS1	Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése Mezőhegyesen	59 999 991
TOP-4.1.1-15-BS1	Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése Mezőhegyesen	59 994 992
TOP-2.1.3-16-BS1	Települési környezetvédelmi	Csapadék- és belvízvédelmi	450 000 000

Pályázat kódszáma	Pályázati kiírás címe	Projekt címe	Megítélt támogatás összege (Ft)
	infrastruktúra-fejlesztések	fejlesztések Mezőhegyesen	
TOP-2.1.2-15-BS1	Zöld város kialakítása	Zöld város kialakítása Mezőhegyesen	220 000 000
TOP-1.4.1-15-BS1	A foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	A foglalkoztatás és az életminőség javítása Mezőhegyesen - I. sz. óvoda óvodai energiahatékony felújítása	50 000 000
TOP-1.1.3-16-BS1	Helyi gazdaságfejlesztés	Agrárlogisztikai fejlesztések Mezőhegyesen	124 723 212
TOP-3.1.1-16-BS2	Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	Mezőhegyes-Megyehatár kerékpárút hálózat fejlesztése új kerékpárforgalmi létesítmények építésével, 4444. és 4434. jelű utak kereszteződésében körforgalom kialakítása	2 318 279 505
EFOP-3.3.2-16	Kulturális intézmények a köznevelés eredményességéért	Közművelődési és köznevelési programok megvalósítása a József Attila Általános Művelődési Központ közvetítésével	22 737 441
KÖFOP-1.2.1-VEKOP-16	Csatlakoztatási konstrukció az önkormányzati ASP rendszer országos kiterjesztéséhez	MEZŐHEGYES VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT ASP KÖZPONTHOZ VALÓ CSATLAKOZÁSA	6 998 929

Pályázat kódszáma	Pályázati kiírás címe	Projekt címe	Megítélt támogatás összege (Ft)
VP6-7.2.1.1-21	Külterületi helyi közutak fejlesztése	"Mezőhegyes 52. majori földutak felújítása"	40 845 292
TOP_PLUSZ-3.3.1-21-BS1	Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra	Mezőhegyes Ruisz Gyula u. 4. szám alatti óvodafejlesztés	125 000 000
TOP_PLUSZ-2.1.1-21-BS1	Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	Mezőhegyes Csokonai u. 1. szám alatti bölcsődefelújítás	111 000 000
TOP_PLUSZ-1.2.1-21-BS1	Élhető települések	Komplex infrastrukturális fejlesztés Mezőhegyesen	366 628 879

19. táblázat Európai Unió forrásból elnyert pályázatok Mezőhegyesen
(forrás: palyazat.gov.hu)

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Mezőhegyes Város 2020-2024 évekre vonatkozó Gazdasági Programja lefekteti az önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenységének kereteit.

Mezőhegyes Város Önkormányzat Képviselő-testülete a 2020-2024 évekre a következő általános fejlesztési elképzeléseket határozta meg:

A helyi ipari területtel kapcsolatos fejlesztési elképzelések:

- A helyi ipar számára a településen egy külön területet jelöl ki.
- A város szabad vállalkozói zónába tartozik – ennek területei a város rendezési tervében helyrajzi szám szerint meg vannak jelölve.
- Közműellátás kiépítése a területre.
- Népszerűsíteni szükséges, illetve vonzóvá kell tenni a helyi ipari területet. Befektetést ösztönző kiadvány készítése.
- A helyi mezőgazdasági termékek feldolgozó ipari fejlesztéseinek támogatása.

A vállalkozók támogatásával kapcsolatos fejlesztési elképzelések:

- Az Önkormányzat honlapján bemutatkozási lehetőséget kell biztosítani a helyi vállalkozásoknak.
- Egy befektetést ösztönző kiadvány szerkesztése

Az idegenforgalommal kapcsolatos fejlesztési elképzelések

- Fejleszteni kell a település turisztikai arculatát. Kiemelten kell kezelni azokat a fejlesztéseket, melyek turisztikailag is kiemelkedő jelentőséggel bírnak, vonzerőt jelentenek.
- A Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt. idegenforgalmi, turisztikai elképzeléseivel össze kell hangolni a Város ezirányú törekvéseit a szinergiák minél nagyobb mértékű kihasználása érdekében.
- A helyi idegenforgalmi, illetve kereskedelmi egységeket is fel kell tüntetni minden reklámozásra alkalmas felületen. Ez hozzájárul ismertségük növeléséhez.
- Turisztikai útvonalakat kell kijelölni, továbbá népszerűsíteni is kell azokat.
- Hazai és regionális kiállításokon minél szélesebb körben meg kell ismertetni helyi értékeinket.
- A lovas turizmus fejlesztéséhez egyéb kapcsolódó programokat kell biztosítani.
- Turisztikai kiadványt kell készíteni nyomtatott (pl.: füzet, prospektus, túratérkép stb.) és elektronikus formában (honlap, közösségi felületek).
- Az idegenforgalmi megítélés szempontjából fontos közterületeken megfelelő pihenőhelyek kialakítása (pad, információs tábla, szeméttároló edény).
- Kerékpárutak – kerékpáros turizmus fejlesztése a Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt. ezirányú fejlesztési elképzeléseivel összhangban.
- Olcsó szálláshelyek kialakítása.
- A Városközpontban egykor volt Országzászló visszaállítása.

Egyéb, idegenforgalommal kapcsolatos fejlesztési elképzelések:

- Támogatni kell az idegenforgalom, illetve a település látogatottságát, ismertségét segítő rendezvényeket, biztosítani kell azt, hogy a rendezvények időpontja, programja a megyei lapban megjelenjen, a honlapra felkerüljön.
- Fel kell tüntetni a város honlapján a turisztikai lehetőségeket, továbbá megjelenési lehetőséget kell biztosítani az idegenforgalommal foglalkozó vállalkozások számára is.

Infrastruktúrával kapcsolatos fejlesztési elképzelések:

- Pályázati lehetőségek felkutatásával lehetőséget kell biztosítani az utak és a közterületi járdahálózat fejlesztésére. A városi utcák szilárd burkolattal történő ellátását tervezzük, amihez több utca vonatkozásában a tervek már rendelkezésre állnak.
- Kerékpárutak építése, bővítése, fejlesztése szükséges kül-, és belterületen – ehhez egyes tervek már elkészültek.
- Lehetőséget kell keresni a külterületek infrastrukturális fejlesztéséhez. Állapotfelmérés készítésével meg kell határozni a fejleszteni kívánt majorok egészséges ivóvízzel, úthálózattal, és áramvételi lehetőséggel történő ellátásának bekerülési költségét.
- A József Attila Általános Művelődési Központ előtti tér átépítése, korszerű városközpont és közösségi tér kialakítása
- A sport és kultúra fejlesztése, egészséges életmódra nevelés és az egész életen át tartó tanulás lehetőségének biztosítása.

- Helyi gyűjtemény, támogatása, fejlesztése, valamint a helyi termékek piacra jutásának biztosítása.
- Az önkormányzati intézmények energiahatékonyságának növelése, megújuló energiával történő ellátása.

1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: MÖtv.) 13. § (1) bekezdésének 12. pontja a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó önkormányzati feladatok között sorolja fel a helyi közfoglalkoztatás szervezését.

2020. évben 55 fő közfoglalkoztatott dolgozott közmunkaprogram keretében. A közmunkaprogram 3 féle programot foglal magában.

Közmunkaprogram megnevezése	Bér támogatás összege (Ft)	Dologi támogatás összege (Ft)	Foglalkoztatottak száma (fő)	Foglalkoztatás időtartama
Mezőgazdasági közmunkaprogram	13 233 696	2 084 401	12	2020.03.01-2021.02.28.
Szociális közmunkaprogram	14 404 344	3 333 003	13	2020.03.01-2021.02.28.
Helyi sajátosságra épülő közmunkaprogram	35 276 760	7 009 691	30	2020.03.01-2021.02.28.

20. táblázat Közmunkaprogram Mezőhegyesen 2020-ban
(forrás: Mezőhegyes Gazdasági Programja 2020-2024)

A járási startmunka program esetén a foglalkoztatás átlagosan 12 hónapos időtartamban, napi 8 óras munkaidőben történt. A programon belül az önkormányzat a belvízelvezető rendszerek rendbetétele, az illegális hulladéklerakó helyek felszámolása, a mezőgazdasági földutak karbantartása, a belterületi közutak karbantartása, a helyi sajátosságokra épülő programelemekben vett részt.

A Kormány 2018. év elejétől új célként tűzte ki a „segély helyett munkát” elv érvényesítését. Átalakította a közfoglalkoztatást: leszűkítette azok körét, akiket a közfoglalkoztatási programban foglalkoztatni lehet, és megszüntette a visszafoglalkoztatás lehetőségét.

1.10.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás

Az önkormányzati lakásgazdálkodási adatokat az alábbi táblázatok tartalmazzák:

	Összkomfortos	Komfortos	Félkomfortos	Komfort nélküli
Ingyenlakások száma (db)	18	25	1	3
Ebből üres (db)	3	11	0	0

21. táblázat Önkormányzati tulajdonú ingatlanok 2021-ben
(forrás: önkormányzati adatszolgáltatás)

	Lakásbérletek bevételei (ezer Ft)	Lakásbérletek kiadásai (ezer Ft)	
		Karbantartás	Felújítás
2017	6 580	138	0
2018	6 577	87	0
2019	6 675	120	784
2020	6 662	0	1 303
2021	6 589	0	1 003

22. táblázat Önkormányzati tulajdonú ingatlanok bevételei, kiadásai
(forrás: önkormányzati adatszolgáltatás)

	Bérhátralék (ezer Ft)	Tárgyévben keletkezett bérhátralék (ezer Ft)
2017	6 288	1 608
2018	3 130	1 163
2019	2 734	1 362
2020	2 134	990
2021	2 395	644

23. táblázat Önkormányzati tulajdonú ingatlanok bérleti díj hátraléka
(forrás: önkormányzati adatszolgáltatás)

	Lakásbérletek bevételei (ezer Ft)	Bérhátralék (ezer Ft)	Tárgyévben keletkezett bérhátralék (ezer Ft)
2017	6 580	6 288	1 608
2018	6 577	3 130	1 163
2019	6 675	2 734	1 362
2020	6 662	2 134	990
2021	6 589	2 395	644

24. táblázat Önkormányzati tulajdonú ingatlanok bevétele, bérleti díj hátraléka
(forrás: önkormányzati adatszolgáltatás)

1.10.6 Intézményfenntartás

Az intézményfenntartási tevékenységről az 1.8 fejezetben számoltunk be részletesen. Az ott felsoroltakon kívül az önkormányzat a település irányítás céljára a Mezőhegyesi Polgármesteri Hivatalt tartja fenn a Mezőhegyes Városi Önkormányzat József Attila Általános Művelődési Központ mellett.

1.10.7 Energiagazdálkodás

A város energia-felhasználásának csökkentése és a megújuló energiaforrások nagyobb mértékű felhasználása hozzájárulhat a fenntartható városfejlesztéshez. A közintézményi és más, megújuló

energia hasznosításán alapuló fejlesztés megvalósulását segíti a projektek egymáshoz való integrálódása. Az intézményi fejlesztések kiterjednek a nyílászárók cseréjére, a gépészeti berendezések felújítására, az épület külső homlokzati hőszigetelésére, a meglévő fűtési rendszer korszerűsítésére, valamint a megújuló energiaforrások alkalmazására is. Korszerűsítésre szorul a város közvilágítása is. A korszerű lámpafejek nagyságrenddel kevesebb energiát használnak és élettartamuk is hosszabb. A fejlesztések eredményeképpen csökkennek a város közüzemi költségei, az önkormányzat anyagi terhei, így a fennmaradt összegeket további fejlesztésekre tudják fordítani. Továbbá a környezetvédelmi, fenntarthatósági szempontok is érvényesülnek.

A ménegazdaság fontosnak tartja, hogy példát mutasson több színtéren, így egyebek mellett a környezetvédelem területén is. Az üvegházhatású gázok kibocsátásában és az optimalizált vízfelhasználásban is folyamatosan tesznek előrelépéseket, a megújuló energia felhasználását beépítik a cég működésébe. Ennek részeként megtörtént első naperőművük műszaki átadás-átvétele 2021 február végén és ezzel egy időben meg is kezdte a termelést. A napelemeket a gépjavító újonnan elkészült gépjárműtároló épületeire telepítették. Mivel ezek a berendezések nagy tömegűek, így a létesítmények már statikailag nagy terhelésre lettek kialakítva. A későbbiekben a gépjavító fűtését-hűtését sem fosszilis energia segítségével szeretnék fedezni, ezen a területen is további fejlesztések várhatóak.

A korszerűtlen épületeknek energetikai szempontból sajnos hátrányos következményei vannak. Egyrészt a fogyasztókat a nagyobb energiafogyasztás miatt jelentős többletkiadás terheli, másrészt a korszerű alacsony hőmérsékletű fűtési megoldások nem alkalmazhatók. A magyarországi távfűtési rendszerekben a szekunder fűtési körök jellemző előremenő és visszatérő hőmérséklete 85/65 °C. Amennyiben megtörténik az épületek korszerűsítése, és lecsökken a hőigény, akkor a szekunder kör méretezési hőmérséklet lépcsője is igen jelentősen csökkenhet radiátoros fűtés esetén is.

Megfelelő módon elvégzett nyílászáró cserével, falazat- és a tetőszigeteléssel 50-60% fűtési hőigény csökkenést lehet elérni. Amint az a fenti táblázatból is látható, a radiátoros fűtési rendszer megtartásával 50-60%-os hőigény csökkenés esetén a szekunder kör méretezési hőmérsékletek 55/45 °C-ra mérsékelhetők. Hosszabb távra előretekintve, fosszilis és megújuló energia fűtési alkalmazása esetén egyaránt az alacsony hőmérsékletű fűtési rendszerek alkalmazása a célra vezető, s ehhez az épület állomány felújítása szükséges.

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások

A településüzemeltetési feladatok körébe soroljuk a településen élő lakosság, vállalkozások, intézmények közszolgáltatásokhoz, komfortérzethez kapcsolódó igényeinek kielégítéséhez, illetve az élhető, fenntartható települési környezet megteremtéséhez és fenntartásához szüksége önkormányzat által nyújtott szolgáltatásokat, melyeket a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény megnevez (II. fejezet 13. § 2. pont):

*„településüzemeltetés (köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása)”.
131*

Az önkormányzat a törvény értelmében kötelezően ellátandó és önként vállalt feladatokat önkormányzati intézmények és saját maga biztosítja, továbbá önkormányzati társulásokon, megbízott gazdasági társaságokon, egyéni vállalkozásokon keresztül.

A kialakult gyakorlat alapján – a meglévő szolgáltatási szerződésekre alapozva, illetve közbeszerzési eljárást követő új szerződésekkel – biztosítja az önkormányzat a városüzemeltetési feladatok ellátását.

A városüzemeltetési feladataink fő elemei az alábbiakban foglalhatók össze:

- Az önkormányzat a hulladékgazdálkodási feladatok ellátását a DAREH BÁZIS Hulladékgazdálkodási Nonprofit Zrt.-vel 2016. december 5-én kötött közszolgáltatási szerződés alapján végzi.
- A településen keletkezett kommunális folyékony hulladék összegyűjtéséről, elszállításáról és elhelyezéséről a 2016. december 20. napján kötött közszolgáltatási szerződés szerint a Csongrád Megyei Településtisztasági Nonprofit Kft. gondoskodik.
- A víziközművek (ivóvíz és szennyvíz) üzemeltetését szerződés alapján az Alföldvíz Zrt. látja el.
- Az önkormányzat gondoskodik a közvilágítás folyamatos működtetéséről, karbantartásáról.
- Az önkormányzat gondoskodik a közúti közlekedés alapfeltételeiről, annak szabályozásáról, jelzéseinek biztosításáról.
- Az önkormányzat biztosítja a csapadékvíz-elvezetés alapfeltételeit, a belvíz elleni védekezést.
- Az önkormányzat elvégzi a közterületek gondozását, rendben tartását az előírt helyeken és módon.
- A városüzemeltetési feladatok ellátása során az önkormányzat törekszik a lehetséges jobb, korszerűbb megoldások, költségtakarékos módszerek, a hatékonyabb szolgáltatási formák megvalósítására.

2 HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra gyakorolt hatásuk összevetése

A város és térsége legkomolyabb kihívása a lakosságszám csökkenése (előregedés), és különösen a fiatalabb korosztály elvándorlása, ami a gazdasági szerkezettel (szolgáltató szektor helyett termelő ágazatok túlsúlya), a város kialakult imidzsével (csendes, nyugodt kisváros) függhet össze. A városban megvalósult és jövőben tervezett fejlesztések térségi/járási szinten kiemelkedőek, hatásuk viszont csak hosszabb távon igazolódik be.

Mezőhegyes város jelentős ipari termelő szektorral nem rendelkezik, a jelenleg is működő vállalkozások folyamatosan fejlődnek, bővülnek. Emellett meg kell említeni, hogy a város tőkevonzó képessége viszonylag alacsony, döntően a térségi elérhetőség miatt (gyorsforgalmi úthálózat hiánya, vasút alárendelt szerepe), melyek fejlesztése a város hatókörén kívül eső feladat. A város foglalkoztatottsági és munkanélküliségi adatai térségi szinten jók, de az országos szinttől elmaradnak, a jövedelmi viszonyok átlagosak térségi összehasonlításban, valamint a lakosság képzettségi mutatói is javulnak, még ha ez utóbbiban továbbra is vannak tartalékok.

A mezőgazdaság területén a város és térsége viszonylag kedvező természeti adottságokkal rendelkezik, az ágazat betölti funkcionális szerepét a gazdaságban. Az államosítás pozitív hatást gyakorol az ágazat fejlődésére, a vetőmagtermesztés, az állattenyésztés és a növénytermesztés terén egyaránt.

A turisztikai potenciál esetében jó adottságokkal rendelkezik (mezőhegyesi ménés, műemlékek), melyet csak kis mértékben használ ki jelenleg a település. Mind a szolgáltatások, mind a marketingeszközök fejlesztésre szorulnak. A kapcsolódó attrakciók fejlesztésével, a lehetőségek kihasználásával komplexebbé tehető a turisztikai kínálat.

2.1.1 Településhálózat

Mezőhegyes a Dél-alföldi régióban, Békés megyében fekszik. A Mezőkovácsházai járás a Dél-alföldi régió déli területén, Békés megye déli részén helyezkedik el és 18 település alkotja, központja Mezőkovácsháza.

A települések hierarchiáját, járáson belül elfoglalt helyét és szerepkörét a településeken található központi funkciók száma, az adott település népességszáma egyaránt meghatározzák. Alapvetően elmondható, hogy a járás jelentősebb szerepkörrel bíró települései a főbb közlekedési útvonalak, a Gyulát Makóval összekötő 4434-es számú összekötő út, a Békéscsaba-Kétegyháza-Mezőhegyes-Újszeged vasútvonal, valamint a Gyula-Mezőhegyes 4444 számú összekötő út mentén helyezkednek el.

A járás valamennyi városáról elmondható, hogy területükön elhelyezkedő városi funkciók száma felét sem éri el az optimálisnak, tehát a járás területén nem található egy olyan város sem, ahol helyben elérhető valamennyi városi szintű intézmény, szolgáltatás. Funkcionális szempontból legkedvezőbb helyzetben a járásközpont, Mezőkovácsháza van.

Mezőhegyes városa a kedvezőtlen elhelyezkedése, és a rossz közlekedési kapcsolatai miatt egyetlen kiemelt növekedési zónának sem a része, viszont határon átnyúló agglomerációs térségbe tartozik,

Szabadka és Arad vonatkozásában. A város a megye déli részén helyezkedik el, a román országhatártól kb. 4 km-re. Az országos főutak a közigazgatási területen kívül húzódnak, az azokkal való kapcsolatot a hálózati jelentőségű mellékutak biztosítják. Az országos közúthálózat szerkezetét tekintve (egy kivételével) minden környező településsel közvetlen közúti kapcsolata van a településnek, de ezek elsősorban célforgalmat bonyolítanak le. A közigazgatási területéhez tartozó gazdasági alközpontok (majorok) közúti megközelíthetősége fontos társadalmi érdek. A majorok többsége jelenleg is megközelíthető szilárd burkolatú utakon, azonban akad olyan major, amit csak földúton lehet elérni. Ez komoly gondot jelenthet bizonyos időjárási körülmények között esetleges vészhelyzet elhárításakor, legyen az orvosi vészhelyzet vagy akár egy tüzeset.

A kormány 11 turisztikai térséget jelölt ki, mellyel a cél a turisztikai feladatok ellátásának hatékonyabbá tétele, jól kommunikálható és körülhatárolható fogadóterületek létrehozása, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 – Turizmus 2.0 stratégia céljaival összhangban. Mezőhegyes a 11 turisztikai térség közül a Szeged és térsége turisztikai térségbe tartozik. A Szeged és térsége turisztikai térség települései: Hódmezővásárhely, Makó, Mezőhegyes, Mórahalom, Ópusztaszer, Sándorfalva, Szeged.

2.1.2 Társadalom

A Mezőkovácsházi járásban 37 803 fő élt 2020-ban, a lakosságszám folyamatosan csökkent a vizsgált időszakban. Mezőhegyes esetében is hasonló tendenciák mutatkoznak, a város lakosságának száma 2020-ban 4 945 fő volt, 2014-2020 között 465 fővel csökkent a város állandó lakossága. A természetes szaporodás/fogyás mutatója mind járási, mind városi szinten jóval elmarad az országos és a régiós átlagtól. A korcsoportok szerinti megoszlást elemezve a tendencia egyértelműen romló, a lakosság jelentős mértékű elöregedéséről beszélhetünk. Nemcsak az állandó lakosságszám csökken, de az egyik legfontosabb korosztály, a 14 éven aluliak 11,07%-ról 10,46%-ra történő visszaeséséről is beszélhetünk 2014-2020 között.

A lakosság iskolai végzettségére jellemző a szakképesítéssel nem rendelkezők nagy aránya, és nem sokkal marad el az érettségivel rendelkezők száma. A diplomások száma és aránya a lakosságon belül alacsony. Rendkívül nagy gondot jelent a szakképzetlenek magas száma, akik jelenleg szinte kizárólag a közmunkaprogram keretében tudnak ideiglenes munkát szerezni.

A fiatal diplomások elhelyezkedési lehetőségei rendkívül korlátozottak, ezért jellemző, hogy a fiatalok felsőfokú tanulmányaik befejezése után nem térnek vissza Mezőhegyesre, vagy elköltöznek a térség nagyobb városaiba, illetve Budapestre. A város megtartó ereje a fiatalok tekintetében tehát igen gyenge. Ennek oka lehet a relatív alacsony jövedelmek, valamint a térség gazdasági struktúrája (termelő szektor erőteljesebben van jelen, mint a szolgáltató, ami a fiatalok esetében nem feltétlenül vonzó).

Mezőhegyes esetében a foglalkoztatottak aránya jóval meghaladja, a munkanélküliség pedig jóval elmarad mind az országos, mind a megyei átlagtól. Az egy lakosra jutó nettó jövedelem ezzel ellentétben elmarad az országos átlagtól (bár meghaladja a megyeit), vagyis a reáljövedelmek alacsonyabbak a lehetségesnél, indokoltnál.

A településen a román kisebbség jelentősebb létszámú, és rendelkeznek nemzetiségi önkormányzattal.

2.1.3 Gazdaság

A város és térsége gazdasági életében jelentős szerepet játszik a mezőgazdasági termelés. Mezőhegyes kialakulása a lótenyésztéshez és az azt kiszolgáló mezőgazdasági termeléshez köthető. Az állami vagyon megóvása, az állattenyésztés és a növénytermesztés egyes ágaihoz kötődő képzési feladatok összehangolt végrehajtása, a történelmi magyar lófajták génállományának megőrzése, a lovasturizmus fejlesztése, valamint Mezőhegyes és térsége foglalkoztatási helyzetének javítása céljából jött létre mai formájában a Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt. A Ménesbirtok műveli meg a külterületek több, mint 70%-át és a város legnagyobb foglalkoztatója.

A Zrt. egyik alaptevékenysége a szántóföldi növénytermesztés. A növénytermesztésen belül, annak szakmai csúcsát jelentő, vetőmagtermesztés az az ágazat, amelynek sikeressége nagyban meghatározza a Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság eredményességét. Búza, árpa, hibridkukorica vetőmagvak termelését végzik. Hagyományosan a legnagyobb nemzetközi fajtatulajdonosok állítatják itt elő a világ minden táján értékesítendő vetőmagjaikat. A szakmai tudás és technológiai háttér, biztos alapot nyújt arra, hogy mindezt a legmagasabb minőségben végezzék.

Az állam mintagazdaság létrehozására törekszik, amely megmutatja, hogy a XXI. században hogyan lehet a legmodernebb eszközökkel hatékonyan gazdálkodni úgy, hogy az a fiatalok számára is vonzó és gazdaságilag is eredményes legyen. A mezőhegyesi ménesbirtok fejlesztése és korszerűsítése nemcsak az agrártechnológia iránt érdeklődők számára jelent majd példát, a 2022-ig megvalósuló beruházások a településen élő emberek megélhetését és a fiatalok jövőjét is biztosítják. A Ménesbirtok tevékenységében jelentős innovációs potenciál rejlik, azaz ténylegesen mintagazdasági szerepet tölt be.

A városban több vállalkozás végez ipari termelést, elsősorban fémipari termékeket állít elő. Ezen cégek jellemzően kis létszámúak, de folyamatosan fejlődnek és teremtenek új munkahelyeket.

A város kereskedelmi és szolgáltató szektora fejletlen, alacsony a szektor tőkéje, beruházási-fejlesztési képessége. A Ménesbirtok jelentős turisztikai beruházásokat végez, amely hatással lehet a hozzá kapcsolódó szolgáltató és kereskedelmi vállalkozások forgalmára is. A ténylegesen működő, színvonalas szálláshelykapacitás nagyon alacsony, emiatt jelenleg az ideérkező turisták számára a város félnapos kirándulási lehetőséget jelent, amely e két szektorban nem hoz érezhető bevételt. Az alacsony bevétel a meglévő lehetőségek alulhasznosításához vezet.

2.1.4 A területrendezési és településrendezési tervek összhangja

Az Országos Területrendezési Tervet (OTrT) Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény léptette hatályba. Békés Megye Önkormányzata a 6/2020. (III.16.) rendelettel fogadta el Békés Megye Területrendezési Tervét (BMTTrT), amely a hatályos OTrT-hez illeszkedően készült el.

- 128/2012. (III.27.) Kt. határozattal elfogadott településszerkezeti tervet (TSZT)
- 8/2012. (III.28.) önkormányzati rendelettel elfogadott Helyi Építési Szabályzatot (HÉSZ), valamint a kül- és belterületi, illetve a volt laktanyai területekre elkészített Szabályozási Tervet (SZT)

A területrendezési és településrendezési tervek összhangja Mezőhegyesen biztosított.

2.1.5 A hatályos településfejlesztési koncepció, a hatályos integrált településfejlesztési stratégia és a tervezet összhangja

A Településfejlesztési Koncepció céljai	A hatályos ITS operatív céljai	ITS tervezet operatív céljai
Az elérhetőség javítása	- A nem önkormányzati kompetenciába tartozó közlekedési infrastruktúra fejlesztésének - elősegítése (csatlakozás az autópálya lehajtókig Csongrád megyében és - Romániában, Arad elérhetőségének javítása) - Kerékpárút hálózat kiépítése - Tovább kell folytatni a csatornázást, szorgalmazni kell a szennyvízhálózatra való rákötést, korszerűsíteni kell a szennyvíztisztítót - A megtartandó majorokban helyi kisközműves berendezésekkel az ellátás kialakítása - A burkolt utak számának növelése (elsősorban a külterületi majorokban) - A mezőgazdasági bekötőutak fenntartása, kezelése - Intelligens város	- Fő közlekedési tengelyek fejlesztése - Úthálózat, parkolók fejlesztése. - Kerékpárutak és kerékpáros kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése. - Gyalogjárdák fejlesztése - Lovasutak fejlesztése - Elavult ivóvízvezetékek, szennyvízvezetékek kiváltása - Egészséges ivóvíz közzolgáltatás és szennyvízelvezetés/kezelés biztosítása a közzolgáltatásba be nem kötött háztartások, telephelyek részére. - Elektromos hálózat fejlesztése a megújuló energiák fogadása és az ellátásbiztonság érdekében - Belvízelvezető és öntöző rendszerek, víz visszatartás fejlesztése - A közvilágítási hálózatfejlesztés befejezése, továbbfejlesztése
Környezet megóvása és fejlesztése	- Zöldterület-fejlesztések - Műemlékek helyreállítása, új hasznosítási forma megtalálásával, revitalizáció	- Világörökség Várományosi listáról a Világörökség részévé válni - Biodiverzitás megőrzése, erózió megelőzése

A Településfejlesztési Koncepció céljai	A hatályos ITS operatív céljai	ITS tervezet operatív céljai
	- Világörökség Várományosi listáról a Világörökség részévé válni - Helyi örökség értékeinek megőrzése, örökségvédelmi rendelet felülvizsgálata - Telepszerű beépítések korszerűsítése	növényzet, elsősorban őshonos, klímareziliens fák telepítésével Parkok, pihenőterületek, játszóterek, sportparkok fejlesztése
Turisztikai infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	- Az idegenforgalom fejlesztése - A fürdő esetleges újraindítása - Turisztikai látványosságok megközelíthetőségének biztosítása - Közlekedés fejlesztése - Szálláshely, vendéglátás fejlesztése - Települési arculat, épített örökség védelme, műemlékek helyreállítása - A turizmus gazdasági-pénzügyi szabályozó közegének javítása (Önkormányzat)	- Saját szálláshelypotenciál kialakítása - Önkormányzati pályázati tanácsadás, önerőtámogatás - Diétás étkeztetés biztosítása, mosodai szolgáltatás biztosítása, közös digitális rendszerek kialakítása - A helyi szolgáltatók, kereskedők, a város lakosságának érzékenyítése - Összehangolt turisztikai programcsomag létrehozása
Üzleti környezet és szolgáltatások fejlesztése		- Barnamezős és zöldmezős területekre magas termelékenységű, vagy hátrányos helyzetű, alacsony képzettségűeket foglalkoztató vállalkozások betelepülése - A helyi vállalkozások bővítése, új telephelyek létesítése - A hiányzó infrastruktúra kiépítése, a meglévő infrastruktúra fejlesztése. - A védőerdő övezetek megvalósulása

A Településfejlesztési Kon koncepció céljai	A hatályos ITS operatív céljai	ITS tervezet operatív céljai
		Családbarát munkahelyi körülmények megteremtése, erősítése
Térségi hálózatok ösztönzése és a kis- és középvállalatok fejlesztése	- Az Ipari Park cím kínálta lehetőség kihasználása - Ipari üzemek letelepedésének elősegítése - Vállalkozói inkubátorház - Kapcsolattartás, együttműködés a már meglévő termelő üzemekkel, vállalkozásokkal, információcsere - EU-konform mezőgazdaság megteremtése	- A vállalkozásfejlesztés és befektetésösztönzés támogatása - Automatizáció, digitalizáció bevezetése - Mezőgazdasági, ipari, turisztikai és közszolgáltatási ingatlanfejlesztések
Helyi menedzsment szervezeti fejlődése, stratégiai alkotása		
A települési marketing-kommunikáció erősítése	- Városmarketing-terv elkészítése - A város marketingéért felelős szervezet felállítása, működtetése - Imázsépítés (Világörökség címhez kapcsolódó, egyszerűen megjegyezhető szlogen „kitalálásával”) - Városi közös akciók (a különböző szereplők együttes fellépésével, ahol kiemelt szerepe van az Önkormányzat-Ménésbirtok Zrt-Ménés Kft együttműködésének	- A lakosság környezeti ismeretei, kompetenciái fejlesztése - A helyi identitástudat erősítése
Tudástársadalom építése és az innováció területi terjesztése	Az alapfokú oktatásban el kell indítani a városhoz, annak hagyományaihoz való kötődés kialakítását. Ennek egyik eszköze – ahogyan a fürdővel rendelkező településeken	- A hátrányos helyzetű lakosság kompetenciafejlesztése - Az egészségmegőrzés, betegségmegelőzés kapcsán szoros

A Településfejlesztési Koncepció céljai	A hatályos ITS operatív céljai	ITS tervezet operatív céljai
	az úszásoktatás – a lóhoz történő hozzászoktatás, a lovaglás oktatása tantervi keretek között már az óvodás korosztállyal kezdődően, együttműködve a Ménes Kft-vel (a nevelési- és tantervek testületi jóváhagyásának ez a feltétele) • A képzés személyi és tárgyi feltételeinek korszerűsítése valamint a szakképzés összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel • Szakrendelés intézményi és tárgyi feltételeinek kialakítása együttműködve a Kórházzal, a Kórház orvosaival is	praxisközösségek kialakulásának segítése • Iskolai tehetséggondozás • A megváltozott munkaképességű személyek és a hivatalosan munkaképes, de általánosan rossz egészségi állapotú lakosság számára alternatív foglalkoztatási programok biztosítása

25. táblázat Településfejlesztési dokumentumok célja
(forrás: Mezőhegyes Város TK, ITS)

A Településfejlesztési Koncepció céjaival a tervezett ITS céljai összhangban vannak.

3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

3.1.1 A folyamatok értékelése

A város és térsége legkomolyabb kihívása a lakosságszám csökkenése az elöregedés és a fiatalok elvándorlása miatt, amely utóbbiban a diplomások nagy arányban érintettek.

Mezőhegyes város jelentős ipari termelő szektorral nem rendelkezik, a jelenleg is működő vállalkozások folyamatosan fejlődnek, bővülnek. A város tökevonzó képessége viszonylag alacsony, döntően a térségi elérhetőség miatt (gyorsforgalmi úthálózat hiánya, vasút alárendelt szerepe) fejlesztése a város hatókörén kívül eső feladat. A kereskedelemi és a szolgáltató szektor fejletlen.

A város foglalkoztatottsági és munkanélküliségi adatai térségi szinten jók, de az országos szinttől elmaradnak, a jövedelmi viszonyok átlagosak térségi összehasonlításban, valamint a lakosság képzettségi mutatói is javulnak, még ha ez utóbbiban továbbra is vannak tartalékok. A szakképesítéssel nem rendelkezők aránya magas. A diplomások száma és aránya a lakosságon belül alacsony. Rendkívül nagy gondot jelent a szakképzetlenek magas száma, akik jelenleg szinte kizárólag a közmunkaprogram keretében tudnak ideiglenes munkát szerezni.

A mezőgazdaság területén a város és térsége viszonylag kedvező természeti adottságokkal rendelkezik, az ágazat betölti funkcionális szerepét a gazdaságban. A Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt. a város mezőgazdasági termelésének több mint a kétharmadát adja, magas foglalkoztatotti létszámmal, innovatív mintául szolgáló növénytermesztéssel, állattenyésztéssel, vetőmagtermesztéssel és feldolgozással, szakképzéssel. A Ménesbirtok egyik fő feladata a magyar lófajták génállományának megőrzése, a lovasturizmus fejlesztése.

A turisztikai potenciál esetében jó adottságokkal rendelkezik (mezőhegyesi ménes, műemlékek), melyet csak kis mértékben használ ki jelenleg a település. Mind a szolgáltatások, mind a marketingeszközök fejlesztésre szorulnak. A kapcsolódó attrakciók fejlesztésével, a lehetőségek kihasználásával komplexebbé tehető a turisztikai kínálat. Alacsony a minőségi szálláshelyek száma, amely a turizmusból származó bevételek növelésének a gátja.

A kormány 11 turisztikai térséget jelölt ki, mellyel a cél a turisztikai feladatok ellátásának hatékonyabbá tétele, jól kommunikálható és körülhatárolható fogadóterületek létrehozása, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 – Turizmus 2.0 stratégia céljaival összhangban. Mezőhegyes a 11 turisztikai térség közül a Szeged és térsége turisztikai térségbe tartozik.

Mezőhegyes városa a kedvezőtlen elhelyezkedése, és a rossz közlekedési kapcsolatai miatt egyetlen kiemelt növekedési zónának sem a része, viszont határon átnyúló agglomerációs térségbe tartozik, Szabadka és Arad vonatkozásában.

3.1.2 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

SWOT-elemzés

Erősségek - Belső tényezők

Pozitív dolgok egy helyzetről, vagy tevékenységről, ami jól működik, és lehet rá befolyásom, hogy még jobban működjön.

Gyengeségek - Belső tényezők

Olyan dolgok, amik nem jól működnek, de lehet rá befolyásom, hogy jobb legyen a helyzet.

Lehetőségek - Külső tényezők

Olyan adottságok, amelyeket nem tudunk befolyásolni, de rájuk építve kihasználhatjuk az erősségeinket.

ITT TARTOK

Veszélyek - Külső tényezők

Olyan korlátok, amelyeket nem tudunk befolyásolni és csökkentik a növekedés esélyeit.

Társadalom, humáninfrastruktúra

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• Civil szervezetek nagy száma • Lokálpatriotizmus • Együttműködési készség a lakosság részéről • Jól szervezett szociális ellátás • Évenként tartott közösségi rendezvények • Közbiztonság megfelelő szintje • Továbbtanulási lehetőségek a Mezőhegyesi Technikum, Szakképző Iskola és Kollégiumban, Orosháza, Battonya, Mezőkovácsháza, Békéscsaba. Jellemző a Csongrád megyei vonzás, többek között Makó, Szeged • Környezettudatos oktatás az iskolában • Három tanyagondnoki szolgálat működik, amely kötelezőn felüli többletszolgáltatásokat is nyújt	• Csökkenő gyermekvállalási hajlandóság • Segélyezésre szorulóknak növekvő száma • Időskorú népesség növekvő részaránya • A legfeljebb általános iskolát végzettek aránya magas • Képzett munkaerő hiánya, magasabban képzettek nem jönnek vissza a térségbe

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• Új társadalmi szereplők megjelenése • Új civil szervezetek alakulása • Lakossági összefogás • Kulturális élet fellendülése • Lakosság környezettudatosságának növelése • Magasabb fokú környezeti nevelés • Közintézmények kapacitásainak, férőhelyeinek helyi igényekhez igazodó bővítése, új szolgáltatások létrehozása • Civil és egyházi szervezetek széleskörű bevonása a helyi közszolgáltatásokban • A helyi identitástudat erősítése a beköltözők integrálásával és a kulturális élet sokszínűvé tételével • Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok helyzetének javítása • A rendezvények, civil támogatások turisztikailag hasznosabbá tétele	• Elvándorlási ráta növekedése • Népeségfogyás • Az öregedési index növekedése • Lokálpatriotizmus háttérbe szorulása • Társadalmi elidegenedés • Globalizáció hatása, identitástudat csökkenése • Hagyományőrzés háttérbe szorulása • Életszínvonal romlása • Nagyon rossz korstruktúra, fiatalok számának gyors csökkenése • A 2020/2021. évi koronavírus-válság miatt növekszik a szociális támogatást igénylők aránya • Időskorú népesség további növekvő részaránya miatt a szociális ellátás túlterheltté válik

Gazdaság

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• Termelési tapasztalat a mezőgazdaságban • Az infrastrukturális ellátottság - víz, gáz, villamos energiaellátás belterületen nagyrészt kiépített • A védett és műemlék jellegű épületek száma magas • Rendelkezésre álló szakképzett munkaerő • Ipartelepítés feltételei adottak	• A város földrajzi elhelyezkedése • Részben kihasználatlan ipari és turisztikai lehetőségek • Meglévő szálláshelyek csekély száma • Beruházási tőke hiánya • Családi gazdaságok hiánya

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• Külső források (EU, hazai) bevonása a gazdasági fejlesztésekbe • Sport-, lovas-, horgász-, vadász-, ökoturizmus fejlesztése • Új munkahelyek megteremtése • Háztáji termékek piaci pozíciójának erősödése • Kerékpáros turizmus népszerűsítése • Barnamezős ipari célú terület betelepítése	• Fiatalok elköltözése • Munkanélküliség növekedése • A gazdasági válság hatása sokáig érezhető • Hosszú távú finanszírozási problémák • Területi különbségek fokozódása • Vállalkozási önerő hiánya

Táj- és természetvédelem, zöldfelületi rendszer

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
- Környezeti elemek kielégítő állapota - Jó termőképességű talajok - Termelő- és szolgáltató szektor Környezetterhelése alacsony - A védett természeti területek biológiai sokfélesége jelentős - A táji és geomorfológiai adottságok kedvezőek - A talajok szennyezettsége csekély - Kommunális és szelektív hulladékszállítás - Belvárosi zöldfelületek magas aránya	- A határmenti átmenő forgalomból származó zajterhelés értéke magas - Illegális hulladéklerakó helyek - Az infiltráció egyes területeken magas, így különösen nagy esőzésekkor jelentős mennyiségű csapadékvíz kerül a szennyvízcsatornába - A belterületi zöldterületi fejlesztésekhez szükséges eszközök hiánya, - A műemléki épületek avultsága
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
- Kistérségi természetvédelmi, fejlesztési együttműködés kialakításának megszervezése - Szennyvíztisztító rekonstrukció külső források (EU, hazai) bevonása a környezet és természetvédelmi fejlesztésekbe - Természeti és táji adottságok turisztikai szempontú érvényesítése - Védett természeti területek fejlesztése (Natura 2000) - Környezetbarát közlekedés-fejlesztés (pl. kerékpárutak, hatékonyabb tömegközlekedés) - Megújuló energiaforrások alkalmazása helyi szinten (szélenergia, napenergia, biogázüzem stb.) - Külterületeken erdősítés, gyepesítés az eredeti természeti állapot visszaállítása - Gyerekbarát környezet kialakítása	- Környezetterhelő tevékenységek betelepülése - Környezeti káresemények kockázata - Erőforráskészletek csökkenése - talajszennyezettség növekedése, talajok fizikai és kémiai romlása - Mezőgazdasági túlhasznosításból adódóan talajok kimerülése, a védett területek vissza fejlődése - Felszín alatti vizek szennyezettségének növekedése - Légszennyezettség növekedése (mezőgazdasági idényben porszennyezés) - Levegő allergén pollenmennyiségének növekedése - Természeti értékek pusztulása - Majorok ivóvízellátása bizonytalan, nem közszolgáltatásba kapcsolt - A majorok nem rendelkeznek szennyvízelvezetéssel és kezeléssel

Közlekedés, településszerkezet

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
- A városban található infrastruktúra megfelelően kiépített - A közlekedési kapcsolatok szempontjából a város egyes részterületei és az iparterületek megközelíthetők - Az épületek megőrizték eredeti karakterüket, amely jelentős országos és helytörténeti értéket képvisel	- Majorokban nem 100%-os a szilárd burkolatú úthálózat, több major eső esetén nem megközelíthető, azaz az útalapos utak minősége is több helyen rossz - A tranzit forgalom miatt romlik az utak állapota, ezért nehezebb a megközelíthetőség

- Nagy a közparkok aránya, nagy a zöldfelület aránya
- Védett építészeti és természeti értékek
- Tőkehiány a környezeti adottságok fejlesztésére
- Kevés kerékpárút van, a főutak nem kerékpározhatóak a forgalom mértéke miatt
- Kedvezőtlen munkaerőpiaci viszonyok

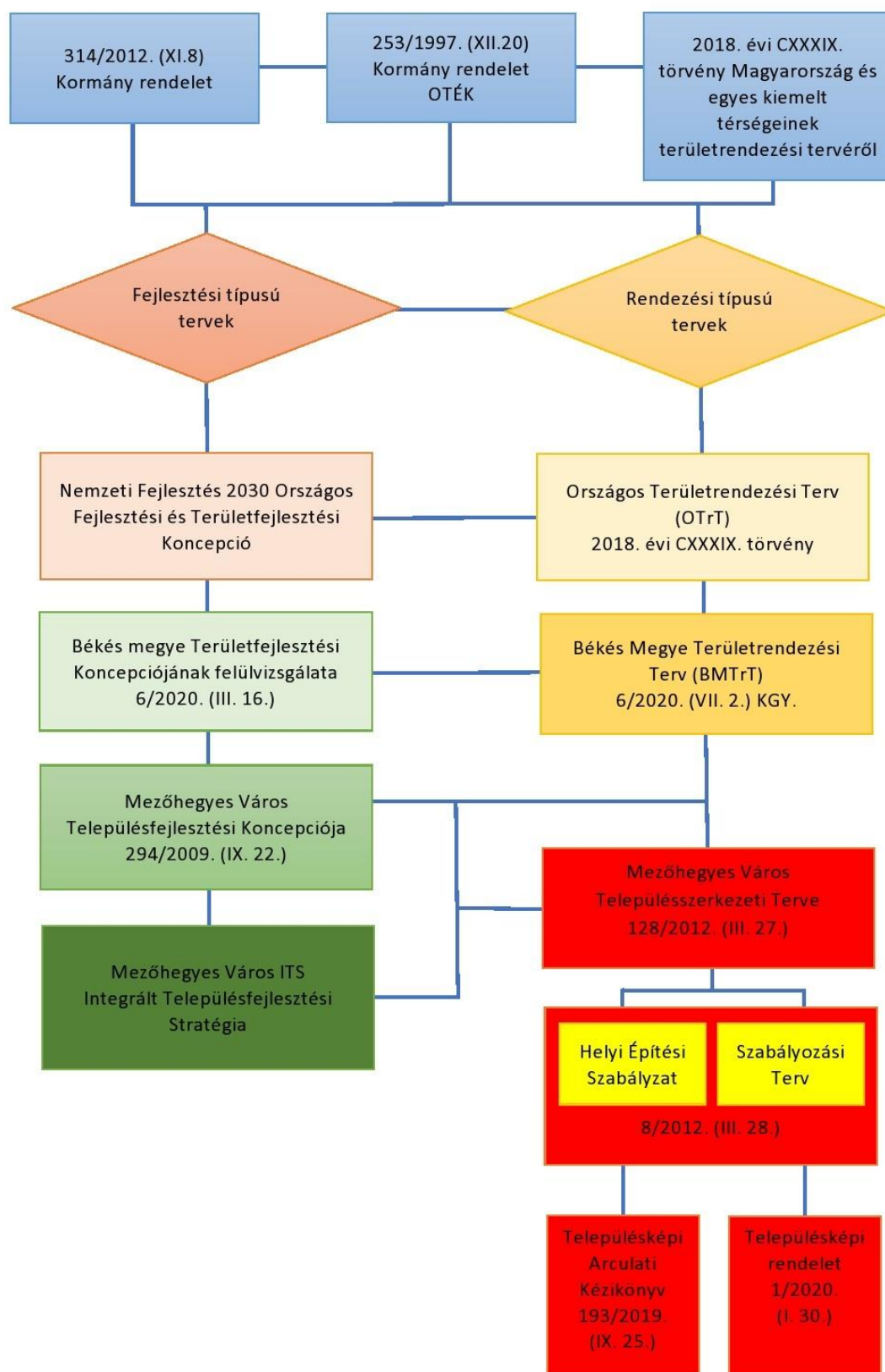
LEHETŐSÉGEK

- Lovas, helytörténeti, vadgazdálkodási turisztikai fejlesztések
- Majorok infrastrukturális, tursztikai, gazdasági fejlesztése
- Iparterületek nyújtotta adottságok kihasználása
- Rendkívül kedvező mezőgazdasági fekvés

VESZÉLYEK

- A környezet károsodása
- Lakosság számának csökkenése
- A városon áthaladó magas teherforgalom környezeti és zajterhelése

3.1.3 A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

61. ábra Településfejlesztés és -rendezés kapcsolata
(forrás: saját szerkesztés)

3.2 Probléma-és értéktérkép

3.2.1 Értéktérkép

Természeti értékek jelölései

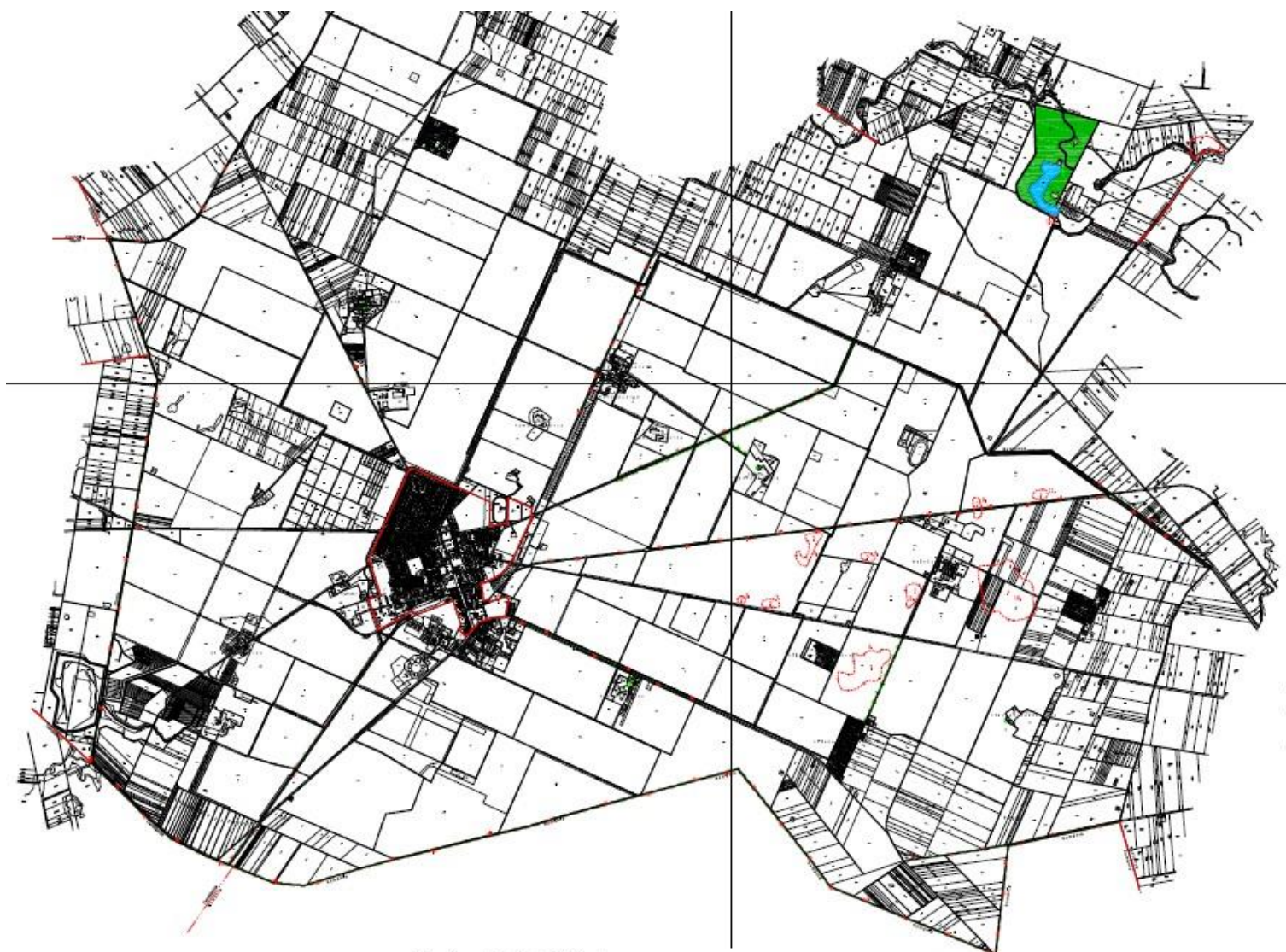
		közkert, közpark
		erdő - védelmi (védett)
		különleges terület - sportpálya, lovaspálya
		különleges terület - strand
		helyi jelentőségű védett fasor
		helyi jelentőségű védett természeti emlék
		helyi jelentőségű védett természeti terület

Épített értékek jelölései

		Helyi védettségű épületek
		Műemlékek

62. ábra Mezőhegyes belterületi értékei

(forrás: Mezőhegyes Településfejlesztési Konceptió – belterületi örökségvédelmi tervlap)

Természeti értékek jelölései

		értékes megőrzendő gyepek
		erdő - védelmi (védett)
		erdő - gazdasági
		vízgyűjtőterület - nádas, vízállás
		vízgyűjtőterület - tó, csatorna, ér
		helyi jelentőségű védett fasor
		helyi jelentőségű védett természeti emlék
		helyi jelentőségű védett természeti terület
		NATURA 2000 terület
		Országos jelentőségű természetvédelmi emlék (kúriaalom)

Épített értékek jelölései

		Műemlékek
--	--	-----------

Régészeti jelölések

	Régészeti lelőhely (egyértelműen lehatárolható)
	Régészeti lelőhely (lehatárolása ellenőrzésre szorú)

63. ábra Mezőhegyes külterületi értékei
(forrás: Mezőhegyes Településfejlesztési Konceptió – külterületi örökségvédelmi tervlap)

3.2.2 Problématérkép

Az értékek és problémák közül csak azok egy része alkalmas a térképi megjelenítésre, így ezen fejezet ezen értékekre és problémákra koncentrál. A kulturális hagyományok, a színes civil szervezeti szektor fontos érték, a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása fontos probléma, azonban ezek nem jeleníthetők meg térképen.

Külterületi érték- és problématérkép

Értékek:

1. A Szárazér Natura 2000 terület természeti értékei alapján aktív turisztikai bemutatásra érdemes.
2. A 39-es Majornál műemlék zabsiló, továbbá tiszti lakások, cseléclakások találhatóak a területen, ahol a száz évvel ezelőtti állapotokat rekonstruálva élményszerűen bemutatható a monarchiakori ménesbirtoki élet.
3. Az elhagyott majori épületek turisztikai, gazdasági fejlesztési lehetőségeket is biztosíthatnak, kihasználva a település ezen egyediségét.

Problémák:

4. Majorságok infrastrukturális hiányosságai. Nincs ivóvíz és szennyvíz közszolgáltatás. Sok major az utak állapota miatt nehezen megközelíthető.
5. A településre vezető főutak forgalmasak, nem alkalmasak a biztonságos kerékpáros közlekedésre. Szükséges a főutak mentén a települések közötti biztonságos fenntartható közlekedés ezen módjának biztosítása.

64. ábra Külterületi probléma- és értéktérkép
(forrás: saját szerkesztés)

Értékek:

1. A Szárazér Natura 2000 terület természeti értékei alapján aktív turisztikai bemutatásra érdemes.
2. A 39-es Majornál műemlék zabsziló található a területen, továbbá tiszti lakások, cselédlakások találhatóak, ahol a száz évvel ezelőtti állapotokat rekonstruálva élményszerűen bemutatatható a monarchiakori Ménesbirtoki élet.
3. Az elhagyott majori épületek turisztikai, gazdasági fejlesztési lehetőségeket is biztosíthatnak, kihasználva a település ezen egyediségét.

Problémák:

4. Majorságok infrastrukturális hiányosságai. Nincs ivóvíz és szennyvíz közszolgáltatás. Sok major az utak állapota miatt nehezen megközelíthető.
5. A településre vezető főutak forgalmasak, nem alkalmasak a biztonságos kerékpáros közlekedésre. Szükséges a főutak mentén a települések közötti biztonságos fenntartható közlekedés ezen módjának biztosítása

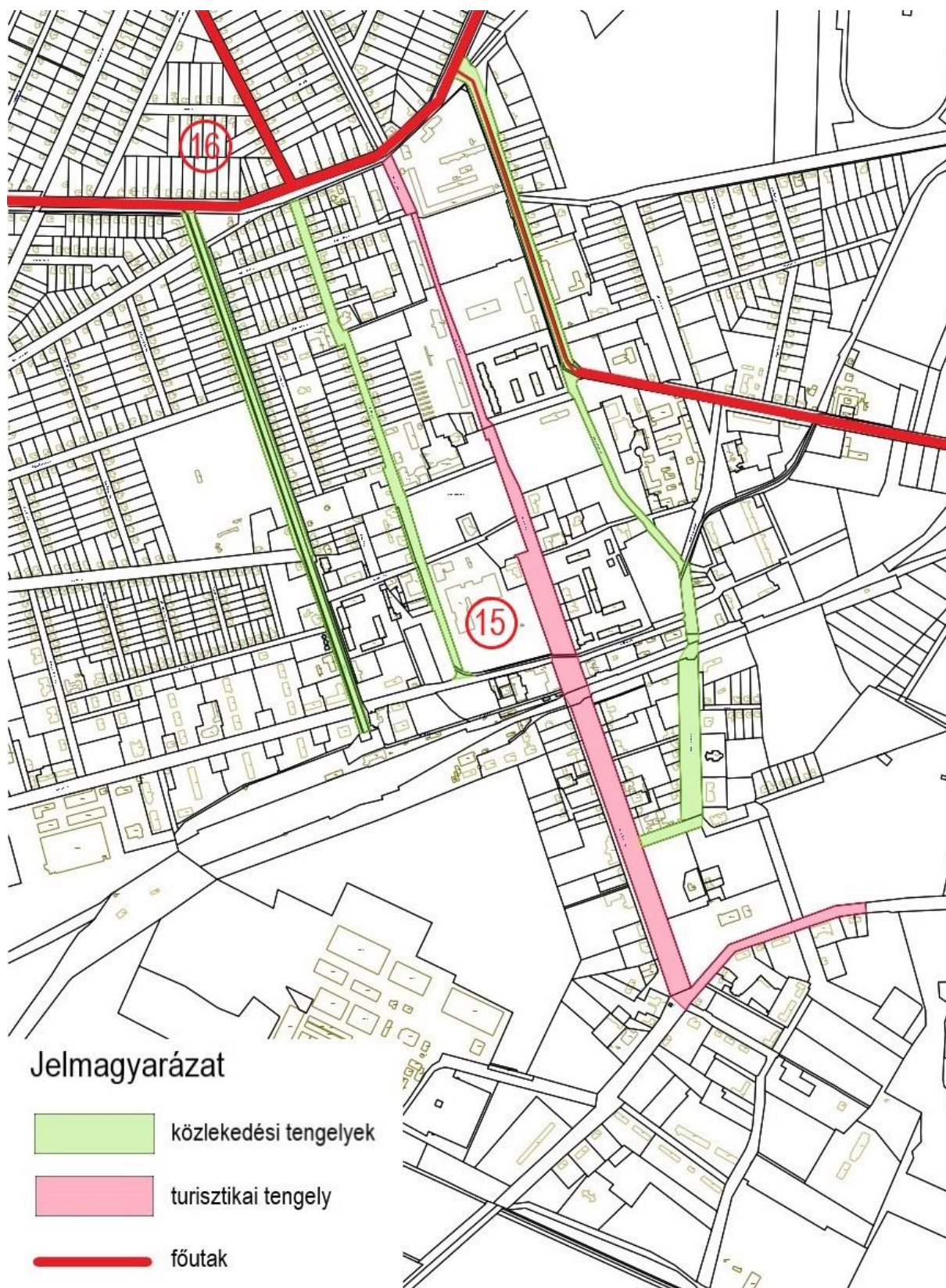
Belterületi érték- és problématérkép

Értékek:

1. Műemlékek (külön térképen szerepel), amelyekben jelentős turisztikai potenciál rejlik. Egy részük turisztikai és egyéb szolgáltatási, kereskedelmi célra hasznosítható.
2. A Ménesbirtok központjában számos turisztikai szempontból különleges épülete (Nonius Hotel, versenyistállók, fedett lovarda) található, amely a lovasurizmus kelet-közép európai központjává teheti Mezőhegyest.
3. Mezőhegyesi Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium, amely a középfokú oktatás mellett a folyamatban lévő fejlesztéseket követően nyári turisztaszállást, a lakosság számára is használható uszodát és tornacsarnokot biztosít.
4. A lovaspálya egyedi lehetőséget biztosít több lovassportág számára. Ez is a település vonzereje.
5. A Békés Megyei Központi Kórház mezőhegyesi telephelye és a "Gréti" Idősek Háza munkahelyet teremti város lakossága, elsősorban a nők számára és az önmagukról gondoskodni képtelen lakosok számára ellátást biztosít. Ezen helyi szolgáltatásokra és a turizmusra építve fejleszthető az idősellátás szolgáltatási szektor.
6. A város sok zöld parkosított területtel rendelkezik, amelyek a helyi lakosság és a turisták számára közösségi teret biztosítanak.
7. A Béka tó a városközpontban található horgásztó, amely ritkaság a városi turizmusban.
8. A város több szálláshely szolgáltatásra alkalmas épülettel rendelkezik, amelyek fejlesztése révén növelhető a szálláshely kapacitás.
9. A ménesbirtoki vetőmagüzem jelentős innovációs potenciált jelent a város agrárszektorára számára.
10. A szennyvíztisztító telep és a sertéstelep, továbbá a város területén keletkező szarvasmarha- és lótrágya, a közterületek, parkok, utak, öntözőcsatornák mentén keletkező zöldhulladék jelentős biomassza potenciált jelent, amely energetikai célra hasznosítható.

Problémák:

11. Ómezőhegyes infrastrukturálisan elmaradott, víziközmű, út és közvilágítás fejlesztéssel szükséges a település belterületébe integrálni.
12. A volt cukorgyár területe hasznosítatlan, folyamatosan pusztuló barnamezős terület.
13. A termálkúttal is rendelkező fürdő állapota leromlott, barnamezős fejlesztési területté vált.
14. A három lakótelep nem illeszkedik a településképhez.
15. A városközpont megközelítése problémás, szükséges közlekedési tengelyek kialakítása, amelyek közül egy fő turisztikai tengelyt is célszerű kijelölni. (külön térképen szerepel)
16. A városon keresztülhaladó főutak forgalma zavaró hatású. Románia schengeni csatlakozásakor ez a forgalom várhatóan tovább fog növekedni. (külön térképen szerepel)
17. Számos műemlék és helyi védett épület romos állapotú, hasznosítatlan (Például: 18-as major épületei).

66. ábra Belterület probléma- és értéktérkép 15-16. pontok
(forrás: saját szerkesztés)

Értékek:

1. Műemlékek (külön térképen szerepel), amelyekben jelentős turisztikai potenciál rejlik. Egy részük turisztikai és egyéb szolgáltatási, kereskedelmi célra hasznosítható.
2. A Ménesbirtok központjában számos turisztikai szempontból különleges épülete (Nónius Hotel, versenyistállók, fedett lovarda) található, amely a lovasturizmus kelet-közép európai központjává teheti Mezőhegyest.
3. Mezőhegyesi Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium, amely a középfokú oktatás mellett a folyamatban lévő fejlesztéseket követően nyári turistaszállást, a lakosság számára is használható uszodát és tornacsarnokot biztosít. Az iskola a helyben lakó értelmiségnek munkalehetőséget, a gyermekeknek tanulási lehetőséget jelent.
4. A lovaspálya egyedi lehetséges biztosít több lovassportág számára. Ez is a település egyedi vonzereje.
5. A Békés Megyei Központi Kórház mezőhegyesi telephelye és a „Gréti” Idősek Háza munkahelyet teremt a város lakossága, elsősorban a nők számára és az önmagukról gondoskodni képtelen lakosok számára ellátást biztosít. Ezen helyi szolgáltatásokra és a turizmusra építve fejleszthető az idősellátás szolgáltatási szektor.
6. A város sok zöld parkosított területtel rendelkezik, amelyek a helyi lakosság és a turisták számára közösségi teret biztosítanak.
7. A Béka tó a városközpontban található horgásztó, amely ritkaság a városi turizmusban.
8. A város több szálláshelyszolgáltatásra alkalmas épülettel rendelkezik, amelyek fejlesztése révén növelhető a szálláshelykapacitás.
9. A Ménesbirtoki vetőmagüzem jelentős innovációs potenciált jelent a város agrárszektora számára.
10. A szennyvíztisztító telep és a sertéstelep, továbbá a város területén keletkező szarvasmarha- és lótrágya, a közterületek, parkok, utak, öntözőcsatornák mentén keletkező zöld hulladék jelentős biomassa potenciált jelent, amely energetikai célra hasznosítható.

Problémák:

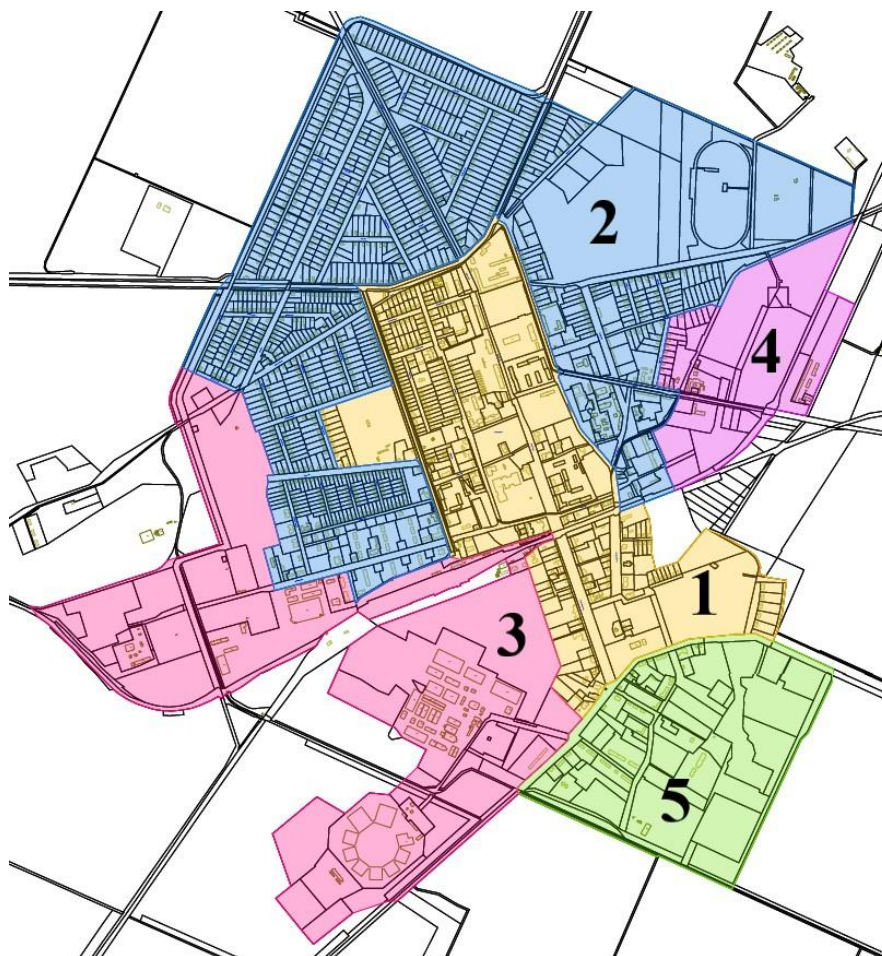
11. Ómezőhegyes infrastrukturálisan elmaradott, víziközmű, út és közvilágítás fejlesztéssel szükséges a település belterületébe integrálni.
12. A volt cukorgyár területe hasznosítatlan, folyamatosan pusztuló barnamezős terület.
13. A termálkúttal is rendelkező fürdő állapota leromlott, barnamezős fejlesztési területté vált.
14. A három lakótelep nem illeszkedik a településképbe.
15. A városközpont megközelítése problémás, szükséges közlekedési tengelyek kialakítása, amelyek közül egy fő turisztikai tengelyt is célszerű kijelölni.
16. A városon keresztülhaladó főutak forgalma zavaró hatású. Románia schengeni csatlakozásakor ez a forgalom várhatóan tovább fog növekedni.
17. Számos műemlék és helyi védett épület romos állapotú, hasznosítatlan. (Például: 18-as major épületei.)

3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1 Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

1. Városközpont
2. Lakóterületek
3. Nyugati gazdasági terület
4. Keleti gazdasági terület
5. Ómezőhegyes

Mezőhegyes belterülete, valamint a közvetlenül hozzá csatlakozó fejlesztési területek a szerkezeti jellegzetességek alapján 5 önálló városrészbe lettek besorolva. A városrészek területegységekből állnak, melyek egyedi sajátosságokat hordoznak, esetenként sajátos fejlesztési igényeket is támasztanak. További területegység az antiszegregációval érintett terület, amely részben külterületi, de több városrészt is érint. A külterület a magas lakosságszám alapján szintén jelentős.

67. ábra Mezőhegyes városrészei
(forrás: saját szerkesztés)

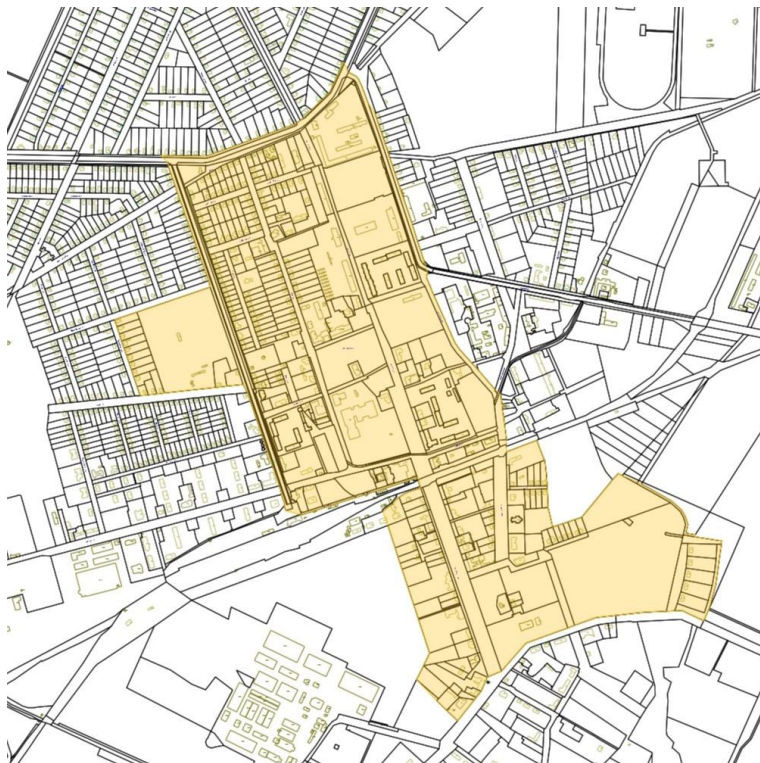
3.3.1.1 Városközpont

Mutató megnevezése	Városközpont (1) városrész
Lakónépesség száma	2154
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	13,7%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	59,4%
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	26,9%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	9,4%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	15,3%
Lakásállomány (db)	925
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	1,3%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	35,4%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	5,8%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	59,2%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	39%
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	38,1%
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	55,1%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	11,4%
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	5,7%
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	0,9%
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	3,5%

26. táblázat Városközpont (1) városrész mutatói
(forrás: KSH adatszolgáltatás)

Városközpont SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• A városon belül kedvező demográfiai és gazdasági jellemzők • Városközponthoz közeli szabadidőpark és pihenőerdő • Városon belül kedvező munkanélküliségi helyzet • Községi szolgáltatói szféra magas jelenléte • Helyi átlagnál kedvezőbb iskolázottsági mutatók • Organikusan nőtt, „világörökség” jellegű egységes beépítés • A város intézményállománya jórészt értékes történelmi épületekben működik	• Népességszám csökkenése • Funkciószegény városközpont • Műemlék jellegű épületek leromlott állaga • Közintézmények leromlott állapota, rossz energetikai helyzete, akadálymentesítés hiánya • Környezetvédelmi ill. parkolási gondok az átmenő forgalom miatt • Gazdaságilag életképes, hitelezhető projektötletek hiánya • Tervezett termékfejlesztés hiánya • Szálláshelyek alacsony száma és kihasználtsága (még főszezonban is alacsonyabb 50%-nál)
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• A városrész építészeti örökségének kihasználása, a terület turisztikai vonzereje • Hagyományőrző civil programok gazdagításával a helyi kötődés erősítése • EU forrásokhoz való hozzáférés	• Demográfiai, egészségi mutatók romlása (elvándorlás, öregedés) • Fejlesztési források elmaradása

A Városközpontot lakófunkciója mellett az intézmények és kereskedelmi egységek vegyes képe jellemzi. Ugyanakkor itt található a belterületi védett, értéket hordozó épített környezet többsége is. A városközpontban találhat az intézmények többsége, a beépítettség itt a legváltozatosabb: a panelépületektől, a műemlékekben működő intézményekig a sokszínűség dominál. A városrészen keresztül vezetnek a települést érintő turistaútvonalak, melyek közül a legjelentősebb a Tótkomlós felől érkező és Árokpuszta, Külsőperreg irányba induló útvonal, mely a belterülettől kezdve a külterületi

majorok felé halad. Az útvonal érinti a város épített értékeit. A városrészben található a legnagyobb kiterjedésű zöldfelületek. Ez nagymértékben befolyásolja a lakók komfortérzetét.

A Városközpont kedvezőbb helyzetben van a többi városrészhez képest, ugyanis itt a legmagasabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, illetve itt a legmagasabb a foglalkoztatottak aránya is.

A város élhetősége, és a városkép javítása érdekében célszerű a városrész fejlesztése. A területrész gyalogosan könnyedén bejárható, a gyalogos infrastruktúra megfelelően kiépített. A településen jelentős a kerékpáros forgalom, ennek ellenére a kerékpáros közlekedés a közutak használatára szorul a kerékpárút-hálózat hiányosságai miatt.

A városrész demográfiai és szociális jellemzői

Mezőhegyesen a város lakónépessége 2011-ben a népszámlálás adatai szerint 5712 fő volt, a lakosság több, mint harmada (37,7%, 2154 fő) a Városközpont városrész területén élt.

A lakosság kor megoszlását vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy 2011-ben valamennyi korcsoport esetén viszonylag kis különbségek figyelhetők meg a városrészek között, kivételt ez alól a Nyugati gazdasági terület városrész képez. A Városközpont városrész esetén a fiatalok (0-14 évesek) aránya 13,7%, ez az öt városrész között a második legmagasabb. Ebben a városrészben él a középkorú, aktív lakosság jelentős része (59,4%). Az idősebb (60 év feletti) lakosság aránya (26,9%) közel fele az aktív korú lakosság arányához viszonyítva.

A városrész a településen belül kedvező képet mutat a lakosság iskolai végzettségének tekintetében. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányát vizsgálva az aktív-korúakon (15-59 évesek) belül azt kell megállapítanunk, hogy az alacsony iskolázottságú réteg szerény mértékben (9,4%) lakik ezen a településrészen. Mindezzel szemben a felsőfokú végzettségűek aránya e területen 15,3%-os, ez az érték jóval felette van a többi városrészi mutatójának.

Amint azt korábban jeleztük, a lakosság több, mint harmada a Városközpont városrész területén él. A lakásállomány 32,2%-a található ebben a városrészben. Az egy lakásra jutó lakosok száma átlagosan 2,33 fő. Igen jelentősen mutatkoznak még a városrészek közötti különbségek az alacsony komfortfokozatú lakások tekintetében: az adatok tanúsága szerint a most vizsgált településrészen sokkal alacsonyabb a számuk, mint a város egyéb területein. Míg a város egészére vetített arány 18,3%, a városközponti érték mindössze 1,3%.

A lakosság jövedelmi helyzete tekintetében két mutatót elemzünk: először megvizsgáljuk, hogyan alakul a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül. A vonatkozó adatok a Városközpont városrész relatív pozitív helyzetéről tanúskodnak. A városi értékhez (56,1%) képest 3,1%-kal nagyobb a foglalkoztatottak jelenléte a városrészben. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya vonatkozásában is a városrész (39%) a település egészénél kedvezőbb helyzetet vázol fel.

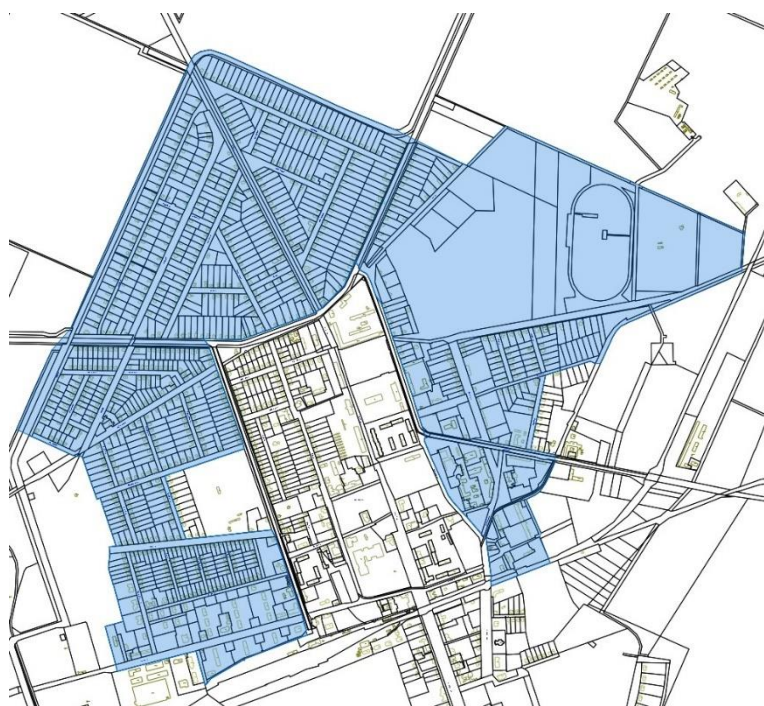
3.3.1.2 Lakóterületek

Mutató megnevezése	Lakóterületek (2) városrész
Lakónépesség száma	1659
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	12,4%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	58,4%
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	29,3%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	17,6%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	10,7%
Lakásállomány (db)	760
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	9,1%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	34,4%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	9,4%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	59,2%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	43,1%
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	40,6%
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	57%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	8%
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	4%
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	6,7%
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	5,9%

27. táblázat Lakóterületek (2) városrész mutatói
(forrás: KSH adatszolgáltatás)

Lakóterületek SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• Rendezvényszervezésre alkalmas terület (lóversenypálya) • Humán szolgáltatások elérhetősége a városrészben belül • Közlekedési csomópont • Kertvárosias lakókörnyezet	• A városi átlagnál kedvezőtlenebb életkörülmények között élő lakosság • Belterületi utak állapota nem mindenütt megfelelő • A belvízevezetés hiányos
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• Építészeti emlékek • EU forrásokhoz való hozzáférés • Tartalék lakóterület található a városrészben	• Demográfiai, egészségi mutatók romlása (elvándorlás, öregedés) • Fejlesztési források elmaradása • A közszolgáltatások minőségének romlása • Térség további leszakadásának veszélye

A város lakóterületei egyértelműen elsősorban a lakófunkciót szolgálják. Nem találhatunk a központi területekhez viszonyítva intézményi és gazdasági zónákat, csak elvétve található egy-egy szolgáltató épület, intézményi vagy gazdasági terület. Ezek a lakófunkciót nem befolyásolják. A lakóterületek beépítése általában oldalhatáron, vagy szabadon álló kertes családi házak, de találhatunk ikerházakat is. A házak többsége földszintes, csak az újabb lakóházak rendelkeznek tetőtérbeépítéssel vagy emelettel. A területen gyakoriak a melléképülettel és

hátzáji, kiskerttel rendelkező családi házak. A lakóterületen három helyi védettséget élvező épület is található. A város lakóterületei nagyszámú, telken belüli zöldfelülettel rendelkeznek. A közlekedés célú közterületek is - zöldfelület ellátottság szempontjából - jó állapotúak. A zöld sávokat a lakosok többsége gondozza, ingatlanjuk előtt. Gyalogos közlekedés szempontjából a járdák az utcák többségében megtalálhatók, állapotuk optimális. A kerékpáros forgalom jelentős a városban, viszont kerékpárút még csak egy került kiépítésre, továbbá a parkolás igényei is kielégítettek.

A városrész demográfiai és szociális jellemzői

A Lakóterületek városrész területén a 2011-es népszámlálás idején 1659 fő élt.

A lakosság kor megoszlását vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy 2011-ben valamennyi korcsoport esetén viszonylag kis különbségek figyelhetők meg a városrészek között, kivételt ez alól a Nyugati gazdasági terület városrész képez. A Lakóterületek városrész esetén a fiatalok (0-14 évesek) aránya 12,4% volt. Ebben a városrészben élt továbbá a középkorú, aktív lakosság jelentős része (58,4%). Az idősebb (60 év feletti) lakosság aránya (29,3%) közel fele az aktív korú lakosság arányához viszonyítva.

A városrészen a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányát vizsgálva az aktív-korúakon (15-59 évesek) belül azt kell megállapítanunk, hogy az alacsony iskolázottságú réteg aránya 17,6%, ami közel azonos a városi átlaggal. Mindezzel szemben a felsőfokú végzettségűek aránya a területen 10,7%-os, ami szintén a városi átlaghoz közli érték.

A lakásállomány 26,5%-a található ebben a városrészben. Az egy lakásra jutó lakosok száma átlagosan 2,18 fő. Igen jelentősen mutatkoznak még a városrészek közötti különbségek az alacsony komfortfokozatú lakások tekintetében: az adatok tanúsága szerint a most vizsgált településrészen (9,1%) a belterületi településrészekhez képest igen magas a számuk.

A lakosság jövedelmi helyzete tekintetében két mutatót elemzünk: először megvizsgáljuk, hogyan alakul a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül. A vonatkozó adatok a Lakóterületek városrész relatív pozitív helyzetéről tanúskodnak. A városi értékhez (56,1%) képest 3,1%-kal nagyobb a foglalkoztatottak jelenléte a városrészben. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya vonatkozásában is a városrész (43,1%) a település egészénél kedvezőbb helyzetet vázol fel.

3.3.1.3 Nyugati gazdasági terület

Mutató megnevezése	Nyugati gazdasági terület (3) városrész
Lakónépesség száma	64
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	17,2%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	71,9%
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	10,9%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	13%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	15%
Lakásállomány (db)	25
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	8%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	30,4%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	8,7%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	66,7%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	14,3%
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	40,6%
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	46,9%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	5,9%
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	--
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	0

28. táblázat Nyugati gazdasági terület (3) városrész mutatói
(forrás: KSH adatszolgáltatás)

Nyugati gazdasági terület SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Mezőgazdasági szektorhoz kapcsolódó üzemek, foglalkoztatók	Megszűnt és nem pótolta foglalkoztató (cukorgyár)
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
- A terület gazdasági hasznosítású fejlesztése - EU forrásokhoz való hozzáférés - A befektetők, érdeklődők idevonzása - Biomassza potenciál kihasználása	- A fejlesztés- és támogatáspolitikai, jogszabályi környezet állandó változása, kiszámíthatatlansága - Fejlesztési források elmaradása

Mezőhegyes jelentős méretű gazdasági területekkel rendelkezik. A belterület délnyugati határán található városrész a település gazdasági területeinek számottevő részét magába foglalja. A városrész gazdasági funkciójából adódóan közintézmények, illetve lakóterületek nem találhatók a területen. Infrastrukturális ellátottsága kielégítő. A terület nagy előnye, hogy közvetlen vasúti kapcsolattal rendelkezik. Közúti megközelítése a lakóterületeken keresztül történik, mivel elkerülő út kiépítésére még nem került sor. A nyugati gazdasági területeken található a volt cukorgyár kihasználatlan épülete, a

Ménésbirtok növénytermesztő és vetőmagüzeme, egy sertéstelep és a városi szennyvíztisztító létesítmény. A városrészben a volt cukorgyár barnamezős területén további területi tartalék nem áll rendelkezésre.

A városrész demográfiai és szociális jellemzői

A 2011-es népszámlálás adatai szerint 64 fő élt a Nyugati gazdasági terület városrészén.

A lakosság korösszetételét vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy 2011-ben valamennyi korcsoport esetén viszonylag kis különbségek figyelhetők meg a városrészek között, kivételt ez alól a vizsgált városrész képez. A Nyugati gazdasági terület városrész esetén a fiatalok (0-14 évesek) aránya 17,2%, ez az öt városrész között a legmagasabb. Ebben a városrészben a középkorú, aktív aránya magas (71,9%). Az idősebb (60 év feletti) lakosság aránya (10,9%) itt a legalacsonyabb. Ezen adateltérések oka az alacsony népességszám.

A városrész a településen belül kedvező képet mutat a lakosság iskolai végzettségének tekintetében. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányát vizsgálva az aktív-korúakon (15-59 évesek) belül azt kell megállapítanunk, hogy az alacsony iskolázottságú réteg aránya (13%) kisebb ezen a településrészen a városi értékhez viszonyítva. Mindezzel szemben a felsőfokú végzettségűek aránya e területen 15%-os, ami a második legmagasabb érték a településrészek között.

A lakásállomány mindössze 0,01%-a található ebben a városrészben. Az egy lakásra jutó lakosok száma átlagosan 2,56 fő. Igen jelentősen mutatkoznak még a városrészek közötti különbségek az alacsony komfortfokozatú lakások tekintetében: az adatok tanúsága szerint a vizsgált területen 8%-os ez az érték.

A lakosság jövedelmi helyzete tekintetében két mutatót elemzünk: először megvizsgáljuk, hogyan alakul a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül. A vonatkozó adatok a Nyugati gazdasági terület városrész relatív pozitív helyzetéről tanúskodnak. A városi értékhez (56,1%) képest 10,5%-kal nagyobb a foglalkoztatottak aránya a városrészben. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya vonatkozásában is a városrész (14,3%) a település egészénél jóval kedvezőbb helyzetet vázol fel.

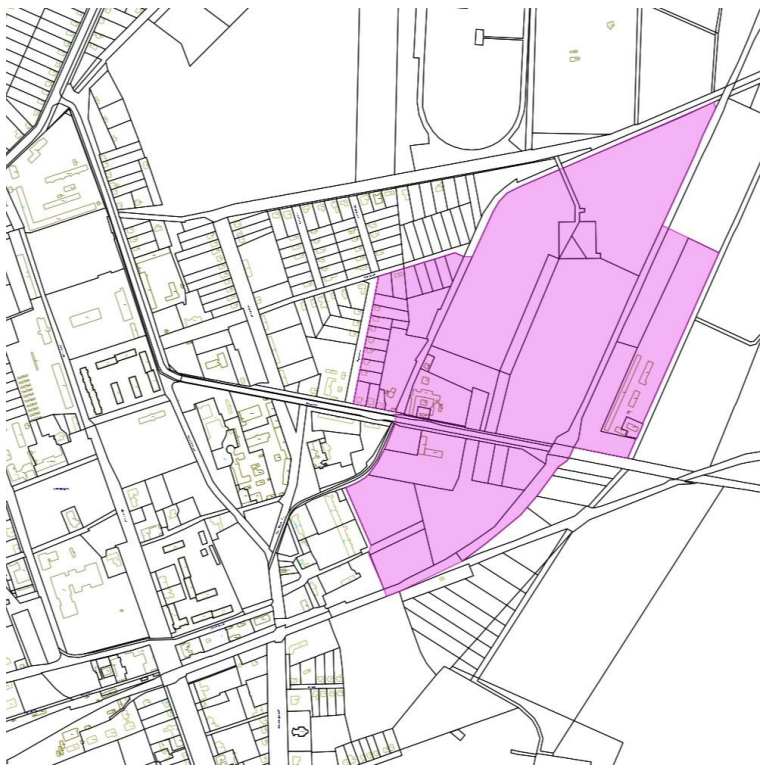
3.3.1.4 Keleti gazdasági terület

Mutató megnevezése	Keleti gazdasági terület (4) városrész
Lakónépesség száma	646
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	10,7%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	52,8%
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	36,5%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	7,3%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	13,5%
Lakásállomány (db)	323
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	2,5%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	35,5%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	4,7%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	56,7%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	52,3%
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	34,4%
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	59,8%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	13,8%
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,9%
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	2,3%
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	6%

29. táblázat Keleti gazdasági terület (4) városrész mutatói
(forrás: KSH adatszolgáltatás)

Keleti gazdasági terület SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
- Közlekedési kapcsolatok - Gázfogadó központ	Kiépítetlen infrastruktúra hiánya (út, víz, szennyvíz, közvilágítás, belvízelvezetés, telekommunikáció)
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
- Hulladéklerakó rekultivációja - Ipari területek zöldmezős fejlesztése - Energetikai hasznosíthatóság - Befektetők idevonzása	- A fejlesztés- és támogatáspolitikai, jogszabályi környezet állandó változása, kiszámíthatatlansága - Fejlesztési források elmaradása

A város keleti területén számos gazdasági tevékenységet folytató telephely található. Elsősorban mezőgazdasági, élelmiszeripari termelést végző vállalkozásoknak biztosít helyet a terület, illetve még be nem épített gazdasági hasznosításra szánt tartalékterületekkel rendelkezik. A városszerkezeti egység megközelíthetősége egyszerű, továbbá közvetlen vasúti kapcsolattal is rendelkezik.

A városrész demográfiai és szociális jellemzői

A 2011-es népszámlálás adatai szerint 646 fő élt a Keleti gazdasági terület városrész területén.

A lakosság kormegoszlását vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy 2011-ben valamennyi korcsoport esetén viszonylag kis különbségek figyelhetők meg a városrészek között, kivételt ez alól a Nyugati gazdasági terület városrész képez. A Keleti gazdasági terület városrész esetén a fiatalok (0-14 évesek) aránya 10,7%, ez az öt városrész között a legalacsonyabb érték. A középkorú, aktív lakosság 52,8% a vizsgált területen. Az idősebb (60 év feletti) lakosság aránya (36,5%) kimagasló.

A városrész a településen belül kedvező képet mutat a lakosság iskolai végzettségének tekintetében. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányát vizsgálva az aktív-korúakon (15-59 évesek) belül azt kell megállapítanunk, hogy az alacsony iskolázottságú réteg szerény mértékben

(7,3%) lakik ezen a településrészen. Mindezzel szemben a felsőfokú végzettségűek aránya e területen 13,5%-os.

A lakásállomány 11,3%-a található ebben a városrészben. Az egy lakásra jutó lakosok száma átlagosan 2 fő. Igen jelentősen mutatkoznak még a városrészek közötti különbségek az alacsony komfortfokozatú lakások tekintetében: az adatok tanúsága szerint a most vizsgált településrészen alacsonyabb a számuk, mint a város egyéb területein. Míg a város egészére vetített arány 18,3%, a vizsgált terület értéke mindössze 2,5%.

A lakosság jövedelmi helyzete tekintetében két mutatót elemzünk: először megvizsgáljuk, hogyan alakul a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül. A városi értékhez (56,1%) képest mindössze csak 0,6%-kal nagyobb a foglalkoztatottak jelenléte a városrészben. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya vonatkozásában is a városrész (52,3%) a település egészénél kedvezőtlenebb helyzetet vázol fel.

3.3.1.5 Ómezőhegyes

Mutató megnevezése	Ómezőhegyes (5) városrész
Lakónépesség száma	455
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,6%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	57,5%
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	26,8%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	34,9%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	2,3%
Lakásállomány (db)	223
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	36,1%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	44,2%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	19,7%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	50,7%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	51,3%
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	62,1%
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	63,5%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	9,1%
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	3,6%
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	34,4%
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	31,7%

30. táblázat Ómezőhegyes (5) városrész mutatói
(forrás: KSH adatszolgáltatás)

Ómezőhegyes SWOT analízise

ERŐSSÉGEK

- Lótenyésztés tradicionális öröksége, szaktudás
- Ménesbirtok gépjavító üzeme

GYENGESÉGEK

- Külterületi és csatolt városrészi helyzetből adódó kedvezőtlen helyzet
- A várostól való viszonylag jelentős távolság
- Intézmények, szolgáltatások elérhetősége nem minden esetben közvetlen
- Jelentős infrastrukturális hiányosságok: az ivóvízhálózat nem közzszolgáltató hálózatba kapcsolt, nincs szennyvízelvezetés, alig van szilárd burkolatú út,

LEHETŐSÉGEK

- A városrész építészeti örökségének kihasználása, a terület turisztikai vonzereje
- Agglomerációs helyzetből adódó lehetőségek

VESZÉLYEK

- A foglalkoztatás és munkahely lehetőség korlátozott
- A népességszám csökkenése, a településrész elnéptelenedése

A városrész szerkezetében és funkciójában a külterületi majorokhoz hasonlít, de területe közvetlenül érintkezik a belterülettel. Ebből kifolyólag intézményi funkcióhiányban nem szenved: a központi funkciók gyalogos távolságban könnyen elérhetőek. Ettől függetlenül az épületek és közvetlen környeztük szegénységről árulkodik. A terület arculata rendezetlen, az épületek komfortfokozata és állapota leromlott. A Ménesbirtok kihasználatlan műemléki épületei az évek során fokozatosan romlanak, elértéktelenednek. A beépítettséget vizsgálva a városrész falusias jellegű, többségében családi és társas házak

találhatók, illetve jó néhány gazdasági épület. Az utak burkolatlanok, a Ménesbirtok számos értékes épülete kihasználatlan, ezáltal állapotuk folyamatosan romlik. Zöldfelületekben gazdag terület, többségében erdő határolja, viszont a közterületek zöldfelületei elhanyagoltak.

A városrész demográfiai és szociális jellemzői

A 2011-es népszámlálás adatai szerint 455 fő él Ómezőhegyes külterületi városrészben.

A lakosság kor megoszlását vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy 2011-ben valamennyi korcsoport esetén viszonylag kis különbségek figyelhetők meg a városrészek között, kivételt ez alól a Nyugati gazdasági terület városrész képez. Az Ómezőhegyes városrész esetén a fiatalok (0-14 évesek) aránya 15,6%. A városi átlagnál valamivel kevesebb a középkorú, aktív lakosság száma (57,5%). Az idősebb (60 év feletti) lakosság aránya (26,8%) közel fele az aktív korú lakosság arányához viszonyítva.

A városrész a településen belül kedvezőtlen képet mutat a lakosság iskolai végzettségének tekintetében. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányát vizsgálva az aktív-korúakon (15-59 évesek) belül azt kell megállapítanunk, hogy az alacsony iskolázottságú réteg nagy számban (34,9%) lakik ezen a településrészben. Mindezzel szemben a felsőfokú végzettségűek aránya e területen mindössze csak 2,3%.

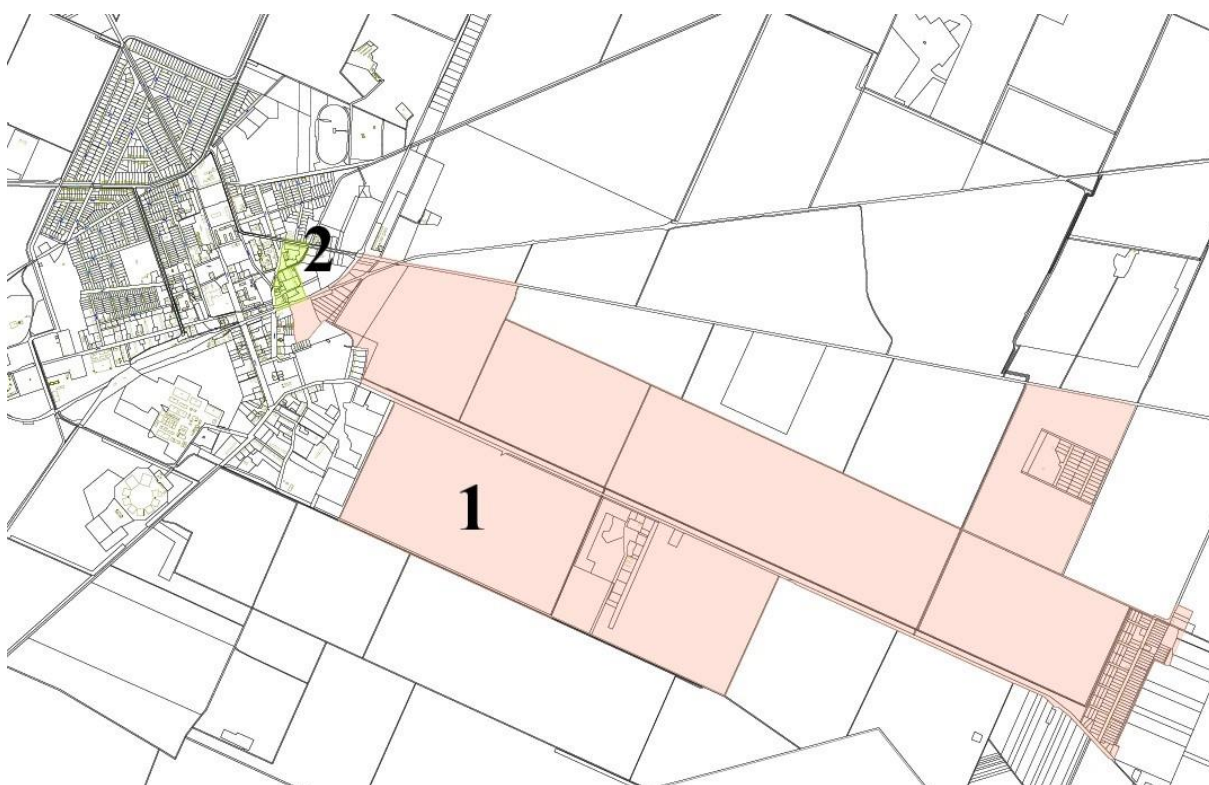
A lakásállomány 7,8%-a található ebben a városrészben. Az egy lakásra jutó lakosok száma átlagosan 2,04 fő. Igen jelentősen mutatkoznak még a városrészek közötti különbségek az alacsony komfortfokozatú lakások tekintetében: az adatok tanúsága szerint a most vizsgált településrészben kirívóan magas a számuk, mint a város egyéb területein. Míg a város egészére vetített arány 18,3%, a vizsgált terület értéke 36,1%.

A lakosság jövedelmi helyzete tekintetében két mutatót elemzünk: először megvizsgáljuk, hogyan alakul a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül. A vonatkozó adatok az Ómezőhegyes városrész relatív negatív helyzetéről tanúskodnak. A városi értékhez (56,1%) képest 5,4%-kal kevesebb a foglalkoztatottak jelenléte a városrészben. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya vonatkozásában is kedvezőtlenebb képet mutat a városrész (51,3%).

3.3.2 Szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése

Mezőhegyes az ITS-ben rögzített antiszegregációs tervvel és esélyegyenlőségi programmal is rendelkezik.

A szegregátumban élők életkörülményeinek javítása érdekében a szegregáció megszűnését célzó intézkedésekre van szükség, ennek során kijelölésre került egy Anti-szegregációs akcióterület amely a szegregált területből (1), Ómezőhegyes városrészből, és a lakóterületek lakóterületek szegregációs akcióterületi részéből (2) áll. Az önkormányzat célja, hogy biztosítsa mindenki számára a társadalmi esélyegyenlőséget és az alapvető szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést. Ennek kapcsán több olyan intézkedést (szociális, képzési, foglalkoztatási) hajt végre, amely a szolgáltatásokhoz való könnyebb hozzáférést biztosítja.

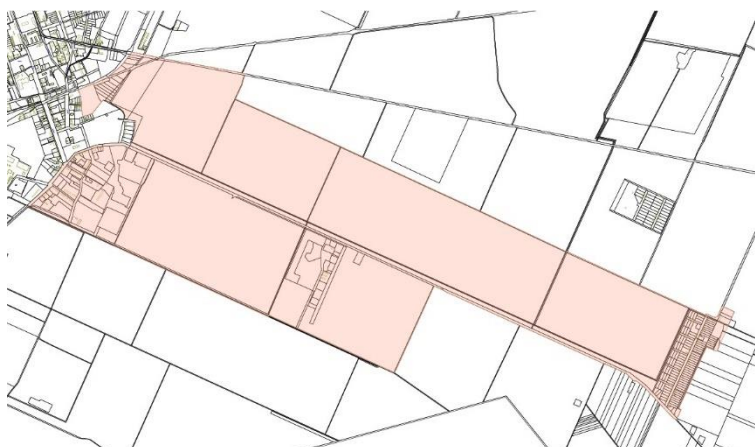

68. ábra Szegregációval veszélyeztetett területek
(forrás: saját szerkesztés)

1.9.1.1 Anti-szegregációs akcióterület

Mutató megnevezése	Anti-szegregációs akcióterület (1)
Lakónépesség száma	549
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,2%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	57,9%
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	27%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	36,9%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	1,9%
Lakásállomány (db)	320
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	42,3%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	47%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	22,5%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	48%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	53,2%
Alacsony presztízssű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	61,6%
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	64,7%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	11,2%
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,1%
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	38,5%
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	32,3%

31. táblázat Anti-szegregációs (1) akcióterület mutatói
(forrás: KSH adatszolgáltatás)

Az akcióterület a szegregált Külsőpereg-Rákóczi majorból Ómezőhegyes városrészből, és a lakóterületek lakóterületek szegregációs akcióterületi részéből áll. (A képen a lakóterületi rész nem szerepel, mert az belterületi.)

Az akcióterület demográfiai és szociális jellemzői

A 2011-es népszámlálás adatai szerint 549 fő élt az akcióterületen.

A lakosság kor megoszlását vizsgálva megállapítjuk, hogy az akcióterület esetén a fiatalok (0-14 évesek) aránya 15,2%, ami a az egész városhoz képest 2,2%-kal magasabb. Az akcióterületen a középkorú, aktív lakosság aránya 57,9%, míg az idősebb (60 év feletti) lakosság aránya 27%.

Az akcióterületen a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányát vizsgálva az aktív-korúakon (15-59 évesek) belül azt kell megállapítanunk, hogy az alacsony iskolázottságú réteg aránya meglehetősen magas (34,9%), a felsőfokú végzettségűek aránya a területen pedig nagyon alacsony (1,9%).

A lakásállomány 11,1%-a található az akcióterületen. Az egy lakásra jutó lakosok száma átlagosan 1,72 fő. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 42,3%, ami jóval több a városi arányhoz képest.

A lakosság jövedelmi helyzete tekintetében két mutatót elemzünk: először megvizsgáljuk, hogyan alakul a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül. A városi értékhez (56,1%) képest 8,1%-kal alacsonyabb a foglalkoztatottak jelenléte a vizsgált területen. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya vonatkozásában (53%) is kedvezőtlenebb helyzetben van az akcióterület.

1.9.1.2 Lakóterületek szegregációs akcióterületi része

Mutató megnevezése	Lakóterületek szegregációs akcióterületi része (2)
Lakónépesség száma	84
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	14,3%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	56%
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	29,8%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	25,5%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	3%
Lakásállomány (db)	48
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	6,3%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	34%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	12,8%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	62,7%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	53,7%
Alacsony presztízssű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	62,5%
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	54,8%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	15,8%
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	10,5%
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	4,9%
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	29,3%

32. táblázat Lakóterületek szegregációs akcióterületi részének (2) mutatói
(forrás: KSH adatszolgáltatás)

Az akcióterület a szegregált Külsőpereg-Rákóczi majorból Ómezőhegyes városrészből, és a lakóterületek lakóterületek szegregációs akcióterületi részéből áll. (A képen a belterületi lakóterületi rész szerepel.)

Az akcióterület demográfiai és szociális jellemzői

A 2011-es népszámlálás adatai szerint 84 fő élt az akcióterületen. Az alacsony lakosságszám nagyobb eltérésekhez vezethet a települési átlaghoz képest.

A lakosság kor megoszlását vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy a vizsgált akcióterület esetén a fiatalok (0-14 évesek) aránya 14,3%, a középkorú, aktív lakosság aránya pedig 56%, míg az idősebb (60 év feletti) lakosság aránya 29,8%.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányát vizsgálva az aktív-korúakon (15-59 évesek) belül azt kell megállapítanunk, hogy az alacsony iskolázottságú réteg nagy számban (25,5%) lakik ezen a területen. Mindezzel szemben a felsőfokú végzettségűek aránya e területen csak 3%.

A lakásállomány 1,67%-a található ezen a területen. Az egy lakásra jutó lakosok száma átlagosan 1,75 fő. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 6,3%, ami a városi értéknél kedvezőbb képet mutat.

A lakosság jövedelmi helyzete tekintetében két mutatót elemzünk: először megvizsgáljuk, hogyan alakul a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül. A városi értékhez (56,1%) képest 6,6%-kal nagyobb a foglalkoztatottak jelenléte az akcióterületen. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya pedig 53,7%, ami magasabb a városi értéknél.

3.3.3 egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

Mutató megnevezése	Külterület (teljes, Ómezőhegyest is tartalmazva)
Lakónépesség száma	1189
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	13,8
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	56,9
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	29,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	35,9
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	2,5
Lakásállomány (db)	839
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	52
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	49,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	22,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	44,9
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	56,7
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	61,4
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	64,4
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	17,3
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	7,3
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	40,6
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	29,5

33. táblázat Teljes külterület mutatói
(forrás: KSH adatszolgáltatás)

Külterületek SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• Műemlék és helyi védett épületek • Ménesbirtok létesítmények • Természeti környezet • Többlatszolgáltatásokat is nyújtó tanyagondnoki szolgálat	• Intézmények, szolgáltatások elérhetősége • Jelentős infrastrukturális hiányosságok: az ivóvízhálózat nem közszolgáltató hálózatba kapcsolt, nincs szennyvízelvezetés, alig van szilárd burkolatú út,
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• A városrész építészeti örökségének kihasználása, a terület turisztikai vonzereje • Gazdasági hasznosítás a turisztikai mellett	• A foglalkoztatás és munkahely lehetőség korlátozott • A népességszám csökkenése több major elnéptelenedéséhez vezethet

69. ábra AT6. Külterület, major akcióterület
(forrás: saját szerkesztés)

A 2011-es népszámlálási adatok alapján a lakosság 20,82%-a lakott külterületen, amely az Ómezőhegyes városrészt is tartalmazza.

1. MELLÉKLET: MEZŐHEGYES VÁROS KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK 388/2021. (XII.21.) SZ. HATÁROZATA MEZŐHEGYES VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK FELÜLVIZSGÁLATÁRÓL

Mezőhegyes Városi Önkormányzat
Mezőhegyes, Kozma Ferenc utca 22. 5820

14/R/2021.

KIVONAT

Készült Mezőhegyes Város Képviselő-testülete 2021. december 21.-én megtartott rendkívüli ülésének, nyílt ülési jegyzőkönyvéből:

388/2021. (XII.21.) kt. sz. határozat

Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálatáról

Mezőhegyes Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 9/A. §-ban foglaltak alapján, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13.§ (1) bekezdés 1. pontjában, valamint az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 6.§ (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva dönt:

1. Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának (ITS) felülvizsgálatáról;
2. az ITS-hez szükséges Megalapozó Vizsgálat – ITS szempontjából releváns részeinek – felülvizsgálatáról;
3. A tervezési és partnerségi egyeztetési feladatok elvégzéséhez az ITS-tervezés beszerzési tenderének meghívásos eljárás keretében való megindításáról.

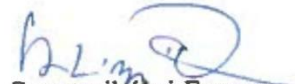
A Képviselő-testület felkéri a Polgármestert a döntéssel kapcsolatos településfejlesztési és településrendezési feladatok ellátására, ezen belül kiemelten a tervezet egyeztetésének végrehajtására.

Felelős: Pap István Tibor polgármester

Határidő: folyamatos

Pap István Tibor
polgármester

Szentmihályi Ferenc
jegyző

2. MELLÉKLET: FŐÉPÍTÉSZI SZAKVÉLEMÉNY A MEZŐHEGYES VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK MÓDOSÍTÁSA SORÁN ALKALMAZANDÓ TARTALMI ELEMEINEK MEGHATÁROZÁSÁHOZ

Mezőhegyes Város Főépítésze

Tárgy Mezőhegyes Város Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálata — Főépítési nyilatkozat
Megalapozó Vizsgálat Tartalmi Tematika

MEZŐHEGYES INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATÁHOZ KÉSZÍTENDŐ MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATÁNAK TARTALMI TEMATIKÁJA

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a település-rendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet 3/A. § alapján a következőt nyilatkozom.

Jogsabályi háttér: „314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet 3/A. § (1) Az 1. melléklet szerinti megalapozó vizsgálat (a továbbiakban: megalapozó vizsgálat) — a (2) és a (3) bekezdésben meghatározott keretek között felhasználható a stratégia és a településrendezési eszköz készítése, valamint a koncepció, a stratégia és a településrendezési eszköz módosítása során is. (2) A megalapozó vizsgálat tartalmát a tervezési terület, a tervezési feladat és a tervezési cél figyelembevételével aktualizálni kell olyan módon, hogy a szükséges tartalmat és annak részletezettségét az önkormányzati főépítész írásban határozza meg. (3) A stratégia és a településrendezési eszköz készítése, valamint a koncepció, a stratégia és a településrendezési eszköz módosítása során felhasználni csak az aktualizálást megelőzően legfeljebb hét éven belül készült megalapozó vizsgálatot lehet, ideértve az ezen időtávon belül a településrendezési eszközhöz nem e rendelet szerinti tartalommal elkészített megalapozásnak minősülő vizsgálatot is. A felhasználható tartalmi elemeket az önkormányzati főépítész írásban határozza meg. (4) Közös megalapozó vizsgálat készíthető, ha a koncepció, a stratégia és a településrendezési eszközök vagy ezek módosítása együtt, vagy közvetlenül egymást követően kerülnek kidolgozásra.”

Mezőhegyes Városi Önkormányzat nem készített 7 éven belül megalapozó vizsgálatot.

Figyelembe véve a településen végbement változásokat, valamint, hogy a hatályos Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálatához milyen kiinduló adatok szükségesek, a készítendő megalapozó vizsgálat következő fejezeteinek kidolgozását szükséges a 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet 1. sz. melléklete alapján meghatározott tartalom szerint elkészíteni:

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

- 1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok
- 1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata
- 1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata
- 1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai
- 1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása
- 1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai
- 1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések
- 1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

Mezőhegyes Város Főépítésze

- 1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök
 - 1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek
 - 1.7. A település társadalma
 - 1.7.1. Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség
 - 1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok
 - 1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)
 - 1.8. A település humán infrastruktúrája
 - 1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)
 - 1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása
 - 1.9. A település gazdasága
 - 1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre
 - 1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői
 - 1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése
 - 1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)
 - 1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)
 - 1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere
 - 1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program
 - 1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere
 - 1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység
 - 1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai
 - 1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás
 - 1.10.6. Intézményfenntartás
 - 1.10.7. Energiagazdálkodás
 - 1.11. * Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások
 - 2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ
 - 2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése
- A vizsgálatok alapján a tényleges állapotok elemzése, egymásra hatásuk összevetése, folyamataik elemzése
- 3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ
 - 3.1. A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

Mezőhegyes Város Főépítésze

A tényleges állapot értékelése, továbbá a szélsőséges, a települési környezettel szemben támasztott általános követelményeknek ellentmondó, problematikus témakörök kiemelése. A település adottságainak, lehetőségeinek és a fejlesztés korlátainak összefoglalása, a település-veszélyeztető hatások alapján készített kockázatértékelés figyelembevételével.

3.1.1. A folyamatok értékelése

3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

3.2. Problématérkép/értéktérkép

A település problémáinak és értékeinek összefoglalója térképi formában, a területi lehetőségek és korlátok térképi ábrázolása

3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1. településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

3.3.2. szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

3.3.3. egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

Tisztelettel:

Katona András

főépítész

2022.03.07/ Mezőhegyes

3. MELLÉKLET: A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ, INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA ÉS A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉVEL, MÓDOSÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS PARTNERSÉGI EGYEZTETÉS HELYI SZABÁLYAIRÓL SZÓLÓ 7/2016. (IV. 8.). RENDELET

Mezőhegyes VárosÖnkormányzat Képviselő-testületének 7/2016. (IV.08.) önkormányzati rendelete

A településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól

a 12/2017. (VI.29.) Ö. sz. rendelettel egységes szerkezetben

Mezőhegyes Város Képviselő-testülete az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjában és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott feladatkörében eljárva, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 62. § (6) bekezdés 7. pontja és a végrehajtására kiadott a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: TR) 29. § - ában kapott felhatalmazás alapján a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és településrendezési eszközök készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól a következőket rendeli el:

A rendelet alkalmazási köre

1. § (1) A nyilvánosság és közösségi ellenőrzés lehetőségének biztosítása érdekében a településfejlesztési koncepció (továbbiakban: koncepció), az integrált településfejlesztési stratégia (a továbbiakban: stratégia) és a településrendezési eszközök készítését, módosítását az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv) 8. § (4) bekezdése alapján a polgármester **partnerségi egyeztetés** útján egyezteti a településen, illetve a tervezéssel érintett területen érintett 2. § szerinti partnerekkel (a továbbiakban: partnerek).

(2) A jelen rendeletben nem szabályozott kérdésekben a TR előírásait kell figyelembe venni.

A partnerségi egyeztetésben részt vevő partnerek köre

2. § (1) A **partnerségi egyeztetés**ben részt vevő partner:

- a) a település közigazgatási területén ingatlannal rendelkezni jogosult természetes vagy jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet,
- b) a Génbank - Semex Magyarország Kft. Mezőhegyes, Külterület 0646/15 hrsz. székhellyel rendelkező gazdálkodó szervezet,
- c) Mezőhegyesi Fémipari Kft. Mezőhegyes, Battonyai u. 2. székhellyel rendelkező gazdálkodó szervezet
- d) a Város – és Környezetvédő Egyesület Mezőhegyes, Vörösmarty u. 6.

- székhellyel bejegyzett civil szervezet,
- e) a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 98. § (2) bekezdés c) pontja alapján a településrendezési eszközök véleményezési eljárásába - a partnerségi egyeztetés megkezdése előtt legalább 30 nappal - a polgármesternél írásban bejelentkező egyéb szervezet.

A partnerségi egyeztetésben részt vevők tájékoztatásának módja és eszközei

3. § (1) Az önkormányzat atelepülésfejlesztési koncepció, stratégia és településrendezési

eszköztípusától és az egyeztetési eljárás fajtájától függően az 1. mellékletbenismeghatározott egyeztetési szakaszokban az érintett államigazgatási szervek részére is tájékoztatásra illetvevéleményezésre bocsátott dokumentumokat töltifel a (2) bekezdés a) pontjában meghatározotthelyen, és teszikközé a (2) bekezdés b) pontjában, illetveamennyiben szükséges,a (2) bekezdés c) pontjában meghatározotthelyena partnerségi előzetes tájékoztatáshoz és a partnerségi véleményezéshez.

(2) Az önkormányzat az (1) bekezdés szerinti előzetes tájékoztatás és a véleményeztetés céljából **felhívást** tesz közzé,

- a) a település hivatalos honlapján,
- b) az önkormányzat épületében lévő hirdetőtáblán,
- c) egyéb helyben szokásos módon (városi havilap, fórum, közmeghallgatás)

Az egyeztetésben részt vevők javaslatai és véleményei közlésének módja

4. § (1)A közzétett felhívás,tájékoztatás és a véleményezésre bocsátott dokumentumokalapján a partnerek a **felhívásban**meghatározott határidőig-amely az államigazgatási szerveknek jogszabályban meghatározott határidőnem haladja meg -, és módon írásos javaslatokat tehetnek, véleményt nyilváníthatnak:

- a) Mezőhegyes Város Önkormányzatának címére (5820 Mezőhegyes, Kozma F. u. 22.) történő megküldéssel vagy
- b) elektronikus levélben történő megküldéssel a felhívásban meghatározott e-mail címre, amennyiben a felhívás ilyet tartalmaz.

(2) Azt a partnert, aki az (1) bekezdés szerint közétett határidőn belül véleményt nem nyilvánított, javaslatot nem tett, a határidő leteltét követően hozzájáruló partnernek kell tekinteni, az egyeztetési további szakaszaiban és az elfogadási szakaszban egyaránt.

(3) A TR szerinti tárgyalásos eljárásban, az egyeztető tárgyalás vonatkozásában az eljárásban érintett partnernek azt a partnert kell tekinteni, aki az egyeztető tárgyalást megelőző partnerségi egyeztetésben jogszabályon alapuló ellenvéleményt tett.

A partnerségi egyeztetésben részt vevők javaslatainak és véleményeinek kezelése, dokumentálás, nyilvántartás

5. § (1) A 4. § szerint beérkezett vélemények tisztázása érdekében a polgármester avéleményező partnerrelmeghívásos egyeztető tárgyalás keretében további egyeztetést kezdeményezhet, amelyről jegyzőkönyvet kell készíteni.

(2) Azt a partnert, aki a partnerségi egyeztetés során határidőn belül véleményt nem adott, vagy adott, de a szabályszerűen megtartott meghívásos egyeztető tárgyaláson a szabályos meghívás ellenére nem vett részt, kifogást nem emelő partnernek kell tekinteni, az egyeztetés további szakaszaiban és az elfogadási szakaszban egyaránt.

(3) A beérkezett véleményekkel, javaslatokkal kapcsolatos TR szerinti döntés a képviselő-testület hatásköre.

(4) Minden a partnerségi egyeztetéssel kapcsolatos jelen rendeletben nem szabályozott kérdésben a polgármester dönt a vonatkozó eljárási szabályok megtartása mellett.

Az elfogadott koncepció, stratégia és településrendezési eszközök nyilvánosságát biztosító intézkedések

6. § Az önkormányzat az elfogadott koncepciót, stratégiát és településrendezési eszközt a kihirdetését követő 10 napon belül feltölti a település hivatalos honlapjára és kérelemre betekintést biztosít az önkormányzat épületében nyilvántartott hitelesített dokumentumokba.

¹A partnerségi egyeztetés szabályai a településképi arculati kézikönyv és a településképi rendelet készítése és módosítása esetén

7. § (1) Új településképi arculati kézikönyv (a továbbiakban: TAK) és új településképi rendelet (a továbbiakban: TkR) készítése és azok módosítása esetén az előzetes tájékoztatási szakaszban és a munkaközi tájékoztatási szakaszban a partnerek tájékoztatása hirdetmény útján

- a) a település hivatalos honlapján,
- b) az önkormányzat épületében lévő hirdetőtáblán,
- c) a városi havilapban és
- d) lakossági fórumon

való közzététellel történik.

(2) A hirdetménynek tartalmaznia kell:

- a) a TR 29/A. § (1) bekezdés szerinti eljárási szakaszban a TAK és TkR készítésének, vagy módosításának szándékát,
- b) a TR 29/A. § (2) bekezdés szerinti eljárási szakaszban a tervezetbe való betekintés biztosításának módját, helyszínét és időtartamát,
- c) azt a határidőt, ameddig a partnerek az észrevételeiket, javaslatokat benyújthatják,
- d) azt a postacímét, e-mail címet, ahová az észrevételeiket, javaslatokat a partnerek küldhetik.

(3) A partnerek mindkét tájékoztatási szakaszban a hirdetményben megadott időpontig észrevételt, javaslatot tehetnek, véleményt nyilváníthatnak, melyet papíralapon, vagy a hirdetményben megjelölt e-mail címre elektronikusan lehet megküldeni. A lakossági fórumon tett szóbeli észrevételeket, javaslatokat jegyzőkönyvbe kell rögzíteni.

(4) A határidőben beérkezett észrevételeket, javaslatokat, véleményeket a főépítész összesíti és nyilvántartja.

(5) Az el nem fogadott javaslatokat és véleményeket, valamint az elutasítás indokolását a főépítész összesíti és nyilvántartja.

(6) Az elfogadott TAK és TkR Önkormányzat honlapján történő közzétételéről, valamint a TR 43/B. § (1) bekezdésben foglaltak szerinti közzétételről a polgármester gondoskodik.

(7) Az elfogadott TAK és TkR monitorozása érdekében az Önkormányzat honlapján nyilvános értékelő felület – TR 43/B. § (3) bekezdésében foglaltak szerinti működtetéséről - a polgármester gondoskodik.

(8) Az elfogadott TAK és TkR monitorozása közben a felületre beérkezett véleményeket a TR 43/B. § (4) bekezdésében foglaltak szerint a főépítész évente egy alkalommal kiértékeli és az eredményeket a polgármester ismerteti a képviselő-testülettel.

Záró rendelkezések

8. § Jelen rendelet 2016. április 15.-én lép hatályba, rendelkezéseit a hatálybalépését követően indult eljárásokban kell alkalmazni.

Mezőhegyes, 2016. április hó

Mitykó Zsolt
polgármester

Szentmihályi Ferenc
jegyző

Kihirdetve: 2016. április 8.

Szentmihályi Ferenc
jegyző

1. . a 12/2017. (VI.29.) Ö. sz. rendelet 1. §-ával megállapított szöveg.

Hatályba lép: 2017.07.01.

4. MELLÉKLET: 126/2022. (VII. 28.) SZÁMÚ HATÁROZAT AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA ELFOGADÁSÁRÓL

Mezőhegyes Városi Önkormányzat
Mezőhegyes, Kozma Ferenc utca 22. 5820

17/R/2022.

KIVONAT

Készült Mezőhegyes Város Képviselő-testülete 2022. július 28.-án megtartott rendkívüli ülésének, nyílt ülési jegyzőkönyvéből:

126/2022. (VII. 28.) Kt. számú határozat

Mezőhegyes Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálata (ITS) elfogadása

Mezőhegyes Város Képviselő-testülete megállapítja, hogy Mezőhegyes felülvizsgált Integrált Településfejlesztési Stratégiája (ITS) megfelel a felülvizsgálatot elrendelő határozatban foglaltaknak.

A felülvizsgált Integrált Településfejlesztési Stratégiát az előterjesztés mellékleteként képező tartalommal elfogadja.

Az elfogadott Integrált Településfejlesztési Stratégiát fel kell tölteni a városi honlapra és a közzétételről értesíteni kell az egyeztetési folyamatban résztvevőket, valamint az Állami Főépítészt.

Felelős: Pap István Tibor polgármester

Határidő: folyamatos

K.m.f.

Jeszenka Zoltán sk.
alpolgármester

Szentmihályi Ferenc sk.
jegyző

A kivonat hiteles: Dr. Szabados Éva aljegyző

